Міністерство освіти і науки України

Харківський національний технічний університет
сільського господарства імені Петра Василенка

Навчально-науковий інститут бізнесу і менеджменту

Студентський комітет навчально-наукового
інституту бізнесу і менеджменту

ВІСНИК

СТУДЕНТСЬКОГО НАУКОВОГО ТОВАРИСТВА

Випуск № 1

Харків – 2015

Вісник студентського наукового товариства навчально-наукового інституту бізнесу і менеджменту Харківського національного технічного університету сільського господарства. – Харків: ХНТУСГ, 2015. – Вип. 1. – 192 с.

Редакційна колегія:

Тіщенко Л.М., д.т.н., проф., академік НААН України, (головний редактор);
Амосов О.Ю., д.е.н., проф.;
Антоненко Л.А., д.е.н., проф.;
Бабич В.П., д.е.н., проф.;
Васильєв А.Й., д.е.н., проф.;
Зинов'єв Ф.В., д.е.н., проф.;
Красноруцький О.О., д.е.н., проф.;
Левкіна Р.В., д.е.н., доц.;
Мазнєв Г.Є., к.т.н., проф.; (відповідальний секретар);
Маренич Т.Г., д.е.н., проф.;
Онегіна В.М., д.е.н., проф.;
Родіонов О.В., д.е.н., проф.;
Шинкаренко В.Г., д.е.н., проф.;
Губар А.А., голова студентського комітету ННІ БМ;
Заяць Ю.О., голова студентського наукового товариства ННІ БМ

Рекомендовано до друку Вченою радою навчально-наукового інституту бізнесу і менеджменту Харківського національного технічного університету сільського господарства ім. Петра Василенка. Протокол № 4 від 03.12.2015 р.

© Харківський національний технічний університет сільського господарства імені Петра Василенка

ЗМІСТ

СЕКЦІЯ ***ГУМАНІТАРНІ АСПЕКТИ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ***

Атаєв Коля
Нефтегазовый комплекс Туркменистана 11

Башинська В. Ю.
Формування економічного механізму
забезпечення екологічної безпеки в агровиробництві 14

Бовдуй А. В.
Соціальна деференція як чинник суспільної нестабільності:
економічний аспект 15

Бурдовіцина К. Р.
Правове регулювання аудиту в Україні 16

Воробйова Т. В.
Переваги та недоліки вибіркових методів перевірки в аудиті 18

Голишева Ю. О.
Проблеми становлення та розвитку аудиторської діяльності в Україні 19

Дабарська А. О.
Шляхи вдосконалення комунікацій в організаціях 20

Dyadkin O. S.
Ten important reasons to study the Humanities Sciences in University 22

Лаптєва А. І.
Основні проблеми та перспективи розвитку екологічного аудиту в Україні 23

Онопрієнко К. С.
Тенденції розвитку органічного виробництва в Україні та світі 25

Пензева Ю. М.
Споріднена праця – праця душі 26

Ренчинська Є. А.
Виробництво органічної продукції в Україні
як важлива складова якісних змін 27

Романова Р. Р.
Актуалізація ідеї «сродної праці»
Г. С. Сковороди у сучасному суспільстві 28

Солошенко О. Ю.
TESLA – электромобиль будущего 29

Ткачов В. Є.
Конфлікти в управлінні трудовим колективом 31

Франко Е. А.
Анализ демографической ситуации в Украине 33

Хумметтулиев Овезмират
Становление денежно-кредитной системы Туркменистана 34

Цимбаліст А. В.
Екологічний менеджменту в загальній системі управління 36

Яницька Є. Ю.
Мотивація людської поведінки 38

СЕКЦІЯ ЕФЕКТИВНІСТЬ ФУНКЦІОНУВАННЯ ВИРОБНИЧИХ ТА КОМЕРЦІЙНИХ СИСТЕМ СУБ'ЄКТІВ ЕКОНОМІЧНИХ ВІДНОСИН

Аманова Гульзар
Платежная система Туркменистана 40

Аманова Умыда
Многовековые традиции выращивания дынь в Туркменистане 41

Аннамередов Нурмырат
Формирование инфраструктуры Туркменистана 42

Башинська В. Ю.
Методи оцінювання ефективності діяльності підприємства 45

Бовдуй А. В.
Рентабельність, як фактор відтворення
на сільськогосподарських підприємствах 46

Бондаренко В. В.
Механізм формування конкурентних переваг підприємства 47

Венцус С. В.
Роль ріпаківництва у вітчизняному енергозбереженні 49

Воробйова Т. В.
Стан та тенденції виробництва пшениці в Україні 49

Голишева Ю. О.
Підвищення ефективності виробництва кукурудзи на зерно 51

Горбачов С. І.
Стан та тенденції виробництва соняшнику та соняшникової олії в Україні 53

Григоренко Ю. П.
Основні напрямки підвищення
економічної ефективності виробництва ячменю 54

Губська А. С.
Сучасний стан виробництва соняшника в Україні 55

Демчук О. П.
Сучасні тенденції виробництва зернових культур в Україні 57

Дідик К. В.
Шляхи підвищення економічної ефективності виробництва соняшнику 58

Добронос Т. М.
Аналіз використання матеріальних ресурсів 59

Дудка Г. П.
Шляхи підвищення економічної ефективності зерновиробництва 61

Івановський П. С.
Ефективність виробництва продукції рослинництва
у сільськогосподарських підприємствах України 63

Іванченко А. Ю.
Аналіз забезпеченості тварин кормами та ефективності їх використання 65

Калашник Я. Ю.
Сучасний стан та тенденції виробництва соняшнику в Україні та світі 66

Конанихін І. Ю.
Сучасні проблеми та перспективи
забезпечення підприємств основними засобами 67

Коростиленко В. А.
Аналіз виробництва соняшнику в Україні 69

Кривоніс І. І.
Ефективність виробництва молока 71

Лабунська А. А.
Сучасний стан та тенденції виробництва соняшнику в Україні 72

Лижова А. А.
Економічна ефективність і конкурентоспроможність підприємства 73

Літвін О. А.
Можливості розвитку внутрішнього аудиту
в сучасних умовах господарювання 75

Марусенко В. Г.
Шляхи зниження собівартості продукції 77

Марченко А. О.
Аналіз фінансового стану підприємства 79

Матецький І. В.
Аналіз використання прибутку підприємства 80

Мельник К. Р.
Конкурентоспроможність виробництва насіння соняшника сільськогосподарськими підприємствами на внутрішніх ринках 81

Міндоліна О. А.
Аналіз використання фонду оплати праці 83

Муренко С. В.
Переваги та недоліки автоматизації бухгалтерського обліку на підприємствах 84

Мухаммедов Чары
Специфика промышленности Туркменистана 86

Нагорна О. І.
Сучасний стан та тенденції виробництва молока 87

Немченко М. О.
Аналіз конкурентоспроможності підприємства 89

Продьма Ю. І.
Аналіз сучасного стану виробництва соняшнику в Україні 90

Романченко В. М.
Особливості процесу вибуття основних засобів у зв'язку з непридатністю до використання 92

Роменська А. Ю.
Аналіз використання матеріальних ресурсів 93

Саєнко А. І.
Аналіз та оцінка забезпеченості підприємств трудовими ресурсами 94

Сивець Д. С.
Аналіз продуктивності праці підприємства 96

Слободкіна В. Ю.
Методи оцінювання ефективності діяльності підприємства 97

Сорокіна О. М.
Методичні аспекти аналізу та оцінки фінансової стабільності підприємства 98

Столенко Н. А.
Аналіз виробництва ярого ячменя на Україні 100

Судакова А. О.
Підвищення економічної ефективності вирощування зернових 101

Теницька В. А.
Аналіз фінансових результатів діяльності підприємства 102

Тіщенко В. М.
Система показників оцінки економічної ефективності виробництва продукції тваринництва 104

Тодоренко А. С.
Рушійні питання розвитку фермерських господарств в Україні 105

Чаговець А. В.
Проблеми виробництва зернових культур в Україні 106

Шатова Т. О.
Формування конкурентних переваг підприємства: логістичний підхід 108

Шаульська В. І.
Шляхи підвищення рівня конкурентоспроможності сільськогосподарських підприємств 109

Яковлєва В. В.
Управління оборотними активами підприємства ПрАТ «Агрофірма ім. Г.С. Сковороди», Харківській області Золочівського району 110

СЕКЦІЯ АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ТЕОРІЇ ТА ПРАКТИКИ ІННОВАЦІЙНОЇ ЕКОНОМІКИ В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ ТА ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ

Алексенко О. Є.
Цілі та засоби кадрової політики в ринкових умовах господарювання 112

Аманова Гульзар
История выращивания и переработки риса на территории Туркменистана 113

Аманова Умыда
История возделывания озимой пшеницы в Туркменистане 115

Аннамередов Нурмырат
Природно-экономический потенциал Туркменистана 116

Аннаниязов Батыр
Хлопкоперерабатывающая промышленность Туркменистана 118

Артюхова К. О.
Особливості формування конкурентних переваг аграрних підприємств 120

Атаев Коля
Проблемы формирования специализации сельского хозяйства на основе альтернативных сельскохозяйственных культур 120

Безбожна Г. М.
Основні тенденції розвитку ринка зернових в Україні 123

Безверхня М. Ю.
Основні тенденції розвитку ринку соняшнику в Україні....125

Бобрус Д. С.
Сучасний стан та інноваційні заходи з удосконалення операційного менеджменту виробництва цукрового буряку в Україні....127

Бобрус М. С.
Розробка стратегії розвитку в приватних сільськогосподарських підприємствах....129

Бурова О. Ю.
Модель попиту та пропозиції: теоретичні аспекти та практичне застосування....130

Васютин Н. І.
Методика визначення показників ефективності виробництва зерна кукурудзи....132

Гончаренко С. І.
Інноваційний розвиток агротехнологій....133

Горошко О. С.
Аналіз фонду оплати праці....135

Грищенко В. А.
Підвищення економічної ефективності виробництва продукції рослинництва шляхом впровадження інноваційної ресурсозберігаючої технології....136

Губська А. С.
Сучасний стан та тенденції розвитку інвестиційного ринку в Україні....138

Дулов А. Э., Франко Е. А.
Проблемы безработицы в Украине....139

Евсюкова Л. О.
Шляхи подолання безробіття в Україні....141

Жмак О. М.
Проблеми та напрями формування інноваційно-інвестиційної моделі підприємництва в Україні....142

Zayats Y. O., Dyadkin O. S.
State support of agricultural sector in Ukraine....144

Козак С. В.
Аналіз ефективності і інтенсивності використання капіталу підприємства....145

Коцкало А. М.
Сутність економічної ефективності та особливості її визначення у зерновому господарстві....148

Кривоніс І. І.
Рентабельність підприємства і шляхи її підвищення в аграрних підприємствах....149

Кук О. С.
Методи ефективної мотивацій праці в сучасних умовах господарювання.....151

Лаптєва А. І.
Податкове регулювання економічного розвитку України.....153

Лаптєва А. І.
Проблеми та перспективи розвитку аудиту в Україні.....154

Лимаренко А. В.
Значення і завдання аналізу рентабельності.....156

Марченко А. О.
Головні фактори підвищення конкурентоспроможності підприємства.....157

Марченко А. О.
Місце і проблеми вітчизняних товаровиробників
насіння соняшнику на світовому ринку.....158

Матяш Г. Є.
Проблеми молочної промисловості в Україні.....160

Мензяк К. О.
Аудиторський ризик: досвід зарубіжних аудиторів.....162

Мензяк К. О.
Вирощування ярого ячменю в Україні та світі.....164

Міненко Д. І.
Аналіз виробництва соняшника в Україні.....165

Міненко С. І.
Аналіз впливу факторів на урожайність кукурудзи.....166

Мухаммедов Чары
Особенности сельського хозяйства Туркменистана.....167

Никоненко А. В.
Аналіз виробництва соняшнику та соняшникової олії в Україні.....169

Новіков В. М.
Аналіз показників виробництва зернових та зернобобових культур в Україні.....170

Піддубна Г. Д.
Економічна інтеграція України з ЄС.....172

Полюшкевич М. М.
Сучасні проблеми розвитку підприємництва в Україні.....174

Робоча О. В.
Фінансовий ризик та шляхи його зниження.....175

Саєнко І. І.
Особливості нематеріальних активів та їх роль при оцінці вартості бізнесу.....176

Сватовська М. В.
Проблеми оплати праці в Україні та шляхи їх вирішення.....177

Сірик Т. І.
Лізинг в сільському господарстві.....179

Смоляр В. М.
Інноваційна підтримка сільськогосподарських підприємств
у сфері страхування.....181

Сорокіна О. М.
Методичні аспекти оцінки та аналізу фінансової стабільності підприємства 182

Ушакова С. А.
Підвищення економічної ефективності виробництва соняшнику.....184

Федоренко Я. І.
Проблеми та перспективи виробництва ріпаку в Україні 185

Федюкін І. О.
Аналіз та шляхи підвищення рентабельності
сільськогосподарських підприємств в Україні.....187

Чуйкова О. О.
Рівень життя населення як показник дієвості державної політики 188

Шевченко В. Ю.
Економічна ефективність виробництва кукурудзи на зерно в Україні.....189

Шмараєв О. А.
Інтенсифікація виробництва як напрям підвищення
прибутковості сільськогосподарського підприємства 191

СЕКЦІЯ ГУМАНІТАРНІ АСПЕКТИ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ

НЕФТЕГАЗОВЫЙ КОМПЛЕКС ТУРКМЕНИСТАНА

Атаев Коля
Харьковский национальный технический университет сельского хозяйства имени Петра Василенко
Научный руководитель – к.э.н., доцент Заика С. А.

Туркменистан последовательно и неуклонно реализует энергетическую политику, нацеленную на широкомасштабное развитие отечественного топливно-энергетического комплекса и его динамичную интеграцию в международную энергетическую систему. В этой сфере лидером нации Гурбангулы Бердымухамедовым инициирован ряд масштабных инвестиционных проектов, многие из которых не только имеют важное значение для дальнейшего раскрытия экономического потенциала нефтегазовой отрасли Туркменского государства, но и играют огромную роль в укреплении глобальной энергетической безопасности, подтверждая тем самым прочный статус Туркменистана как одного из лидеров международного энергетического сообщества.

В завершающемся году предприятия топливно-энергетического сектора провели масштабные работы по укреплению сырьевой базы, поэтапному обновлению основных фондов нефтегазодобывающей отрасли, строительству новых современных промышленных комплексов с учетом последних научно-технических разработок и новейших технологий, развивая взаимовыгодное партнерство со многими известными в нефтегазовом бизнесе компаниями.

Одним из направлений энергетической стратегии Туркменистана по-прежнему остается диверсификация экспорта углеводородов, и в первую очередь, природного газа. Выгодное географическое расположение нашей страны и наличие крупнейших запасов газа обеспечивают возможности для организации долгосрочных поставок «голубого топлива» практически по всем направлениям Евразийского континента.

Именно на то, чтобы на практике реализовать свой потенциал, основанный с одной стороны на имеющихся у Туркменистана колоссальных экспортных возможностях, а с другой – высокой востребованностью энергоресурсов на крупнейших международных рынках, и были направлены многочисленные инициативы Президента Гурбангулы Бердымухамедова.

Одним из знаковых событий 2014 года стала закладка комплекса объектов второй очереди промышленного освоения супергигантского месторождения «Галкыныш», состоявшаяся при участии Президента Туркменистана 8 мая.

Как известно, данное месторождение благодаря своим богатейшим ресурсам является уникальной кладовой «голубого топлива». Кроме того, здесь имеются и нефтяные залежи. Результаты независимого аудита, проведенного известной международной консалтинговой компанией, стали мировой сенсацией.

В рамках первого этапа его промышленного обустройства, осуществленного Государственным концерном «Туркменгаз» совместно с зарубежными партнерами, здесь возведен комплекс объектов, позволяющих производить 30 миллиардов кубометров товарного газа в год.

Реализация этого грандиозного проекта настолько актуальна еще и потому, что в завершающей стадии активной подготовки к строительству находится проект магистрального трубопровода Туркменистан-Афганистан-Пакистан-Индия, главным сырьевым источником для которого и будет «Галкыныш».

В рамках реализации второго этапа промышленного освоения данного месторождения предусмотрено бурение 70 скважин, дебит большинства из которых – 2 миллиона кубических метров в сутки, строительство двух головных сооружений мощностью по очистке и заготовке 15 миллиардов кубических метров товарного газа каждый, газопроводов-шлейфов от скважин до газосборных пунктов, сооружение 6 газосборных пунктов мощностью по 5 миллиардов кубических метров сырого газа в год, а также нескольких технологических линий: по осушке и очистке природного газа от тяжелых элементов; выпуску 235 тысяч тонн товарного конденсата; производству и фасовке в общей сложности 2 миллионов тонн серы.

Кроме того, будет возведен ряд вспомогательных сооружений, центральный пульт управления, административно-бытовой комплекс, газотурбинная электростанция, экспортный газопровод протяженностью 440 километров с двумя компрессорными станциями и пропускной способностью 30 миллиардов кубометров в год. Также здесь будет построен вахтовый поселок со всей необходимой инфраструктурой, рассчитанный на 2 тысячи 400 человек.

А накануне при участии Президента Туркменистана Гурбангулы Бердымухамедова были торжественно открыты новые индустриальные объекты – построенный в Ходжамбазском этрапе газоперерабатывающий завод «Багтыярлык» и газотурбинная электростанция мощностью 149,2 мегаватта, возведенная в Сердарабатском этрапе.

Газоперерабатывающий завод «Багтыярлык», построенный Китайской национальной нефтегазовой корпорацией «CNPC», стал вторым из двух запланированных комплексов, призванных обеспечивать высокое качество товарного газа, отправляемого в газопровод Туркменистан-Китай. Первый из них был сдан в эксплуатацию на месторождении «Самандепе» в 2009 году.

Экспортные поставки природного газа в Трансазиатскую магистраль осуществляются из нескольких сырьевых источников. В их числе – месторождения, входящие в договорную территорию «Багтыярлык», которые разрабатывает «CNPC» в соответствии с Договором о разделе продукции, заключенным с Государственным агентством по управлению и использованию углеводородных ресурсов при Президенте Туркменистана.

Данный завод предназначен для производства 8 миллиардов 670 миллионов кубометров товарного газа в год. В его составе – четыре технологические линии, станция по сбору газа, установка по производству конденсата и другие объекты. Сырьевой базой комплекса служит группа месторождений «Алтын асыр».

Как видно, эти события – еще одно свидетельство успешно развивающегося стратегического партнерства Туркменистана с Китайской Народной Республикой. Наглядный пример успеха туркмено-китайского взаимодействия – претворение в жизнь проекта XXI века – строительство одного из самых протяженных в мире газопровода Туркменистан-Китай, по которому в Поднебесную ежедневно поставляются десятки миллионов кубометров «голубого топлива».

В соответствии с достигнутыми договоренностями посредством этого транснационального газопровода в КНР уже в недалеком будущем ежегодно будет поставляться 65 миллиардов кубических метров туркменского природного газа.

Говоря о событиях, состоявшихся немногим ранее, отметим, что 27 февраля Президент Гурбангулы Бердымухамедов совершил поездку на морское месторождение «Махтумкули», где осмотрел основные рабочие блоки платформы, которая представляет собой сложный инженерный комплекс, предназначенный для бурения скважин и добычи углеводородного сырья, залегающего под дном моря.

Освоение богатейших углеводородных ресурсов Каспийского моря, занесенных в мировой реестр крупнейших запасов нефти и газа, является стратегическим направлением развития топливно-энергетического комплекса Туркменистана. Именно здесь, на морском шельфе и в прибрежной зоне, в ближайшие десятилетия намечено получить значительный прирост добычи «черного золота» и «голубого топлива».

В настоящее время в туркменском секторе Каспия, общие запасы которого оцениваются экспертами в 18,2 миллиарда тонн условного топлива, на основе Договора о разделе продукции работает ряд известных мировых компаний. В их числе – государственная компания Малайзии «Petronas», которая разрабатывает месторождения, входящие в договорную территорию «Блок-1». В частности, был проведен комплекс сейсморазведочных работ, пробурено несколько десятков разведочных, оценочных и эксплуатационных скважин, подготовлены к вводу в опытно-промышленную эксплуатацию такие месторождения, как «Махтумкули», «Диярбекир» и «Гарагол Дениз», где открыты крупные залежи углеводородного сырья. В Каспийском регионе построена современная морская и наземная инфраструктура, в том числе цех по сборке морских конструкций, используемых при осуществлении работ на морском шельфе. Плодотворное партнерство налажено в области подготовки квалифицированных кадров для туркменского ТЭК.

В 2015 году глава государства обозначил актуальные задачи по дальнейшему развитию топливно-энергетического комплекса страны. В их ряду - диверсификация нефтегазовой отрасли и ежегодное увеличение объемов добычи углеводородов, наращивание объемов производства и экспорта широкого спектра

востребованной в стране, конкурентоспособной на мировых рынках продукции, изготавливаемой в результате переработки нефти и газа.

На повестке дня - интенсивное освоение месторождений в туркменском секторе Каспия и крупнейшего в мире газового месторождения «Галкыныш», завершение строительства газопровода «Восток-Запад» и четвертой нитки транснациональной магистрали Туркменистан-Китай, реализация проекта строительства газопровода Туркменистан-Афганистан-Пакистан-Индия, расширение фронта геологоразведочных и буровых работ.

В целях превращения нашей страны в индустриально развитое государство, сказал Президент Туркменистана, необходимо повысить темпы работ, направленных на наращивание объемов переработки газа. В частности, намечено построить перерабатывающие природный и попутный газ установки – по производству бензина, дизельного топлива и авиационного керосина, а также синтетической нефти, полиэтилена и полипропилена.

Новый кластер туркменской экономики – газохимия. Это очень серьезный, перспективный проект мирового уровня, так как Туркменистан является крупным производителем природного газа. Старт этому проекту был дан 22 апреля 2015 года в Балканском велаяте, где при участии Президента Гурбангулы Бердымухамедова состоялась торжественная церемония закладки в поселке Киянлы современного газохимического комплекса по производству полиэтилена и полипропилена.

Проект стоимостью более 3 миллиардов 432 миллионов долларов США будет осуществлен совместно с компанией «TOYO Engineering» (Япония) и консорциумом компаний «LG International Corporation» и «Hyundai Engineering Corp. Ltd» (Республика Корея). Соответствующий контракт подписан Государственным концерном «Туркменгаз» в сентябре 2013 года в рамках официального визита в Японию Президента Туркменистана Гурбангулы Бердымухамедова. Производственная мощность оснащенного самым современным оборудованием комплекса составит 386 тысяч тонн полиэтилена и 81 тысячу тонн полипропилена в год.

Гранулированный полипропилен высоко котируется на мировых рынках. Он применяется при изготовлении полимерной плёнки, искусственного волокна, высокопрочных листовых термопластов и, соответственно, всевозможных полимерных изделий – труб, шпагата, сверхпрочных канатов, фильтров для автомобилей, а также различной одежды и мебели, упаковочных материалов и тары для пищевых продуктов. Отличные экспортные перспективы и у другой продукции комплекса – полиэтилена. На его основе также можно наладить выпуск самых различных труб и товаров массового спроса.

Таким образом, сделав ставку на более глубокую и комплексную переработку природного газа, на увеличение в экспорте доли продуктов его переработки, Туркменистан значительно расширит свои позиции не только на рынке первичных энергоресурсов, таких как природный газ и сырая нефть, но и займет достойное место на еще более прибыльном рынке дорогостоящей полимерной продукции.

26 августа 2015 года был сделан очередной важный шаг на пути успешной реализации экономической стратегии Туркменистана, одним из ключевых аспектов которой является полномасштабное использование богатейших углеводородных ресурсов нашей страны. При участии Президента Гурбангулы Бердымухамедов в Ахалском велаяте состоялась торжественная церемония закладки завода по производству бензина из природного газа, который будет построен в Овадандепе.

Как подчеркнул, выступая на торжествах, глава Туркменского государства: «Мы ставим перед собой цель – превратить нейтральный Туркменистан в одно из индустриально развитых государств мира. Уделяем особое внимание диверсификации национальной экономики».

Примером тому – и новый инвестиционный проект, реализуемый совместно с известными представителями мирового бизнеса - японской компанией «Kawasaki» и турецкой «Rönesans Holding». Оснащенное новейшими технологиями от датской компании «Haldor Topsoe», предприятие будет ежегодно перерабатывать 1 миллиард 785 миллионов кубометров природного газа и выпускать 600 тысяч тонн бензина марки А-92, соответствующего самым высоким экологическим требованиям по стандарту Euro-5. Общая стоимость проекта составит 1 миллиард 700 миллионов долларов США. Он будет осуществлен за счет инвестиций японской стороны и средств Государственного концерна «Туркменгаз». Завод будет введен в эксплуатацию в 2018 году, что позволит создать около тысячи новых рабочих мест.

ФОРМУВАННЯ ЕКОНОМІЧНОГО МЕХАНІЗМУ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕКОЛОГІЧНОЇ БЕЗПЕКИ В АГРОВИРОБНИЦТВІ

БАШИНСЬКА В. Ю.
Харківський національний технічний університет сільського господарства імені Петра Василенка
Науковий керівник – ст. викладач Сагачко Ю. М.

Стрімке зростання потреб суспільства спонукає до інтенсифікації виробничої діяльності людини, зокрема сільськогосподарської, що здебільшого супроводжується руйнівними процесами в довкіллі. Такі тенденції зумовлюють необхідність пошуку шляхів економічного зростання з одночасним створенням умов для екологобезпечного використання існуючих ресурсів. Такий підхід дає змогу узгодити економічні, екологічні та соціальні системи і ґрунтується на задоволенні потреб сучасного покоління з урахуванням інтересів майбутніх поколінь.

Дослідженню окресленої проблематики присвячені наукові розробки вітчизняних науковців – В.М.Геєця, Ю.І.Івашкевича, Б.М.Данилишина, С.І.Дорогунцова, Л.Я.Новаковського, І.І. Лукінова, О.Л. Попової, П.Т. Саблука, О.В.Ходаківської, В.С., В.С.Ясцова та ін.

Здійснення господарської діяльності за традиційних енерго- та енерго-ресурсоємких технологій неминуче призводить до виникнення суперечностей із природними системами й спричиняє їхню трансформацію. Ці суперечності виявляються насамперед під час сільськогосподарського виробництва, тому необхідно розробити економічний механізм екологізації агропромислової діяльності. Під організаційно-економічним механізмом забезпечення екологічної безпеки підприємств виробничої сфери розуміється сукупність економічних, організаційних і управлінських засобів, економічних інструментів щодо забезпечення належного рівня екологічної безпеки виробничого підприємства з точки зору впливу процесу виробництва на еколого-економічний стан як самого підприємства, так і на якість довкілля [1].

Досліджуючи управлінські аспекти екологізації сільського господарства, О.В.Ковальова виокремлює таку категорію, як «еколого-спрямоване сільськогосподарське виробництво», тобто господарську діяльність, кінцева мета якої (отримання прибутку) досягається через задоволення попиту на ринку продовольства і сировини за одночасного зменшення негативного впливу на довкілля та сприяння сталому розвитку сільських територій [2]. Вчена-економіст З.В. Нікітіна екологічно-орієнтоване виробництво розуміє як таке, що здійснюється на основі раціонального використання сільськогосподарських угідь при впровадженні адаптивно-ландшафтних систем землеробства на основі біологізації з помірною хімізацією технологічних процесів [3].

Залежно від інструментарію впливу на впровадження природоохоронної діяльності вирізняють різні типи економічних механізмів. Вітчизняні дослідники О.В. Коняєв і Г.Є. Жуйков виділяють їх два види – примусові та заохочувальні. До перших вони відносять пільгове кредитування агровиробників; цінове стимулювання виробництва екологічно чистої продукції; субсидії (централізовані чи місцеві); безвідсоткові позики; звільнення від податків частини прибутків (доходів) [4].

До других науковці включили податкові платежі за забруднення навколишнього природного середовища; штрафні санкції; екологічний податок з прибутку; встановлення норм плати за природні ресурси залежно від їхнього якісного стану. Тобто дослідники виокремили лише державні важелі впливу на природоохоронну діяльність. Однак в умовах ринкової економіки інструменти екологізації виробництва мають суттєве значення, а подекуди – й визначальне і виявляються ефективнішими.

Натомість колектив авторів – А.В.Дубодєлова, О.В.Юринець, М.М.Федорів, окрім зазначених двох типів економічних механізмів, виділяють ще й третій – маркетинговий. У його складі вони виокремили такі напрями, як створення та забезпечення розвитку ринку природних ресурсів і екобезпечних товарів; розширення структури «маркетингового ланцюга» із включенням у нього екологічної експертизи; торгівлю квотами на шкідливі викиди; екологічний акцизний збір, екологічне страхування та просування [5].

Незважаючи на те, якими засобами здійснюється функціонування економічного механізму екологізації агровиробництва, мають бути дотримані ряд принципів. Основними з них є: екологічна зумовленість, економічна доцільність та покарання, а економічний механізм екологізації включає примусові, заохочувальні та ринкові засоби впливу.

В Україні здійснюються перші кроки до побудови раціонального економічного механізму екологізації національного виробництва, включаючи й аграрну сферу. Крім того, суттєвим мотивом до екологізації господарської діяльності в Україні є необхідність підвищити конкурентоспроможність вітчизняної продукції на міжнародному ринку. Україна має будувати власну аграрну політику відповідно до нових тенденцій і принципів провідних економіко-екологічних та соціальних світових тенденцій і вимог.

Література:

1. Судакова О.І., Судакова Д.А. Забезпечення екологічної безпеки виробничих підприємств: [Електронний ресурс].-Режим доступу: http://www.confcontact.com/20110629/2_sudakova.php.

2. Ковальова О.В. Організація управління еколого-спрямованим сільськогосподарським виробництвом: [автореф. дис.канд.екон.наук]/О.В.Ковальова – К., 2008. – 20 с.

3. Никитина З.В Экологизация производства сельскохозяйственных предприятий / З.В. Никитина// Аграрная наука. – 2005. - № 6. – С. 14-15.

4. Коняєв О.В., Жуйков Г.Є. Економічні регулятори формування механізму екологізації природокористування в регіонах зрошення: [Електронний ресурс].- Режим доступу: http: //archive.nbuv.gov.ua/portal/soc_gum/biznes/2009_2/2009/02/090234.pdf.

5. Дубодєлова А.В. Організаційно-економічні механізми екологізації виробництва на вітчизняних підприємствах / А.В. Дубодєлова, О.В. Юринець, М.М. Федорів // Вісн. Нац. ун-ту «Львівська Політехніка». Проблеми економіки управління. – 2011. - № 698. – с. 156-162

СОЦІАЛЬНА ДЕФЕРЕНЦІЯ ЯК ЧИННИК СУСПІЛЬНОЇ НЕСТАБІЛЬНОСТІ: ЕКОНОМІЧНИЙ АСПЕКТ

Бовдуй А. В.
Харківський національний технічний університет сільського господарства ім. П. Василенка
Науковий керівник – ст. викладач
Дудник О. В.

Одною із найголовніших проблем України, що потребує негайного вирішення є проблема соціальної диференціації суспільства, пов'язана із майже відсутністю середнього класу, та проблема бідності, що існує через нерівномірність в доходах та споживанні. Питанню щодо соціальної диференціації суспільства присвячено багато праць визначних науковців, проте ця тема і на даний час залишається актуальною, тому що є багато недоліків застосування теоретичних міркувань на практиці та, як наслідок, виникає необхідність досконалого вивчення проблеми бідності з подальшим обґрунтуванням основних методів та засобів вирішення даної проблеми.

Процеси соціальної диференціації спостерігаються в усіх трансформаційних економіках. Однак варто визнати, що в Україні, поряд з Росією, ступінь доходної нерівності не має аналогів серед східноєвропейських країн, що здійснюють економічні реформи. Зниження реальних доходів і зростання їхньої диференціації – це дві основні тенденції у змінні рівня життя громадян України за роки незалежності[2].

Соціальна диференціація суспільства визначає його структуру, породжує низку соціально-економічних суперечностей та визначає можливості їх ефективного вирішення. Абсолютно закономірним є той факт, що в розвинутій економіці домінуючою соціальною групою (до 70% населення) є середній клас. Ця частка населення виступає ініціатором постійного зростання споживчого попиту, власником заощаджень, що потенційно можуть стати інвестиціями, а також крупним платником податків. Для України формування такого соціального прошарку населення є дуже необхідним завданням

Крім того, в Україні сьогодні існує значний розрив між містом і селом за рівнем матеріальної забезпеченості, який є одним із найбільш вагомих факторів, що формує загальну ситуацію з розшарування населення. Це пояснюється різницею в оплаті праці сільської й міської груп населення, де розрив в оплаті праці на галузевому рівні становить в 2 рази й більше[1].

Показник річного або середньомісячного доходу, що залишається у розпорядженні населення, є одним із основних при визначенні рівня соціальної диференціації і в різних країнах розрізняється досить суттєво. Так, у США співвідношення доходів (бідних і багатих) складає 1:6; у Франції – 1:10; у Японії і Німеччині 1:3; у скандинавських країнах – 1:2,5; у Росії – 1:15,5. В Україні цей показник за різними оцінками розрізняється від 10 до 100 разів.

Загальне багатство 225 найзаможніших людей світу становить понад $1 трлн., що відповідає річному доходу більш ніж 2,8 млрд. осіб, або 47% населення світу.

Таблиця 1

Диференціація життєвого рівня населення [3]

Показники	2010	2011	2012	2013	2014
Чисельність населення із середньодушовими еквівалентними загальними доходами у місяць, нижчими прожиткового мінімуму:					
млн. осіб	3,6	3,2	3,8	3,5	3,2
у відсотках до загальної чисельності населення	8,6	7,8	9,0	8,3	8,6
Довідково: середньорічний розмір прожиткового мінімуму (у середньому на одну особу в місяць, грн.)	843,2	914,1	1042,4	1113,7	1176,0
Квінтильний коефіцієнт диференціації загальних доходів населення, разів	1,9	1,9	1,9	1,9	1,9
Квінтильний коефіцієнт фондів (по загальних доходах), разів	3,5	3,4	3,2	3,3	3,1

В Україні до категорії бідних, за статистичними показниками, належить біля 30 % населення, однак вибіркові обстеження Держкомстату України, експертні оцінки та опитування щодо поділу населення на певні соціальні групи свідчить, що кількість бідних коливається в межах 60-70 %. Спостерігається різке протистояння людей за майновим і соціальним становищем. Співвідношення 10 % найбагатших і 10 % найбідніших становить, за офіційними даними, 7 разів, що свідчить про надмірну диференціацію доходів. Фактично, з урахуванням тінізації доходів, рівень диференціації населення за доходами становить 13-17 разів.

Отже, можна стверджувати, що в Україні мають місце такі негативні явища, як низький рівень доходів населення, негативна диспропорція в їх структурі, висока регіональна диференціація доходів населення та заробітної плати, низький рівень оплати праці у низці галузей та регіонів країни, а також заборгованість із її виплати. На жаль, офіційна статистика доходів населення в Україні не відтворює в повній мірі реальну картину. Однак, на сьогоднішній день, для основної маси населення ситуацію в сфері доходів можна назвати критичною.

Одним із найперших завдань є визначення економічної оцінки компромісу між ефективністю та справедливістю, створення надійного вимірювання економічної нерівності в розподілі доходів на державному та регіональному рівнях, встановлення обґрунтованого розміру прожиткового мінімуму та мінімальної заробітної плати, а також створення соціальних програм щодо подолання нерівності в розподілі доходів.

Література:

1. Швабій К.І. Довгострокова тенденція роз поділу доходів населення України / К. І. Швабій // Фінанси України. – 2010. – № 1. – С. 77-79.

2. Ривак О.С. Доходи населення України /О.С. Ривак // Науковий вісник НЛТУ України. – 2009. − Вип. 19.13 – С. 221-227.

3. Диференціація життєвого рівня населення [Електронний ресурс]. – Режим доступу до інформації: http://www.ukrstat.gov.ua

ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ АУДИТУ В УКРАЇНІ

БУРДОВІЦИНА К. Р.

Харківський національний технічний університет сільського господарства імені Петра Василенка

Науковий керівник – к.е.н., доцент Гіржева О.М.

Виникнення, становлення і подальший розвиток аудиторської діяльності в Україні обумовлені суттєвими змінами в економіці держави, її ринковим спрямуванням і необхідністю незалежного контролю господарської діяльності підприємств недержавних форм власності та професійного підтвердження достовірності звітності, яка надається користувачам – зацікавленим сторонам.

Законодавче закріплення аудиту в нашій країні відбулося з прийняттям Закону України «Про аудиторську діяльність» Верховною Радою 24 квітня 1993 року. В даному законі наведено загальні положення, визначено порядок сертифікації аудиторської діяльності; повноваження, порядок створення, регламентація діяльності Аудиторської палати України і Спілки аудиторів України; порядок проведення аудиту та надання інших аудиторських послуг; права, обов'язки та відповідальність аудиторів і аудиторських фірм; обов'язки господарюючих суб'єктів при проведенні аудиту.

Закон «Про аудиторську діяльність» визначає правові засади здійснення аудиторської діяльності в Україні і спрямований на створення системи незалежного фінансового контролю з метою захисту інтересів користувачів фінансової та іншої економічної інформації.

Загальну сукупність нормативно-правових документів, що регулюють аудиторську діяльність можна поділити на дві категорії:

1. Сукупність нормативно-законодавчих та регламентуючих документів щодо здійснення аудиторської практики;

2. Сукупність нормативно-правових документів, які регламентують здійснення підприємницької діяльності (Конституція України, Господарський кодекс, закони з оподаткування).

До законів та інших регламентуючих документів, щодо здійснення аудиторської діяльності відносіться:

- Закон України «Про аудиторську діяльність»;
- Закони, які визначають обов'язковість проведення аудиту;
- Стандарти аудиту (в Україні в якості національних використовуються Міжнародні стандарти аудиту, надання впевненості та етики);
- Кодекс етики професійних бухгалтерів.

Держава, як один із користувачів фінансової звітності, не може прямо регулювати через свої виконавчі органи аудиторську діяльність, інакше буде втрачено незалежність аудиторського контролю.

Отже, аудиторська діяльність є саморегульованою. Це означає, що держава встановлює лише вимогу здійснення аудиту, а методику його проведення визначають професійні організації.

В Україні контроль за якістю аудиту та аудиторських послуг, які включають у себе не лише ведення аудиту, а й надання консультацій з питань правильного ведення бухгалтерського обліку та складання звітності, здійснює Аудиторська Палата України. Завданнями Аудиторської Палати України є:

1. Затвердження стандартів аудиту, адаптованих до економічної ситуації України.

2. Сувора сертифікація осіб, які будуть займатися аудиторською діяльністю.

3. Здійснення ретельного контролю за дотриманням аудиторськими фірмами та аудиторами вимог Закону України «Про аудиторську діяльність», стандартів аудиту, норм професійної етики аудиторів.

4. Забезпечення незалежності аудиторів у процесі здійснення аудиторської діяльності та у разі необхідності застосування до них штрафів та грошових стягнень.

5. Удосконалення системи сертифікації аудиторів. Аудит стає окремою складовою інфраструктури економіки України, яка потребує відповідного регулювання.

Джерелами фінансування діяльності Аудиторської палати України можуть бути:

- плата за проведення сертифікації фізичних осіб на право зайняття аудиторською діяльністю;
- плата за включення до Реєстру суб'єктів аудиторської діяльності;
- добровільні внески, що надходять від професійних організацій аудиторів України;
- інші джерела, не заборонені законодавством.

Для виконання своїх функцій Аудиторська палата України може створювати комісії із числа її членів. До роботи в комісіях можуть залучатись експерти, які не є членами Аудиторської палати України.

Для ефективнішого регулювання аудиту в Україні слід забезпечити оптимальну комбінацію державного, професійного та економічного механізмів регулювання із поступовим послабленням першого. Необхідно розробити кожній аудиторській фірмі внутрішні програми їх діяльності, які становитимуть опис комплексного підходу до організації технології та методики здійснення аудиту.

Законодавчо-нормативне регулювання аудиторської діяльності в Україні поступово вдосконалюється, що сприятиме побудові в нашій державі відповідного сучасним вимогам інституту незалежного аудиту як невід ємної складової ринкової економічної системи.

Література:

1. Бутинець Ф.Ф. Аудит: підр. /Ф.Ф. Бутинець. – Житомир : ПП «Рута», 2006. – 512 с.

2. Ільїна С.Б. Основи аудиту: навч.-практичний посібник / С.Б. Ільїна. – К.: Кондор, 2006. – 378 с.

3. Шевчук О.А. Аудит в Україні – проблеми та перспективи розвитку/ О.А. Шевчук, Н.Г. Здирко // Збірник наукових праць кафедри економічного аналізу Тернопільського національного економічного університету. – 2014. – № 6. – С. 530- 531.

ПЕРЕВАГИ ТА НЕДОЛІКИ ВИБІРКОВИХ МЕТОДІВ ПЕРЕВІРКИ В АУДИТІ

ВОРОБЙОВА Т. В.
Харківський національний технічний університет сільського господарства імені Петра Василенка
Науковий керівник – к.е.н., доцент Гіржева О. М.

Аудиторська перевірка передбачає процес збору доказів, з метою формування незалежного аудиторського висновку. Найбільш актуальною сферою застосування вибіркового дослідження є аудит фінансової звітності. На основі такого дослідження, розглянувши окремі статті фінансової звітності, можна зробити висновок про всю генеральну сукупність. Застосування вибіркової перевірки має місце при аудиті підприємств, які мають велику кількість господарських операцій, оскільки проведення суцільної перевірки в даному випадку є економічно недоцільним.

Дослідженню питань застосування вибіркових методів в аудиті присвячені праці вітчизняних і зарубіжних вчених. Особливу увагу питанням застосування вибіркових методів в аудиті приділяли такі вітчизняні науковці: Білуха М.Т., Васильєва Н.Є., Дорош Н.І., Загородній А.Г., Кудрицький Б.В., Кулаковська Л.П., Малькова Т.Н., Овчарик Р.Ю., Піча Ю.В., Пилипенко І.І., Редько О.Ю. Слід відмітити також внесок російських вчених: Андреєва В.Д., Бичкової С.М., Данілевського Ю.О., Соколова Я.В., Суйца В.П., Шеремета А.Д. Проблеми аудиторської вибірки розкриті в працях відомих американських і британських економістів – Аренса Е.А. й Лоббека Дж.К., М. Еддоуса й Р. Стенс-Філда, Р. Доджа.

Єдиним нормативним документом в Україні, що регламентує питання, пов'язані з використанням вибіркових методів в аудиторських процедурах, є МСА 530 "Аудиторська вибірка", згідно якого під аудиторської вибіркою розуміється вибіркова перевірка, що містить у собі застосування аудиторських процедур менш, чим до всіх елементів однієї статті звітності або групи однотипових операцій [2].

При проведенні аудиторських перевірок аудитори найчастіше використовують вибіркові методи аудиту для скорочення обсягу робіт та зменшення їх вартості. Одним із видів вибіркових методів є аудиторська вибірка [1].

Застосування вибіркового дослідження в аудиті зумовлено певними причинами: - значною трудомісткістю аудиту, особливо в разі виконання локальних завдань аудиту звітності підприємств корпоративного сектора; - певною обмеженістю аудитора в часі, тобто аудит повинен бути завершений в обумовлені в договорі строки; - через труднощі визначення собівартості робіт з аудиту.

Використання вибіркових досліджень дає змогу аудиторам зробити висновки за дослідженням лише частини операцій та подій, здійснених підприємством-клієнтом [3].

Аудитори застосовують вибірковий метод в наступних випадках якщо:

- характер і дані сальдо рахунки або класу операцій не вимагають 100 % перевірки;
- потрібно зробити висновки по сальдо рахунку або класу операцій;
- час і вартість повної перевірки всієї генеральної сукупності будуть занадто значними.

Основними перевагами використання вибіркових досліджень в аудиті є:

- економія часових, трудових та матеріальних ресурсів;
- можливість розширення програми аудиту та більш детального вивчення окремих об'єктів;
- використання вибіркового дослідження дозволяє аудитору вирішувати завдання з більш вагомим науковим обґрунтуванням;
- оперативність надання результативної інформації;
- використання в умовах, що виключають можливість суцільного дослідження;
- можливість вибіркового контролю результатів, отриманих під час суцільних досліджень.

Застосування вибіркової перевірки дає змогу аудитору значно зменшити обсяг роботи і підвищити конкурентоспроможність аудиторської фірми. Крім того аудитор має бути впевнений, що його висновки, зроблені за результатами вибіркового обстеження, відповідають реальному фінансовому становищу економічного суб'єкта, який перевіряється [1].

Отже, вибіркова перевірка використовується аудитором для скорочення витрат часу та матеріальних ресурсів на проведення аудиторського дослідження. Особливість вибіркової перевірки зумовлена тим, що проведення суцільної перевірки на великих підприємствах є фізично неможливою. Вибіркова перевірка сприяє одержанню достовірних аудиторських доказів та необхідного обсягу інформації в мінімальному часовому періоді та фінансових витратах.

Застосування вибіркової перевірки дає змогу аудитору значно зменшити обсяг роботи, а отже, час і вартість аудиторської перевірки, й тим самим підвищити конкурентоспроможність аудиторської

фірми. Але при цьому аудитор має бути максимально впевнений у тому, що його висновки, зроблені за результатами вибіркового обстеження, відповідають реальному фінансовому становищу економічного суб'єкта, який перевіряється, і можуть бути використані ним для оцінки достовірності всієї фінансової звітності підприємства.

Література:

1. Лінчак О.І. Переваги та недоліки вибіркових методів в аудиті / О.І. Лінчак // Управління розвитком. – 2012. – № 7 (128). – С. 101-102.

2. Проскуріна Н.М. Теоретичні засади обґрунтування вибіркового методу в аудиті [Електронний ресурс] / Н.М. Проскуріна. – Режим доступу : http://www.nbuv.gov.ua/portal/natural/Nvuu-/Ekon/2011_34/statti/6_3.htm (дата звернення: 10.11.2013 р.).

3. Саєнко О.А. Вибіркові дослідження в межах етапів аудиту // О. А. Саєнко / Економічні науки. Серія «Облік і фінанси». Збірник наукових праць. Луцький національний технічний університет. Випуск 9 (33). – Ч.3. – Редкол.: відп. ред. д.е.н., професор Герасимчук З.В. – Луцьк, 2012. – С. 234-239.

ПРОБЛЕМИ СТАНОВЛЕННЯ ТА РОЗВИТКУ АУДИТОРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В УКРАЇНІ

Голишева Ю. О.

Харківський національний технічний університет сільського господарства імені Петра Василенка

Науковий керівник - к.е.н., доцент Гіржева О. М.

В процесі розвитку діяльності суб'єктів господарювання різних форм власності постає питання щодо прийняття певних рішень, які повинні базуватись на об'єктивно обґрунтованих фактах і даних, які повинні відповідати принципам повноти і достовірності. Відповідно до цих умов, виникає такий вид фінансового контролю як аудит, на який покладено завдання щодо здійснення аналізу показників фінансової стійкості підприємства, а також висловлення незалежної думки аудитора про її достовірність.

В Україні аудит як вид фінансового контролю розвивається порівняно недовго і вже має ряд недоліків, які пов'язані з несформованими стандартами його функціонування, і запозиченням їх в інших країнах.

Причини виникнення і розвитку аудиторської діяльності безпосередньо пов'язані з особливостями ринкової економіки. Прийняття будь-якого управлінського рішення має ґрунтуватися на економічній інформації, яка формується переважно на основі даних бухгалтерського обліку. Головною метою аудиторської перевірки є перевірка правильності, законності, повноти і достовірності даних бухгалтерської звітності підприємства. До об'єктивних чинників, що зумовлюють виникнення аудиту належать:

- складність процесу формування бухгалтерської інформації і неможливість самостійної перевірки правильності облікових даних;
- розподіл прав володіння та управління власністю;
- наявність інформаційного ризику, тобто можливості наявності у звітності випадкових помилок або спотворень через несумлінність тих, хто її склав.

Це робить незалежний аудиторський контроль не тільки важливим, а й невід'ємним елементом ринкової економіки. Саме тому проголошення Україною переходу до ринкової форми економіки зумовило введення в практику аудиту як незалежного контролю роботи підприємств недержавної форми власності. Аудит здійснюється незалежними особами (аудиторами), аудиторським фірмами, які уповноважені суб'єктами господарювання на його проведення. [1].

До проблемних питань розвитку аудиту в Україні слід віднести:

- недостатню кількість методичних розробок з аудиторського контролю;
- брак достатнього досвіду аудиторської діяльності;
- недостатню кількість кваліфікованих аудиторських кадрів, а звідси — і неосвоєний ринок аудиторських послуг;
- відсутність типових форм документів з аудиту;
- відсутність методичних рекомендацій з питань комп'ютеризації аудиту;
- неврегульовані питання фінансування робіт зі створення адекватної системи аудиту в Україні;
- страхування аудиторської діяльності.

Разом із тим впровадження аудиту в сферу підприємницької діяльності має в цілому для

держави істотні переваги порівняно з іншими формами фінансово-господарського контролю, зокрема:

• значна економія державних коштів, які витрачаються на утримання контрольно-ревізійного апарату;

• надходження додаткових коштів до бюджету за рахунок сплати аудиторськими фірмами (аудиторами-підприємцями) податків;

• незалежність, конкурентна боротьба, професіоналізм аудиторів, що сприяє підвищенню якості перевірок;

• можливість вибору аудитора замовником тощо.

Деякі аудиторські фірми взагалі не займаються аудитом, а надають тільки консалтингові та інші послуги. В той час як світові тенденції розвитку аудиторських послуг свідчать про скорочення аудиторськими фірмами обсягів консалтингових послуг або виділення з них суб'єктів, що надають консалтингові послуги в окремі структури. Причинами цього є бажання утримати клієнта різноманітністю послуг, що надаються, шукаючи альтернативні джерела доходів. Однак широта послуг призводить до виникнення загроз незалежності та погіршення їх якості [3].

Дослідивши основні проблеми розвитку, можна запропонувати такі шляхи вирішення:

- страхування відповідальності страхових компаній за неякісно виконаний аудиторський контроль;

- встановлення єдиних цін щодо надання послуг аудиторськими компаніями, що змусить їх звернути увагу на якісне надання послуг;

- розроблення єдиних стандартів функціонування аудиторської діяльності в Україні, в яких безпосередньо слід визначити що належить до сфери аудиторської діяльності, оскільки аудиторські фірми часто поєднують декілька видів діяльності.

Отже, як бачимо аудит як вид незалежного фінансового контролю почав розвиватися в Україні порівняно недавно, проте вже має ряд недоліків, оскільки на теперішній час не існує встановлених українських стандартів, щодо його функціонування, а запозичення «правил» його розвитку з зарубіжних країн не є достатньо ефективним.

Література:

1. Закон України «Про аудиторську діяльність» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon2.rada.gov.ua

2. Роль В.Ф. Фінансове право: [навч. посібник] / В. Ф. Роль, В. В. Сергієнко, С. М. Попова. – Центр учбової літератури, 2011. – 392 с.

3. Миронова Ю. Проблеми розвитку аудиту в Україні. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://conf-cv.at.ua/forum/19-82-1. – Назва з екрана.

ШЛЯХИ ВДОСКОНАЛЕННЯ КОМУНІКАЦІЙ В ОРГАНІЗАЦІЯХ

ДАБАРСЬКА А. О.

Харківський національний технічний університет сільського господарства імені Петра Василенка

Науковий керівник – ст. викладач Харчевникова Л. С.

За загальним визнанням, комунікації мають величезне значення для успіху діяльності підприємств та представляють одну з найскладніших проблем менеджменту. Ефективно працюючими керівниками вважають тих, хто ефективний у комунікаціях. Менеджери повинні досконало володіти мистецтвом комунікації, так як, образно кажучи, вони виконують роботу «чужими руками».

В зв'язку з цим актуальність даної теми очевидна, оскільки без обміну інформацією неможливе повноцінна діяльність будь-якої організації, підприємства, компанії, тому дослідження проблем і шляхів удосконалення комунікації як однієї з головних умов ефективного управління підприємством є суттєво важливим в системі менеджменту.

Кожна людина щодня користується комунікаціями, але тільки деякі це роблять досить узгоджено. Практично неможливо оцінити важливість комунікацій в управлінні. Майже все, що роблять керівники, аби полегшити досягнення цілей організації, потребує ефективного обміну інформацією. Якщо люди не зможуть обмінюватися інформацією, то вони не зможуть і працювати разом, формулювати цілі й досягати їх. Комунікації не обмежуються лише передаванням інформації, вони сприяють підвищенню показників діяльності організації та рівня задоволеності працівників працею, створюють оптимальні умови для успішного прийняття рішень, розв'язання конфліктів. На наш погляд, саме комунікації виконують вирішальну роль у процесі здійснення управлінських функцій на підприємстві, мотивації і управління персоналом, доведенні повноважень від керуючої системи до керованої і навпаки.

Комунікації в організації – невід'ємна частина діяльності керівника і підлеглого. Деякі дослідники вважають, що ефективність управління персоналом пропорційна ефективності

комунікаційних процесів в організації.

Ефективність комунікацій залежить від важливості й своєчасності виникнення ідеї, уміння її правильно закодувати й після вибору оптимального каналу зв'язку донести до одержувача.

Соціологічні дослідження засвідчили, що 73% американських, 63% англійських і 80% японських керівників вважають, що недоліки комунікації є головною перепоною на шляху досягнення ефективності їх роботи. Ефективно працюючі керівники - це ті, які досягли успіхів у налагодженні комунікацій і самі є комунікативними. Проте дуже часто сучасні керівники зневажають налагодженням ефективних комунікаційних потоків організації через зайнятість, власне негативне ставлення до комунікаційної взаємодії, що негативно позначається на формуванні організаційної культури в цілому, іміджу керівника та процесі керованості організацією, мотивації співробітників.

До головних перешкод комунікації можна віднести:

- авторитарне відношення адміністрації до підлеглих, нечіткість або небажання керівників виконувати свої обов'язки, неправильне визначення прав і відповідальності, страх керівників та підлеглих за наслідки при передачі надто відвертої інформації тощо;

- конкуренція між повідомленнями. У ситуаціях, коли на отримувача одночасно діє кілька джерел інформації, адресат надає перевагу тому повідомленню, яке в даний момент є для нього найбільш важливим. Тому відправник інформації повинен пам'ятати про необхідність забезпечення уваги адресата та використовувати найефективніші канали і засоби комунікацій;

- статус особи, яка надсилає повідомлення. Багаторічний досвід діяльності менеджерів різних рівнів свідчить, що особа, яка має вищий статус порівняно з адресатом, оцінюється останнім як така, що заслуговує довіри. З іншого боку, повідомлення осіб з нижчим статусом вважається менш достовірним ;

- незадовільна структура організації. Якщо структура організації продумана погано, можливості керівника планувати і домагатися реалізації поставлених цілей звужуються. До інших аспектів, що можуть викликати проблеми в комунікаціях, можна віднести незадовільний склад і використання комітетів, робітників груп кадрів узагалі, а також спосіб організації влади і розподіли задач.

Перешкоди в системі комунікацій є однією з найбільш серйозних проблем в управлінні. Вони можуть виникати на будь-якому з етапів процесу передачі інформації. Ті, хто володіє інформацією, можуть бути не в змозі це зробити, ті, хто одержує інформацію, може не побажати або просто не засвоїти її.

Мережа сучасних комунікацій усе повніше охоплює земну кулю, окремі країни, галузі економіки, окремі підприємства й процеси.

В умовах сучасності розвитку нових інформаційних технологій, успішної діяльність будь-якого підприємства багато в чому залежатиме від уміння, досвіду керівників при управління комунікаційними процесами.

Для підвищення комунікаційних процесів на підприємствах потрібно:

- використовувати графічні засоби, які ефективно впливає на засвоєння інформації;

- навчити слухати й передавати інформацію учасників комунікативного процесу;

- навчитися «читати» людей за їхніми невербальними сигналами (виразом очей, мімікою, жестами, інтонацією;

- удосконалити зворотній зв'язок, побудова систем зворотного зв'язку та збору пропозицій;

- забезпечувати достатнім обсягом інформації підлеглих.

Розглянемо основні шляхи по удосконаленню комунікацій в організації. До них відносяться:

1. Регулювання інформаційних потоків. Керівник повинен навчитися оцінювати якісну і кількісну сторону своїх інформаційних потреб, а також інших споживачів інформації в організації. Він зобов'язаний визначитися в оптимальному максимумі і мінімумі інформаційних обмінів.

2. Удосконалення управлінських дій. Ці дії повинні бути спрямовані на удосконалення обміну інформацією (короткі зустрічі, оперативні наради, контакти з підлеглими) і знаходження додаткових можливостей управлінського дійства. Планування, реалізація і контроль формують додаткові можливості управлінського дійства в напрямку удосконалення інформаційного обміну. Обговорення нових планів, варіантів стратегії, цілей, необхідних для більш ефективної реалізації наміченого, контроль за виконанням робіт, звіти по результатам контролю є додатковою дією підвладною керівникові.

3. Удосконалення системи зворотного зв'язку. Зворотній зв'язок складає частину контрольно-управлінської інформаційної системи в організації. Одним з варіантів цієї системи є переміщення працюючих із одного відділу в інший в цілях обговорення різних питань.

Опитування працюючих є одним із варіантів системи зворотного зв'язку. Ці опитування рекомендується проводити для одержання інформації від керівників і працюючих по різним

питанням: чи надходить до підлеглих точна і своєчасна інформація, яка необхідна для роботи; чітко доведені до працюючих цілі діяльності їх підрозділів; відкритий керівник до пропозицій; інформовані підлеглі до наступних перемін в організації, які відзначаться на їх безпосередній роботі, тощо.

4. Удосконалення системи збору пропозицій, яка запроваджується в цілях надходження інформації до керівного складу. Всі працюючи при цьому мають можливість генерувати ідеї, які торкаються удосконалення діяльності організації. Ціллю цих систем є зниження рівня фільтрації або ігнорування ідей на шляху знизу вверх.

5. Впровадження інформаційних бюлетенів, публікацій. Великі підприємства видають щомісячні бюлетені, в яких міститься інформація для працюючих. В цих виданнях публікуються статті з оглядом пропозицій управління організацією, виробництва нової продукції, нових умов контракту, які пропонує адміністрація, а також відповіді керівництва на запитання працюючих.

6. Сучасна інформаційна технологія сприяє удосконаленню обміну інформацією в організації. Електронна пошта дає можливість направляти письмові повідомлення різним особам в організації, в різних установах, містах, областях і навіть країнах, що зменшує телефонні розмови.

Величезне значення для вдосконалення комунікацій в організації має сучасна інформаційна технологія. Уже давно широко розповсюджений персональний комп'ютер як засіб акумуляції і наступного поширення інформації. У сучасному діловому світі застосовується електронна пошта — ефективний засіб зв'язку між людьми. Нові телефонні пристрої дають змогу одночасно контактувати з багатьма респондентами. Важливим сучасним засобом інформаційного забезпечення є відеозапис. Відео конференції дозволяють обговорювати проблеми людям, які перебувають у різних місцях і навіть на різних континентах.

Саме комунікації дають можливість людству накопичити величезний потенціал знань, забезпечили узгоджену суспільну діяльність. Для того, щоб керівник зміг примусити працювати інших, він повинен довершено володіти мистецтвом комунікації. Проведене дослідження показало, що успішне функціонування організації, формування і існування організаційної культури, засвоєння і проповідування корпоративних ідей і цінностей неможливе без налагодженого процесу комунікацій. Комунікації створюють сприятливі умови для розкриття професійних і ділових якостей співробітників, сприяє розвитку їх творчого потенціалу задля створення додаткових цінностей і отримання результату. Сучасний економічний розвиток, останні наукові досягнення в галузі управління й те різноманіття інформаційних каналів і ресурсів, які пропонує сьогодення, спонукає до пошуку найбільш ефективних форм комунікаційної взаємодії, до постійного вдосконалення вже існуючих комунікацій, а також надає поштовх до вироблення якісно нових наукових методик і конструктивних підходів щодо розвитку комунікації як однієї з головних умов ефективного управління підприємствами.

Література:

1. Віноградська О.М. Менеджмент: [навчальний посібник] / О.М. Віноградська, Н.С. Віноградська, В.С. Шевченко // – Харків: ХНАМГ, 2008. – 159 с.

2. Ґріфін Р., Яцура В. Основи менеджменту: [підручник] / Наук. ред. В. Яцупа, Д.Олесневич. – Львів: БаК, 2014. – 624 с.

TEN IMPORTANT REASONS TO STUDY THE HUMANITIES SCIENCES IN UNIVERSITY

DYADKIN O. S.
Kharkiv Petro Vasylenko National Technical University of Agriculture
Scientific advisor – Cand. Pfilosof.Sci.the associate professor Sukhikh L. A.

It is common to hear from undergraduates and recent college graduates, that preparing for a career in science, such complain: "I think, I wasted a lot of time in college, being forced to take humanities classes, that humanities had nothing to do with my area of study." This is one of many manifestations of the ongoing centuries-long battle over the relationship between the sciences and the humanities.

From a historical point of view, until the mid-19th century, the humanities (grammar, rhetoric, history, literature, languages, and moral philosophy) held the upper hand.

I would offer the following 10 reasons, why students pursuing science careers, should augment their education with a strong foundation in the humanities.

1. The humanities prepare you to fulfill your civic and cultural responsibilities.

The humanities provide an insightful understanding in moral, ethical, political, and ideological forces. A successful society depends upon altruism, charity, civility and compassion.

2. Studying the humanities allows you to become familiar with and use the creative ideas from great minds outside of science.

Philosophy, literature, and history offer a window into the understanding of human nature and society. They introduce us to thoughts and ideas from outside our specialist areas and can have relevance to finding new directions in creative thinking.

3. Scientific knowledge and techniques we learn in college, have a limited shelf life; mastering the humanities provide tools for extending it.

Just as cars have an approximate 10-year road life. High-tech gadgets last 2 or 3 years, before they become obsolete. The preparation for a scientific career one receives in graduate school leaves the individual competitive for a finite period only. The study of humanities, both in its pursuit and the perspective it provides, rewards the student with the skills, needed for self-critical reflection, adaptability, and self-teaching.

4. Humanities study strengthens your ability to communicate and work with others.

The old "classical" education was pursued in large measure, because the materials studied and the methods of study enhanced one's ability to work well with others and communicate properly with help of the spoken and written word. These rewards still apply and remain useful in securing good jobs, gaining advancement and promotions, and obtaining grants.

5. You will gain knowledge of foreign languages and foreign cultures.

With globalization, this is increasingly seen as a requirement for asuccessful career in commerce and industry. It is also helpful inmedicine.

6. The walls, which exist among disciplines, have been lowered and students can move across disciplines more freely.

The concept of a core curriculum has changed and students have increasing flexibility that is a result of information technology.

7. Students can benefit advice which courses to take.

To provide the information from advisor or mentor, who can knowledgeably speak to the importance and usefulness of particular courses.

8. Humanities study helps you understand the impact that science and technology has had on society and understand the future scientific needs of society.

The study of literature, history, and philosophy shed light on the science influence on the quality of people's lives and on the shaping of society. These studies also inform us of society's needs and important considerations for the scientist to learn from, including the consideration, in where he or she chooses to work and what projects they undertake.

9. Interdisciplinary learning adds value to one's degree.

In a significant measure, the diploma we receive at graduation, defines and symbolizes, who we are and what we are qualified to do. But its true value is derived from what we have put into our head and our heart. A broad knowledge, that includes the essentials of the humanities, is an important complement to our scientific training.

10. Humanities study teaches you that separate science from humanities do not really exist.

It is a general belief among scientists that science deals with facts and the humanities deals with values. Science, technology and medicine are far from being value-neutral. The embodiment of values is in theories, in facts, in procedures and programs.

And, in summary, I believe, that the knowledge of values, gained through the study of the humanities, is important to student.

ОСНОВНІ ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ЕКОЛОГІЧНОГО АУДИТУ В УКРАЇНІ

Лаптєва А. І.
Харківський національний технічний університет сільського господарства імені Петра Василенка
Науковий керівник – к.е.н., доцент Гіржева О. М.

Необхідність дослідження екологічного аудиту в Україні є особливо актуальним, зважаючи на те, що вся територія держави являється зоною екологічної катастрофи.

Екологічний аудит може істотно вплинути на зміну екологічної ситуації Україні, насамперед, на рівні окремих підприємств.

При проведенні екоаудиту отримані результати дають змогу не тільки оцінити еколого-економічний рівень виробництва в майбутньому, але й сформулювати певну думку про наявні екологічні проблеми і конкретизувати шляхи їх вирішення.

Екологічний аудит дає можливість виявити диспропорції, склались міжгосподарською діяльністю підприємства і охороною навколишнього середовища, а також встановити основні тенденції еколого-економічного розвитку підприємства і розробити заходи досягнення оптимальної рівноваги економічних і екологічних інтересів.

Основною передумовою виникнення екологічного аудиту в Україні стало усвідомлення

глобальних екологічних проблем і визнання пріоритетності їх вирішення поряд із економічними й соціальними проблемами, а його розвиток є важливим кроком для інтеграції національних та міжнародних інтересів в умовах сучасного соціально-економічного розвитку.

Правовий інститут екологічного аудиту почав активно розвиватися в Україні з 2004 р., внаслідок прийняття Закону України «Про екологічний аудит» [1] (далі – Закон № 1862).

Згідно Закону № 1862 [1], екологічний аудит – це документально оформлений системний незалежний процес оцінювання об'єкта екологічного аудиту, що включає збирання і об'єктивне оцінювання доказів для встановлення відповідності визначених видів діяльності, заходів, умов, системи екологічного управління та інформації з цих питань вимогам законодавства України про охорону навколишнього природного середовища та іншим критеріям екологічного аудиту.

Завданнями екологічного аудиту є: обґрунтування екологічної стратегії і політики підприємства; визначення пріоритетів при плануванні природоохоронної діяльності підприємства, виявлення додаткових можливостей її здійснення, перевірка дотримання природоохоронного законодавства; зниження ризику виникнення надзвичайних ситуацій, пов'язаних із забрудненням довкілля [3].

Екоаудит дозволяє без бюджетних витрат посилити управління охороною навколишнього природного середовища, підвищити ефективність державного екологічного менеджменту. Тому держава повинна бути зацікавлена у впровадженні екологічного аудиту і створенні відповідних умов для його функціонування.

Потенційний ефект від участі у системі екоаудиту можна визначити у розрізі таких чотирьох елементів: конкурентоспроможність, зниження ризику, зниження витрат, покращення організації. Кожен окремий елемент складається, у свою чергу, з декількох компонентів:

• зниження витрат можна досягти шляхом виявлення потенціалів економії води, енергії та сировини; зниження витрат на утилізацію та зберігання; низькі страхові премії; зменшені простої персоналу;

• конкурентоспроможність: забезпечення тривалого існування підприємства за рахунок участі у системі екоаудиту; сприятливіші кредити і спрощений доступ до засобів стимулювання; вигода від підвищення довіри до підприємства та його прийнятності; відкриття нових майбутніх ринків;

• зниження ризиків досягається шляхом оцінки діючих на підприємстві правових приписів; уникнення нещасних випадків, а також нанесення шкоди персоналу і майну; мінімізація ризику відповідальності за продукцію;

• покращення організації можливе за рахунок впровадження еко-контролінгу; ефективної системи охорони довкілля; ідентифікації співробітників з підприємством; особистої мотивації співробітників до охорони довкілля.

Впровадження екологічного аудиту в Україні стримується недосконалістю, а подекуди – відсутністю законодавства. Тому першочерговими завданнями в напрямі розвитку екологічного аудиту в Україні є формування відповідної нормативно-правової бази, ведення реєстрів учасників, організація підготовки екологічних аудиторів, організація робіт щодо міжнародного визнання екоаудиторів України та інших країн.

Екологічний аудит, будучи гнучким механізмом в умовах ринкової економіки, покликаний стати важливим інструментом реалізації конституційних прав громадян на безпечне довкілля та екологічну безпеку на рівні окремих підприємств, територій і держави в цілому.

Суттєвий поштовх широкому розвитку еколого-аудиторської діяльності могло б надати методичне забезпечення відповідної сфери, що є новою для України. На сьогодні таке забезпечення практично відсутнє. Кілька наказів Міністерства екології та природних ресурсів України [4] певним чином охопили лише стадію організації екологічного аудиту – порядок складання кваліфікаційних іспитів і отримання сертифікатів, ведення Реєстру екологічних аудиторів та юридичних осіб, що мають право на здійснення екологічного аудиту, але поки що залишається поза увагою сам процес здійснення екологічного аудиту. Немає затверджених тарифів еколого-аудиторської діяльності, що призводить до наявності перегинів як в один, так і в інший бік, у встановлені вартості еколого-аудиторських послуг.

Таким чином, для подальшого розвитку екологічного аудиту в Україні нагальними для вирішення є питання подолання «прогалини» у нормативно-правовому забезпеченні функціонування такого аудиту. З цією метою, на нашу думку, доцільно активізувати роботу законодавчої та виконавчої гілок влади, залучивши до відповідних розробок вітчизняних екологічних аудиторів, які вже мають певний практичний досвід роботи у цій сфері, а також напрацювання передового світового досвіду.

Література:

1. Закон України «Про екологічний аудит»№1862-IV від 24.06.2004 р[електронний ресурс]. – Режим доступу: http://portal.rada.gov.ua

2. Екологічний менеджмент і аудит: Навчальний посібник / За ред. С.М. Літвак. – К.: Професіонал, 2005 р. – 112 с.

3. Борисова В.А. Екологічний аудит як механізм регулювання впливу на довкілля / В.А. Борисова // Держава та регіони, 2012. – № 4.

4. Офіційний веб-портал Міністерства екології та природних ресурсів України. – Режим доступу: http://www.menr.gov.ua/

ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ ОРГАНІЧНОГО ВИРОБНИЦТВА В УКРАЇНІ ТА СВІТІ

ОНОПРІЄНКО К. С.

Харківський національний технічний університет сільського господарства імені Петра Василенка

Науковий керівник – асистент Нікітіна О. М.

У сучасних умовах якість сільськогосподарської продукції стає одним з основних факторів її внутрішньої та зовнішньої конкурентоспроможності. Це пов'язано зі стрімким поширенням практики застосування органічних технології в сільському господарстві.

Виробництво органічної сільськогосподарської продукції у світі за останні роки стрімко зростає. На даний час 37,2 млн. га земель у всьому світі використовуються для органічного виробництва. Австралія, Нова Зеландія та Океанія є регіоном з найбільшою площею органічних земель сільськогосподарського призначення – 12,2 млн. га, за нею йдуть Європа –10,6 млн. га, Латинська Америка – 6,8 млн. га, Азія – 3,7 млн. га, Північна Америка – 2,8 млн. га та Африка – більш, ніж 1 млн. га. Технології органічного землеробства стрімко поширюються в країнах Європейського Союзу. Так, за період із 1985 по 2012 рік кількість органічних господарств у країнах ЄС зросла з 6058 до більше ніж 240000, а площа земель органічного землеробства – зі 172 тис. га до 9,5 млн. га, що становить 5,4% земель сільськогосподарського призначення [1, с. 8].

Нині у світі майже сформувалися повноцінні ринки органічної продукції в таких сегментах, як овочі та фрукти, дитяче харчування, сільськогосподарська сировина для переробки (насамперед зерно) і молочні продукти, а тому темпи зростання в них трохи сповільнилися.

Ринок органіки розвивається в Україні, як і в усьому світі, впевненими темпами. Мода на органічні продукти харчування прийшла в Україну з Європи, де цей сектор розвивається вже приблизно 30 років. На початок 2003 р. в Україні було зареєстровано 31 господарство, що отримало статус «органічного», а в 2013 р. нараховувалось вже 175 сертифікованих органічних господарства, а загальна площа сертифікованих органічних сільськогосподарських земель склала 393-400 га (табл. 1.).

Таблиця 1

Загальна площа органічних с.-г. угідь та кількість органічних господарств в Україні, 2002-2013 рр.

	2003	2009	2010	2011	2012	2013
Площа, га	164449	270193	270226	270320	272850	393400
Кількість господарств	31	121	142	155	164	175

Джерело: [2]

Дослідження Федерації органічного руху України свідчать, що сучасний внутрішній споживчий ринок органічних продуктів в Україні почав розвиватись з початку 2000-х років, склавши: у 2007 році - 500 тис. євро, в 2008 році - 600 тис. євро, у 2009 — 1,2 млн. євро, у 2010 - 2,4 млн. євро, у 2011 р. цей показник зріс до 5,1 млн. євро, у 2012 році – до 7,9 млн. євро, у 2013 р. - до 12,2 млн. євро, а у 2014 р. - до 14,5 млн. євро.

Лідерами органічного сільськогосподарського виробництва в Україні є ПП «Агроекологія» (Полтавська область), група компаній «Етнопродукт» (Чернігівська область), ТОВ «Галекс-Агро» (Житомирська область), «Органічне господарство «Махаріші» (Херсонська та Миколаївська області), ПП«Мельник» (Вінницька область), ТОВ «Чистий продукт-С» (Донецька область) та багато інших.

Ринок органічних продуктів приваблює інвесторів високою рентабельністю, яка становить від 30%, ненасиченим внутрішнім ринком, зростаючим попитом. На даний момент галузь більш популярна серед вітчизняних інвесторів, але його активний розвиток та високий рівень прибутковість змусить повірити в неї і іноземних інвесторів. Тим більше, поки ринок ще не насичений, а основні гравці на ньому ще не сформувалися, найбільш вдалий час для інвестування. Тому можна з упевненістю констатувати, що ринок органічних продуктів України знаходиться напередодні буму [3].

Україна має значний потенціал для розвитку органічного виробництва. Тому, враховуючи необхідність зміцнення експортного потенціалу

аграрного сектору держави, поліпшення стану родючості ґрунтів, охорони навколишнього середовища, збереження здоров'я нації шляхом насичення внутрішнього ринку України здоровими сертифікованими органічними продуктами, вважаємо важливим подальший збалансований розвиток органічного ринку України.

Література:

1. FIBL and IFOAM. The World of Organic Agriculture Statistics and Emerging Trends 2013. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : orgprints.org /22349/7/fibl-ifoam-2013-regions-2011.pdf

2. Федерація органічного руху [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://organic.com.ua/uk/homepage/2010-01-26-13-42-29

3. Милованов Е.В. Перспективы развития рынка органических продуктов Украины [Электронный ресурс]. – Режим доступа: http://www.mayger.ua/ru/analitika/perspektivy-razvitiya-rynka-organicheskih-produktov-ukrainy/

СПОРІДНЕНА ПРАЦЯ – ПРАЦЯ ДУШІ

Пензева Ю. М.
Харківський національний технічний університет сільського господарства імені Петра Василенка
Науковий керівник – к.філос.н., викл. Кобелєва Д. Л.

Ця людина багатьом запам'яталася тим, що від неї походило безліч дуже цікавих і корисних висловлювань, які, як мені здається, дуже добре відображають реальне нинішнє життя. Його філософські повчання актуальні і в наш час, адже кожен з нас може пізнати в них себе. Він – яскравий приклад розуму та мислення, він – Григорій Савич Сковорода.

«Ніщо не звеселяє душу людини так, як споріднена праця» – саме ці слова були написані цим видатним діячем.

Я підтримую дану думку, бо вважаю, що в житті важливішими є духовні цінності. Найбільше можна принести користі людям, якщо займатися спорідненою працею. Вона спонукає до нових відкриттів, розкриває таланти, дає можливість відчути радість перемоги. Усе це формує наш духовний світ, робить мудрішими, добрішими і просто щасливими людьми.

«Споріднена праця» приносить щастя, додає сил. Хтось із великих сказав, що «потрібне робить неважким, а важке – непотрібним [1, с. 131]».

Яскравим прикладом того, що нашу душу звеселяє споріднена праця, може слугувати байка Григорія Сковороди «Бджола та Шершень». Для Бджоли незрівнянно більша радість збирати мед, аніж його споживати. Це образ людини, яка у спорідненій праці трудиться, її життя наповнене змістом і красою. Бджолі протиставлено Шершня, що живе крадіжкою чужого, дбає лише про фізичні потреби – їсти та пити. Такий спосіб життя призводить до повної деградації людини [2, с. 124].

Прикладом із суспільного життя може слугувати розповідь про В. К. Кібірєву, яка стала для мене взірцем справжньої спорідненої праці: у минулому інженер-електронник, а нині директор відомого на всю країну приватного підприємства «Квадр». До своєї мрії – робити те, що тобі найбільш до душі, тобто відкрити власне швейне виробництво, образно кажучи, йшла майже зі шкільної лави. Але життя вносило свої корективи. І хоча спочатку замість омріяного Київського інституту легкої промисловості проходила трудовий гарт на шкіргалантерейній фабриці, потім навчалася в політехнічному вузі, працювала в науково-дослідному інституті, а по приїзді до Миргорода займала досить престижну посаду на заводі мінеральних вод, доля штовхала її до тої, кажучи словами Г.Сковороди, «до спорідненої праці», що несе радість душі, втіху, задоволення. Тому волею обставин Валентина Кузьмівна відкрила власне ательє мод під назвою «Валентина». Підприємницька діяльність Валентини Кузьмівни Кібірєвої – це не тільки додаткові робочі місця для багатьох жінок, якісні вироби для споживачів, успіх, визнання для неї самої, а найголовніше – це щастя трудитися у своєму «сродному ділі», що звеселяє душу. Ця елегантна привітна жінка випромінює світлу доброзичливість, бо закохана в людей, у свою справу, що, як виявилося, стала справою всього її життя [3].

Безперечно, можна навести ще чимало аргументів і прикладів на користь моєї позиції, але й запропоноване вище переконливо доводить, думку великого українського філософа Григорія Сковороди. Погоджуючись з цим, можна сміливо сказати, що улюблена робота, справді, дає людині задоволення, робить її життя змістовнішим і радіснішим. Отже, щасливим стає той, хто знаходить свою споріднену працю!

Література:

1. Багалій Д.І. Український мандрований філософ – Григорій Сковорода / Д.І. Багалій. – К: АТ «Обереги», 1993. – 148 с.

2. Сковорода Г.С. Наркісс. Разглагол о том: узнай себе // Повне зібрання творів: в 2 т. – К. : Наукова думка, 1973. – . – Т.1. – 154 с.

3. Черкаська О.А душу звеселяє споріднена праця / О.А. Черкаська [Електронний ресурс] // Миргород наш дім. – 2009. – № 23. – Режим доступа: http://mirgorod.osp-ua.info/idxnews-31772.html.

ВИРОБНИЦТВО ОРГАНІЧНОЇ ПРОДУКЦІЇ В УКРАЇНІ ЯК ВАЖЛИВА СКЛАДОВА ЯКІСНИХ ЗМІН

РЕНЧИНСЬКА Є. А.
Харківський національний технічний університет сільського господарства імені Петра Василенка
Науковий керівник – асистент
Голованова Г. Є.

Нестабільність функціонування багатьох сфер в Україні дає поштовх до виявлення і впровадження ефективних ідей щодо загальнодержавного розвитку. Аграрний сектор має значну потребу в подоланні наслідків кризи. Одним з ефективних і багатодієвих способів впливу на негативні процеси в країні є розвиток органічного виробництва. Воно несе в собі економічні, соціальні та екологічні переваги [1].

Одним з пріоритетних напрямків розвитку, який би дійсно підвищив якісний рівень харчової продукції, можна назвати поступовий перехід профільних підприємств на органічне виробництво сировини. Україна володіє значним потенціалом для отримання сільськогосподарської продукції на екологічних засадах і займає першість у Східній Європі відносно сертифікованої площі посівів органічних сільськогосподарських культур. Спеціалізація таких площ визначена зерновими і зернобобовими, а також олійними культурами [2].

За визначенням Міжнародної федерації органічного сільськогосподарського руху (IFOAM) «Органічне сільське господарство - виробнича система, що підтримує здоров'я ґрунтів, екосистем і людей. Воно залежить від екологічних процесів, біологічної різноманітності та природних циклів, характерних для місцевих умов, при цьому уникається використання шкідливих ресурсів, які викликають несприятливі наслідки. Органічне сільське господарство поєднує в собі традиції, нововведення та науку з метою покращення стану навколишнього середовища та сприяння розвитку справедливих взаємовідносин і належного рівня життя для всього вищезазначеного» [3].

Органічне землеробство полягає у відмові від застосування мінеральних добрив, отрутохімікатів, засобів захисту рослин хімічного походження, стимуляторів росту, застосування сільськогосподарської техніки, яка працює із застосуванням традиційних паливо-мастильних матеріалів. Це призводить до підвищення природної біологічної активності у ґрунті, відновлення балансу поживних речовин, підсилюються відновлювальні властивості, нормалізується робота живих організмів, відбувається приріст гумусу, і як результат — збільшення урожайності сільськогосподарських культур [4].

Результатом органічного виробництва є екологічна безпечна продукція, вільна від ГМО та невластивих продуктам харчування хімічних елементів. Ідея органічного землеробства є популярною у багатьох країнах світу, в тому числі у Європі.

Принципи органічного сільського господарства служать для спонукання органічного руху. Вони регулюють розвиток програм і стандартів IFOAM. Органічне сільське господарство ґрунтується на:

- принципі здоров'я;
- принципі екології;
- принципі справедливості;
- принципі турботи.

Впровадження органічного виробництва в Україні є доцільним з економічної, соціальної та екологічної точки зору. Конкретика цього розкривається у наступних аспектах [2]:

- необхідність відтворення родючості ґрунтів та збереження навколишнього середовища;
- необхідність розвитку сільських територій та підйому рівня життя сільського населення;
- необхідність підвищення ефективності та прибутковості сільськогосподарського виробництва;
- необхідність зебезпечення споживчого ринку здоровою якісною продукцією;
- необхідність зміцнення експортного потенціалу держави;
- необхідність поліпшення іміджу України як виробника та експортера високоякісної здорової органічної продукції;
- створення нових робочих місць;
- забезпечення продовольчої безпеки в Україні;
- поліпшення загального добробуту громадян держави.

Вітчизняне виробництво органічної продукції є важливим елементом у подоланні негативних змін, які останнім часом спостерігаються в країні. Створення умов для поступового переходу України на органічне виробництво потребує ряд зрушень: зміни структурного складу ринку органічної

продукції; вживання заходів щодо розвитку оптової і роздрібної торгівлі органічними продуктами; створення спеціальних органів сертифікації і контролю якості; захисті інтересів вітчизняних виробників органічної продукції тощо.

Література:

1. Клітна М.Р., Брижань І.А. Стан і розвиток органічного виробництва та ринку органічної продукції в Україні / М.Р. Клітна, І.А. Брижань // Ефективна економіка. – № 10. – 2013 р. – Режим доступу: http://www.economy.nayka.com.ua

2. Органік в Україні. Режим доступу: http://organic.com.ua/uk/homepage/2010-01-26-13-42-29.

3. Федерація органічного руху в Україні // Режим доступу: http://organic.com.ua/uk/homepage/2010-01-26-13-39-01

АКТУАЛІЗАЦІЯ ІДЕЇ «СРОДНОЇ ПРАЦІ» Г. С. СКОВОРОДИ У СУЧАСНОМУ СУСПІЛЬСТВІ

РОМАНОВА Р. Р.

Харківський національний технічний університет сільського господарства імені Петра Василенка

Науковий керівник – к. н. із соц. комун., доцент Грабар Н.Г.

Сучасний світ не можливо уявити без неймовірного різноманіття професій, що модернізуються, диференціюються та формуються у зв'язку з стійким еволюційним розвитком соціуму. Звідси не важко зрозуміти тих людей, які намагаються самовиразитись у будь-яких галузях праці, які не відповідають їх внутрішньому стану, моральним принципам та естетичним вподобанням. Вчені наголошують на необхідність формування нових ціннісних орієнтацій, ідеалів, світогляду молоді, яка буде жити й працювати у XXI ст. в Україні, – незалежній європейській державі. Нова культура покликана ґрунтуватися на такій ціннісній основі, як готовність допомогти людині пристосуватися до сучасних соціально-комунікаційних умов дійсності, активно включитися до них, при цьому, всебічно розвиваючи себе, свою суб'єктивність і позитивно впливаючи на суспільство. Це потребує актуалізації питання: як можна зробити правильний вибір не знехтувавши своїми вміннями та прагненнями?

Із циклу гуманітарних предметів нам даються життєві настанови на прикладах життєтворчості визначних особистостей. В першу чергу можна звернутись до великих мислителів таких як Григорій Савич Сковорода. Проблему «сродної праці», тобто вибору професії за покликанням, він повсякчас висвітлював у своїх творах. Становище людини в суспільстві повинно визначатися не родоводом, багатством чи чинами, а «сродностю праці», під якою Г. Сковорода розумів природний нахил до праці, здатність виконувати ту, чи іншу роботу. Філософ вважав, що природна праця повинна супроводжувати людину все життя, але лише та праця, яка близька до душі. Якщо зробити вибір майбутньої професії всупереч цьому, то з цього не вийде нічого путнього як для себе, так і для держави в цілому. Прагнення зайняти не за здібностями місце в суспільстві або нестримне бажання збагатитися можуть призвести до соціального катаклізму, а також до загибелі багатьох державних утворень.

На його думку, людина народжується з певними, так би мовити, «запрограмованими» задатками (здібностями, нахилами) до того чи іншого виду діяльності. В процесі самопізнання вона відкриває в собі певні якості та, завдяки усвідомленню свого власного покликання, адекватно оцінює свої природні задатки й реалізує їх у відповідних формах діяльності.

Сковорода намагався донести до людей важливість пізнання самих себе, саме тому теорія пізнання займає провідне місце, бо з неї він виходив при вирішенні не лише суто філософських, гносеологічних проблем, але й будував на її основі систему своїх соціальних, суспільно-політичних, етичних, педагогічних поглядів. У центрі його пізнавальних пошуків – людина, яка є і об'єктом і суб'єктом пізнання [1, с. 223]. Тобто не можливо правильно обрати напрямок життєвого покликання, не заглибившись у свою власну сутність.

Осучаснення поняття «сродної праці» дає нам можливість заглибитись у суть цієї проблеми та знайти ряд правильних рішень, щодо відношення особистості до вибору свого місця у суспільстві та відповідного статусу. «Сродна праця» виступає способом творчого самовираження, самоствердження особистості у її буттєвій своєрідності та багатомірності, тим самим визначаючи смисложиттєві орієнтири людини [2, с. 19]. У своїх творах Григорій Савич підкреслював, що споріднена праця – це в першу чергу реалізація поклику особистості.

Проте вразливою стороною концепції «сродної праці» є факт заздалегідь «передвизначених» сфер діяльності в суспільстві, адже найчастіше не «сродність», а соціальний статус людини зумовлює можливості вибору нею відповідної праці, навіть коли вона «несродна» для

неї. Адже представники вищих класів ніколи не займались селянською чи ремісничою справою і, навпаки, соціальні умови нижчих верств, якими б «сродностями» до інтелектуальної праці вони не були наділені, стояли на перешкоді їх просуванню вгору.

В листах до свого учня і друга М. Ковалинського Г. Сковорода писав, що розум людини ніколи не залишається бездіяльним, а завжди любить чимось займатися. Якщо він не буде мати доброго, то звернеться до поганого. Тому бажано як можна раніше давати йому те, над чим він міг би добре попрацювати, але дати йому слід і прекрасне та не занадто багато [3, с. 42].

Активна позиція за час навчання у ХНТУСГ ім. П. Василенка сприяє поглибленню знань, удосконаленню навичок та все більшому захопленню обраною професією. Адже, сучасний фахівець аграрної сфери своїм соціальним призначенням повинен сприяти оволодінню новими знаннями, яких сьогодні надзвичайно потребує наше суспільство.

Таким чином, варто зазначити, що ідея «сродної праці» як ніколи актуальна на сьогоднішній день, адже вона намагається пояснити деякі процеси суспільного поділу праці. Саме тому, кожному з нас для правильного вибору форми діяльності необхідно проаналізувати свої вміння та навички, звертаючи особливу увагу на свій внутрішній світ, моральні та духовні цінності і прагнення. Тож прислухаємось до порад Григорія Сковороди, щоб змінити себе та суспільство в цілому.

Література:

1. Махновець Л.Є. «Григорій Сковорода…». – К.: Наукова думка, 1972. – 254 с.

2. Мудрик А.М. Вибрані твори, – Київ. нац. ун-т ім. Т.Шевченка. – К., 2001.

3. Козубовська І.В. Формування особистості в педагогічній спадщині Г. Сковороди / І.В. Козубовська // Початкова шк. – 1996. – № 5. – С. 40–42.

TESLA – ЭЛЕКТРОМОБИЛЬ БУДУЩЕГО

СОЛОШЕНКО О. Ю.

Харьковский национальный технический университет сельского хозяйства имени Петра Василенко

Научный руководитель – ст. преподаватель Фесенко А. М.

Глобальная экологическая проблема признана одной из самых актуальных. Этот злободневный вопрос касается различных аспектов сбалансированного использования природных ресурсов и предотвращения загрязнения окружающей среды. Это и сохранение запасов так необходимой человечеству пресной воды, (уже в 2025 году трети населения всего мира будет не хватать этого важного вещества, а к 2050 году количество людей достигнет семи миллиардов). Ежедневные газовые выхлопы отравляют атмосферу. За период промышленного развития по вине человека в атмосфере оказалось более 2 триллионов тонн CO_2. Одновременно произошло повышение кислотности воды Мирового океана на 30% [1]. На территории крупных городов, таких как Киев и Харьков, объём выбросов загрязняющих веществ от транспорта составляет около 90%, а вклад транспортного шума - 85-95% от общего уровня. Транспортные проблемы стали охватывать и малые и средние города, причина - в постоянном увеличении количества транспортных средств на улицах. Сейчас на 1000 жителей мегаполисов в среднем приходится 270 машин [3]. Чтобы противостоять изменениям в биосфере разрабатываются различные направления снижения вредного воздействия Гомо Сапиенс на природу. Одно из них – производство электромобилей, которые не требуют бензина, не вырабатывают выхлопные газы, бесшумны. Аналоги известных брендов королей авторынка, движущиеся на электротяге, пользуются возрастающим спросом у автолюбителей, а это значит будущее за электромобилями.

Первым и самым успешным серийно выпускаемым электрокаром стал автомобиль Tesla. Tesla революционный электромобиль, призванный полностью уничтожить двигатель внутреннего сгорания и привить человечеству желание передвигаться исключительно на экологически чистом транспорте. Этот автомобиль первый смог доказать, что электрический двигатель имеет огромное превосходство над бензиновым, который уже изжил себя. Автомобиль приводиться в движение исключительно электромотором. В данный электрокар установлен современный литий-ионный аккумулятор, обеспечивающий енергией в 85 кВт-ч или 60 кВт-ч (зависит от комплектации) [3]. По данным Агентства по защите окружающей среды США (EPA) достаточно одной подзарядки батарей мощностью 85 кВт-ч для преодоления более 400 км, что является самым значимым показателем среди подобных автомобилей, представленных на специализированном рынке [2]. Для разгона до 100 км/час электрокару достаточно лишь 4,4 секунды. Батарея состоит из 16 блоков и располагается вдоль днища автомобиля, что дополнительно повышает торсионную жесткость

и безопасность. Таким образом, такое расположение аккумулятора позволяет снизить центр тяжести авто до 45 см. Стоит отметить, что аккумулятор Tesla Model S имеет крайне высокую плотность заряда (подобные аккумуляторы используют в ноутбуках). Высокий ресурс батареи достигается за счет современной системы жидкого охлаждения системы. В электромобиле установлен асинхронный трехфазный электродвигатель переменного тока. Двигатель является собственной разработкой компании Tesla Motors и не имеет аналогов. Тормозная система Tesla достойна отдельного внимания. Основная тормозная система состоит из вентилируемых тормозных дисков и электронной системы стояночного тормоза. Но основная особенность этого электрокара — рекуперативная система торможения. С ее помощью автомобиль способен тормозить двигателем и преобразовывать получаемую энергию в электричество, заряжая тем самым аккумулятор автомобиля. Это крайне полезная и удобная функция. Чтобы активировать рекуперативную систему торможения, водителю необходимо просто плавно отпустить педаль газа и электрокар сам начнет притормаживать, преобразуя энергию торможения в полезную энергию. «5 звезд», высший рейтинг безопасности, который получил Model S, - самый лучший показатель безопасности за 2013 год. Отсутствие мотора и навесных агрегатов под капотом и в задней части авто позволяет кузову образовать прочную «капсулу», которая дополняется прочностными качествами за счет батареи, расположенной вдоль днища автомобиля. Самый мощный из имеющихся аккумуляторов (его мощность составляет 85 кВт·ч) состоит из 7104 подобных батарей. И весит он порядка 540 кг, а его параметры равны 210 см в длину, 150 см в ширину и 15 см в толщину. Количество энергии, вырабатываемой всего одним блоком из 16, равно энергии, производимой сотней аккумуляторов от портативных компьютеров.

Скоростные показатели сдвоенной силовой установки Tesla внушительны, но «машиной будущего» ее называют не только за это. Другой важнейшей новинкой стала единая система сложных датчиков, которая является основой интеллектуальной платформы Tesla . Чтобы получать информацию из внешнего мира, машина использует фронтальный радар, видеокамеру и сонары. Все эти системы являются всепогодными и работают в дождь, снег, туман и в условиях высокой запыленности. Радар предназначен для обнаружения объектов на дороге и способен распознавать автомобили и пешеходов даже при движении с максимальной скоростью. Камера следит за разметкой, передавая данные в систему курсовой устойчивости, а также в автоматическом режиме определяет знаки и сигналы светофоров. За контроль пространства вокруг автомобиля отвечают сонары: их радиус действия составляет всего около пяти метров, но на этой дистанции машина «видит» абсолютно все препятствия. Вся информация, полученная с датчиков, выводится на центральный дисплей, на котором для водителя наглядно показывается расположение автомобилей по бокам и сзади, а также дистанция до идущей впереди машины. Таким образом, у автомобиля не остается «слепых зон» — даже беглый взгляд на экран дает водителю возможность оценить окружающую ситуацию.

Одна из самых существенных проблем батарей от Tesla – наличие в них лития. Во-первых, этот металл со временем теряет свои качества; во-вторых, его производство с точки зрения экологичности небезопасно; а в-третьих, запасы лития на нашей планете весьма ограничены. Плюсом является полное отсутствие загрязнений окружающей среды в процессе эксплуатации: выбросы на электростанции есть, но легче в одном месте уловить и переработать все вредные выбросы, чем «ловить» их по всему городу или стране. Низкая энергоемкость, высокая себестоимость и неэкологичность аккумуляторных батарей являются большим тормозом в развитии электротранспорта. По ряду причин топливные элементы пока не могут считаться эффективным источником тока для массового электромобиля. И вообще, для внедрения хотя бы 15-процентной доли электрического транспорта мировой автопром потребует гигантских затрат и изменения в энергосистемах государств. Плюс - практически полное отсутствие необходимости ремонта и обслуживания двигателя и трансмиссии – никаких масел, фильтров, ТО. Фактически все обслуживание электромобиля сводится лишь к уходу за подвеской. Еще одно преимущество электрической схемы двигателя заключается в естественном и более простом создании полноприводной платформы. Здесь не нужен дифференциал, ни раздаточная коробка, ни блокировочная муфта — просто на каждое колесо устанавливаются компактные электромоторы, которыми дирижирует специальный блок управления.

Конкуренция электрического и нефтяного транспорта вызвана прежде всего, невозобновляемостью нефти, а также низкой экологичностью и экономичностью двигателей внутреннего сгорания. Правда, если вырабатывать необходимую электроэнергию для зарядки автомобилей на тепловых или атомных

электростанциях, то экологические преимущества не выглядят настолько явными: загрязнения происходят, только в одном месте. Но сегодня электричество можно получить из энергии солнца, ветра, воды и даже из тепла подземных источников. Именно поэтому, несмотря на все свои недостатки, электромобиль постепенно выходит на улицы современных городов.

Именно электромобили сейчас выглядят наиболее реальным претендентом на роль «автомобиля далекого будущего». Их развитие продолжается, появляются новые идеи, наработки, инновации.

Литература:

1. Основи екології: підручник / [О.В. Солошенко, А.М. Фесенко, С.І. Кочетова та ін.]; за ред. О.В. Солошенко. – Харків: Парус тм, 2008. – 371с.

2. АутоТесла. [Электронный ресурс]. – Режим доступа: http://autotesla.ru/

3. А. Круглов Четыре главных особенности новых электромобилей Tesla D [Электронный ресурс]. – Режим доступа: http://old.ibusiness.ru/blog/tyekhnologii_dlya_zhizni/35255

4. Автомобиль Тесла. Технические характеристики. [Электронный ресурс]. – Режим доступа: http://yvek.ru/

КОНФЛІКТИ В УПРАВЛІННІ ТРУДОВИМ КОЛЕКТИВОМ

Ткачов В. Є.

Харківський національний технічний університет сільського господарства ім. П. Василенка

Науковий керівник – к.п.н., доцент Данченко І. О.

Давно відомо, що колектив – це щось більше, ніж просте впорядкування працівників, що виконують поставлені задачі. Теоретики й практики управління зрозуміли, що організація є також й соціальною системою, де взаємодіють окремі особини й формальні і неформальні групи. І від психологічного клімату, а також від настрою працівника залежить продуктивність роботи і здоров'я працівників й багато іншого.

В сучасному світі виділяють два методи управління колективом: соціальний (направлений на колектив в цілому), й психологічний (направлений на окремих осіб усередині колективу). Ці методи мають на увазі упровадження різних соціологічних й психологічних процедур в практику управління.

Якість соціально-психологічного клімату в колективі визначає ставлення керівника до суспільства в цілому, до своєї організації й до кожної людини окремо. Якщо в його розумінні людина представляється як ресурс, сировинна, то такий підхід не дасть належного результату, в процесі управління виникне недолік чи перерахунок ресурсів для виконання конкретної задачі.

Але хотілось приділити увагу психологічній стороні управління колективом,а саме ***конфліктам та методам їх вирішення.***

Так,що ж таке конфлікт в колективі?Як правильно організувати вирішення конфліктів в трудовому колективі,щоб він не зачепив вчасне виконання поставлених задач?

Спогади про конфлікт як правило викликає у нас неприємні асоціації: загрози, ворожість, нерозуміння, образи.Як результат склалася думка, що конфлікт - завжди явище негативне, небажане для нас, керівників, менеджерів. Конфлікти розглядаються як щось таке, чого по можливості слід уникати.

Представники ранніх шкіл управління, у тому числі прихильники школи людських відносин, вважали, що конфлікт - це ознака неефективної діяльності організації й поганого управління. У наш годину теоретики й практики управління все частіше схиляються до тієї точки зору, що деякі конфлікти навіть в найефективнішій організації при найкращих взаємостосунках не лише можливі, але й бажані. Треба лише управляти конфліктом.

Конфлікти виникають майже у всіх сферах людського життя.Ми розглядатимемо лише ті, котрі відбуваються в організаціях.

Види конфлікту

Існують чотири основних типів конфлікту:

внутрішньоособовий конфлікт. Його потенційні наслідки аналогічні наслідкам інших типів конфліктів. Він може приймати різні форми. Одна із найпоширеніших форм - ролевий конфлікт, коли до однієї людини пред'являються суперечливі вимоги з приводу того, яким винен бути результат його роботи.

міжособовий конфлікт. Він є найпоширенішим. У організаціях він виявляється по-різному. Частіше всього це боротьба керівників за обмежені ресурси, капітал чи робоче середовище, годину використовування устаткування чи схвалення проекту.Міжособовий конфлікт може також виявлятися й як зіткнення осіб. Люди із різними рисами вдачі, поглядами й цінностями іноді просто більше не в змозі ладнати один із одним.

конфлікт між особою й групою. Щоб бути прийнятим неформальною групою й, тим самим, задовольнити свої соціальні потреби, людина

повинна дотримувати встановлені групою норми поведінки. Тому, якщо очікування групи знаходяться в суперечності із очікуванням окремої особини, може виникнути конфлікт.

Аналогічний конфлікт може виникнути на грунті посадових обовязків керівника: між необхідністю забезпечувати відповідну продуктивність й дотримувати правила й процедури організації.

міжгруповий конфлікт

1. Конфлікти можуть виникати у взаємодії стабільно існуючих мікро-груп всередині даної групи. Такі групи, як правило, існують у межах будь-якої малої соціальної спільності, їхнього чисельність коливається від двох до 6 - 8 чоловік, при цьому частіше виникають групах чисельністю в 3 чоловіка.Іноді в групі можна виділити «джерело» міжгрупових конфліктів - одну людину чи стійку пару, що встановили конфліктні відносини із представниками інших мікро-груп.

2. Можливе виникнення конфліктної ситуації у взаємодії керівника із певною неформальною групою, не згідною з завданнями чи стилем управління, реалізовуваним керівником. 4. Конфлікт може виникнути й унаслідок розриву відносин усередині якої-небудь підгрупи. У випадку якщо решта членів групи не підключатися до конфлікту, він закінчиться частковим переструктуруванням неформальних зв'язків в групі, оскільки члени угрупування, що розпалося, повинні будуть знайти своє місце в інших співтовариствах. Інакше, відбудеться значна зміну групи в цілому відносно її статусної й лідерської ієрархій.

4. Нормативні групові конфлікти.

5. Конфлікти між лідерами.

6. Конфлікти між неформальним лідером й керівником групи.

Психологічна структура конфлікту може бути описана за допомогою двох найважливіших понять : конфліктної ситуації й інциденту.

Конфліктна ситуація - це об'єктивна основа конфлікту, що фіксує виникнення реальної суперечності в інтересах й потребах сторін.

Конфлікт стає психологічною реальністю для учасників із моменту виникнення інциденту. Інцидент - це ситуація взаємодії, що дозволяє усвідомити його учасникам наявність об'єктивної суперечності в їхні інтересах й цілях. Тобто інцидент - це усвідомлення конфліктної ситуації.

Результати конфлікту є дуже різноманітні. Можна говорити про два основні шляхи зняття конфлікту: через зняття інциденту й через дозвіл об'єктивної конфліктної ситуації.

Зняття інциденту - це спроба пригасити конфлікт, чи переклавши його на стадію усвідомлення (без конфліктних дій), чи на стадію неусвідомлюваної конфліктної ситуації.

Більш кардинальні можливості для вирішення конфлікту припускають шляхи дозволу самої конфліктної ситуації:

1. Повне фізичне чи функціональне розведення учасників.

2. Внутрішнє перетворення образу ситуації.

3. Вирішення конфлікту через конфронтацію до співпрацю

Причини конфлікту

У всіх конфліктів є декілька причин. Основними причинами конфлікту є обмеженість ресурсів, котрі потрібно ділити, взаємозалежність завдань, відмінності в цілях, відмінності в уявленнях й цінностях, відмінності в манері поведінки, в рівні освіти, а також погані.

1.Розподіл ресурсів. Керівництво повинне вирішити, як розподілити матеріали, людські ресурси й фінанси між різними групами, щоб найефективнішим чином досягти цілей організації.

2.Взаємозалежність завдань. Можливість конфлікту існує скрізь, де одна людина чи група залежать у виконанні задачі від іншої людини чи групи.

3.Відмінності в цілях. Можливість конфлікту збільшується,коли організації стають більш спеціалізованими й розбиваються на підрозділи. Відмінності в уявленнях й цінностях - вельми поширена причина конфлікту. Уявлення про якусь ситуацію залежить від бажання досягти певної мети.

4.Відмінності в манері поведінки й життєвому досвіді можуть збільшити можливість виникнення конфлікту. Дослідження показують, що люди із рисами вдачі, котрі роблять їх надзвичайно авторитарними, догматичними, байдужими до такого поняття як самоповага, швидше вступають в конфлікт.

Рішення конфліктів

Загальні рекомендації за рішенням конфліктної ситуації можуть бути зведені до наступного:

1. Визнати існування конфлікту, тобто визнати наявність протилежних цілей, методів у опонентів, визначити самих цих учасників. Практично ці запитання непросто вирішити, буває достатньо складно признатися й заявити вголос, що ти знаходишся в стані конфлікту з співробітником із якогось питання. Іноді конфлікт існує уже давно, люди страждають, а відкритого визнання його ані, кожний вибирає свою форму поведінки й дії на іншого, проте сумісного обговорення й виходу із ситуації, що створилася, не відбувається.

2. Визначити можливість переговорів. Після визнання наявності конфлікту й неможливості його вирішити «із ходу» доцільно домовитися про можливість проведення переговорів й уточнити, які саме переговорів: із посередником чи без нього й хто може бути посередником, рівно з тим, що влаштовує обидві сторони.

3. Погоджувати процедуру переговорів. Визначити, де, коли й як почнуться переговори, тобто звести наклеп термінів, місце, процедуру ведення переговорів, годину початку спільної діяльності.

4. Виявити коло питань, що становлять предмет конфлікту. Основна проблема полягає до того, щоб визначити в термінах, що спільно використовуються, що є предметом конфлікту, а що ані. Вже на цьому етапі виробляються сумісні підходи до проблеми, виявляються позиції сторін, визначаються точки найбільшої розбіжності й точки можливого зближення позицій.

5. Розробити варіанти рішень. Сторони при спільній роботі пропонують декілька варіантів рішень із розрахунком витрат по кожному із них, із урахуванням можливих наслідків.

6. Ухвалити злагоджене рішення. Після розгляду ряду можливих варіантів, при взаємному обговоренні й за умови, що сторони приходять до догоди, доцільне це загальне рішення представити письмово: комюніке, резолюції, договорі про співпрацю й ін. У особливо складних чи відповідальних випадках письмові документи складаються після шкірного етапу переговорів.

7. Реалізувати ухвалене рішення на практиці. Якщо процес сумісних дій закінчується лише ухваленням рішення, що пропрацювало й злагодженого, а далі нічого не відбувається й не міняється, то таке положення може з'явитися детонатором інших, більш сильних й тривалих конфліктів. Причини, що викликали перший конфлікт, не зникли, а лише посилилися невиконанням обіцянок. Повторні переговори проводити якщо ситуація ускладнилась складніше.

Зважаючи на все це можна сказати,що багато керівників у наш час ще не усвідомили всієї важливості стану соціально-психологічного клімату в колективі. Але все частіше на чолі компаній й організацій з'являються керівники нового типу, що не шкодують засобів на "виховання" повноцінних й творчих працівників. Такі компанії відрізняються завидною злагодженістю роботи, єдністю усередині колективу, вражаючими результатами своєї роботи. Працівники таких фірм завжди привітні й життєрадісні, вони пред'являють багато цікавих ідей й планів.

АНАЛИЗ ДЕМОГРАФИЧЕСКОЙ СИТУАЦИИ В УКРАИНЕ

ФРАНКО Е. А.
Харьковский национальный технический университет сельского хозяйства имени Петра Василенка
Научный руководитель – к.э.н, доцент Луценко Е. А.

Статистика населения, являясь самой древней отраслью статистики, всегда играла важную роль в управлении государством. И в наши дни статистическое изучение населения, не только не утратило своей актуальности, но и приобрело первостепенное значение связи с резким сокращением численности населения, особенно после начала военных действий. Таким образом, преодоление кризисных проявлений в демографии требует целесообразного комплексного государственного воздействия на процессы естественного и механического изменения населения.

По данным Всеукраинской переписи населения, проведенной по состоянию на 2001 г. население Украины составило 48663 600 чел, а в на начало 2015 г. – 42773039. За последние 10 лет 2001-2015гг. численность населения уменьшилась на 5890561 чел [1].

Наиболее негативной особенностью современного демографического кризиса Украины есть беспрецедентно высокая смертность населения. Сотрудники Госкомстата подсчитали и отрицательный прирост населения – за шесть месяцев 2015г. он достиг 106 тысяч человек. В 2014 году отрицательный прирост составлял всего 85 тысяч украинцев [2].

По данным Государственной службы статистики, средняя продолжительность жизни в Украине составляет в среднем 70,4 года: для мужчин это 65,2, а для женщин 75,5 лет.

За первые шесть месяцев текущего года в нашем государстве на свет появилось 198 тысяч малышей. Однако в прошлом году за такой же период времени показатель рождаемости был намного выше – на свет появилось больше 230 тысяч младенцев.

В нашей стране процесс старения населения имеет свою особенность. С одной стороны, он обусловлен снижением рождаемости, а с другой – увеличением смертности в трудоспособном возрасте. Так, вероятность смертности украинских мужчин в 1,5 раза выше чем европейских. Украина входит в десятку стран мира по темпам вымирания населения.

В работе С.А.Новосельского исследуются данные по рождаемости в Англии, Франции,

Германии в период с 1908г. по 1925 г. То есть несколько лет до Первой Мировой войны 1914 г., годы ее течения и несколько лет после. По приведенным статистическим данным четко видно, что в последние годы войны и после нее наблюдается всплеск рождения мальчиков – 106-108 мальчиков на 100 рожденных девочек, при соотношении 103-105 мальчиков на 100 рожденных девочек в мирное время. Однако, в годы, предшествующие войне, мальчиков рождалось ничуть не больше, чем в обычное мирное время.[3]. Эти тенденции сегодня присущи и Украине.

На территории Украины в 2014 – 2015гг. увеличилась смертность среди мужского населения, в связи с военными действиями на территории. Аннексия в марте 2014г. Крыма и вспышка весной 2014г. продолжающегося по сей день вооруженного конфликта в части Донецкой и Луганской областей, прежде всего, изменили характер и динамику внутренней миграцией украинцев. По оценкам ООН, конфликт на востоке Украины непосредственно повлиял на 5 миллионов украинцев, а аннексия Крыма – на 2 миллиона украинцев.

В настоящее время Украина является страной-донором трудовой эмиграции. Трудовая миграция становится частью международных экономических отношений. Миграционные потоки устремляются из одних регионов страны в другие, тем самым порождая определенные проблемы в демографии населения. Так, сегодня большинство перемещений происходит в границах Донецкой и Луганской областей или в приграничных регионах соседних областей, в том числе Харьковской и Запорожской. По данным Министерства социальной политики Украины только в средине сентября 2015г. Количество внутренне перемещенных лиц из этих областей составило более1,4 млн.чел.

Важным фактором эмиграции украинцев является небольшой и недостаточно развитый рынок труда, ухудшающаяся экономическая ситуация в Украине и падение реальных доходов населения. В прошлом году Украина пережила 7%-ый экономический спад. В 2014 г. гривна потеряла 70% своей стоимости, а инфляция достигла 50%. Все это способствовало снижению реальных доходов украинцев. По данным Всемирного банка, ВВП на душу населения в 2014 году составил 3 тыс. долларов США, в то время как в 2013 г. – 4 тысячи долларов США. Кроме того, за первые 4 месяца 2015г. реальная заработная плата снизилась более чем на 20% по сравнению с аналогичным периодом прошлого года. В пересчете на доллары США средняя ежемесячная заработная плата в Украине в апреле 2015 г. составила $130. Поэтому показателю Украина оказалась на последнем месте среди стран бывшего Советского Союза[4].

Таким образом, чтобы предотвратить катастрофическое уменьшение населения, власти Украины должны ввести программы стимулирования рождаемости (регулирование продолжительности и условий предоставления отпуска по беременности и родам, размера компенсационных выплат, связанных с рождением ребенка и его воспитанием, условия использования труда женщин, имеющих детей); программы поддержки молодых семей и обеспечения их жильем; увеличение продолжительности жизни населения: программы оздоровления населения - повышение уровня медицинского обслуживания, профилактика массовых и ранняя диагностика хронических заболеваний, пропаганда здорового образа жизни.

Литература:

1. Население Украины // [Електронный ресурс]. – Режим доступа: http://countrymeters.info/ru/Ukraine

2. Смертность в Украине продолжает превышать рождаемость // [Електронный ресурс]. – Режим доступа: http://replyua.net/news/sobytia/11638-smertnost-v-ukraine-prodolzhaet-prevyshat-rozhdaemost.html

3. Боярский А. Я. Основы демографии: учебник / Боярский А. Я., Валентей Д. И., Кваша А. Я. – М. : Статистика, 1980. – 295 с.

4. Кризисная миграция украинцев // [Електронный ресурс]. – Режим доступа: http://zakordon.biz/novosti/42-crisis-migration.html

СТАНОВЛЕНИЕ ДЕНЕЖНО-КРЕДИТНОЙ СИСТЕМЫ ТУРКМЕНИСТАНА

ХУММЕТГУЛИЕВ ОВЕЗМИРАТ
Харьковский национальный технический университет сельского хозяйства имени Петра Василенко
Научный руководитель – к.э.н., доцент Заика С. А.

Денежно-кредитная система представляет собой форму организации денежного обращения, которая имеет исторический характер и изменяется в соответствии с сущностью экономической системы и основами денежно-кредитной политики государства. История зарождения денежного обращения Туркменистана как фактор становления денежно-кредитной системы

Туркменистана уходит вглубь веков.

В 1990 году группа археологов в местечке Керки Лебапского велаята (в переводе - области) обнаружила статуэтки из костей животных (собаки, коровы, овцы), которые предположительно в VI-VII веках до нашей эры использовались в качестве денег. Однако самым распространенным видом товароденег были скот и слитки металлов, а с появлением собственности человечество познало постыдный вид товароденег - рабов.

Раб был вещью очень полезной, умеющей пасти скот, копать, строить и т.д. Как самый ходовой товар рабы превратились в деньги. Но все же победил металл.

Началом денежного обращения можно считать период, когда Ахеменидская держава в конце третьей четверти VI века до н.э. пала под ударами армии Александра Македонского, который более трех лет был занят покорением Центральной Азии.

Первые монеты появились в VII в. до н.э. Впервые клеймение металла с целью достоверности чистоты металла и веса начали производить в греческих городах-полисах на побережье Эгейского моря. Так появились монеты. Их чеканили в греческом государстве - Лидии, в Малой Азии, из сплава золота и серебра.

Появление монет - важнейший этап в истории Туркменистана, свидетельствующий о том, что общество достигло высокой степени экономического и социального развития.

В середине V века государства, сложившиеся после распада империи Кушан на территории современного Афганистана, Северной Индии и Центральной Азии, а также Восточного Ирана, в течение нескольких лет были покорены воинственными кочевниками, пришедшими, по-видимому, из предгорных районов Ферганы. Современникам они были известны под именем эфталитов. Причины их неожиданного появления на исторической арене остаются загадкой. В короткий срок эфталитам удалось создать мощное государство, центром которого стал Тохаристан (юг современного Узбекистана, Таджикистана, Туркменистана и северный Афганистан.

Эфталитские правители начали чеканку монет по знакомому их подданным типу сасанидской драхмы (дирхема). Огромное число монет, полученных в качестве контрибуции, разошлись по рынкам Тохаристана из сокровищницы эфталитских царей. Эфталитские монеты весьма разнообразны по типам (около 200), что свидетельствует о том, что их выпуск не был централизованным. Каждая область, каждый полунезависимый правитель чеканил свои денежные знаки.

С VII века до н.э., в эти периоды своей истории, некоторые наиболее развитые экономические области Центральной Азии приступали к чеканке своих собственных монет. К таким областям относятся, прежде всего: Согдиана (Южный Узбекистан, Северный Афганистан, Юго-восточный Туркменистан), Хорезм, (низовья Амударьи), Маргиана (среднее и нижнее течение реки Мургаб в Туркменистане).

1924 год исторически считается годом создания Туркменской ССР.

С 1924 по 1991 гг. Туркменская Советская Социалистическая Республика входила в состав Союза Советских Социалистических Республик, и ее денежно-кредитная система существовала как элемент денежно-кредитной системы СССР.

В 1991 году после развала СССР, с 27 октября 1991 г. – Туркмения провозглашена независимой республикой Туркменистан.

Необходимо отметить, что денежно-кредитная система Туркменистана находится в стадии преобразования и власти Республики Туркменистан прилагают все усилия для ее развития и совершенствования.

Важным направлением формирования национальной государственности стало создание самостоятельных валютно-финансовых систем. В 1993 г. в Туркменистане введена своя национальная валюта – манат.

Основным эмиссионным институтом является Центральный Банк Туркменистана.

Золотое содержание маната не установлено.

Ввоз и вывоз в Туркменистан иностранной валюты и туркменских манатов не ограничен.

Первоначально все налоговые платежи устанавливались и вводились Указами и Постановлениями Президента Туркменистана, что позволяло в соответствии с экономической ситуацией оперативно вносить изменения и в порядке исчисления налогов.

Начиная с 1992 года, в налоговую систему Туркменистана внесены существенные изменения. Исчезли такие налоги, как налог с оборота, налог с продаж, налог на холостяков, одиноких и малосемейных граждан СССР.

В Туркменистане также отменен с городской части населения с индивидуальных владельцев строений - налог с владельцев строений и земельный налог (в настоящее время уплачивают этот налог только несельскохозяйственные - негосударственные предприятия).

В сельской местности отменен сельскохозяйственный налог за приусадебный земельный участок (с колхозных дворов).

Для активизации внутренних и внешних экономических отношений Правительством

Республики Туркменистан приняты ряд основополагающих законов и нормативных документов, которые характеризуют становление в республике денежно-кредитной системы.

Это следующие документы:

- Закон Туркменистана «О бухгалтерском учете», который определяет единые основы организации и ведения бухгалтерского учета, устанавливает требования, предъявляемые к составлению и представлению бухгалтерской отчетности, регулирует взаимоотношения по вопросам бухгалтерского учета;

- Закон Туркменистана об иностранных инвестициях определяет правовые, экономические и организационные основы осуществления иностранных инвестиций на территории Туркменистана и направлен на привлечение и эффективное использование в народном хозяйстве иностранных передовых технологий, управленческого опыта, материальных и финансовых ресурсов, на формирование экономики открытого типа;

- Закон Туркменистана «О ценных бумагах и фондовых биржах», определяющий единые принципы эмиссии - выпуска и обращения ценных бумаг на территории Туркменистана, основные положения деятельности фондовых бирж, регламентирует права и обязанности участников рынка ценных бумаг и регулирует их правоотношения.

Внесены изменения в действующее налоговое законодательство, направленные на совершенствование политики Туркменистана в части повышения доходной части бюджета страны и смягчение налоговой политики в целях дальнейшего развития частного бизнеса и др.

В Республике Туркменистан действует Фондовая биржа - организация, предметом деятельности которой является обеспечение необходимых условий нормального обращения ценных бумаг, определение их рыночных цен (цен, отражающих равновесие между спросом и предложением на ценные бумаги), надлежащее распространение информации о ценных бумагах, поддержание высокого уровня профессионализма участников рынка ценных бумаг.

Кроме вышеперечисленных законодательных документов, определен порядок заключения и исполнения договоров (контрактов) по продаже продукции топливно-энергетического комплекса на внешние рынки, который предусматривает регламентирование порядка продажи на биржевых торгах сырой нефти, нефтепродуктов, природного газа, электроэнергии и другой продукции, вырабатываемой предприятиями топливно-энергетического комплекса Туркменистана, в соответствии с законодательством Туркменистана.

ЕКОЛОГІЧНИЙ МЕНЕДЖМЕНТ В ЗАГАЛЬНІЙ СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ

ЦИМБАЛІСТ А. В.
Харківський національний технічний університет сільського господарства імені Петра Василенка
Науковий керівник – ст. викладач Харчевнікова Л.С.

Сучасною рушійною силою в економічному і соціальному розвитку провідних країн світу є розробка новітніх технологій. Технологій, в першу чергу, екологічно небезпечних. Саме такі технології, як правило, використовують підприємства у своїй виробничій діяльності. В структурі української економіки найбільшу частку займають підприємства переробної, сировинної та видобувної галузей, виробничі процеси яких завдають найбільшої шкоди навколишньому середовищу. Тому особливості сучасного екологічного стану, вимагають негайного вирішення екологічних проблем, використання природних ресурсів та забезпечення екологічної безпеки.

Питанням вивчення екологічного менеджменту як одного з пріоритетних напрямків управління сучасним підприємством, присвятили свої роботи багато вітчизняних та закордонних науковців, таких як: Н. Пахомова, К. Ріхтер, А. Садєкова, О. Балацький, Т. Галушкіна, В. Паламарчук, Г. Черевко, М. Яцків, І. Яремчук та ін.

У сучасному суспільстві гостро постає питання взаємодії між людськими бажаннями та можливостями їх задоволення, а також питання впливу темпів економічного розвитку на природні ресурси, що є вичерпними. Адже для нормального розвитку підприємство потребує значних затрат ресурсів.

Сьогодні більшість українських підприємств заради максимізації свого прибутку нехтують зальним екологічним станом навколишнього середовища, використовуючи застаріле технічне обладнання та технології. Не маючи можливості їх оновлення, такі організації приймають рішення про виплату штрафів, замість того, щоб додержуватись принципів та стандартів екоменеджменту.

Екологічний менеджмент – це система відносин і одночасно сукупність методів, які застосовують для управління вирішенням різноманітних природо-ресурсних та екологічних проблем, що виникають на різних рівнях економічної ієрархії, від підприємництва до загальнонаціональної й глобальної економіки [1, с. 8].

Зміни у суспільній свідомості, а також розвиток законодавчої й нормативної бази

вимагають від підприємств ураховувати можливий вплив наслідків їхньої діяльності на навколишнє середовище при формуванні або уточненні стратегії діяльності на різних рівнях. Більшого ефекту можна досягти за умови активної підтримки з боку вищого курівництва і участі всього персоналу у налагодженні екологічно-свідомої й відповідальної діяльності[2, с. 10].

У великих організаціях зазвичай існує один або декілька спеціалістів з управління екологічною безпекою, на малих та середніх, такі спеціалісти взагалі відсутні. Тому підприємствам слід створювати служби екоменеджменту, які б вирішували стратегічні завдання підприємства на рівні з усіма існуючими службами виробництва. Даний відділ повинен підпорядковуватись керівництву та складатися з кваліфікованих кадрів.

Таким чином, основними функціями служби екологічного менеджменту на підприємстві повинні бути:

— забезпечення сталого економічного розвитку в умовах жорстких екологічних вимог;

— ведення екологічного моніторингу виробничого процесу;

— постійне вдосконалення екологічного виробництва;

— навчання персоналу та проведення семінарів з правильного

екологічного ведення господарської діяльності;

— створення та підтримка іміджу підприємства, як такого, що дотримується вимог екологічного законодавства та не створює загрози для навколишнього середовища[3, с. 229].

Крім вищезазначеного, служба екологічного менеджменту підприємства повинна підпорядковуватися в своїй роботі нормам і вимогам міжнародних стандартів систем екологічного менеджменту на підприємствах і в компаніях ISO серії 14000. Ця система орієнтована не на кількісні параметри (обсяги викидів, концентрація речовин, тощо) і не на технології (вимога використовувати або не використовувати певні технології, вимога використовувати «найкращу доступну технологію»), а основним предметом ISO 14000 є саме екологічний менеджмент. Типові положення стандартів полягають у тому, що на підприємствах і організаціях повинні: виконуватися визначені процедури, бути підготовлені певні документи, призначені відповідальні за визначені сфери екологічно значимої діяльності тощо [4, с. 5].

Для виконання програм, проектів, нормативів екологічного менеджменту керівництво підприємства повинно володіти матеріальними, технічними, трудовими, інформаційними ресурсами. Оскільки, успішне виконання будь-якого завдання залежить від участі усіх учасників процесу, то і відповідальність повинна обмежуватися лише їхніми функціями.

Впровадження екологічного менеджменту на підприємстві слід розпочинати з аналізу всіх існуючих на підприємстві проблем – як внутрішніх, так і пов'язаних з основними видами діяльності, для того щоб виявити особливості взаємодії підприємства із навколишнім середовищем [5, с. 80-81].

Після аналізу та застосування, підприємство, завдяки екологічному менеджменту, зможе забезпечувати стійкий розвиток у трьох напрямках: екологічному, економічному та соціальному. В екологічному напрямку критеріями стійкого розвитку необхідно вважати раціональне використання відновлювальних ресурсів, обмеження використання невідновлювальних ресурсів, відтворення ресурсів-замінників, формування запасів, при цьому викиди шкідливих речовин мають бути в допустимих межах. Економічні критерії стійкого розвитку стосуються продукції, її конкурентноспроможності, створення умов конкуренції, яка б задовольняла всіх учасників ринку. Суспільними критеріями розвитку повинні стати місія та імідж підприємства, як такого що не забруднює навколишнє середовище [5, с. 81-83].

Цим самим, система екологічного менеджменту приводить підприємство до принципів сталого розвитку.

Таким чином, подальше функціонування сучасного підприємства будь-якої сфери господарської діяльності неможливе без застосування методології екологічного менеджменту та його стандартів, що дає змогу раціонально використовувати всі наявні ресурси підприємства, а також слугувати ефективному та сталому його розвитку.

Необхідною умовою розвитку цих процесів є прийняття низки Законів і законодавчих актів, таких як Закону України «Про органічне виробництво», Закон України «Про аграрний туризм та агротуристичну діяльність» та ін. Застосування на цих засадах методології екологічного менеджменту сприятиме розвитку підприємств виробничої й невиробничої сфери, отриманню додаткових прибутків, що є характерним та значущим проявом виникнення і розвитку нових, сучасних принципів екологічної безпеки.

Перспективами подальшого дослідження у цьому напрямку є розробка організаційно-економічного механізму формування системи екологічного менеджменту на підприємстві.

Література:

1. Бобровський А.Л. Екологічний менеджмент: Підручник. /А.Л. Бобровський – Суми: ВДД «Університетська книга», 2009. –586 с.

2. Загороднюк П.О. Взаємозв'язок екологічної й економічної безпеки та її вплив на економічне зростання України / П.О. Загороднюк // Екологія довкілля та безпека життєдіяльності // 2005. – №6. – С. 9-14.

3. Потай О.А. Концептуальні засади екологічного менеджменту підприємства. / О.А. Потай // Регіональна економіка. – 2008. - №1. – С. 226-235.

4. Разработка и внедрение систем управления окружающей средой в соответствии с международными стандартами ISO серии 14000 (практическое пособие). – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://friedman.com.ua/files/ISO14000.pdf?PHPSESSID=586718530dda62e18d19afa777fc573f

5. Добуш Ю.Я. Формування системи екоменеджменту у економіці сталого розвитку. – [Електронний ресурс] / Ю.Я.Добуш. – Режим доступу: http://vlp

МОТИВАЦІЯ ЛЮДСЬКОЇ ПОВЕДІНКИ

Яницька Є. Ю.
Харківський національний технічний університет сільського господарства імені Петра Василенка
Науковий керівник – ст. викладач Харчевнікова Л. С.

Перша передумова будь-якої діяльності є суб'єкт, що володіє потребами. Наявність у суб'єкта потреб - також ж фундаментальна умова його існування, як і обмін речовин. Власне, це різні висловлення одного й того ж.

У своїх первинних біологічних формах потреба є стан організму, що виражає його об'єктивну потребу в додатку, який лежить поза ним. Які саме потреби, яка сама людина, в якому середовищі він знаходиться і які способи їх задоволення він бачить, можна зрозуміти тільки з конкретної ситуації, розглянувши її всебічно.

Людина здійснює певні дії відповідно до тиску на нього сукупності внутрішніх і зовнішніх по відношенні до нього сил. Сукупність цих сил, звана мотивацією, викликає в людей далеко не однакову реакцію. Тому багато вітчизняних та зарубіжних вчених приходять до думки, що неможливо однозначно описати процес мотивації.

Мотивація людської поведінки є об'єктом вивчення ряду наук: соціології, психології, соціальної психології, менеджменту та інших. У психології мотивом, або системою мотивів виступають в якості найважливіших факторів, концентруючи поведінку індивіда в тій чи іншій конкретній соціальній ситуації, що додає йому особистісно значущий зміст і певну спрямованість. У зв'язку з цим мотивація розглядається як специфічний вид психічної регуляції, суб'єктивна детермінація людської поведінки, яка визначає його спрямованість, стійкість і алгоритм, сприяє формуванню усвідомленого рішення про характер, способи і форми його реалізації.

Праця - базова форма діяльності, а не один з видів діяльності на ряду з іншими. Тому, основні аспекти мотивації людської поведінки мають більш-менш виражену трудову спрямованість. Це мотиви більш стійкого характеру, фундаментальні мотиви, лінії життя людини, кардинально визначають вектор його поведінки в тривалій часовій перспективі. Вони є обґрунтуванням, своєрідним фундаментом цілого комплексу мотивів ситуаційної поведінки, які формуються в рамках позитивно невеликого проміжку часу.

На основі емпіричних досліджень було розроблено декілька концепцій, що описують фактори, що впливають на мотивацію і зміст процесу мотивації. Теорії мотивації в менеджменті прийнято ділити на дві великі групи: на процесуальні теорії, і на змістовні. Про них ми поговоримо нижче.

Огляд змістовних теорії мотивації

При закладенні основ сучасної концепції мотивації найбільше значення мали роботи Абрахама Маслоу, Фредеріка Герцберга і Девіда МакКлелланда, крім того, автор вважає за необхідне розглянути одну з сучасних теорій мотивації, сформульовану Клейтоном Альдерфера.

Керівники завжди усвідомлювали, що необхідно спонукати людей працювати на організацію. Але вони вважали, що для цього достатньо просто матеріальної винагороди.

На початку століття існувала стійка омана, що гроші і лише гроші завжди спонукають людину працювати старанніше.

Керівники втілюють свої рішення в справи, застосовуючи на практиці основні принципи мотивації. У цьому контексті, тобто у відношенні керування, можна дати таке визначення:

Мотивація - це процес спонукання себе й інших до діяльності для досягнення особистих цілей організації.

Рівні трудової мотивації і фази особистості

Перша група мотивів пов'язана з поясненням і обґрунтуванням вибору індивідом сфери професійної і трудової спеціалізації. В основі цієї потреби лежать установки і цінності, пов'язані з реалізацією інтересів і соціально-економічного відтворення особистості.

1) Мотиви забезпечення життєвоважливих благ. Зв'язок цих мотивів з матеріальною зацікавленістю, орієнтацією на заробіток. Їх функція - самозабезпечення і забезпечення членів сім'ї.

2) Мотиви покликання - на них фіксується

прагнення людини з'єднати функціональну активність з певним родом занять.

3) Прагнення особистості реалізувати свою соціальну роль, зайняти певний соціальний статус, що відображає її уявлення і розуміння тих можливостей, які вона може реалізувати у відповідності зі своїми намірами, цілями та ідеалами.

Друга група мотивів пов'язана з реалізацією індивідом приписаних соціальних норм і цінностей, які задаються:

- соціально-економічною системою в цілому;
- конкретним колективом, організацією, елементом якої є індивід;
- тієї чи іншої конкретної соціально-професійною групою, в систему якої він інтегрується;
- цивільні, морально-патріотичні, ідейно-політичні і т.д.;
- мотиви колективної солідарності, організації, мотиви пов'язані з орієнтацією на ті чи інші цінності, традиції, ритуали, і т.д.;
- мотиви групові та професійні, мотиви солідарності, ділового веління і т.д.

Третя група мотивів пов'язана з обґрунтуванням широкого кола альтернатив. Ці мотиви спрямовані на оптимізацію життєвого циклу особистості в системі різноманітних виробничих і не виробничих факторів, умов, ситуацій. Це мотиви соціальної та професійної мобільності, мотиви вікової релаксації, подолання статусно-рольової і соціально-психологічної дискомфортності.

Ієрархія потреб по Маслоу

Одним з перших біхевіористів, з робіт якого керівники довідалися про складність людських потреб і їх вплив на мотивацію, був Абрахам Маслоу.

Створюючи свою теорію мотивації в 40-і роки, Маслоу визнавав, що люди мають безліч різних потреб, але вважав також, що ці потреби можна розділити на п'ять основних категорій.

1. Фізіологічні потреби є необхідними для виживання. Вони включають потреби в їжі, воді, притулку, відпочинку та сексуальні потреби. Задоволення цієї потреби найчастіше відбувається через створення легко доступних систем живлення.

2. Потреби в безпеці і впевненості у майбутньому включають потреби в захисті від фізичних і психологічних небезпек і впевненість у тому, що фізіологічні потреби будуть задовольнятися в майбутньому (покупка страхового полісу або пошук гарної роботи з гарними видами на пенсію).

3. Соціальні потреби, іноді звані потребами причетності, - це поняття, яке включає почуття приналежності до чого-небудь або кому-небудь, відчуття, що тебе приймають інші, почуття соціального взаємодії, прихильності і підтримки. Актуальність цієї потреби йде на другий план, якщо в організації є прості способи створення неформальних груп.

4. Потреби в повазі включають потреби в самоповазі, особистих досягнень, компетентності, повазі з боку оточуючих, визнанні. Присвоєння рангів чи звань задовольняє цю потребу.

5. Потреби самовираження - потреба в реалізації своїх потенційних можливостей і зростання як особистості. Для задоволення цієї потреби надання творчої роботи майже завжди розцінюється підлеглими позитивно.

Мотивація та ієрархія потреб

За теорією Маслоу, в кожен конкретний момент часу людина буде прагнути до задоволення тієї потреби, яка для нього є більш важливою або сильною. Коли найбільш сильні потреби задоволені, виникають і вимагають задоволення потреби, що стоять в ієрархії слідом за ними. Коли і ці потреби задовольняються, відбувається перехід на наступний щабель сходів чинників, що визначають поведінку людини.

Оскільки з розвитком людини, як особистості, розширюються його потенційні можливості, потреба в самовираженні ніколи не може бути задоволена. Тому і процес мотивації поведінки через потреби нескінченний.

Людина, відчуває голод, буде спершу прагнути знайти їжу і тільки після їжі буде намагатися побудувати притулок. Живучи в зручності та безпеці, людина спочатку буде спонукати до діяльності потребою в соціальних контактах, а потім почне активно прагнути до поваги з боку оточуючих. Тільки після того, як людина відчує внутрішню задоволеність і повагу оточуючих, його потреби почнуть рости відповідно до його потенційних можливостей. Але якщо ситуація радикально зміниться, то і найважливіші потреби можуть круто змінитися.

Провівши огляд змістовних і процесуальних теорій мотивації ми прийшли до висновку, що для мотивації немає якогось одного кращого способу. Те, що виявляється ефективним для мотивації одних людей, виявляється абсолютно неважливим для інших. Але для того, щоб домогтися високих результатів у мотивації праці, потрібно впливати на фактори, що впливають на задоволеність роботою.

Як способів впливу, так і факторів, теоретики менеджменту виділяють дуже багато. Але сьогодні особливо важлива мотивація на потреби вищого порядку, оскільки потреби нижчих рівнів, як правило, вже задоволені. У той же час матеріальні потреби є базовими, і саме навколо них, має будуватися складна будівля мотиваційного комплексу.

СЕКЦІЯ ЕФЕКТИВНІСТЬ ФУНКЦІОНУВАННЯ ВИРОБНИЧИХ ТА КОМЕРЦІЙНИХ СИСТЕМ СУБ'ЄКТІВ ЕКОНОМІЧНИХ ВІДНОСИН

ПЛАТЕЖНАЯ СИСТЕМА ТУРКМЕНИСТАНА

Аманова Гульзар
Харьковский национальный технический университет сельского хозяйства имени Петра Василенко
Научный руководитель – к.э.н., доцент Заика С. А.

Безналичные расчеты в Туркменистане осуществляются через платежную систему Центрального банка Туркменистана и внутрибанковскими платежными системами для расчетов между подразделениями одного банка.

Центральный банк Туркменистана занимает особое место в платежной системе Туркменистана. Центральный банк Туркменистана, являясь оператором собственной платежной системы, координирует и регулирует расчетные отношения в Туркменистане, осуществляет мониторинг деятельности межбанковских платежных систем, определяя основные положения их функционирования, устанавливает правила, формы, сроки и стандарты осуществления безналичных расчетов, а также организует наличное денежное обращение. Кроме того, Центральный банк Туркменистана разрабатывает порядок составления и представления статистической отчетности, характеризующей платежную систему Туркменистана, с целью повышения ее прозрачности.

К правовой базе регулирования платежной системы Туркменистана относятся Гражданский кодекс, законы Туркменистана, основными из которых являются законы «О Центральном банке Туркменистана» и «О кредитных учреждения и банковской деятельности», а также принятые в соответствии с ними нормативные акты Центрального банка Туркменистана. Отношения между Центральным банком Туркменистана и его клиентами, а также коммерческими банками и их клиентами регулируются договорами корреспондентского счета (субсчета) или банковского счета. Указанные документы служат правовой основой для функционирования и дальнейшего развития платежной системы Туркменистана. Центральный банк Туркменистана информирует коммерческие банки о вносимых изменениях и дополнениях к нормативным актам, а также о принимаемых решениях в направлении технической модификации платежной системы Туркменистана.

Центральный банк Туркменистана регулярно уделяет особое внимание совершенствованию и развитию нормативной базы, обеспечивающей функционирование платежной системы Туркменистана.

Каждым коммерческим банком для осуществления расчетов через платежную систему Центрального банка Туркменистана в обязательном порядке открывается корреспондентский счет в учреждении Центрального банка Туркменистана, в свою очередь являются участниками платежной системы.

Клиентам - юридическим и физическим лицам - для осуществления безналичных расчетов открываются счета в коммерческих банках, а в отдельных случаях, установленных законодательством, юридическим лицам открываются счета в учреждениях Центрального банка Туркменистана.

Участниками платежной системы Туркменистана являются Операционное управление и 12 коммерческих банков.

В структуре безналичных платежей значительную часть составляют платежи, проведенные платежной системой Центрального банка Туркменистана. Постоянно высокий уровень платежей, проводимых через платежную систему Центрального банка Туркменистана, обусловлен эффективным и бесперебойным ее функционированием, а также тем, что использование для расчетов банками средств, размещенных на счетах в Центральном банке Туркменистана, имеющих нулевой кредитный риск, минимизирует их финансовые риски.

Платежная система Туркменистана является валовой системой, т.е. расчеты по всем платежам проводятся по счетам участников на индивидуальной основе.

Центральный банк Туркменистана осуществляет работу в направлении повышения эффективности функционирования платежной

системы Центрального банка Туркменистана, в первую очередь, за счет целенаправленной деятельности по внедрению системы электронных расчетов.

При осуществлении электронных расчетов через платежную систему Центрального банка Туркменистана используются электронные платежные документы соответствующего формата, требующие обязательной досылки расчетных документов на бумажных носителях.

Платежные карты, в том числе карты, эмитированные банками, в Туркменистане являются платежным инструментом для осуществления безналичных розничных платежей и получения наличных денежных средств.

Кредитные учреждения осуществляют эмиссию платежных банковских карт.

В целях дальнейшего планомерного совершенствования платежной системы, Центральным банком Туркменистана ведутся работы, направленные на внедрение системы валовых расчетов в режиме реального времени.

МНОГОВЕКОВЫЕ ТРАДИЦИИ ВЫРАЩИВАНИЯ ДЫНЬ В ТУРКМЕНИСТАНЕ

Аманова Умыда
Харьковский национальный технический университет сельского хозяйства имени Петра Василенко
Научный руководитель – к.э.н., доцент Заика С.А.

Каждый год во второе воскресенье августа в Туркменистане отмечается День туркменской дыни. Это всенародный праздник в честь трудолюбивых бахчеводов, которые путем многовековой селекции сумели вывести сорта, отличающиеся неповторимым вкусом и ароматом. «Королева бахчи» всегда являлась предметом особой гордости и частью культуры туркменского народа.

Ломтики сахарной дыни – неизменный десерт национальной кухни не только летом, когда она пропитана горячими лучами туркменского солнца, но и зимой, когда, отлежавшись в темном прохладном помещении, приобретает особенный вкус. Дыня стала неотъемлемой частью традиционной кулинарии Туркменистана. Многочисленные исторические источники средневековья и записки путешественников XVIII-XIX вв. свидетельствуют, что туркменская дыня издавна была важным продуктом местных рынков и в больших количествах вывозилась в страны Востока.

Арабский путешественник Ибн Баттута, посетивший в средние века Куняургенч, был восхищен местными дынями. В его записках можно прочитать, что «…ни в восточной, ни в западной частях мусульманского мира нет таких дынь. Кожа ее зеленая, мякоть красная, очень сладкая и при этом твердая. Ее разрезают на куски, сушат на солнце, укладывают в корзины и везут в дальние города Индии и Китая. Среди всех сушеных фруктов нет лучше её». Во время пребывания в индийском городе Дели Ибн Баттута, при получении известия о прибытии купцов из Куняургенча, посылал к ним кого-нибудь купить сушеной дыни. Сам правитель Индии, зная о пристрастии путешественника к этим плодам, не упускал возможности отправить ему дыни, привезенные сюда торговцами.

Ибн Баттута был неравнодушен и к вкусовым качествам местных арбузов. Он вспоминал: «Февраль, а на улице вовсю торгуют арбузами. Чудеса! И, лишь вонзив зубы, почувствуешь необычный вкус: арбузы солят, высушивают на солнце и целыми партиями отправляют в Индию и Китай, где их считают изысканным блюдом».

Британец О'Донован, посетивший Мерв в 1881 году, писал: «Дыня и арбуз составляют значительную часть рациона мервли. Мервские дыни, отличающиеся превосходным ароматом и вкусом, шли также для продажи и обмена на другие продукты». Изучавший жизнь, обычаи и нравы туркмен XIX века М.Д. Енчевич писал, что некоторые хозяева умудрялись ставить на своих дынях особые знаки принадлежности – тамги.

Население Мерва культивировало различные сорта дынь: душистые, скороспелые (замча, чал-месек), чрезвычайно сладкие, среднеспелые (вахарман, ак-хытай, геок-торлы), мясистые, позднеспелые (паяндаки, гарры-гыз). Путем вековой селекции земледельцы выращивали устойчивые сорта бахчевых культур с особыми качествами. Таковы, например, сакарский сорт дыни (красный гуляби), богарные сорта дынь.

Специалисты отмечают, что в настоящее время взяты на учет свыше 1600 сортов дынь, из

которых 400 – туркменские. Многолетний опыт научил отечественных селекционеров выращивать дыни и арбузы на песке. «Дынями и арбузами, - сообщает Алиханов-Аварский, - засевают громадное количество земли, так как они растут превосходно даже на песках; они составляют пищу населения почти две трети года».

О пустынном земледелии скотоводов-туркмен сообщал П.Гладышев, проезжавший в конце XIX века через Каракумы. Он писал, что туркмены ведут маленькое оазисное хозяйство на летних стоянках. Для полива бахчевых использовалась сохранившаяся селевая, или колодезная вода.

Жители Центральных Каракумов сеяли бахчевые культуры между понижениями среди гряд песков, в местах, где близка глинистая почва. Сев производили способом чишлемек: сначала с помощью лопаты или заостренной палки делали неглубокую лунку в почве, затем в нее помещали семена. Сооружали ограду из селина, чтобы предохранить семена от поедания грызунами, а ростки – от засыпания песком.

Кочевникам-скотоводам Центральных Каракумов в прошлом был известен необычный способ выращивания бахчевых культур путем прививания растений к корню верблюжьей колючки, называемый «сапмак». Для этого в корне растения делался надрез, в который вставлялось семечко арбуза или дыни. Росток получал влагу и питание от корня колючки. Получался хороший урожай. Подобный способ выращивания бахчевых практикуется в Центральных Каракумах и в настоящее время.

Интересно использование семян дыни при изготовлении брынзы пейнир. Скотоводы клали затвердевшее молозиво в небольшой кувшин, насыпали в него немного соли, горсть семечек дыни и заливали кислым молоком. Семечки дыни клали в закваску для того, чтобы при свертывании молока в нем оставалось меньше жидкости.

С бахчевыми культурами сопряжено множество обычаев и обрядов, например, связанных со сросшейся дыней, которая называлась «Хыдыр гёрен гавун», то есть дыни, сросшиеся по велению святого Хыдыра. Если у кого в бахчевых посевах обнаруживалась сдвоенная дыня, то хозяин относил ее и еще девять хороших дынь кому-либо из зажиточных односельчан. Тот, кто ее получил, согласно обычаю, должен был ответить также каким-либо даром, чаще всего годовалым ягненком, из которого устраивали угощение в честь Баба-дайхана – покровителя плодородия. Обычаем допускалось, что тот, кто получал сдвоенную дыню, добавив еще девять дынь, также мог отнести их другому богатому хозяину, чтобы получить еще больший подарок. Причем, отказываться он был не в праве. Сдвоенную дыню подвешивали в доме на видном месте.

В преддверии Дня туркменской дыни по всей стране проходят конкурсы среди бахчеводов на самый крупный и сладкий плод, причем не только дыни, но и арбуза. Они проходят в торжественной обстановке, сопровождаются концертами мастеров искусств и художественно самодеятельности. Но самое главное - это конечно дегустация дынь, сладкого чуда с изысканным вкусом.

ФОРМИРОВАНИЕ ИНФРАСТРУКТУРЫ ТУРКМЕНИСТАНА

АННАМЕРЕДОВ НУРМЫРАТ
Харьковский национальный технический университет сельского хозяйства имени Петра Василенко
Научный руководитель – к.э.н., доцент Заика С.А.

В Туркменистане, конституционно закрепившим процесс перехода экономики на рыночные отношения, процесс формирования инфраструктуры осуществляется по трем составляющим: производственной, непроизводственной и рыночной. Производственная инфраструктура сформирована в государственном секторе, как сеть государственных предприятий и организаций, состоит из ассоциаций, корпораций, концернов, акционерных обществ, полностью находящихся в государственной собственности. Альтернативных организаций инфраструктуры с другими формами отношений собственности в Туркменистане нет. Например, для технического обслуживания сельскохозяйственного производителя функционирует лишь ассоциация «Туркменобахызмат», поставщиком минеральных удобрений является Государственный концерн «Туркменхимия». В сельском хозяйстве Туркменистана, также как и в других отраслях инфраструктура состоит из производственной, социальной и инфраструктуры рынка. В

производственную инфраструктуру сельского хозяйства включаются отрасли производства, непосредственно обслуживающие производственный процесс, поставляющие ресурсы и услуги сельскому хозяйству:

– техническое обслуживание сельского хозяйства и выполнение механизированных работ;

– агрохимическое обслуживание и защита растений от вредителей и болезней;

– водохозяйственное обслуживание.

В непроизводственную инфраструктуру сельского хозяйства включаются отрасли и сферы, хотя напрямую и не связанные с производством, но также оказывающие на неё большое влияние и имеющие в этой связи большое жизненное и экономическое значение. В непроизводственную инфраструктуру входит образование, подготовка кадров, наука, повышение квалификации и др., некоторые из них рассмотрены нами выше.

Уровень развития производственной инфраструктуры Туркменистана по техническому обслуживанию сельского хозяйства и выполнению механизированных работ по агрохимическому обслуживанию, по водохозяйственному обеспечению чрезвычайно низок. Что касается инфраструктуры современного рынка, то в Туркменистане имеются лишь некоторые её элементы. В составе 18 элементов инфраструктуры рынка только таможенная система и специальные зоны свободного предпринимательства могут быть охарактеризованы как условно соответствующие рыночной экономике. Значительное количество элементов в системе инфраструктуры отсутствует вообще или не развиты, а функционирующие элементы инфраструктуры мало соответствуют рыночной экономике. Из вышеизложенного следует, что существующий уровень развития инфраструктуры сельского хозяйства Туркменистана представлен государственными монополистическими организациями, мало соответствует требованиям рыночной экономики и условиям функционирования сельского хозяйства на основе альтернативных сельскохозяйственных культур. Мировой опыт свидетельствует, что непременным условием эффективности функционирования экономики рыночного типа является развитая инфраструктура товарного рынка, которая в странах с рыночно ориентированной экономикой превратилась в огромное поле приложения капитала и труда. Переход сельского хозяйства Туркменистана на альтернативные сельскохозяйственные культуры обуславливает необходимость развития инфраструктуры по всем трем составляющим – производственной, непроизводственной и рыночной. Инфраструктура должна развиваться на основе комплексного системного подхода с использованием программного метода реализации решений. Необходимо выполнение громадной целенаправленной работы. Поэтому создание рациональной инфраструктуры требует координации деятельности различных субъектов экономики в региональном, отраслевом и институциональном аспектах при непосредственном участии государства. Для формирования и функционирования рациональной инфраструктуры товарных сельскохозяйственных рынков Туркменистана необходимо разработать комплексную программу развития инфраструктуры на перспективу 10-15 лет. Решение указанных задач целесообразно осуществить в два этапа. Не первом этапе, который будет охватывать период 5-6 лет предлагается осуществить первоочередные меры по созданию правовых и экономических условий развития инфраструктуры и функционирования товарных рынков. Мероприятия этого этапа будут сводиться к реализации отдельных локальных проектов на конкурентной основе, касающихся создания сети оптовых рынков, транспортной, технической и сервисной инфраструктуры, развития производства тары и упаковки. На втором этапе – 9-10 лет предлагается осуществить основные мероприятия инвестиционного характера в соответствии с проектными и программными решениями, выработанными в ходе реализации первоочередных мероприятий на первом этапе. В программе должны получить отражение следующие вопросы:

1. Формирование законодательной базы.

2. Использование имеющейся материально-технической базы (холодильники, товарные склады общего назначения, плодоовощные базы и другие оптово-складские предприятия инфраструктуры).

3. Формирование транспортно-экспедиционных услуг не стихийно, а при государственном участии в комплексе интеграции складского бизнеса (транспортно-экспедиционные, консалтинговые. информационные услуги) и товарораспределительных центров.

4. Создание и развитие транспортных мощностей и средств для обеспечения непрерывности торгово-складских и сбытовых процессов, а также для погрузочно-разгрузочных операций, организация торгово-транспортных фирм и транспортных терминалов.

5. Разработка на примере стран с рыночно ориентированной экономикой рекомендаций по функционированию следующих организационно-правовых форм хозяйствования предприятий в

инфраструктуре товарного сельскохозяйственного рынка:

- товарищество с ограниченной ответственностью (в мировой практике 52 % общего их числа);
- индивидуальные частные предприятия (18 % – общего их числа);
- акционерные общества закрытого типа (13 % – общего их числа);
- акционерные общества открытого типа (9 % – общего их числа);
- предприятия других форм (10 % – общего их числа).

6. Сооружение сервисно-терминальных комплексов, которые будут предоставлять клиентам следующие услуги:

- охраняемые стоянки для большегрузных автомобилей, автопоездов, легковых автомобилей и места отдыха для водителей и пассажиров; техническое обслуживание автомобилей;
- места для оптовой и розничной торговли; помещения и офисы, оборудованные по европейским стандартам для деловых людей и фирм;
- услуги в банковских, страховых, транспортно-экспедиционных операциях, а также по оформлению торговых операций между фирмами-клиентами;
- хранение товаров на складах или контейнеров на открытых площадках, погрузочно-разгрузочные работы, а также посреднические услуги между различными структурами; таможенное обслуживание;
- средства коммуникаций и связи по современным стандартам; гостиничное обслуживание, услуги в оздоровительных залах с душевыми, саунами и бассейнами.

Мировой опыт показывает, что создание подобных комплексов, включающих также таможенные склады, особенно эффективно в приграничных пунктах и может быть в условиях Туркменистана организовано, например, в Фарапском, Сарахсском, Рухабадском и др. этрапах. Такие склады очень удобны для импортеров. На них можно хранить товары до трех лет без уплаты пошлин и налогов. Строительство таможенных складов и транспортных терминалов весьма выгодно для инвесторов, так как по уровню доходности таможенно-складской и сервисный бизнес занимает в мировой экономике второе место после рекламного дела и туризма.

7. Организация оптовых баз. В объемах поставляемых товаров только эти базы могут принять у сельскохозяйственного производителя и предложить потребителю широкий ассортимент продукции, гарантировать стабильное и бесперебойное ее поступление.

8. Организация новой и развитие существующей сети предприятий по изготовлению различной по видам и объемам тароупаковочной продукции: картонной тары, полимерной, металлической, деревянной.

9. Организация различных форм реализации продукции, в том числе предусмотреть возможность реализации через коммерческо-посреднические структуры с приоритетами деятельности услуг транспортно-экспедиционного характера.

Формирование необходимого количества специализированных и универсальных аграрных бирж в крупных товарных центрах сельскохозяйственного производства (торгующих виноградом, овощами, бахчевыми, шерстью, коконами, кожами, каракулем), производящих операции с форвардными и фьючерсными контрактами на поставку сельскохозяйственной продукции. Эти биржи должны осуществлять котировку цен и страхование участников торгов от чрезмерного колебания цен.

В инфраструктуре рынка необходимо предусмотреть аукционную торговлю. Широкое распространение должны получить постоянно действующие ярмарки розничной и оптовой продажи всех видов сельскохозяйственной продукции и продовольствия, оптовые универсальные продовольственные виноградно-винодельческие, плодо-овощные, мясные рынки, рынки живого скота и животноводческой продукции (особенно в местах их массового производства).

Важным структурным подразделением инфраструктуры рынка является рынок земли. Под землей в данном случае понимаются только земельные участки для сельскохозяйственного производства. Поэтому на рынке земли встречаются представители сельского хозяйства и государственных структур, в чей собственности находится земля в Туркменистане. Большинство сделок на данном рынке связано не с куплей-продажей земли, а лишь с передачей земли на определенный срок в аренду. В данном случае исключительное право собственности остается за собственником, который реализует экономическое отношения владение посредством присвоения ренты. Новый хозяин-арендатор получает абсолютное право собственности на срок арендного соглашения, но за это он вынужден ежегодно платить действительному собственнику ренту. Присвоение земельной ренты представляет собой экономическую форму реализации собственности на землю. На рынке земли рента

выступает своеобразной ценой земли. Функцией государства остается контроль, обеспечивающий защиту интересов всего общества по сохранению, воспроизводству и эффективному целевому использованию земельных ресурсов.

Особое место в инфраструктуре сельскохозяйственного рынка принадлежит денежному рынку, поскольку на финансовом рынке деньги сами становятся полноправным товаром, цена за их использование согласно законам рынка устанавливается на основе спроса и предложения. Она принимает форму процента, т.е. дохода, получаемого за предоставленные в ссуду деньги.

Рынок денег и валюты официально в экономике Туркменистана отсутствует. Валютный рынок охватывает только сферу внешнеэкономических отношений и в крайне ограниченной форме экономические отношения внутри страны. Нормальное функционирование инфраструктуры рынка потребует создания фондовых и валютных бирж, на которых будут продаваться и покупаться валюта за манаты по мировому, государственному, свободному и аукционному курсу.

Организация рынка ценных бумаг с обращением акций и облигаций, их движения и перелива капиталов из одних производств и отраслей в другие на основе более выгодного их вложения и, следовательно, создания условий структурных сдвигов в экономике.

Формирование рынка информационных продуктов для удовлетворения запросов всех участников рынка – производителей сельскохозяйственной продукции, работников производственной, непроизводственной и рыночной инфраструктуры и потребителей продукции.

МЕТОДИ ОЦІНЮВАННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

БАШИНСЬКА В. Ю.
Харківський національний технічний університет сільського господарства імені Петра Василенка
Науковий керівник – ст. викладач Сагачко Ю. М.

В основі управління підприємством лежить здійснення направленого впливу на його господарський процес. Це вимагає використання адекватної методики вимірювання та оцінки конкурентоздатності, що давала б можливість визначити, чи конкурентоспроможним є підприємство, наскільки воно відстає від суперників, які має латентні джерела підсилення свого конкурентного статусу.

Питанням щодо методів оцінювання ефективності підприємства займались такі вітчизняні дослідники як З.П Румянцева, А.Н. Тіщенко, Н.А. Кизіма, Я.В. Догадайло, І.І.Мазур.

Ефективність - це економічна категорія, що відображає співвідношення між одержаними результатами і витраченими на їх досягнення ресурсами, причому при вимірюванні ефективності ресурси можуть бути представлені або в певному обсязі за їх первісною вартістю, або частиною їх вартості у формі виробничих витрат.

Сьогодні питання про вивчення ефективності приймає форму дискусії. А все тому, що вона є однією з головних характеристик результативності управління діяльності підприємства, яка потребує детального вивчення та комплексного оцінювання її рівня. В ході отриманих результатів такого оцінювання дозволяють встановити зміну спрямованості в управлінні підприємством, встановити його масштаб, спрогнозувати їх вплив на головні підсистеми підприємства, затвердити певні управлінські рішення щодо підвищення та підтримки рівня ефективності управління діяльністю, визначитися з методами, способами, інструментами управління діяльності підприємства.

Діяльність будь-якого підприємства не можна уявити без певної впорядкованості та налагодженої системи управління. Завдяки інвестиційній діяльності підприємство стає ліквідним та стабільним, тобто має змогу отримати прибуток, покриваючі всі свої витрати.

Для ефективного управління підприємством впроваджується оцінка його вартості, як та, що може бути гнучкою до змін та відображати зміни у вартості підприємства.

Вартісний підхід розглядається як альтернатива управлінню підприємством на основі прибуткових показників та показників рентабельності. Показники ринкової вартості компанії є комплексна оцінка їх вартості. Вартість є узагальнюючим показником. Традиційно використовують витратний, ринковий і дохідний підходи до оцінки вартості бізнесу.

Під методами оцінювання ефективності управління діяльністю слід розуміти способи кількісного та якісного виміру рівня ефективності управління діяльністю підприємства. Основна мета методів оцінки ефективності управління, отримати результати, які можуть бути використані для цілей поліпшення і підтримки ефективного управління підприємством.

Аналіз різних наукових джерел виявив, що для оцінювання ефективності управління суб'єктами

ринкової економіки використовуються різноманітні методи, серед яких найбільш поширеними є:

1) Метод порівняння спрямований на вивчення всієї сукупності показників і дозволяють дати характеристику рівня ефективності управління діяльністю підприємства безпосередньо по виявлених відхиленнях фактичних значень від базових.

2) Метод угрупувань полягає у виділенні серед сукупності досліджуваних підприємств однорідних груп по будь-яким загальним ознакам. Угрупування здійснюється за однією або декількома ознаками. Отримані при цьому результати містять в собі характеристики окремих підприємств як типових представників своєї групи, а також характеристики їх положення як в межах своєї групи, так і серед підприємств, що вивчаються.

3) Метод рейтингової системи є складним і на основі різних аналітичних підходів до їх рейтингу є кілька способів, щоб побудувати рейтинг підприємства: метод створення рейтингу з низкою показників, метод кластерного аналізу, бальний метод.

Для того, щоб повноцінно проаналізувати діяльність підприємства, зробити вірні висновки про його стан, необхідно розглядати всі ці показники в сукупності. Адже якщо той або інший показник залежить від іншого прямо або побічно, його значення змінюється. Тому за 3-5 років можна чітко відстежити ту або іншу динаміку, виявити певні закономірності, сформулювати план дій по усуненню існуючих відхилень.

Необхідно також зазначити, що використання оцінки результативності роботи підприємства тільки фінансових показників не дозволить заздалегідь діагностувати багато проблем (наприклад зниження якості продукції, що випускається, рівень обслуговування клієнтів тощо), тому застосування нефінансових показників мають велике значення для визначення ефективності діяльності підприємства.

Виходячи з того, що найбільш важливим завданням компанії є збільшення вартості капіталу, необхідно враховувати наступне: фінансові показники компанії повинні бути всеосяжними; немає чистого прибутку (грошового потоку) або поверненні інвестиції не повинні «затуляти» інші важливі особистості; вимірювання ефективності бізнесу повинні бути за рахунок використання низьких очікувань, що дані насправді збігаються; розрахунки, особливо в період високої інфляції, не повинні ґрунтуватися на історичній вартості.

Література:

1. Кісіль М.І. Критерій і показники економічної ефективності малого та середнього бізнесу на селі / М.І. Кісіль // Економіка АПК. – 2011. – № 8. – С. 59-64.

2. Бланк И.А. Инвестиционный менеджмент: Учебный курс / И.А. Бланк. - [2-е изд., перераб. и доп.]. – К.: Эльга, Ника-Центр, 2001.- 448с.

РЕНТАБЕЛЬНІСТЬ, ЯК ФАКТОР ВІДТВОРЕННЯ НА СІЛЬСКОГОСПОДРАСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВАХ

БОВДУЙ А.В.

Харківський національний технічний університет сільського господарства імені Петра Василенка

Науковий керівник – к.е.н., доцент Артеменко О. О.

Основною метою діяльності кожного підприємства є здобуття економічних вигод. Ступінь прибутковості підприємства характеризує рентабельність.

Рентабельність – це якісний, вартісний показник, що характеризує рівень віддачі витрат або ступень використання ресурсів, що наявні на господарстві, в процесі виробництва і реалізації продукції.

Рентабельність характеризує ефективність роботи підприємства, дає уявлення про його спроможність отримувати економічні вигоди від своєї діяльності.

Проблематикою рентабельності в сільському господарстві займались багато науковців. Зокрема, О.А. Бужин, Р.В. Лавров, Ю.В. Баранчук, Н.М. Буняк, Л.Л. Мельник, В. Горьовий, П.Т. Саблук.

Вчені розглядали питання рентабельності виробництва різних галузей сільського господарства та надали ряд доречних та ефективних порад щодо підвищення прибутковості.

На рівень рентабельності підприємства впливають ряд зовнішніх і внутрішніх факторів. При визначенні резервів підвищення рентабельності сільськогосподарського виробництва, необхідно визначити розміри грошового виторгу від реалізації та собівартості продукції. Формування собівартості кожного виду продукції має свою специфіку і перелік витрат, що до неї включаються.

Кризовий стан економіки на даний момент зумовлює потребу оперативно оцінювати фактичні та планові показники результатів

економічної діяльності сільськогосподарського виробництва залежно від часового інтервалу та ситуацій, що можуть скластись в процесі виробничого циклу.

Так за даними Державної служби статистики у 2013 році рентабельність сільського господарства склала 11,2%, у тому числі продукція рослинництва 11,1%, а саме зерно – 1,8%,насіння соняшнику 28,8%,цукрові буряки – 2,7%,продукція тваринництва – 11,5%,рентабельним є тільки виробництво молока – 13,7% та яйця – 48%, м'ясо ВРХ, овець та кіз і птиці є нерентабельні останні декілька років -43,5%,-43,4% -9,9% відповідно. На прикладі підприємства ТОВ «Агросет» у відповідному році рентабельність зерна склала -8,4%, а соняшнику – 16%, м'ясо ВРХ – 25,8%,а молока – 71,2%. Це говорить про те, що фактична рентабельність на сільськогосподарських підприємствах є значно нижчою від середньої по країні, тому деякі види виробництва є збитковими для підприємства, таким чином вони несуть збитки і недоотримують прибуток.

Собівартість є вагомою складовою ціни продукції, що безпосередньо впливає на економічну ефективність та конкурентоспроможність продукції. Тому об'єктивний та оперативний аналіз фактичного стану і можливих змін в собівартості продукції, надає більше можливостей прийняття вірних рішень у підтримці необхідного рівня конкурентоспроможності.

Важливим фактором рентабельності є визначення напрямку господарювання, виходячи з наявних ресурсів та ринків збуту.

Іноді підприємства прагнуть підвищити рівень рентабельності за рахунок збільшення урожайності. Маємо не погодитись з таким підходом, адже такий варіант потребує збільшення витрат і не завжди призводить до росту рентабельності. Додаткові вкладання хоч і сприяють зростанню урожайності, але призводять до збитковості виробництва. Така поведінка основних вказує на те, що існує оптимальний рівень урожайності культури і технологічних затрат у цій галузі, параметрів яких необхідно дотримуватись.

Сільськогосподарські товаровиробники повинні значну увагу приділяти питанням планування витрат, виходячи з показників минулих років. При плануванні виробництва нового виду сільськогосподарської продукції ретельно зважити наявні ресурси і можливість їх використання у такому виробництві, враховуючи науково-технічний прогрес (технологію обробки насіння, вирощування саджанців, догляду за тваринами та інші).

Обов'язковим є планування ринків збуту, адже збільшення обсягів продажу призводить до збільшення рентабельності підприємства. Важливо використовувати методику «самострахування», не варто зациклюватись на виробництві одного виду продукції, тому що в розрізі сільськогосподарського виробництва це є нерентабельним.

Отже, визначення резервів підвищення рентабельності сільськогосподарського виробництва зводиться, з одного боку, до визначення резервів збільшення грошового виторгу від реалізації, а з іншого боку – резервів зниження собівартості продукції. Що є важливим фактором відтворення на сільськогосподарських підприємствах, в сучасних умовах їх функціонування.

Література:

1. Бужин О.А. Оперативне визначення динаміки рентабельності та собівартості продукції тваринництва, складових конкурентоспроможності в умовах ринку/О.А. Бужин //Економіка АПК. - 2007. - №4. - С. 71-75.

2. Мельник Л.Л. Прибутковість і рентабельність фермерських господарств а Україні / Л.Л.Мельник // Економіка АПК. – 2009. – № 9. – С. 2-6.

3. Рентабельність сільськогосподарського виробництва у 2010-2013рр.[Електронний ресурс]. – Режим доступу до інформації: http://www.ukrstat.gov.ua.

МЕХАНІЗМ ФОРМУВАННЯ КОНКУРЕНТНИХ ПЕРЕВАГ ПІДПРИЄМСТВА

Бондаренко В. В.

Харківський національний технічний університет сільського господарства імені Петра Василенка

Науковий керівник – к.е.н., доцент Мандич О. В.

Дослідження механізму формування конкурентних переваг сільськогосподарського виробництва в межах бізнес-процесу дозволяє трактувати його як систему взаємопов'язаних, взаємозалежних важелів, методів, способів, регламентів, правил, умов, що впливають на процес виробництва сільськогосподарської продукції.

Економічні інструменти в системі механізму формування конкурентних переваг виконують

стимулюючу функцію, забезпечують реалізацію інтересів всіх учасників бізнес-процесу і їх відповідальність у вигляді відповідних економічних відносин. Вони є економічним базисом, що визначає порядок функціонування механізму конкурентних переваг у сільськогосподарському виробництві.

Кожен сегмент механізму формування конкурентних переваг на рівні суб'єкта господарювання представлений сукупністю наступних інструментів:

- економічний - планування, контроль і аналіз, облікова політика, внутрішній аудит, ціна, інформаційне забезпечення, економічні норми і нормативи, економічні стимули, економічні санкції, управління витратами, умови оплати праці та інші;

- техніко-технологічний - система машин, якісні параметри технологічних прийомів вирощування сільськогосподарських культур і догляду за тваринами, терміни проведення технологічних прийомів, технологічна схема, сорт (порода), продуктивність землі і тварин, сівозміни тощо;

- якість продукції - зовнішній вигляд, вологість, засміченість, скловидність, вміст білка, клейковини, цукристість, жирність, кислотність, масляничних та інші;

- правила взаємовідносин - зміст контрактів, умови і порядок укладання, правила розподілу отриманого доходу (виручки, прибутку), взаєморозрахунків, регулювання встановлених економічних і техніко-технологічних норм та нормативів, якісних параметрів виробленої продукції, відповідальності та інші;

- організаційний - виділення підрозділів відповідно до організаційно-виробничої структури, виявлення лідерів підрозділів, відкриття особових рахунків, обґрунтування виробничої програми, обґрунтування ресурсного забезпечення, вибір моделі оплати праці, розподільних відносин, обґрунтування трансфертних цін на продукцію та послуги внутрішнього обороту, розробка методики визначення, розподілу його між працівниками.

Суть даного підходу полягає в тому, що бізнес-процес виробництва сільськогосподарської продукції розбивається на окремі елементи: стадії, прийоми, операції, які управляються як самостійні об'єкти. При цьому робота з аналізу та оцінки технічних, технологічних та інших альтернатив визнається однією з стадій цього процесу. Тобто бізнес-процес можна представити як оцінку альтернативних матеріальних ресурсів, технічних засобів, технологічних прийомів, ринків збуту, цінової кон'юнктури; безпосередньо технологічний процес виробництва продукції та реалізація. При чому на кожній стадії використовуються відповідні інструменти.

Такий підхід дозволяє здійснювати оцінку ефективності бізнес-процесу з позицій ринку. На ринку покупець оцінює конкурентні переваги продукції через якісні та цінові вподобання, що виражається у зростанні обсягу продажів, виручки і прибутку. Однак найбільш повно конкурентні переваги проявляються через прибуток. Прибуток вловлює розширення продажів в силу виробництва високоякісної продукції, зниження витрат виробництва і як наслідок, лідерство в ціновій конкуренції. Саме через прибуток реалізуються такі виділені принципи, як соціально-економічне партнерство, гармонізація інтересів учасників бізнес-процесу, поділ ризиків між усіма його учасниками, усунення протиріч на всіх стадіях бізнес-процесу, ув'язка матеріальної винагороди з результатами підприємницької діяльності.

В будь-якому разі, ефективність діяльності оператора ринку будь-якого рівня оцінюється за результатами реалізації його продукції та обсягами отримання прибутку [1]. Прибуток є узагальнюючим критерієм ефективності бізнес-процесу та діяльності сільськогосподарського виробника в цілому. Основна її частина направляється на розширення виробництва, використання досягнень науково-технічного прогресу. За рахунок прибутку формується резерв, обслуговуючий форс-мажорні обставини, фонди соціального розвитку та матеріального стимулювання, забезпечується виплата дивідендів. Розміри відрахувань за відповідними напрямами можуть бути самими різними виходячи зі стану матеріально-технічної бази, рівня її модернізації, соціальних гарантій, інших факторів та щорічно уточнюватися.

Література:

1. Мандич О.В. Ринкова позиція сільськогосподарських підприємств – виробників зерна / О.В. Мандич // Збірник наукових праць Таврійського державного агротехнологічного університету (економічні науки). Випуск 1 (1). – Мелітополь : ТДАТУ, 2013. – С. 337-342.

2. Портер М. Международная конкуренция [Текст]: Конкурентные преимущества стран / М. Портер; пер. с англ. - М.: Международные отношения, 1993. - 896 с.

РОЛЬ РІПАКІВНИЦТВА У ВІТЧИЗНЯНОМУ ЕНЕРГОЗБЕРЕЖЕННІ

ВЕНЦУС С. В.
Харківський національний технічний університет сільського господарства імені Петра Василенка
Науковий керівник – асистент
Голованова Г. Є.

Нині говорити про розвиток ринку біологічного палива в Україні дуже актуально, адже наша держава є залежною від імпорту енергоносіїв. Створення умов для виробництва нетрадиційних видів палива – одна з найважливіших національних проблем у політиці паливно-енергетичного комплексу.

Багатьма вченими виконані дослідження і на їх основі названо один зі шляхів вирішення енергетичного дефіциту в країні – вирощування енергетичних сільськогосподарських культур. До їх категорії відносять олійні культури, серед яких важливе місце посідає ріпак. Цю культуру останніми роками вирощують з метою експорту. В європейських країнах її цінність полягає саме у використанні як сировини для енергогенерації. При наявності певних умов подібний досвід доцільно перейняти і Україні для отримання енергетичної незалежності, особливо при врахування стрімкого розвитку галузі ріпаківництва.

Щороку в Україні використовується близько 60 млн. т. нафтопродуктів, з яких лише 10-12% добувають із власних джерел. Ряд європейських країн, що, мають дефіцит власних ресурсів нафти, почали освоєння ріпаку, як енергосировини, яка щороку росте на полях і самовідновлюється. Адже для вирощування цієї культури на площі 1 га. витрачається 170 кг пального, а з одержаного врожаю (насіння) можна виробити 1,2-1,5 т біопалива. У Німеччині, Бельгії, Нідерландах, Швейцарії та інших країнах технологія виробництва біодизелю добре вдосконалена, його широко використовують для машин у сільському господарстві, для громадського транспорту, техніки, яка працює на ріках та озерах тощо. Основна цінність біодизелю – в його екологічній чистоті й можливості одержувати з відновлюваної сировини.

Культура ріпаку має великі агроекологічні і соціоекономічні перспективи в Україні. Розширення площ виро- щування ріпаку створює альтернативу соняшнику. Він відіграє важливу роль у сівозмінах польових культур, не виснажує ґрунт і є добрим попередником для озимої пшениці, а також цінним кормом для худоби. Приорювання зеленої маси ріпаку в пожнивних посівах (220–240 ц/га) рівноцінне внесенню 18-20 т гною на гектар. Завдяки тривалому цвітінню ріпак є чудовим медоносом. З одного гектара його посівів можна зібрати 80–90 кг меду. Ріпак покращує структуру ґрунту, фітосанітарно оздоровлює поле, ця рослина здатна очищати ґрунт від радіонуклідів, особливо в районах Чорнобильської катастрофи, оскільки переводить стронцій з розчинних сполук в нерозчинні, запобігаючи поширенню його ґрунтовими водами. Вирощування ріпаку для енергетичних цілей здатне посилити енергетичну безпеку країни, забезпечити нові ринкові можливості та переваги для сільських територій [2].

Формування виробництва біосировини з ріпаку є поштовхом до розвитку не лише аграрного сектора, але й функціонування паливно-енергетичного сектору, адже вважається, що в найближчі роки для нашої країни виготовлення біопалива буде максимально вигідним.

Література:

1. Янович В. П., Маколкіна О. В. Економічна ефективність вирощування ріпаку для виробництва біопалива. Збірник наукових праць ВНАУ. Серія: Економічні науки. - № 1 (48), 2011. – С. 219

2. Оверченко Б.П. Перспективи розвитку ріпаківництва та проблеми виробництва біодизелю в Україні / Б.П. Оверченко, Н.М. Міщенко // Режим доступу: http://eip.org.ua/docs/EP_07_3_75_uk.pdf

СТАН ТА ТЕНДЕНЦІЯ ВИРОБНИЦТВА ПШЕНИЦІ В УКРАЇНІ

ВОРОБЙОВА Т. В.
Харківський національний технічний університет сільського господарства імені Петра Василенка
Науковий керівник – асистент
Півень А. В.

Пшениця – це одна з найбільш значущих зернових культур у світі. З цього злаку виробляють борошно, крупу, макаронні та кондитерські вироби, а також деякі види пива і горілки. Існує величезна кількість сортів і видів пшениці, але найбільшого поширення набули тверді і м'які сорти. Аналізуючи динаміку виробництва і продовольчого споживання пшениці за п'ятирічний період, можна відзначити планомірне зростання виробництва даної культури і зниження

її продовольчої переробки. Так, у порівнянні з 2011/12 маркетингового року (МР) продовольче споживання скоротилося на 19% і в 2015/16 МР оцінюється в 3,8 млн. тонн. Даний обсяг складає всього 15% від валового збору культури в 2015 р, який оцінюється нами в 25,7 млн. тонн і є найбільшим за аналізований період.

Рис. 1. Виробництво і продовольче споживання в Україні, млн. грн.

Експортний потенціал ринку оцінюється в 13,8 млн. тонн, або 54% від валового збору, а внутрішнє споживання - в 12 млн. тонн, що становить 46% від валового збору. Як вже було зазначено, оцінка продовольчого споживання пшениці становить 3,8 млн. тонн, або 15% від валового збору, а кормове споживання культури прогнозується на рівні 5,3 млн. тонн, або 21% від валового збору. Порівнюючи прогнозні показники з результатами 2014/15 МР, можна відзначити, що в поточному сезоні очікується приріст продовольчого споживання на 5,4%, а експорту - на 26,5%.

Розвиток ринку пшениці відбувається за рахунок активізації експортних поставок сировини, а не за рахунок розвитку внутрішньої переробки та експорту готової продукції з доданою вартістю.

Рис. 2. Структура волових зборів пшениці в Україні в розрізі якісних показників

Частка продовольчої пшениці (1-3 класу) складає 40% від загального валового збору, або 10,3 млн. тонн, тобто на рівні показника минулого сезону. А ось обсяг пшениці борошномельних кондицій в поточному сезоні оцінюється всього в 5,1 млн. тонн, або 50% від обсягу продовольчої пшениці. Таке зниження обумовлене як погодними умовами і економією, так і іншими факторами.

По-перше, аграрії з цілком зрозумілих причин продовжують стримувати продаж якісної пшениці. Але ось, на жаль, не завжди ця пшениця зберігається в належних умовах, і в підсумку можна чекати зниження якісних показників. По-друге, відзначається активізація експорту українського борошна, і очікується, хоч і не інтенсивне, але все-таки розвиток даного сегмента. Відповідно, для підвищення конкурентності нашої продукції на світовому ринку будуть висуватися і більш високі вимоги до якості сировини. Таким чином, всього 20% виробленої пшениці може стати хорошою сировиною для борошномелів, що не так і істотно перевершує в розмірі 3,8 млн. тонн [1].

Що стосується цінових прогнозів до кінця сезону, то очікувати зниження цін, навіть на тлі падіння світових цін, не слід. З урахуванням активізації експорту, як сировини, так і готової продукції, очікується зростання цін на продовольчу пшеницю, і можливе збільшення цін на продовольче і фуражне зерно. Або навіть виникнення протилежних тенденцій - зниження у фуражному сегменті і зростання в продовольчому.

Ціни на продовольчу пшеницю за 2014-2015 рр. зросли на 220-320 грн./т, тоді як на фуражну – лише на 80-100 грн./т на умовах поставки поставки EXW-елеватор та CPT-порт (табл.1).

На світовому ринку спостерігаються протилежна тенденція: ціни на американську пшеницю за досліджуваний період знизилися аж на 32,2 $/т. Основним чинником такого зниження стало те, що аналітики МСГ США у своєму січневому звіті підвищили прогноз світового виробництва пшениці на 1,2 млн. тонн – до 723,4 млн.тонн, проти 715,3 млн.тонн у минулому МР. Обсяги світових запасів також збільшено на 1,1 млн. тонн.

Для України підтримуючим ціни фактором стало те, що Росія з 1 лютого вводить експортне мито на пшеницю. Це дозволить скористатися додатковим шансом продати пшеницю на світовому ринку, адже у звіті МСГ США уже збільшено обсяги експорту української пшениці до 11 млн.тонн (+0,7 млн.тонн). Саме це, є одним із стимулів до підвищення цін в Україні .

Таблиця 1

Рівень цін на пшеницю в Україні та в світі

Умови поставки	Одиниці виміру	24.12.2014	14.01.2015	+/- до нижньої і верхньої межі ціни станом на 24.12.2014
Україна (EXW елеватор)				
2 клас	грн./т	3100-3200	3360-3520	(+260) – (+320)
3 клас	грн./т	2900-3000	3120-3300	(+220) – (300)
фуражна	грн./т	2770-2900	2850-3000	(+80) – (+100)
Україна (CPT порти Чорного моря)				
2 клас	грн./т	3400-3530	3650-3750	(+250) – (+220)
3 клас	грн./т	3130-3280	3350-3500	(+240) – (+220)
фуражна	грн./т	2900-3150	3100-3250	(+100) – (+100)
Україна (FOB порти Чорного моря)				
2 клас	$/т	265 (січ)	269 (лют)	(+4)
3 клас	$/т	255 (січ)	н/д	н/д
фуражна	$/т	235 (січ)	230(лют)	(-5)
Ф`ючерсний контракт CBOT на пшеницю м`яку червону озиму, США	$/т	233,5 (бер)	201,35 (бер)	-32,15

На ринку найближчим часом спостерігатиметься пожвавлення, оскільки трейдерів цікавитимуть крупні партії пшениці експортної якості, якої в Україні обмаль. Саме таке пшениця матиме шанс отримати високий рівень цін. Однак, не слід забувати, що ріст українських цін стримуватиме спадний ціновий тренд на пшеницю на світовому ринку.

Отже, озима пшениця - має важливе для національної економіки значення. Вона використовується в трьох основних і дуже важливих напрямках. По-перше, вона має продовольче значення, бо хліб та хлібопродукти є одним із основних продуктів харчування населення України. По-друге, зерно є високопоживним кормом для тварин, тому воно виступає важливим складовим елементом кормової бази тваринництва. Тому від розвитку виробництва зерна в значній мірі залежить економічна ефективність галузі тваринництва. По-третє, зерно є сировиною для багатьох галузей національної економіки: хлібопекарської, борошномельно-круп'яної, макаронної тощо.

Література:

1. Дмитрий Зарипов: «Рынок пшеницы в Украине: прогнозы на следующий год» [электронный ресурс] - Доступ к информации: http://hyser.com.ua/economics/rynok-pshenicy-v-ukraine-prognozy-na-sleduyushhij-god-27131

2. Аграрний Союз України [Електронний ресурс] – Режим доступу до інформації: http://www.auu.org.ua/rynky-ta-ciny/novini-rinkiv-1/informacijnijbuletennezaleznoiegromadskoieekspertnoieradizpitancinovoiesituaciienaagrarnomurinkuna15sicna2015r

ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ВИРОБНИЦТВА КУКУРУДЗИ НА ЗЕРНО

Голишева Ю. О.

Харківський національний технічний університет сільського господарства імені Петра Василенка

Науковий керівник – к.е.н., доцент Артеменко О. О.

Сільське господарство є однією з основних галузей народного господарства, оскільки виробництво продуктів харчування - перша умова життя безпосередніх виробників. Водночас воно є сировинною базою легкої та харчової промисловості. Попит на сільськогосподарську продукцію постійно зростає, оскільки збільшується кількість населення. У сільському господарстві як і в інших галузях суспільного виробництва, відбувається постійний розвиток і вдосконалення продуктивних сил і на цій основі зростає ефективність сільськогосподарської праці, що дає змогу з меншою кількістю робочої сили виробляти більше виробництва.

В сільському господарстві існує велика залежність результатів виробництва від погодних умов, зокрема у південній частині України часті посушливі роки - врожай зменшується. Ця обставина має історичне значення для умов формування соціально-орендованої ринкової економіки, оскільки створює кращі можливості для конкуренції різних форм власності, а тим самим для зростання ефективності виробництва. Одним із видів сільськогосподарських культур є кукурудза.

Кукурудза - одна з найцінніших кормових культур. За врожайністю зерна вона перевищує всі зернові культури. Зерно використовується на продовольчі цілі (20%), технічні (15-20%) і на фуражні (60-65%). За вмістом кормових одиниць зерно кукурудзи переважає овес, ячмінь, жито. У зерні кукурудзи 65-70% вуглеводів, 9-12% білка, 4-8% рослинної олії (у зародку до 40%) і лише близько 2% клітковини. Містяться вітаміни А, В1 В2, В6, Е, С, незамінні амінокислоти, мінеральні солі і мікроелементи.

З кукурудзи виготовляють понад 150 харчових і технічних продуктів: борошно, крупу, пластівці,

крохмаль, сироп, глюкозу, спирт. Із зародків зерна добувають цінну харчову олію, яка має лікувальні властивості (зменшує вміст холестерину в крові і запобігає захворюванню на атеросклероз).

Вирощування кукурудзи набуло важливого значення. Окрім економічних переваг, кукурудза є прекрасним попередником і добре вкладається у технологічні процеси вирощування сільськогосподарських культур в господарствах. Порівняно з іншими, кукурудза має оптимальне співвідношення продуктивності та витрат, що означає: віддача додаткових коштів найбільш оптимально окуповується прибавками врожаю цієї культури.

Економічна ефективність сільськогосподарського виробництва означає одержання максимальної кількості продукції з одного гектара земельної площі при найменших затратах праці і коштів на виробництво одиниці продукції, ефективність виробництва кукурудзи на зерно в ринкових умовах забезпечується за рахунок реалізації заходів щодо збільшення обсягів виробництва за рахунок збільшення урожайності, поліпшення його якості, зниження собівартості і на цій основі отримання максимально можливого рівня рентабельності.

Підвищення ефективності виробництва продукції рослинництва передбачає збільшення обсягів виробництва продукції з мінімальними витратами на її одиницю. Отже, необхідно збільшувати врожайність с/г культур та знижувати собівартість продукції. Для цього передбачають комплекс таких основних заходів:

- поліпшення використання землі, підвищення її родючості;
- впровадження комплексної механізації і автоматизації виробництва;
- поглиблення спеціалізації і кооперації виробництва на основі міжгосподарської кооперації і агропромислової інтеграції;
- раціональне використання виробничих фондів і трудових ресурсів;
- впровадження інтенсивних і ресурсозберігаючих технологій та індустріальних методів виробництва;
- підвищення якості і збереження виробленої продукції;
- розвиток с/г виробництва на основі різноманітних форм власності і видів господарювання і створення для них рівних економічних умов, необхідних для самостійної та ініціативної роботи.

В останні роки в АПК різко скоротилося застосування органічних та мінеральних добрив. Скорочення застосування добрив призвело до різкого зниження урожаїв польових культур. А тому збільшення норм внесення добрив і доведення їх до оптимального рівня є актуальним питанням для сільськогосподарських товаровиробників.

Шляхом підвищення ефективності виробництва зерна є виведення і впровадження в господарствах високоврожайних сортів і гібридів, стійких проти хвороб і придатних для вирощування на зрошуваних землях. Особливого значення у цьому зв'язку набуває поліпшення селекції і насінництва зернових культур. Для прикладу: в економічно розвинутих країнах підвищення врожайності сільськогосподарських культур на 50% забезпечується використанням добрив, на 25% - поліпшенням обробітку ґрунту і на 25% - впровадженням високоврожайних і перспективних сортів.

Виробництво продукції зростає завдяки інтенсивним факторам на основі впровадження сучасніших техніки, технології та організації виробництва. Визнано, що економічна і енергетична ефективність прийомів у землеробстві значною мірою визначається рівнем і стабільністю урожайності сільськогосподарських культур. При низьких урожаях знижуються і окупність затрат, і захист ґрунтів від ерозії, тощо. Велика амплітуда коливань врожайності зумовлена, зокрема, і впливом погодних умов. Протистояти цьому має культурне землеробство: впровадження науково-обґрунтованих сівозмін, раціональних способів обробітку ґрунту та внесення оптимальних норм добрив. Це не тільки сприятиме зростанню врожайності, а й її стабілізації.

Отже, для підвищення ефективності виробництва кукурудзи на зерно, доречно застосовувати інтенсивні технології вирощування, що дасть можливість не тільки значно збільшити вихід продукції, підвищити її якість, а й знизити затрати праці і витрати на виробництво даної продукції.

Література:

1. Бойко В.І. Ринок зерна України / В.І. Бойко // Економіка АПК. - 2009. - №1. - С. 103.

2. Кучер С.В. Фактори впливу на стан ефективності зернового господарства в Україні / С.В. Кучер // Економіка АПК. - 2010. - №1. - С. 114-119.

3. Технологія зберігання і переробки продукції рослинництва: Підручник// Г.П. Жегмела. – Полтава.: Полтава, 2003. – 240 с.

СТАН ТА ТЕНДЕНЦІЇ ВИРОБНИЦТВА СОНЯШНИКУ ТА СОНЯШНИКОВОЇ ОЛІЇ В УКРАЇНІ

ГОРБАЧОВ С. І.
Харківський національний технічний університет сільського господарства ім. Петра Василенка
Науковий керівник – д.е.н., професор Родіонов О. В.

Соняшник – це основна олійна культура в Україні. Вирощування, реалізація та застосування продукції олійних культур з кожним роком набуває все більшого значення та поширення в різних галузях і сферах діяльності. Ринок насіння олійних культур, зокрема зовнішній, став стимулятором розширення їх виробництва в Україні, незважаючи на їх грунтовиснажливий характер і спадну урожайність.

На думку Руснака П.П. економічна ефективність виробництва соняшника залежить від складного комплексу природно-економічних, технологічних, науково-технічних факторів. При вивченні даної проблеми слід рахувати наступні особливості галузі: соняшник вимогливий до умов обробітку. Агротехнічні вимоги не дозволяють вирощувати цю культуру у вузькоспеціалізованих господарствах. Рослини цієї культури дуже чуттєві до всіх видів гербіцидів. Слід враховувати також вимоги щодо олії в залежності від мети її використання.

За даними Державної служби статистики України, станом на 1.06.2015 р запаси насіння соняшнику становили 1,5 млн т, що на 32% менше за обсяги на аналогічну дату минулого року. З них на аграрних підприємствах (за винятком малих) зберігалось 0,8 млн т (+ 17%, ніж минулого року), на переробних і зберігальних підприємствах цей показник становив 0,7 млн т (-55,5%).

Зокрема, через постійні прагнення скасувати експортне мито насіння соняшнику, спостерігається стримування продажів культури як виробниками, так і посередниками.

В 2014 році рівень рентабельності соняшнику становив 37,4% в порівнянні з 28,7% в 2013 році, що зробило його найбільш рентабельною культурою.

Рівень рентабельності виробництва насіння соняшнику має чітко виражену тенденцію до зростання, що свідчить про досить стабільний стан галузі та перспективи подальшого її розвитку [2].

За обсягом посівних площ олійні культури поступаються лише зерновим (пшениці та ячменю). Очевидна важливість цієї культури - нині в Україні соняшник є основною культурою для виробництва рослинної олії та високобілкових кормів, а його експорт приносить значний валютний прибуток. У структурі валової продукції сільського господарства соняшник також відіграє помітну роль.

Світовий обсяг виробництва соняшникової олії в 2011-2013 роках оцінюється у 60,1 млн. тонн. Україна у світовому експорті займає лідируючу позицію, експортуючи на зовнішній ринок більше 2 млн. тонн соняшникової олії в рік. В Україні, починаючи з 1990 року, посівні площі під олійними культурами збільшилися у 3 рази і в 2012 році становили до 6 млн. га. У загальному обсязі виробництва олійних культур в Україні, соняшник займає більше 70%.

За даними експертів, сьогодні вітчизняна соняшникова олія користується великим попитом в Азії, Європейському Союзі (ЄС), Африці, в країнах Ближнього Сходу та в СНД. Продукт постачається в 95 країн при тому, що 92% від загальних експортних обсягів припадає на 12 країн, з яких найбільшими імпортерами стали Китай (13,6%) та Індія (43,7%). Загалом питома вага України в світовому експорті соняшникової олії становить 56%.

Світові ціни на соняшникову олію, продовжуючи тенденцію останніх трьох років, знижуються. До цього додається світова фінансово-економічна криза та складна політико-економічна ситуація в Україні. В таких умовах у 2014/15 МР не всі підприємства масложирової галузі в Донецькій і Луганській областях змогли працювати.

Обсяг виробництва соняшникової олії в Україні в 2015/16 МР складе 4,5 млн т, що на 5% більше, ніж очікується в сезоні 2014/15.

Приріст виробництва олії буде обумовлений збільшенням урожаю соняшнику до 10,8 млн т (+6% до показника 2014/15 МР) і, відповідно, зростанням об'ємів переробки олійної до 10,5 млн т (+5%) на тлі подальшого збільшення потужностей оліедобувних підприємств.

Враховуючи відносно стабільний внутрішній вжиток соняшникової олії в країні, велика частина продукції поставляється на зовнішні ринки. Так, за оцінками, в 2015/16 МР з України може бути експортовано близько 4 млн т олії, що на 7% вище, ніж очікується за підсумками поточного сезону.

За прогнозами асоціації «Укроліяпром», в 2015/16 маркетинговому році виробничі обсяги соняшнику та соняшникової олії збережуться на рівні 2014/15 МР. При цьому Україна збереже своє лідерство як за виробничими, так і за експортними обсягами соняшникової олії та шроту [4].

Насіння соняшника є культурою, у вирощуванні якої Україна, безперечно, має

відносну перевагу. У загальному обсязі виробництва олійних культур в Україні на насіння соняшнику багато років припадало понад 90%, на 2014/2015 маркетинговий рік частка соняшнику прогнозується на рівні 60-65%, через збільшення виробництва сої та ріпаку, нарощування споживання соєвого шроту та імпортованої пальмової олії. Але слід зазначити, що попри це, обсяги виробництва соняшнику утримуються на високому рівні, так само як і внутрішня переробка олійного насіння на вітчизняних підприємствах.

Література:

1. Прогноз урожаю сільгоспкультур в Україні в 2007р./Аграрний тиждень.иа.-2007. - № 15 [016]. – С. 13

2. Ткалич І.В. Соняшникова країна / І.В. Ткалич // Пропозиція, 2010 р. - № 1.

3. Гаврилюк В.М. Напрями розвитку виробництва олійних культур в Україні / В.М. Гаврилюк // Економіка АПК, 2008 р.

4. [Електронний ресурс]. – Режим доступу :http://agravery.com/uk/posts/show/u-201516-mr-ukraina-zbereze-persist-v-sviti-z-virobnictva-i-eksportu-sonasnikovoi-olii.

ОСНОВНІ НАПРЯМКИ ПІДВИЩЕННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ ЕФЕКТИВНОСТІ ВИРОБНИЦТВА ЯЧМЕНЮ

ГРИГОРЕНКО Ю. П.
Харківський національний технічний університет сільського господарства імені Петра Василенка
Науковий керівник – ст. викладач Островерх О. В.

Підвищення економічної ефективності сільського господарства в цілому передбачає збільшення виробництва і підвищення якості сільськогосподарської продукції при одночасному зменшенні затрат праці і матеріальних засобів на одиницю продукції. Розв'язання цієї проблеми нерозривно пов'язане з подальшою всебічною інтенсифікацією сільськогосподарського виробництва, в процесі якої забезпечується підвищення врожайності сільськогосподарських культур та продуктивності худоби і птиці. В сучасних умовах сільське господарство розвивається переважно на основі інтенсифікації, що є основним джерелом підвищення його економічної ефективності.

Шляхи підвищення ефективності виробництва зерна, які забезпечують дальше збільшення обсягів виробництва продукції і зменшення витрат на одиницю продукції, передбачають комплекс таких основних заходів: поліпшення використання землі, підвищення її родючості; впровадження комплексної механізації і автоматизації виробництва; поглиблення спеціалізації і концентрації виробництва на основі міжгосподарської кооперації і агропромислової інтеграції; раціональне використання виробничих фондів і трудових ресурсів; впровадження інтенсивних і ресурсозберігаючих технологій та індустріальних методів виробництва; підвищення якості і збереження виробленої продукції; широке використання прогресивних форм організації виробництва і оплати праці на основі колективного, сімейного і орендного підряду та оренди як прогресивної форми господарювання; розвиток сільськогосподарського виробництва на основі різноманітних форм власності і видів господарювання і створення для них рівних економічних умов, необхідних для самостійної та ініціативної роботи.

У комплексі заходів підвищення економічної ефективності виробництва зерна найважливішим є поліпшення використання землі на основі підвищення її родючості і зростання врожайності сільськогосподарських культур. Ці завдання успішно вирішуються шляхом вирощування сільськогосподарських культур за технологією програмованих урожаїв з використанням досягнень науки, передової практики і забезпеченням високої якості праці.

Водночас впровадження у виробництво культур і сортів інтенсивного типу може мати й негативні наслідки. Розвиток інтенсифікації землеробства без дотримання відповідних умов призводить до погіршення структури ґрунту, підвищення темпів деградації земель і загострення екологічної ситуації. Передовий досвід вітчизняного землеробства, і світова практика свідчать, що науково-технічний прогрес має в своєму розпорядженні ефективні засоби захисту ґрунтів від руйнування та підвищення їх родючості.

Один із напрямів підвищення економічної ефективності виробництва зерна - впровадження комплексної механізації і автоматизації виробництва. Вирішення цієї проблеми сприяє насамперед підвищенню продуктивності праці в сільськогосподарському виробництві, що є основним якісним фактором економічного і соціального розвитку.

Розвиток та підвищення економічної ефективності зернового господарства — необхідна умова не тільки забезпечення населення продуктами харчування, а й піднесення ефективності виробництва інших видів продукції сільського господарства. Зміцнення матеріально-технічної бази галузі, впровадження інтенсивних

технологій виробництва та прогресивних форм організації праці зумовили підвищення урожайності зернових культур та збільшення виробництва зерна. Водночас досягнутий рівень виробництва не забезпечує потреби України в зерні.

Істотне збільшення виробництва зерна та підвищення його економічної ефективності є необхідною умовою не тільки поліпшення забезпечення населення продуктами харчування, а й підвищення ефективності виробництва інших видів продукції сільського господарства. Зміцнення матеріально-технічної бази останнього, впровадження інтенсивних технологій виробництва, прогресивних форм організації праці, поліпшення матеріального стимулювання праці мають сприяти підвищенню врожайності зернових культур та збільшенню обсягів виробництва зерна.

У даний час досягнутий рівень виробництва не забезпечує потреб країни в зерні. Поряд з невисоким рівнем урожайності зернових допускаються значні втрати зерна при збиранні, транспортуванні, зберіганні, переробці-та використанні. Внаслідок незбалансованості кормових раціонів, недостатньої кількості грубих, соковитих та зелених кормів, невідповідності структури виробництва зерна потребам тваринництва та під, впливом багатьох інших, у тому числі й організаційних, факторів щорічні перевитрати зерна досягають 10—12 млн. т. Незабезпечення відповідного рівня годівлі сільськогосподарських тварин зумовлює зниження їх продуктивності, зменшення обсягів виробництва тваринницької продукції, зниження рівня споживання продуктів харчування населенням країни. Поряд з цим зниження обсягів виробництва зерна змушує підприємства зменшувати поголів'я худоби та птиці, що в свою чергу також спричинює зниження обсягу виробництва тваринницької продукції, гальмує розвиток цієї галузі. Важливим фактором подальшого розвитку зернового господарства України е розвиток ринку зерна. Виходячи із законів ринкової економіки та специфіки зернопродуктового підкомплексу, розвиток ринку зерна повинен передбачати: надання господарської самостійності виробникам і створення умов для конкуренції учасникам ринкової торгівлі зерном і зернопродуктами; роздержавлення підприємств системи заготівлі, зберігання і переробки зерна та відміну хлібної монополії; зміну порядку формування і розподілу державних ресурсів зерна; перехід на економічні методи державного регулювання ринкових відносин. За таких умов основним завданням державного регулювання повинен бути захист Інтересів виробників і споживачів зерна з метою забезпечення прибутковості виробників продукції та захисту інтересів споживачів за допомогою контролю еквівалентності цін на зерно і засоби виробництва, що постачаються виробникам, регулювання умов поставок зерна на ринок. Метою державного регулювання ринку зерна має бути підтримка функціонування ринкового механізму і коригування його розвитку в потрібному для України напрямі.

Розроблена концепція розвитку зернового господарства України передбачає повне забезпечення населення країни хлібом і хлібопродуктами за кількістю та якістю відповідно до науково обґрунтованих норм споживання з урахуванням регіональних особливостей, а також худоби — зернофуражем згідно із зоотехнічними нормами за кількістю і структурою зерна, насіннєвого, страхового фондів, поставок у централізовані фонди, перспективи виходу країни на світовий ринок як експортера зерна.

СУЧАСНИЙ СТАН ВИРОБНИЦТВА СОНЯШНИКА В УКРАЇНІ

ГУБСЬКА А. С.
Харківський національний технічний університет сільського господарства імені Петра Василенка
Науковий керівник – ст. викладач Колпаченко Н. М.

Основною олійною культурою, що вирощується в Україні, є соняшник, у складі всіх олійних культур він займає 70 % посівної площі та 85 % валового збору. У нашій державі з насіння соняшнику виробляється приблизно дві третини всієї рослинної олії. Соняшникова олія має важливе народногосподарське значення. Її споживають як цінний харчовий продукт у натуральному вигляді, широко використовують у харчовій, лакофарбовій, парфумерній та інших галузях промисловості для виробництва маргарину, оліфи, мила тощо.

Тому соняшник – одна з прибуткових культур України з найвищим рівнем рентабельності серед сільськогосподарських культур. Попит на соняшник і соняшникову олію суттєво не зменшується при зростанні цін. Соняшник більш, ніж на 90% забезпечує сировинну базу і функціонування олійно-жирового підкомплексу України. Так, у 2014 році від реалізації соняшникової олії господарства суспільного сектору отримали 28048,1 млн. грн. прибутку, тому соняшник посідає особливе місце в економіці та

формуванні експортного потенціалу країни.

У таблиці 1 наведено дані щодо динаміки вирощування соняшнику на території України за 2012-2014 роки.

Таблиця 1

Динаміка вирощування соняшнику в Україні за 2012-2014 роки*

Роки / Показники	2012р	2013р	2014р	Абсолютні відхилення 2014 р. до:		Відносні відхилення 2014 р. до:	
				2012р.	2013р.	2012р.	2013р.
Посівні площі, тис. га	5194	5051	5257	63	206	1,2	4,1
Урожайність, ц/га	16,5	21,7	19,4	2,9	2,7	17,6	-10,6
Валовий збір, тис. т	8387	11051	10134	1747	-917	-8,3	20,8

** За даними Державного комітету статистики*

У 2014 році під посівами соняшника в Україні було зайнято 5257 тис. га, що складає 21,6% ріллі. У 2012-2014 роках середня врожайність соняшника в Україні складала 19,2 ц з 1 га. Однак у найбільш розвинених господарствах цей показник, наприклад, у2014 році, досягав 25-30 ц з 1 га. З таким рівнем врожайності Україна могла б наздогнати США і Аргентину та наблизитися до рівня країн ЄС – 27 ц з 1 га.

Соняшник - високорентабельна та вигідна в економічному відношенні культура. Рентабельність зумовлена мінімальними виробничими витратами і порівняно високою реалізаційною ціною, що стимулює значне розширення посівних площ. Висока відпускна ціна робить олійно-переробну галузь економічно вигідною для народного господарства України, сприяє підйому економіки. Виробництво олійних культур і олієжирової продукції є одним з пріоритетних і перспективних напрямів розвитку аграрного сектора економіки України. Виробництво соняшника справляє суттєвий вплив на ефективність функціонування усієї галузі рослинництва. Висока закупівельна ціна на насіння цієї культури робить її економічно вигідною для вирощування, сприяє підйому економіки господарств.

Рівень рентабельності виробництва соняшнику у 2011 р. становив 57%, у 2012 р. – 46%, у 2013 р. – 21%. Закупівельна ціна у2011 р. становила 3225 грн./т, у 2012 р. – 3591 грн./т, у 2013 р. – 3315 грн./т (станом на14 серпня 2014 р. закупівельна ціна соняшнику без ПДВ становить 4141 грн./т).

За останні 10 років валовий збір насіння олійних культур в Україні збільшився з 3271 до 10134 тис. т, а виробництво соняшникової олії зросло до 4,4 млн. т у 2014 році. Таких великих темпів розвитку не спостерігається у жодній сільськогосподарській галузі. Галузь є експортно-орієнтованою оскільки саме соняшникова олія - це єдиний ліквідний продукт, який Україна експортує в 56 країн світу.

Обсяг виробництва нерафінованої соняшникової олії в Україні за 2014 рік становив 4,4 млн. тонн, що на 35,7% більше, ніж у 2013 році, повідомляє Державна служба статистики України.

Обсяг реалізованої продукції за січень-квітень 2015 року становив 28148,1 млн. грн., у тому числі за межі України – 13098,3 млн. грн. Це говорить про те, що 46,5% продукції іде на експорт, а 53,50% задовольняє внутрішні потреби населення України [4].

Соняшник знаходиться на першому місці серед олійних культур за обсягами виробництва та переробки. У 2014 р. виробництво даної культури зросло на 20,8 % порівняно з 2012 р., а посівні площі під соняшником за аналогічний період збільшилися на 1,2 %.

Насіння соняшнику користується сталим попитом, що доводить його високу ліквідність. Виробництво даної культури є досить рентабельним для сільськогосподарських товаровироб- ників і не потребує значних додаткових затрат. Саме тому все більшого значення набуває науко-во обґрунтоване дотримання сівозміни у процесі вирощування соняшнику.

Зважаючи на агроекологічні особливості соняшнику та його вплив на якість ґрунтів, розширення його посівних площ призводить до проблем виснаження ґрунтів, порушення агроекологічних умов. Вирішення цих питань потребує комплексного наукового підходу [5].

Таким чином, пріоритетними напрямами подальшого реформування ринку соняшника та олійної продукції є:

* розвиток сільськогосподарської кооперації, реалізація цінової політики шляхом поєднання вільного ціноутворення з елементами державного регулювання;

* розширення зовнішніх ринків збуту через підвищення конкурентоспроможності насіння соняшнику та вітчизняних продуктів його переробки і оперативне формування відповідної митної політики в залежності від кон'юнктури світового ринку;

* слід приділити не абияку увагу науково-технічному забезпеченню та науковому супроводженню діяльності цієї галузі господарства;

Підвищення економічної ефективності виробництва насіння соняшнику з урахуванням

інноваційних технологій його вирощування є різнобічною проблемою. Її вирішення вимагає комплексного розв'язання економічних, організаційних, агротехнічних і екологічних питань, які дозволяють забезпечити суттєве зростання обсягу виробництва, підвищення якості насіння і, як наслідок, підвищення конкурентоспроможності.

Література:

1. Андрієнко О. Не такий страшний соняшник, як його малюють / О. Андрієнко, А. Андрієнко, І. Семеняка // Агробізнес сьогодні. – 2011. – № 11. – С. 5-12.

2. Офіційний сайт Державної служби статистики України. [Електронний ресурс]. – режим досту- пу: http://www.ukrstat.gov.ua.

3. Олефір К.У. Рентабельність аграрного сектору АПК в умовах переходу до ринку // Науковий вісник - 2012р. - №15.

4. Кириченко В.В. Виробництво соняшнику в Україні: стан і перспективи розвитку // Вісник ЦНЗ АПВ Харківської області. – 2012. №7. – С. 281-286.

5. Маслак О. Сучасні тенденції ринку соняшника // Техніка і технології АПК. – 2011. №5 (8). – С. 35-38.

СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ ВИРОБНИЦТВА ЗЕРНОВИХ КУЛЬТУР В УКРАЇНІ

ДЕМЧУК О. П.

Харківський національний технічний університет сільського господарства ім. Петра Василенка

Науковий керівник – асистент

Півень А. В.

Забезпечення конкурентоздатності виробництва аграрної продукції в умовах ринку потребує опрацювання і прийняття аргументованих рішень відносно всіх виробничих процесів, пов'язаних з виробничо-комерційною діяльністю підприємств.

Цей напрямок є актуальним на сьогоднішній день тому, що зернове господарство займає базове місце у сільськогосподарському виробництві країни та гарантує продовольчу безпеку; зерно – сировина для хлібобулочної, кондитерської та круп'яної промисловості використовується у спиртовій, пивоваренній і медичній галузях; від ефективності ведення зернового господарства залежить розвиток тваринництва. Разом з тим, у масштабі економічного розвитку країни та економічного потенціалу, зернове господарство відіграє роль одного з головних джерел поліпшення ресурсного та розвитку експортного потенціалів.

У розвитку багатьох галузей економіки нашої держави, і насамперед сільського господарства, дуже важливу роль відіграє збільшення обсягів виробництва зерна. Це пояснюється винятковим його значенням та різнобічним використанням.

Зерно та продукти його переробки є основою харчування людей, воно є незамінним кормом при виробництві продукції тваринництва, а також основною сировиною для переробної промисловості. Зерно є важливим експортним продуктом і має забезпечувати значні надходження валютних коштів державі. Адже в процесі зберігання зерно майже не втрачає своєї якості а, отже, придатне для створення державних резервів продуктів харчування та кормів.

Обсяги виробленого зерна в країні визначають рівень розвитку сільського господарства. Але у свою чергу на обсяги виробництва зерна впливають такі важливі фактори як розмір посівних площ, їх структура і урожайність.

Однак, в останні роки спостерігається тенденція скорочення виробництва зерна. У загальному обсязі спаду валового збору зерна частка впливу зниження урожайності. В результаті значно погіршились властивості зерна.

За даними Міністерства аграрної політики та продовольства України, станом на початок вересня 2014 р. в Україні було зібрано 36,6 млн. т зернових при середній врожайності близько 37 ц/га. З 14,9 млн. га запланованих до збирання площ зернових та зернобобових культур було обмолочено 10,0 млн. га (67%).

Найвищої урожайності зернових досягнуто у Хмельницькій області – 50,9 ц/га. До першої четвірки областей з високою врожайністю також входять Черкаська область (48,2 ц/га), Вінницька (47,6 ц/га) та Київська (44,9 ц/га). Найбільший валовий збір зерна отримали у господарствах Одеської – 3,2 млн. т, Харківської – 2,9 млн. т та Дніпропетровської областей – 2,5 млн. т. Темпи експорту зернових у 2014 р. також перевищують тогорічні фактичні обсяги експорту. Станом на початок вересня обсяг експорту становив майже 6 млн. т (у 2013 р. обсяг експорту у 5,7 млн. т було досягнуто тільки наприкінці вересня). Поточний експорт має наступну структуру: пшениця – 3,37 млн. т (або 56%), ячмінь – 2,15 млн. т (36%), кукурудза – 387 тис. т, інші зернові – 81 тис. т [4].

За даними групи компаній «Зерно UA», у 2013/2014 маркетинговому році, який завершився 1 липня 2014 р., Україна експортувала 32,3 млн. т зерна. З таким показником наша країна увійшла в трійку найбільших світових експортерів зерна -

попереду тільки США (72,3 млн. т.) та ЄС (38,5 млн. т). За останнє десятиліття експорт зерна з України виріс на 77%. Україні вдалося обійти такі визнані «житниці світу», як Канада (28 млн. т на рік), Аргентина (21,9 млн. т) та Бразилія (20,1 млн. т). За інформацією Української аграрної конфедерації, найбільше зерна за кордон у 2013/2014 рр. поставила компанія «Нібулон» – понад 4,5 млн. т, що становить 14% від загального експорту зернових з України. Серед найбільших експортерів – транснаціональні компанії ADM і «Луї Дрейфус Україна», які відвантажили 4,1 млн. т і 3,5 млн. т відповідно, Glencore – 2,6 млн. т і «Бунге Україна» – 2,5 млн. т. Державна продовольчо-зернова корпорація України посіла п'яте місце - 2,9 млн. т.

Шляхи підвищення ефективності виробництва зерна зернових, які забезпечують дальше збільшення обсягів виробництва продукції і зменшення витрат на її одиницю, передбачають комплекс таких основних заходів:

- поліпшення використання землі, підвищення її родючості;
- впровадження комплексної механізації і автоматизації виробництва;
- поглиблення спеціалізації і концентрації виробництва на основі міжгосподарської кооперації і агропромислової інтеграції;
- раціональне використання виробничих фондів і трудових ресурсів;
- впровадження інтенсивних і ресурсозберігаючих технологій та індустріальних методів виробництва;
- підвищення якості і збереження виробленої продукції; широке використання прогресивних форм організації виробництва і оплати праці.

Література:

1. Економіка виробництва зерна (з основами організації і технології виробництва): монографія / В.І. Бойко, Є.М. Лебідь, В.С. Рибка [та ін.]; за ред. В.І. Бойка. – К.: ННЦ ІАЕ, 2008. – 400 с.

2. Аграрна освіта, 2001. – Зінченко О.І. Рослинництво: Підручник / О.І. Зінченко, В.Н. Салатенко, М.А. Білоножко – К.: 591 с.

3. Зерно.org.ua [Електрон. ресурс]. – 2014. – 11.09. – Режим доступу: http://www.zerno.org.ua/

4. Зерно.org.ua [Електрон. ресурс]. – 2014. – 11.09. – Режим доступу: http://www.zerno.org.ua/

5. Forbes Україна [Електрон. ресурс]. – 2014. – 28.07. – Режим доступу: http://forbes.ua/news/1375800

ШЛЯХИ ПІДВИЩЕННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ ЕФЕКТИВНОСТІ ВИРОБНИЦТВА СОНЯШНИКУ

Дідик К. В.

Харківський національний технічний університет сільського господарства імені Петра Василенка

Науковий керівник – ст. викладач Островерх О. В.

Протягом останнього десятиріччя спостерігається стала тенденція розширення посівних площ олійних культур на аграрних підприємствах, що зумовлено вигідністю їх вирощування порівняно з іншими сільськогосподарськими культурами. Стратегічне значення вирощування, переробки, збуту продуктів олійного виробництва в Україні підтверджує перспективність його розвитку. Основною сировиною виробництва олії в Україні є насіння соняшнику.

Зниження врожайності соняшнику за останні роки стало наслідком падіння загальної культури землеробства, недостатнього внесення мінеральних добрив, гербіцидів, десикантів, пестицидів, несвоєчасного проведення технологічних операцій при використанні недосконалої техніки, необґрунтованого зростання посівних площ соняшнику та перенасичення сівозмін цією культурою.

До основних негативних чинників урожайності соняшника в Україні можна віднести: погану агротехніку, кліматичні умови останніх років, недолік коштів і виходячи з цього недолік техніки, добрив, насіннєвого матеріалу. Звісно ці чинники пов'язані один з одним.

Дуже часті посадки соняшника, попередники які не відповідають агротехнічним нормам, зменшують врожайність культури, також впливають на збільшення шкідників та захворювань культури. На соняшнику можна знайти чотири види квіткових паразитів, шістдесят видів грибів та два види вірусів. Але найбільшу шкоду спричиняють біла та сіра гнилі, заразиха, фомоз та фомопсис. Зараження соняшника цими шкідниками сильно зменшує врожайність культури (в залежності від ступеня ураження можливе зменшення урожайності на 50% і більше).

Для підвищення врожайності соняшнику в країні доцільно розміщувати посіви в сприятливих зонах його вирощування (центральні області Лісостепу та північного Степу, північні райони південного Степу, південний регіон Криму).

В областях Степу слід висівати високоврожайні гібриди соняшнику: Красень, Лан-26, Опера (С-278); у Степу і Лісостепу – Дніпр,

Казіо, Красотка, Одеський – 504, Оптізол, Санітар, Харківський – 58, Аламо, Ісостар.; в Лісостепу – Єврофлор, Марко, Супер, Альзан, Люсіл, Кармона, а також високопродуктивні гібриди, районовані на 2007 рік, що без додаткових капіталовкладень підвищить урожайність культури на 3 - 5 ц/га.

Високоврожайні українські гібриди Харківський 49, Харківський 58. Світоч, Погляд, Український скоростиглий характеризуються високим вмістом олії в насінні, різним періодом вегетації (від 96 до 120 днів), дозрівання, що дає змогу висівати їх в усіх регіонах України .

Головним завданням основного обробітку ґрунту під соняшник є максимальне знищення багаторічних і однорічних бур`янів, нагромадження та збереження якомога більшої кількості вологи осінньо-зимових і ранньовесняних опадів у кореневмісному шарі, мобілізація поживних речовин, активізація біологічних процесів ґрунту, надання орному шару оптимальної структури, запобігання вітровій і водній ерозії .

Потрібно розміщувати соняшник по кращим попередниках: озимих зернових, ярих колосових, кукурудзі на зерно, - що без додаткових коштів значно підвищить його урожайність.

В очікуваних агрометеорологічних умовах весни передпосівний обробіток ґрунту слід провести в стислі строки і спрямувати на збереження ґрунтової вологи, боротьбу з бур`янами. У прогнозованих умовах весни на дуже забур'янених полях доцільно застосовувати високоефективні гербіциди, які дають можливість: зменшити кількість післяпосівних розпушувань ґрунту; очистити поле від бур'янів протягом періоду вегетації; підвищити врожайність соняшнику на 3-6 ц/га.

Передпосівну культивацію провести перед сівбою з одночасним внесенням і загортанням на глибину 6 – 8 см ґрунтових гербіцидів проти однорічних злакових та дводольних бур'янів: Харне – 2 кг/га, Трофі – 1,8 – 2, Дуал Голд – 1,0 – 1,6, Трефлан – 3 – 6, Гезагард – 2 – 4, Гвардіан – 2,4 – 3,5 кг/га. Страхові гербіциди: Фюзіланд Супер – 2 кг/га, Селект 120 – 0,4 – 0,8, Пантера – 1,5 кг/га – знищують злакові бур'яни в період вегетації соняшнику.

Для поліпшення умов живлення рослин, сприяння продуктивнішому використанню ґрунтової вологи перед посівом внести локально мінеральні добрива в дозі $N_{40}P_{60}K_{30-40}$ залежно від наявності в ґрунті основних елементів живлення, що підвищить урожайність до 3,5 ц/га та вміст олії в насінні.У господарствах, де посіви соняшнику займають великі площі, з метою зменшення напруги під час збирання і щоб попередити масові ураження хворобами, слід висівати 2 – 3 гібриди різних груп стиглості. У південних районах питома вага середньостиглих сортів і гібридів повинна становити 50 – 60 %, ранньостиглих – 40 – 50, у північних районах країни – скоростиглих – 30 – 40, ранньостиглих – 60 – 70 %. При використанні середньостиглих або середньопізніх гібридів і їх сортів слід висівати в першу чергу та придбати в резерв десиканти для прискорення дозрівання соняшнику.

Для підвищення ефективності виробництва соняшнику суттєве значення має підвищення урожайності за рахунок якісного посадкового матеріалу. В Україні соняшник є традиційною культурою, а її рентабельність повинна підштовхувати аграріїв до вирощування даної культури.

АНАЛІЗ ВИКОРИСТАННЯ МАТЕРІАЛЬНИХ РЕСУРСІВ

ДОБРОНОС Т. М.

Харківський національний технічний університет сільського господарства імені Петра Василенка

Науковий керівник – д.е.н., професор Родіонов О. В.

Матеріальні ресурси – це складова виробничих ресурсів, які беруть участь у процесі господарської діяльності протягом одного виробничого циклу, при цьому повністю змінюють свою форму та переносять свою вартість на витрати підприємства.

Матеріальні ресурси – це об'єктивно необхідні умови функціонування виробництва. Вони все більше впливають на зростання його ефективності та якість роботи. Здебільшого від рівня управління ресурсами, його координації з процесом виробництва залежать основні показники діяльності підприємств — виконання плану реалізації, зростання продуктивності праці, зниження собівартості продукції, прискорення оборотності оборотних засобів. Це обумовлено такими факторами значимості матеріальних ресурсів у виробництві:

–виробничі запаси складаються в основному з сум власних оборотних засобів, тому прискорення їх оборотності – великий резерв підвищення ефективності;

–витрати на матеріальні ресурси – основна частина собівартості продукції;

–правильна організація управління матеріальними ресурсами – умова ритмічності виробництва;

–більш жорстке нормування витрат матеріальних ресурсів та лімітування вимагають посилення режиму економії.

Конкретний склад матеріальних запасів кожного підприємства визначається характером його виробничої діяльності, належністю до певної галузевої групи, видами продукції, що випускається, Але при всій різноманітності матеріалів, що використовуються, вони складають основу виробничого процесу, в них вкладена більша частина оборотних засобів.

У вирішенні питання про повноцінне забезпечення підприємства необхідними матеріальними ресурсами та ефективне їх використання, яких вимагає нормальний хід виробничого процесу, велике значення має економічний аналіз.

Мета аналізу ефективного використання матеріальних ресурсів полягає в одержанні найбільш інформативних ключових параметрів, які дають об'єктивну й точну оцінку наявності в підприємства різних видів матеріальних ресурсів з погляду забезпечення його конкурентоспроможності, уможливлюють оцінку ефективності управлінських рішень щодо формування портфеля замовлень на матеріальні ресурси, виявлення резервів підвищення ефективності використання ресурсів, розробку заходів для їх мобілізації.

Завдання аналізу наступні:

–оцінка забезпеченості виробництва матеріалами та аналіз матеріально-технічного постачання;

–аналіз використання матеріалів у виробництві;

–визначення впливу забезпеченості матеріалами та ефективності їх використання на обсяг виробництва.

Аналіз використання матеріальних ресурсів в першу чергу вимагає вивчення забезпеченості підприємства матеріалами. В процесі забезпеченості підприємства матеріальними ресурсами в першу чергу перевіряють якість плану матеріально-технічного постачання. Перевірку реальності плану починають з вивчення норм і нормативів, що покладені в основу розрахунку потреби підприємства в матеріальних ресурсах. Потім перевіряється відповідність плану постачання потребам виробництва продукції й утворення необхідних запасів виходячи з прогресивних норм витрати матеріалів.

Важливою умовою безперебійної роботи підприємства є повна забезпеченість потреби в матеріальних ресурсах джерелами покриття. Вони можуть бути зовнішніми і внутрішніми. До зовнішніх джерел відносяться матеріальні ресурси, що надходять від постачальників відповідно до укладених договорів. Внутрішні джерела – це скорочення відходів сировини, використання вторинної сировини, власне виготовлення матеріалів і напівфабрикатів, економія матеріалів у результаті впровадження досягнень науково-технічного прогресу.

В процесі аналізу забезпеченості підприємства матеріалами вирішуються такі завдання:

–перевіряється правильність розрахунку реальної потреби в матеріалах;

–здійснюється оцінка забезпеченості планової потреби договорами, укладеними з постачальниками;

–здійснюється оцінка ступеня виконання договорів;

–аналізується відповідність фактичного надходження матеріалів з реальною потребою в них;

–визначається вплив забезпеченості підприємства матеріалами на обсяг продукції.

Аналіз ефективності використання матеріалів здійснюється за допомогою системи загальних та індивідуальних показників.

Основні показники ефективності використання матеріальних ресурсів наступні:

–матеріаловіддача, яка розраховується як відношення вартості товарної продукції до суми матеріальних витрат і характеризує вихід продукції з кожної гривні витрачених матеріальних ресурсів;

–матеріаломіcткість продукції (розраховується як відношення суми всіх матеріальних витрат до вартості товарної продукції).

–рівень використання матеріальних ресурсів за структурою випуску продукції (розраховується як відношення суми матеріальних витрат до собівартості продукції і характеризує питому вазу матеріальних витрат у собівартості продукції).

–коефіцієнт споживання матеріалів (розраховується як відношення фактичних матеріальних витрат до планових, перерахованих на фактичний обсяг випуску та асортимент продукції, і характеризує рівень ефективності фактичного витрачання матеріальних ресурсів та інші [2].

Аналіз цих показників необхідно здійснюється в такій послідовності:

–вивчається динаміка показників;

–визначається сума економії матеріалів внаслідок зниження матеріаломісткості або сума перевитрат в результаті підвищення матеріаломісткості.

–розраховується вплив зміни ефективності використання матеріалів на обсяг продукції;

–визначаються резерви підвищення ефективності використання матеріалів і резерви можливого збільшення обсягу продукції, внаслідок більш ефективного використання матеріалів.

Одним з головних факторів, що впливає на величину прибутку, є рівень матеріальних запасів. Виручка від реалізації та прибуток з'являться лише тоді, коли предмети праці, використані в процесі виробництва, перенесуть свою вартість на вартість виготовленого продукту та знайдуть кінцевого споживача. Основними завданнями аналізу є вивчення забезпеченості підприємства матеріальними ресурсами та оцінка ступеня їх використання у виробництві. Стабільна забезпеченість матеріальними ресурсами та ефективне їх використання є необхідною умовою функціонування та розвитку будь-якого підприємства. Здійснюючи аналіз матеріальних ресурсів, визначають резерви підвищення ефективності їх використання на підприємстві.

Література:

1. Економічний аналіз: Навч. посібник / М.А. Болюх, В.З. Бурчевський, М.І. Горбатюк; За ред. акад.. НАНУ, проф. М. Г. Чумаченка. – К.: КНЕУ, 2001. – 540 с.

2. Івахненко В.М. Курс економічного аналізу. – Навч. посіб.. – 3тє вид., перероб. і доп. К: «Знання-Прес», 2002. – 190 с.

ШЛЯХИ ПІДВИЩЕННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ ЕФЕКТИВНОСТІ ЗЕРНОВИРОБНИЦТВА

ДУДКА Г. П.

Харківський національний технічний університет сільського господарства ім. Петра Василенка

Науковий керівник – ст. викладач Островерх О. В.

Проблема підвищення економічної ефективності агропромислового виробництва – визначальний фактор економічного і соціального розвитку суспільства на сучасному етапі розвитку економіки України. Економічна ефективність показує кінцевий корисний ефект від застосування засобів виробництва і живої праці, а також сукупних її вкладень на одиницю корисного ефекту.

Як економічна категорія, економічна ефективність дуже тісно пов'язана з необхідністю дедалі повнішого задоволення матеріальних і культурних потреб населення нашої країни. Тому підвищення ефективності суспільного виробництва характеризується збільшенням обсягів сукупного продукту та національного доходу з подальшим задоволенням потреб виробників галузей, а також суспільства в цілому при найменших сукупних витратах на одиницю продукції.

Зерновиробництво займає базове місце у сільськогосподарському виробництві країни та гарантує її продовольчу безпеку. Зерно - сировина для хлібобулочної, кондитерської та круп'яної промисловості, використовується у спиртовій, пивоварній і медичній галузях. Від ефективності ведення зернового господарства залежить розвиток тваринництва. Разом з тим, у масштабі економічного розвитку країни та її економічного потенціалу, зернове господарство відіграє роль одного з головних джерел поліпшення ресурсного та розвитку експортного потенціалів. В процесі зберігання зерно майже не втрачає своєї якості, а тому, придатне для створення державних резервів продуктів харчування та кормів. Отже, підвищення рівня ефективності виробництва зерна є найважливішим завданням, від рішення якого залежить продовольча безпека країни.

Підвищення економічної ефективності сільського господарства в цілому передбачає збільшення виробництва і підвищення якості сільськогосподарської продукції при одночасному зменшенні затрат праці і матеріальних засобів на одиницю продукції. Розв'язання цієї проблеми нерозривно пов'язане з подальшою всебічною інтенсифікацією сільськогосподарського виробництва, в процесі якої забезпечується підвищення врожайності сільськогосподарських культур та продуктивності худоби і птиці. В сучасних умовах сільське господарство розвивається переважно на основі інтенсифікації, що є основним джерелом підвищення його економічної ефективності.

Шляхи підвищення ефективності виробництва зерна, які забезпечують подальше збільшення обсягів виробництва продукції і зменшення витрат на одиницю продукції, передбачають комплекс таких основних заходів: поліпшення використання землі, підвищення її родючості; впровадження комплексної механізації і автоматизації виробництва; поглиблення спеціалізації і концентрації виробництва на основі міжгосподарської кооперації і агропромислової інтеграції; раціональне використання виробничих фондів і трудових ресурсів; впровадження інтенсивних і ресурсозберігаючих технологій та індустріальних методів виробництва; підвищення якості і збереження виробленої продукції; широке використання прогресивних форм організації виробництва і оплати праці; розвиток сільськогосподарського виробництва на основі

різноманітних форм власності і видів господарювання і створення для них рівних економічних умов, необхідних для самостійної та ініціативної роботи.

У комплексі заходів підвищення економічної ефективності виробництва зерна найважливішим є поліпшення використання землі на основі підвищення її родючості і зростання врожайності сільськогосподарських культур. Ці завдання успішно вирішуються шляхом вирощування сільськогосподарських культур за технологією програмованих урожаїв з використанням досягнень науки, передової практики і забезпеченням високої якості праці.

Важливим напрямком підвищення економічної ефективності зернового виробництва є поліпшення якості зерна, особливо за рахунок сильних і твердих сортів пшениці з високим вмістом білка (15-17 %) і клейковини (28-36 %). Категорія «якість продукції» включає в себе сукупність властивостей, що характеризують міру спроможності даної продукції задовольняти потреби споживачів згідно з її цільовим призначенням. Якість зернових культур має важливе значення, оскільки закупівельні ціни на зерно встановлюються з урахуванням його якості. Збільшення виробництва і поліпшення якості зерна сприяють підвищенню дохідності зернового господарства, а отже, і зміцненню економіки сільськогосподарських підприємств. Однак, складне економічне становище сучасного сільського господарства і, особливо, відсутність необхідної кількості мінеральних добрив, засобів захисту рослин призвели до зниження родючості ґрунтів і погіршення основних показників ефективного господарювання в рослинництві - урожайності та якості продукції. Тому на сьогодні постає питання: яким чином компенсувати те, чого не вистачає в ґрунті, і як стабілізувати урожайність та підвищити якість зерна. Одним із можливих шляхів часткової компенсації азоту є використання бобових культур, які не тільки підвищують родючість ґрунту, а й поліпшують його структуру. Це в кінцевому результаті позитивно впливає на рівень урожайності, якість зерна і деякою мірою знижує шкодочинність від хвороб та шкідників. В сучасній ситуації, коли не вистачає азотних добрив, одним із основних шляхів поповнення ґрунту азотом є використання азотофіксуючих систем або створення міжвидових агрофітоценозів. При цьому значно покращуються якісні характеристики зерна озимої пшениці [1].

Ще одним із напрямів підвищення економічної ефективності виробництва зерна є впровадження комплексної механізації і автоматизації виробництва. Вирішення цієї проблеми сприяє насамперед підвищенню продуктивності праці в сільськогосподарському виробництві, що є основним якісним фактором економічного і соціального розвитку. Зміцнення матеріально-технічної бази галузі, впровадження інтенсивних технологій виробництва та прогресивних форм організації праці зумовили підвищення урожайності зернових культур та збільшення виробництва зерна.

Також, агробіологічні властивості культур зумовлюють оптимальну тривалість збирання врожаю. Оптимальна тривалість збирання врожаю для різних сортів зернових становить 5-7 днів. Проте на практиці, з огляду на несприятливі погодні умови та низький рівень коефіцієнта готовності комбайнів, тривалість збирання врожаю зростає до 10 днів. Збільшення агротехнічного терміну збирання спричиняє збільшення втрат урожаю через осипання зерна. Крім оптимального агротехнічного терміну, слід визначити економічно доцільну тривалість збирання врожаю, тобто таку, за якої вартість втрат урожаю не перевищує витрати на придбання та експлуатацію додаткових комбайнів. Це дасть можливість сформувати парк зернозбиральних комбайнів, який забезпечить збирання врожаю з мінімальними приведеними експлуатаційними затратами та максимальним прибутком. Також недопустимі значні втрати зерна при транспортуванні, зберіганні, переробці та використанні [2].

Важливими чинниками подальшого розвитку зернового господарства України є: матеріально-технічне забезпечення виробництва; постачання високоврожайних, цінних у продовольчому і кормовому відношенні сортів посівного матеріалу; достатнє внесення мінеральних та органічних добрив; впровадження науково обґрунтованих сівозмін з оптимальним насиченням і раціональним розміщенням посівів зернових культур. У зв'язку із складним економічним станом вітчизняні виробники сільськогосподарської продукції дедалі частіше орієнтуються на екстенсивний шлях розвитку виробництва, що не дає змоги досягти високої ефективності та урожайності при вирощуванні продукції.

Отже, щоб вивести зернове господарство на належний рівень та забезпечити його прибутковість, у першу чергу товаровиробникам потрібна фінансова підтримка з боку держави, яка б спрямовувалась на придбання та застосування новітніх технологій щодо вирощування зернових; високоврожайних, стійких проти хвороб сортів посівного матеріалу; розробку науково обґрунтованих програм зерновиробництва, які б реально працювали.

Література:

1. Чмирь С.М. Роль сівозмін у розвитку виробництва зерна / С.М. Чмирь // Економіка АПК. - 2008. – № 10. – С. 18-20.
2. Обелець О.С. Економічна ефективність зернового виробництва в Україні / О.С. Обелець // Економіка АПК. -2003. – № 10. – С. 59-64.
3. Нетіс І. Озима пшениця: Шляхи підвищення економічної ефективності вирощування / І. Нетіс // Пропозиція. – 1999. - № 12. – С. 38-39.

ЕФЕКТИВНІСТЬ ВИРОБНИЦТВА ПРОДУКЦІЇ РОСЛИННИЦТВА У СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВАХ В УКРАЇНІ

ІВАНОВСЬКИЙ П. С.
Харківський національний технічний університет сільського господарства імені Петра Василенка
Науковий керівник – д.е.н., професор Онегіна В. М.

Ефестивність є ключовою характеристикою економічної діяльності. В економічній науці та практиці оцінюють результати діяльності й країн, і підприємств як за обсягами виробництва, темпами економічного зростання, так і за рівнем економічної ефективності.

Проблемами змісту економічної ефективності, оцінки, шляхам забезпечення її підвищення присвячені праці багатьох вчених, зокрема В. Андрійчука, В. Базилевича, О. Гудзь, О. Гуторова [1-4]. В одному з підручників з економічної теорії підкреслюється, що ефективність виробництва сьогодні є однією з головних характеристик господарської діяльності людини, та вона має багатоаспектний та багаторівневий характер [4, с.136]. У найзагальнішій методологічній формі економічна ефективність суспільного виробництва визначається як співвідношення «результати – витрати» [4, с. 135].

В. Андрійчук приділяє увагу походженню терміна «ефективність» та зазначає: «Термін «ефективність» є похідним від терміну «ефект», що в перекладі з латинського «effectus» означає виконання, результат певної причини або дії.. Звідси термін «ефективність» можна трактувати як результативність певного процесу» [1, с. 439]. Поряд з економічною ефективністю він розрізняє такі види ефективності агропромислового виробництва, як технологічна, соціальна, екологічна [1, с.441].

У понятті ефективності за Парето увага приділена результу використання ресурсів економічної системи за умов їх обмеженості та альтернатвності використання. Вважається, що ресурси в системі використовуються ефективно, якщо будь-яке їх переміщення призведе до зменшенню обсягів виробництва [4].

Поряд з економічним підходом розвивається і менеджерський підхід до змісту ефективності, в якому ефективними вважаються ті процеси, які відповідають запланови, в яких досягнені результати відповідають поставленим цілям.

О. Гудзь підкреслює, що ефективність є динамічною якісною категорією, яка пов'язана з інтенсивністю розвитку підприємства, та відображає глибинні процеси вдосконалення, що відбуваються в усіх елементах системи господарюючого суб'єкта [2, с.5].

Особливу роль для вимірювання й оцінки економічної ефективності виробництва мають показники рентабельності, зазначає В. Андрійчук [1 с. 444].

Метою статті є визначення тенденцій змін рівня рентабельності виробництва продукції рослинництва в сільськогосподарських підприємствах України як відображення стану ефективності в цій галузі сільського господарства та її впливу на рішення виробників стосовно посівних площ.

За досліджуваний період нами були обрані останні п'ять років (2010–2014 рр.). Статистичні дані свідчать, що у чотирьох з п'яти досліджуваних років рівень рентабельності виробництва продукції сільського господарства у сільськогосподарських підприємствах в Україні перевищував 20%, та лише в 2013 р. він знизився до 11,2%, насамперед, внаслідок зниження рентабельності зернових та зернобобових (рис., табл.1).

Відзначимо, що рентабельність продукції рослинництва, як правило, є вищою за рентабельність продукції тваринництва. Серед основних видів продукції рослинництва найвищу рентабельність спостерігаємо у виробництві соняшнику, на другому місті за рівнем рентабельності є виробництво зернових та зернобобових. Висока нестабільність у рівні рентабельності спостерігається у виробництві овочів відкритого ґрунту, картоплі (табл. 1).

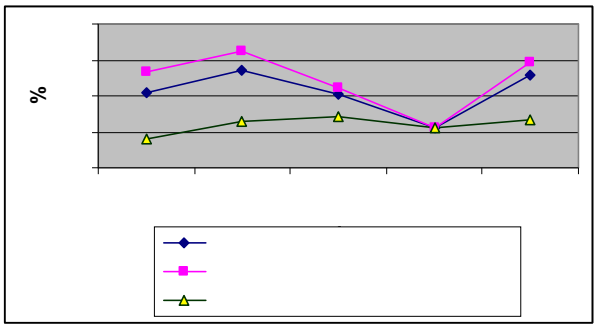

Рис. Рівень рентабельності виробництва сільськогосподарської продукції у сільськогосподарських підприємствах

Джерело: дані Держстату України [5-6]

Таблиця 1

Рівень рентабельності виробництва основних видів продукції рослинництва в сільськогосподарських підприємствах в Україні, %

Види продукції	2010	2011	2012	2013	2014
Зернові, зернобобові	13,9	26,1	15,2	1,5	25,8
Насіння соняшнику	64,7	57,0	45,8	28,5	36,5
Цукрові буряки	16,7	36,5	15,7	2,7	17,9
Овочі відкритого ґрунту	23,5	9,9	-6,8	7,0	16,7
Картопля	62,1	17,7	-21,5	23,0	9,2

Джерело: дані Держстату України [5-6]

Рівень рентабельності засвідчує величину прибутку на кожну грошову одиницю витрат на виробництва продукції. Тому логічно припустити, що товаровиробники мають, орієнтуючись на рівень рентабельності, приймати виробничі рішення стосовно площі посівів. У табл.2 наводяться дані про посівні площі сільськогосподарських культур в Україні.

Таблиця 2

Посівні площі сільськогосподарських культур в Україні, тис. га

Вид культур	2010	2011	2012	2013	2014
Зернові, зернобобові	15090	15724	15449	16210	14801
Соняшник	4572	4739	5194	5051	5257
Цукрові буряки	501	532	458	280	331
Овочі відкритого ґрунту	462	498	494	483	463
Картопля	1408	1439	1440	1388	1348

Джерело: дані Держстату України [5-6]

Спостерігається неухильне збільшення площі посіві під соняшником у досліджуваному періоді, при скорочення площ посіві цукрових буряків, коливаннях площі посіві зернових. Ми перевірили, чи впливав рівень рентабельності виробництва на рішення товаровиробників щодо площі посівів у наступному періоді. Результати розрахунку коефіцієнтів рентабельності наводяться у табл. 3.

Таблиця 3

Коефіцієнт кореляції між рівнем рентабельності та посівними площами наступного року

Вид культур	Коефіцієнт кореляції
Зернові, зернобобові	0,50227
Соняшник	-0,73291
Цукрові буряки	0,462634
Овочі відкритого ґрунту	0,463792
Картопля	0,414305

Джерело: розрахунки автора

Найвище значення коефіцієнту кореляції спостерігаємо у виробництві зернових, але й воно не засвідчує тісного зв'язку між рівнем рентабельності й площею посівів зернових. Навіть від'ємне значення коефіцієнту кореляції між рівнем рентабельності та площею посівів соняшнику можемо пояснити тим, що виробники збільшували посів цієї культури, незважаючи на коливання рівня рентабельності її виробництва, оскільки ефективність вирощування соняшнику перевищувала ефективність вирощування інших культур. Одержані значення коефіцієнтів кореляції між рентабельністю й площею посівів інших культур можемо інтерпретувати, як той факт, що товаровиробники приймали рішення стосовно площ посівів, орієнтуючись не лише на рентабельність виробництва у минулому році, а й очевидно, враховуючи інші чинники впливу на ефективність виробництва. Тобто метод екстраполяції при плануванні виробництва доповнювався іншими.

Отже, наш розгляд поняття «ефективність» також підтверджує її багатоаспектність та багаторівневість. Одним з ключових показників ефективності виробництва продукції є рівень рентабельності. У 2010–2014 рр. рівень рентабельності виробництва продукції рослинництва перевищував 20 % (крім 2013 р.). Найвищий рівень рентабельності спостерігався у виробництві насіння соняшнику. Його коливання за роками не вплинули суттєво на рішення товаровиробників щодо зміни обсягу посівів, та товаровиробники неухильно збільшували посівні площі під цією культурою. Рівень рентабельності виробництва продукції був лише одним з чинників, який приймали до уваги товаровиробники при прийнятті рішень щодо площі посівів.

Література:

1. Андрійчук В.Г. Економіка підприємств аграрного комплексу: підручник / В.Г. Андрійчук. – К.: КНЕУ, 2013. – 779 с.

2. Гудзь О.Є Роль інновацій для забезпечення конкурентоспроможності та ефективності підприємства // Вісник Харк. нац. техн. ун-ту сільськ. госп-ва ім. П. Василенка. Економічні науки. Вип. 161. – 2015. – С. 3-11

3. Гуторов О.І. Економіка підприємства: посібник для практичних занять і самостійного вивчення дисципліни / О.І. Гуторов, Г.А. Соловйова, К.М. Крамаренко. – Х.: ХНАУ, 2008. – 173 с.

4. Економічна теорія: Політекономія: підручник / За ред. В.Д. Базилевича; [8-ме вид., переробл., доповн.] – К.: Знання, 2012. – 702 с.

5. Статистичний щорічник «Сільське господарство України» за 2013 рік. За ред. Н.С. Власенко / Держ. служба статистики України. – К., 2014. – 399 с.

6. Статистичний щорічник «Сільське господарство України» за 2014 рік. За ред. Н.С. Власенко / Держ. служба статистики України. – К. , 2015. – 379 с.

АНАЛІЗ ЗАБЕЗПЕЧЕНОСТІ ТВАРИН КОРМАМИ ТА ЕФЕКТИВНОСТІ ЇХ ВИКОРИСТАННЯ

ІВАНЧЕНКО А. Ю.

Харківський національний технічний університет сільського господарства імені Петра Василенка

Науковий керівник – асистент Богомолова К. С.

Забезпечення тварин кормами – це основний фактор, який визначає рівень продуктивності тварин та інші показники ефективності галузі.

Переважна більшість сільськогосподарських підприємств, в яких основна галузь – скотарство, використовують корми власного виробництва. З покупних кормів можуть використовуватися покупні концентровані корми (комбікорми). Використання у значній мірі покупних кормів характерне для спеціалізованих птахофабрик і свинокомплексів.

При аналізі стану годівлі тварин визначають:

- рівень забезпечення тварин кормами;
- аналіз ефективності кормових раціонів,
- окупність кормів продукцією.

Аналіз забезпечення тварин кормами проводять по окремих видах тварин. Обсяг кормів визначають по окремих їх видах і в цілому, переводячи окремі види в кормові одиниці.

Виділимо два основні варіанти аналізу:

- на стійловий період (до кінця стійлового періоду);
- на календарний період.

При аналізі забезпечення тварини кормами на стійловий період порівнюють наявний запас кормів, що сформувався (залишок кормів) з нормативною потребою в кормах на фактичне поголів'я. Забезпечення тварин кормами на календарний період (рік) відображає рівень годівлі тварин. Для його визначення порівнюють фактично згодовані корми з нормативною їх потребою на фактичне поголів'я. Аналіз зручно здійснювати на основі розрахунків на одиницю поголів'я. Наприклад, норма витрат кормів на 1 корову при запланованій продуктивності – 45 ц кормових одиниць. Фактично було витрачено 41 ц к.од. Отже, рівень годівлі корів – менше, ніж передбачено. Це, напевно, негативно позначилося на продуктивності.

Аналіз рівня годівлі обов'язково проводять по окремих видах кормів і в цілому – в центнерах кормових одиниць. Крім того, визначають збалансованість раціону за перетравним протеїном. Раціон буде збалансованим, якщо на одну кормову одиницю припадатиме не менше 100-110 г перетравного протеїну. Ця норма може коливатися по окремих групах тварин. Н-д, для молочного стада – 110 г, у м'ясному скотарстві – 95-100 г, свинарстві – 100 г, птахівництві – 115-120 г. Відносно високим є вміст перетравного протеїну у концентрованих кормах. Вивчають структуру раціону тварин, яку відображає питома вага в ньому окремих видів кормів (концентрованих, грубих, соковитих, зелених). Цю структуру порівнюють з рекомендованою для даної групи тварин з урахуванням ресурсів кормової бази підприємства.

Особливу увагу приділяють визначенні частки в раціоні концентрованих кормів. У скотарстві залежно від запланованої продуктивності тварин частка концентратів у структурі раціону повинна становити не менше 20-25 %, а для досягнення високих показників продуктивності рекомендується довести її до 30-35 %. У свинарстві найбільш ефективним є висококонцентратний тип годівлі, коли на концентровані корми (спеціальні комбікорми) в раціоні свиней припадає понад 90 %.

Забезпеченості тварин кормами та ефективності їх використання

Від забезпеченості тваринництва кормами залежить розмір поголів'я тварин і рівень їх годівлі, тому в процесі аналізу потрібно:

- вивчити стан кормової бази господарства, яка в свою чергу залежить від наступних факторів: місця розташування господарства, природно-кліматичних умов, спеціалізації виробництва, наявності ресурсів, агротехніки обробітку кормових культур, т.д.
- вивчити забезпеченість тварин кормами в цілому по господарству, по кожній фермі (комплексу) і по кожному періоду (стійловий, пасовищний);
- вивчити забезпеченість тварин по кожному виду корму. Для цього потрібно фактичну наявність кормів порівняти з плановою потребою. Порівняння проводиться в натуральних (кг, ц, г) і кормових одиницях.
- вивчити якісний склад кормів по перетравного протеїну і вмісту в них поживних речовин;
- вивчити склад добових раціонів,

періодичність і своєчасність годування, а також діючі в господарстві норми годівлі тварин;

▪ вивчити ефективність використання кормів, які виражаються наступними показниками:

а) кількість продукції, отриманої в розрахунку на 1 ц.к.ед., ц

б) колич-під кормів, витрачених у розрахунку на 1 ц продукції, ц к.од.

У процесі аналізу вивчають динаміку і виконання плану за рівнем годівлі, ефективності використання кормів в середньому по господарству і по кожній фермі. Причиною перевитрати кормів є їх низька якість і незбалансованість кормів.

Література:

1.Електронний ресурс [Режим доступу]: http://megos.org.ua/ekonomicznyj%20analiz.6.4.html

2. Електронний ресурс [Режим доступу]: http://life-prog.ru/1_30003_analiz-obespechennosti-skota-kormami.html

СУЧАСНИЙ СТАН ТА ТЕНДЕНЦІЇ ВИРОБНИЦТВА СОНЯШНИКУ В УКРАЇНІ ТА СВІТІ

КАЛАШНИК Я. Ю.

Харківський національний університет сільського господарства імені Петра Василенка

Науковий керівник – д.е.н., професор Родіонов О. В.

Виробництво олійних культур належить до основних напрямів діяльності в сільському господарстві України.

Підтвердженням цього є зайнятість ними посівних площ. Торік усіма категоріями господарств засівалося 26,7 млн. га ріллі. При цьому олійні культури займали майже 30 % всіх площ. До того ж, і минулого року частка олійних культур в структурі посівів знаходилася та такому ж рівні.

За попередніми даними, в Україні в минулому році виробництво основних видів олійних культур зменшилось на 0,2% (- 40 тис. т). Так, через скорочення площ виробництво ріпаку скоротилось на 7,9% (-188,4 тис. т), а виробництво соняшнику, через зниження врожайності культури, скоротилось на 8,6% (- 948 тис. т). Водночас, виробництво сої збільшилось на 39,5% (+1097 тис. т), чому сприяло підвищення врожайності та збільшення площ під культуру.

В той же час, рівень рентабельності соняшнику становив 37,4% в порівнянні з 28,7% в 2013 році, що зробило його найбільш рентабельною культурою. При цьому рентабельність ріпаку збільшилась до 28,7% (8,8% в 2013 р), а сої – до 34,2% (15,9% в 2013 р). Загальна ж рентабельність продукції сільського господарства та послуг становила 26,3% в порівнянні з 11,3% в 2013 році.

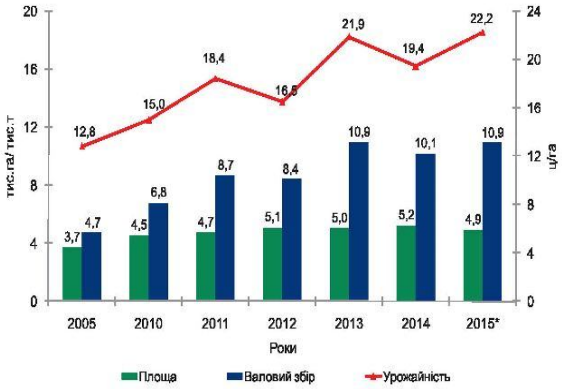

Рис. 1. Динаміка виробництва насіння соняшнику в Україні

Джерело: Держкомстат України; 2015 рік — прогноз

Цьогорічний валовий збір основних видів олійного насіння в Україні очікується близько 16,3 млн. т, що на рівні минулого сезону. При цьому виробництво ріпаку скоротиться до 1,76 млн. т проти 2,2 млн. т торік, а виробництво сої зросте до рекордних 4 млн. т проти 3,87 млн. т.

Основою вітчизняного виробництва олійних культур є насіння соняшнику. Його частка у загальному виробництві цієї групи культур становить майже дві третини. Упродовж останніх років в Україні спостерігалася тенденція до збільшення виробництва насіння соняшнику. Найбільші площі олійних культур зосереджувалися у Кіровоградській (743 тис. га), Запорізькій (568), Дніпропетровській (558) та Полтавській (536 тис. га) областях. При цьому в цих же регіонах були більш масштабні площі під соняшником. Домінуюче вирощування соняшнику зосереджувалося у великих та середніх сільськогосподарських підприємствах. Так, частка посівів соняшнику у сільськогосподарських підприємствах становила 60%, фермерських господарствах — 20%. Решта — господарствами населення

Світові ціни на соняшникову олію, продовжуючи тенденцію останніх трьох років, знижуються. До цього додається світова фінансово-економічна криза та складна політико-економічна ситуація в Україні. В таких умовах у 2014/15 МР не всі підприємства масложирової галузі в Донецькій і Луганській областях змогли працювати.

За даними Державної служби статистики

України, станом на 1.06.2015 р запаси насіння соняшнику становили 1,5 млн. т, що на 32% менше за обсяги на аналогічну дату минулого року. З них на аграрних підприємствах (за винятком малих) зберігалось 0,8 млн. т (+ 17%, ніж минулого року), на переробних і зберігальних підприємствах цей показник становив 0,7 млн. т (-55,5%).

Зокрема, через постійні прагнення скасувати експортне мито насіння соняшнику, спостерігається стримування продажів культури як виробниками, так і посередниками.

За даними експертів, сьогодні вітчизняна соняшникова олія користується великим попитом в Азії, Європейському Союзі (ЄС), Африці, в країнах Ближнього Сходу та в СНД. Продукт постачається в 95 країн при тому, що 92% від загальних експортних обсягів припадає на 12 країн, з яких найбільшими імпортерами стали Китай (13,6%) та Індія (43,7%). Загалом питома вага України в світовому експорті соняшникової олії становить 56%.

Отже, поточний сезон передбачається непростим для олійного ринку. Після тривалої тенденції до зростаючого попиту, олійний ринок вступає у період перевищення пропозиції над попитом. Як наслідок на світовому олійному ринку у 2015-2016 МР прогнозується зниження цін на насіння та продукти його переробки, що, окрім перевиробництва, впливало здешевлення нафти та фінансова криза.

Враховуючи урожай соняшнику до 11 млн., олії соняшникової понад 4,2 млн. т, Україна залишиться світовим лідером з виробництва та експорту соняшнику, олії соняшникової та шроту. До того ж, очікується незначне збільшення внутрішньої переробки насіння ріпаку та сої, що дасть можливість завантажити існуючі потужності підприємств та зменшити залежність від насіння соняшнику. Проте переробка сої та ріпаку стримується через їх масовий експорт. Так, експорт ріпаку наразі перевищує 96% від його виробництва, сої — 60%.

Разом з тим, український олійний ринок збереже свою інвестиційну привабливість, потужний експортний потенціал олії соняшникової при одночасному повному забезпеченні потреб внутрішнього ринку. Таким чином, потужності з переробки олійного насіння зростуть і становитимуть на кінець 2015 року 16 млн т, що дозволить переробляти весь вирощений урожай.

Україна є одним із найбільших світових виробників та експортерів насіння соняшнику і продуктів його переробки. Конкуренція на ринку соняшнику є високою, а його у вільному продажу не так багато. Насіння соняшнику є одним з найбільш привабливих видів продукції на аграрно-продовольчому ринку, попит на яку не обмежений і випереджає пропозицію. До того ж виробництво насіння соняшнику є найменш витратним, але одним із найприбутковіших товарів для сільськогосподарських товаровиробників. Соняшник є однією з головних олійно-білкових культур світового землеробства, важливим джерелом виробництва олії і шроту. Він відіграє особливу роль у поліпшенні фінансового стану сільськогосподарських підприємств у період подолання економічної кризи і переходу до ринкових відносин. Економічна сутність стабільного виробництва соняшнику полягає в тому, що воно завжди є досить прибутковим, а продукти переробки соняшнику є конкурентоспроможними на внутрішньому та світовому ринках. У багатьох аграрних підприємствах соняшник забезпечує 40-60 % прибутку від реалізації продукції рослинництва.

Україна знаходиться у першій п'ятірці по виробництву соняшнику на душу населення в світі (після Аргентини, Угорщини,Молдови, Росії). Соняшник в Україні займає найбільшу посівну площу серед технічних і олійних культур.

СУЧАСНІ ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПІДПРИЄМСТВ ОСНОВНИМИ ЗАСОБАМИ

Конанихін І. Ю.
Харківський національний технічний університет сільського господарства імені Петра Василенка
Науковий керівник – асистент
Півень А. В.

Підвищення ефективності використання основних засобів підприємств є одним з основних питань у період переходу до ринкових відносин. Від вирішення цієї проблеми залежить фінансовий стан підприємства, конкурентоспроможність його продукції на ринку.

Заходам, щодо ефективності використання основних фондів присвятили свої праці багато учених, як зарубіжних так і вітчизняних: З.Н. Борисенко, В.О. Вишневський, В.Є. Козак, О.Є. Кузьмін, Е.В. Лапін, А.Е. Фукс [3].

Основні засоби – це матеріальні цінності, що використовуються у виробничій діяльності підприємства понад один календарний рік з початку введення їх в експлуатацію, а також предмети вартістю за одиницю понад 500 гривень (за ціною придбання). Основні засоби підприємства включають основні виробничі засоби й невиробничі основні засоби.

Ефективність використання основних засобів є однією із найбільш важливих дослідницьких ланок на підприємствах. Відтворення основних виробничих засобів розглядається, як процес безперервного їх поновлення.

На сьогодні в Україні склалася несприятлива ситуація щодо забезпеченості та ефективності використання основних фондів. Насамперед, це пов'язано з високим ступенем зношеності виробничих фондів, який в порівнянні з минулими роками збільшився, що обумовлює загальну потребу у заміні та модернізації наявного парку засобів виробництва.

Так, незважаючи на те, що вартість основних засобів з кожним роком збільшується, промислові підприємства виготовляють продукцію на технічно застарілому обладнанні, що за умов форсованого НТП гальмує розвиток виробництва як на рівні окремого суб'єкта підприємництва, так і країни в цілому. Тобто спостерігається викривлення ситуації щодо забезпеченості та особливостей використання основних засобів.

Метою вирішення зазначених проблем пропонується здійснення наступних заходів, які можна класифікувати на заходи макро- та мікроекономічного характеру. Так, серед макроекономічних заходів слід виокремити: оптимізацію структури економіки країни, загальне пожвавлення секторів промисловості, активізацію інноваційного розвитку країни. У даному напрямку до заходів, які обумовлюють державну політику можна віднести: стабільність законодавчої бази, державну підтримку інвестиційних, інноваційних проектів та професійного зростання працівників підприємств.

Відповідно, серед мікроекономічних заходів можна відзначити покращення чинників екстенсивного, інтенсивного, екстенсивно-інтенсивного використання основних засобів та соціальних заходів. При цьому до першої групи заходів належать: підвищення змінності роботи устаткування, оптимальність між робочою силою та устаткуванням, а також суміщення професій. До другої – зменшення кількості застарілого устаткування, прогресивні методи організації виробництва, нові технології як передумова ефективного використання основних засобів. До третьої – освоєння проектних показників та введення в дію нових технологічних агрегатів, що обумовлюють істотні резерви екстенсивного та інтенсивного використання основних фондів. До складу соціальних заходів: створення відповідної ритмічності забезпечення робочих місць, що впливає на своєчасність доставки матеріалів; оптимальний рівень медичного обслуговування, харчування; рівень кваліфікації працівників, адже від цього залежить продуктивність та ефективність роботи працівника; механізм оплати праці, так як саме заробітна плата виступає основним стимулюючим механізмом для робітника.

Для більш ефективного використання основних засобів підприємство може прийняти наступні заходи:

- введення в дію невстановленого обладнання, заміна і модернізація його;
- підвищення коефіцієнта змінності, яке може бути досягнуте застосуванням оптимального графіка роботи підприємства, включаючий ефективний план проведення ремонтних і налагоджувальних робіт;
- більш інтенсивне використання обладнання на підприємствах;
- впровадження заходів НТП;
- підвищення кваліфікації робочого персоналу, яке забезпечує більш ефективне і дбайливе поводження з обладнанням;
- економічне стимулювання основних і допоміжних робітників, що передбачає залежність зарплати від випуску і якості вироблюваної продукції. Формування фондів стимулювання а також заохочення робітників , що досягли високих показників у процесі своєї роботи;
- проведення соціальних робіт, що передбачають підвищення кваліфікації робітників, поліпшення умов труда і відпочинку, оздоровчі заходи, що позитивно впливають на фізичний і духовний стан робочого.

Важливим напрямком підвищення ефективності використання основних фондів є зменшення кількості недіючого устаткування, виведення з експлуатації зайвого та швидке залучення у виробництво невстановленого устаткування, обсяги якого є досить значними.

Поліпшення використання основних засобів підприємств позначається на зниженні собівартості виробів, що в кінцевому результаті дає змогу збільшити прибуток підприємств та підвищити рентабельність їх діяльності.

Отже, на сьогоднішній день спостерігаються безліч проблем використання основних засобів підприємств. Підвищення ефективності використання основних засобів в даний час має величезне значення. Підприємства, що мають в своєму розпорядженні основні засоби, повинні не тільки прагнути їх модернізувати, збільшувати час роботи обладнання, поліпшувати склад, структуру і склад основних засобів, але і максимально підвищувати ефективність використання того, що є із застосуванням переважно інтенсивних методів.

Література:

1. Економіка підприємства: Навч. Пос. / П.В. Круш, В.І. Подвігіна, Б. М. Сердюк та ін.. – К.: Ельга – Н: КНТ, 2007.

2. Економіка підприємства: Підручник/ ред.: Й.М. Петрович. - 2-ге вид., виправл. – Львів: Магнолія, 2010.

3. Житна І.П. Економічний аналіз господарської діяльності підприємств. – К.: Вища шк., 2008.

4. Іващенко В.І., Болюх М.А. Економічний аналіз господарської діяльності. – К.: КНЕУ, 2009.

АНАЛІЗ ВИРОБНИЦТВА СОНЯШНИКУ В УКРАЇНІ

КОРОСТИЛЕНКО В. А.

Харківський національний технічний університет сільського господарства імені Петра Василенка

Науковий керівник - к.е.н., доцент Заїка С. О.

Соняшник - основна олійна культура в Україні. Насіння його районованих сортів і гібридів містить 50-52 % олії, а селекційних - до 60 %. Порівняно з іншими олійними культурами соняшник дає найбільший вихід олії з одиниці площі (750 кг/га в середньому по Україні). На соняшникову олію припадає 98 % загального виробництва олії в Україні.

Соняшник - мексиканська «квітка сонця». З Північної Америки (де соняшник був дикорастучою рослиною) в Європу рослина завезена іспанцями в 1619 році. В Україні він з'явився у середині 18 ст. В Європі соняшник обробляли як декоративну рослину і орієнтовно з 1860 р. з нього почали добувати олію. До того часу англійці їли молоді суцвіття соняшника з оцтом і маслом. Спершу його розводили як декоративну рослину, згодом також заради зерна, яке використовували як ласощі. Тепер соняшникова олія в Україні є найкращим харчовим продуктом як у неперероблену, так і перероблену (маргарин) вигляді.

За морфологічними ознаками розрізняють три типи культурного соняшнику.

Лузальний - має товсте, високе стебло (до 4 м), велике листя і кошики діаметром від 17 до 46 см. Сім'янки великі з товстою лузгою. Ядро (насінина) лише наполовину заповнює сім'янку. Маса 1000 сім'янок 100-200 г. Процент плодових оболонок (лузжистість) 46-56, олійність незначна.

Олійний - з порівняно тонким стеблом 1,5-2 м заввишки. Сім'янки дрібніші, ніж у лузального. Лузга тонка, ядро заповнює всю внутрішню порожнину сім'янки. Маса 1000 сім'янок 50-100 г, лузжистість 22-30 %. Вміст олії в насінні кращих сортів і гібридів 48-50 %.

За даними Державної служби статистики України посівні площі соняшнику у 2014 році у всіх категоріях господарств становили 5149,2 тис. га і збільшилися проти 2013 року на 398,3 тис. га.

Найбільше збільшили посівні площі проти минулого року господарства Миколаївської (62,7 тис. га), Дніпропетровської (55,4 тис. га), Херсонської (38,8 тис. га), Запорізької (37,1 тис. га), Полтавської (33,4 тис. га), Кіровоградської (32,7 тис. га) та ряду інших областей.

Збільшення посівних площ викликано високим рівнем прибутковості виробництва соняшнику та значним попитом у світі на рослинні жири.

Таблиця 1

Посівні площі соняшнику в Україні за період з 1990-2014 рр.

Рік	Посіви, тис. га	У відповідності до 2014 року, %
1990	1636	321
1995	2020	260
2000	2943	178
2005	3743	140
2010	4572	115
2011	4739	111
2012	5194	101
2013	5051	104
2014	5257	100

Рис. 1. Посівні площі соняшнику в 1990-2014 рр., тис. га

Посівні площі під вирощування соняшнику з кожним наступним роком збільшуються, у 1990 році площа складала 1636 тис га і на сьогодні досягла 5257 тис га ,тобто збільшилась у 3,5рази.

Висока рентабельність та стабільний попит на соняшникову олію стимулює значне збільшення посівних площ під цю культуру (табл. 1).

Таблиця 2

Виробництво соняшнику в Україні за період з 1990-2014 рр.

Рік	Виробництво, тис. т	У відповідності до 2014року, %
1990	2571	394
1995	2860	354
2000	3457	293
2005	4706	215
2010	6772	149
2011	8671	116
2012	8387	120
2013	11050	91
2014	10134	100

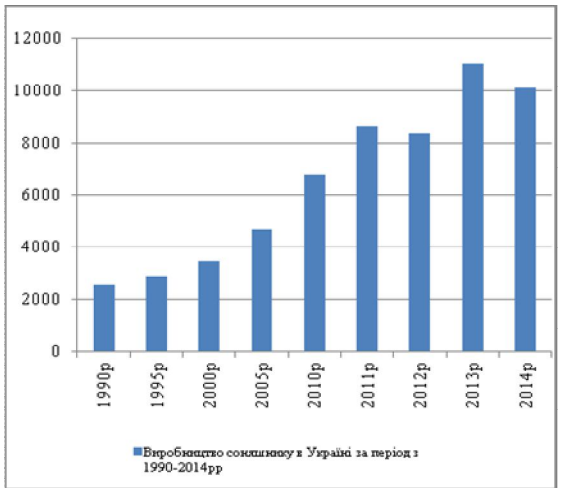

Рис. 2. Виробництво соняшнику в Україні за період з 1990-2014 рр., тис. т

Виробництво соняшнику за період 1990-2014 рр. має тенденцію до збільшення через високу рентабельність та правильність технології вирощування цієї культури (табл. 2).

Таблиця 3

Урожайність соняшнику в Україні за період з 1990-2014 рр.

Рік	Урожайність, ц/га	У відповідності до 2014 року, %
1990	15	126
1995	14	135
2000	12	158
2005	12	158
2010	15	126
2011	18	105
2012	16	118
2013	21	90
2014	19	100

Урожайність соняшнику з 1990 року до 2010 р. зменшується, з 15 ц/га до 12 ц/га, проте у наступні чотири роки урожайність підвищилася до 19 ц/га, що на 26 % більше в порівнянні з 90-тим роком. Урожайність соняшнику перш за все залежить від родючості ґрунтів, кількості добрив, що вносяться на 1 га соняшнику, забезпеченість робочою силою і технікою (табл. 3).

Рис. 3. Урожайність соняшнику в Україні за період з 1990-2014 рр., ц/га

Соняшник – найпопулярніша культура. Вирощування соняшнику - один із прибуткових видів бізнесу уже із середини 1990-х років. Нині соняшник вирощують навіть на Прикарпатті. Протягом останніх 10 років в Україні цією культурою засівали не менше 15 % усіх посівних земель. Негативним явищем є розширення посівних площ під соняшником. Ця культура дуже виснажує ґрунт, а тому в десятипільній сівозміні вона не повинна займати більше одного поля. Проте в багатьох випадках орендарі на орендованих землях вирощують лише зернові і соняшник і цим самим руйнують родючий шар ґрунту, відновити який дуже важко. Тому вкрай важливо терміново прийняти закон про охорону земель, який поклав би край їх варварському використанню - посів лише високоінтенсивних технічних культур, недотримання сівозмін, порушення системи обробітку ґрунту, відмова від поповнення поживних елементів через внесення органічних та мінеральних добрив.

Література:

1. Бойко С.М. Політика ЄС в сфері виробництва і переробки олійних культур / С.М. Бойко // Аграрна наука і освіта. – 2013. – № 1-2. – С. 153-155.

2. Міністерство аграрної політики та продовольства України. - Щодо питань вирощування соняшника в Україні 1997-2015роки. [Електронний ресурс] / Міністерство аграрної політики та продовольства України – [Режим доступу] http://minagro.gov.ua/node/14332.

3. Огляд ринку олійних культур в Україні та в світі за 2014 рік. [Електронний ресурс]. - Режим доступу:http://agrex.gov.ua/oglyad-rinku-oliynih-kultur-v-ukrayini-ta-v-sviti-za-2014-rik.

4. Новини ринків. [Електронний ресурс]. - Режим доступу: http://www.auu.org.ua/rynky-ta-ciny/novini-rinkiv-1

ЕФЕКТИВНІСТЬ ВИРОБНИЦТВА МОЛОКА

КРИВОНІС І. І.

Харківський національний технічний університет сільського господарства імені Петра Василенка

Науковий керівник – асистент

Півень А. В.

Молочне скотарство - провідна галузь тваринництва, що забезпечує значну частину валової продукції сільськогосподарського виробництва.. Молочне скотарство має високий експортний потенціал**,** в тому числі за умови економічної інтеграції з ЄС. Проте, нарощування ресурсного потенціалу молочного скотарства у фермерських господарствах і господарствах населення не забезпечує зростання обсягів виробництва продукції галузі для задоволення продовольчих потреб.

У діяльності виробників молока на сьогоднішній день існують проблеми, що знаходять відображення у зниженні показників ефективності виробництва продукції на сільськогосподарських підприємствах. За даними Держкомстату України прибуток від реалізації продукції тваринництва зменшився на 10,82%, а рівень рентабельності даної продукції знизився від 14,3% до 11,3%.

У зв'язку із цим актуальним є питання щодо підвищення ефективності виробництва молока. Дану проблему вивчали багато науковців зокрема, П. С. Березівський, П. Т. Саблук, В.І. Бойко, М. І. Петля., Н. І. Шиян та інші.

Простежуючи динаміку ефективності виробництва молока, неообхідно зазначити, що спостерігається залежність між збільшенням обягу виробництва з підвищенням ринкових цін, та впливом дкржави (табл. 1).

З урахуванням зростання собівартості впродовж останніх років рівень рентабельності зазнає відповідних змін, у 2013 році мав найнижчий показник у 12,3 %, за підримки держави 18%, у 2014 році ситуація стабілізується і показники зростають до 13,5 % і 22% відповідно.

Таблиця 1

Динаміка основних показників економічної ефективності виробництва молока в сільськогосподарських підприємствах України у 2012-2014 рр.

Показники	2012	2013	2014
Собівартість 1т реалізованого молока, грн.	2643	2665,2	2908,3
Середня ціна 1 т реалізованого молока,грн.	3131,2	2727,4	3301,1
Рівень рентабельності без державної підтримки,%	18,5	12,3	13,5
Рівень рентабельності з державною підтримкою,%	35,7	18,0	22,0

Джерело: дані Держстату України.

Останніми роками в Україні стан справ у молочному скотарстві характеризується збереженням мінімального рівня рентабельності і сповільненням негативних процесів скорочення поголів'я корів і виробництва молока.

На протязі тривалого періоду займатися виробництвом молока вважалося економічно невигідно через його високу збитковість та низьку окупність витрат. Однак зі збільшенням виробничих витрат та величини удою молока показники ефективності виробництва продукції зазнали тенденції до зростання.

Виробництво молока в Україні цілком реально можна зробити одним із прибуткових видів агробізнесу, але це тривалий процес, який потребує великих капіталовкладень і інвестицій, насамперед у реконструкцію приміщень, покращення породного складу стада великої рогатої худоби, дотримання усіх вимог технології утримання, оновлення доїльної апаратури та придбання сучасного устаткування для забезпечення збалансованої годівлі тварин.

Ефективне вирішення проблеми дефіциту молочної сировини лежить у площині зростання надоїв молока і підвищенні його якості, що можливе як за умов відродження великотоварного виробництва, так і розвитку означеної галузі на базі сімейних фермерських господарств.

Отже, підвищення ефективності виробництва молока молжливо здійснити при сукупному впливу зовнішніх та внутішніх факторів.

Література:

1. Сільське господарство України: Статистичний збірник. / за ред. Н. С.Власенко. – К. : Держкомстат України, 2014. – 400 с.

2. Гордієвич О. А. Вплив виробничих витрат на показники ефективності молочного скотарства регіону / О. А. Гордієвич. // Вісник Полтавської державної аграрної академії. – 2013. – № 4. – С. 125-129.

3. Кернасюк Ю. Рентабельність виробництва молока [Електронний ресурс]. – *Режим доступу: http://www.agro-business.com.ua*

4. Петля М. І. Інтенсифікація як умова підвищення ефективності виробництва молока / М. І. Петля. // Наукові праці Полтавської державної аграрної академії. – 2012. – № 2(5). – С. 202-207.

5. Шиян Н. І. Додаткові витрати як чинник підвищення продуктивності в молочному скотарстві / Н. І. Шиян. // Наукові праці Полтавської державної аграрної академії. – 2012. – № 2(3). – С. 341-347.

СУЧАСНИЙ СТАН ТА ТЕНДЕНЦІЇ ВИРОБНИЦТВА СОНЯШНИКУ В УКРАЇНІ

Лабунська А. А.
Харківський національний технічний університет сільського господарства імені Петра Василенка
Науковий керівник – к.ф.н., доцент Бобловський О. Ю.

Основною олійною культурою, що вирощується в Україні, є соняшник. У складі всіх олійних культур він займає 70% посівної площі, і 85% валового збору. Із насіння соняшнику виробляється приблизно дві третини всієї рослинної олії.

Олія має важливе народногосподарське значення. Її споживають як цінний харчовий продукт у натуральному вигляді, широко використовують у харчовій, текстильній, лакофарбовій, парфумерній та інших галузях промисловості для виробництва маргарину, оліфи, мила, стеарину, лінолеуму тощо.

Шрот та макуха (відходи переробки насіння) - цінний корм для сільськогосподарських тварин. Соняшник також вирощують на силос та зелену масу.

В Україні понад 90 % площ олійних зайнято під соняшником, внаслідок чого відбувається деградація земель, виникає загроза зараження ґрунту та поширення хвороб соняшнику. Україна обрала напрям інтеграції у світову економіку, тому стратегія розвитку галузі повинна відповідати принципам ефективного її функціонування, забезпечення пріоритету національного сільського господарства. У переважній більшості сільгосппідприємств, що вирощують соняшник не дотримуються технологічні вимоги щодо його розміщення. Протягом останнього десятиріччя площі посівів зросли більше чим в 1,5 рази. Недостатньо поширюється його реалізація на організованому ринку. Рентабельність виробництва зростає за рахунок ціни, а знижувати собівартість внаслідок підвищення цін на матеріальні ресурси, мінеральні добрива та засоби захисту від хвороб і шкідників малоймовірно. Крім того економічні відносини з олійно-жировим виробництвом склалися не на користь сільгоспвиробника в еквівалентності обміну. Така економічна ситуація вимагає об'єктивної оцінки подій в галузі, а отже виникає потреба в проведенні поглибленого дослідження питань щодо її подальшого розвитку і підвищення ефективності в нових умовах господарювання.

За даними Державної служби статистики України посівні площі соняшнику у 2014 році у всіх категоріях господарств становлять 5149,2 тис. га і збільшилися проти 2013 року на 398,3 тис. га[3].

Найбільше збільшили посівні площі проти минулого року господарства Миколаївської (62,7 тис. га), Дніпропетровської (55,4 тис. га), Херсонської (38,8 тис. га), Запорізької (37,1 тис. га), Полтавської (33,4 тис. га), Кіровоградської (32,7 тис. га) та ряду інших областей [3].

Збільшення посівних площ викликано високим рівнем прибутковості виробництва соняшнику та значним попитом у світі на рослинні жири.

Далі наведена таблиця 1 з показниками динаміки виробництва соняшнику в Україні за 2010-2014рр.

Розглянувши динаміку виробництва соняшнику в Україні можна зробити висновок, що валовий збір збільшується в основному за рахунок збільшення площі посіву.

Таблиця 1

Динаміка виробництва соняшнику в Україні

Роки	2010	2011	2012	2013	2014
Площа, тис. га	4525,8	4716,5	5081,7	5090,1	5149,2
Валовий збір, тис. тонн	6771,5	8670,5	8387,1	11050,5	0133,8
Урожайність, ц/га	15,0	18,4	16,5	21,7	19,4

За даними державного комітету статистики України [4].

Рівень рентабельності виробництва соняшнику у 2011 р. становив 57%, у 2012 р. – 46%, у 2013 р. – 21 %, у 2014р. – 37,4%[3].

Закупівельна ціна у 2011 р. становила 3225 грн./т, у 2012р. – 3591 грн./т, у 2013 р. – 3315 грн./т (станом на 14 серпня 2014 р.

закупівельна ціна соняшнику без ПДВ становить 4141 грн./т).

Така висока ціна реалізації соняшнику призводить до того, що в окремих регіонах України ця культура в структурі посівних площ займає до 35%.

Крім того, у порушення всіх агротехнічних вимог окремі сільгоспвиробники допускають вирощування соняшнику по кілька років на одних і тих же земельних ділянках, хоча допустима періодичність вирощування соняшника – не менше ніж раз на сім років.

Тривала відсутність спеціальних нормативних актів про відповідальність за без господарське та нераціональне використання земель дозволяли як землевласникам, так і землекористувачам по споживацьки ставитися до основного національного багатства країни. Вирощування сільськогосподарських культур стало здійснюватись виключно за кон'юнктурою ринку, яка ігноруючи екологічні вимоги, диктує виробництво, насамперед, «прибуткових культур».

Практика показує, що господарювання в такий спосіб призводить не лише до надмірного виснаження, втрати родючості та погіршення інших корисних властивостей ґрунтів, а й робить результати діяльності сільськогосподарських підприємств економічно малоефективними, або ж, навіть, збитковими.

Для того щоб покращити фінансово-економічі показники сільгосптоваровиробників за рахунок виробництва соняшнику потрібно не збільшення його посівних площ, а впровадження нових технологій, високоврожайних гібридів, дотримання всіх технологічних вимог, що повинно забезпечити належний валовий збір та урожайність в майбутніх роках.

Важливими складовими підвищення урожайності соняшнику є використання якісного насіння, застосування сівозмін, раціонального поєднання механічних і хімічних способів боротьби з бур'янами, науково обґрунтоване використання добрив, своєчасне збирання, очищення і сушіння насіння, раціональне комплектування машинних агрегатів та ефективне використання комплексів машин.

Література:

1. Розвиток виробництва соняшнику [Електронний ресурс] Режим доступу: http://studopedia.org/10-157597.html.

2. Ринок України // АПК- інформ. − 2001. – С. 13 - 16. [Електронний ресурс] Режим доступу: http://www.apk-inform.com/ru/news.

3. Держкомстат України. Сільське господарство України: Статистичний збірник 2014 р.

4. Державний комітет статистики України [Електронний ресурс] Режим доступу: http://www.ukrstat.gov.ua/.

5. Міністерство аграрної політики та продовольства України[Електронний ресурс] Режим доступу: http://minagro.gov.ua/node/14332.

ЕКОНОМІЧНА ЕФЕКТИВНОСТЬ І КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНІСТЬ ПІДПРИЄМСТВА

Лижова А. А.

Харківський національний технічний університет сільського господарства імені Петра Василенка

Науковий керівник – ст. викладач Сагачко Ю. М.

Специфіка сільськогосподарського виробництва полягає у значній залежності від погодних умов, природних ресурсів, тривалому циклі виробництва та ін.

Вперше поняття «конкурентоспроможність» було введено наприкінці 1970-х рр. М. Портером, який під конкурентоспроможністю приймає рентабельність та продуктивність використання ресурсів. На думку М. Портера, конкурентоспроможність – властивість товару, послуги, суб'єкта ринкових відносин виступати на ринку нарівні з присутніми там аналогічними товарами, послугами або конкуруючими суб'єктами ринкових відносин.

Для оцінки рівня конкурентоспроможності сільськогосподарських підприємств її слід розглядати з точки зору показників – кількісно-якісна характеристика соціально-економічних явищ і процесів, вимірник, який дозволяє судити про стан економіки країни, регіону, підприємства та зміни цього стану, про економічний розвиток, підйом або спад.

Показники економічної ефективності сільськогосподарського виробництва визначають і порівнюють за окремі роки або в середньому за 3-5 років. Вони характеризують ефективність використання землі як основного засобу виробництва, рівень продуктивності праці, тобто ефективність використання трудових ресурсів, фондовіддачу і фондомісткість продукції, окупність виробничих витрат, рівень рентабельності виробництва.

Визначення економічної ефективності виробництва окремих видів продукції рослинництва і тваринництва здійснюють на основі системи показників, які враховують відповідні особливості цих галузей. Важливою економічною категорією, яка властива діяльності підприємств на принципах господарського

розрахунку, є рентабельність. У процесі госпрозрахункової діяльності господарства мають відшкодувати свої витрати виручкою від реалізації продукції і одержати прибуток. Тому рентабельність — показник економічної ефективності сільськогосподарського виробництва, який свідчить про те, що господарство від своєї діяльності одержує прибуток.

Рівень рентабельності визначається в цілому по господарству - це сукупний рівень рентабельності. Дані річного звіту господарства дають змогу визначити також рівень рентабельності виробництва певного виду продукції, окремої культури або галузі. Вона характеризує також ефективність спожитих засобів виробництва, що включають суму річної амортизації основних фондів і вартість використаних у господарстві матеріальних оборотних засобів. Рентабельність сільськогосподарських підприємств визначається співвідношенням рівня собівартості і фактичних цін реалізації товарної продукції рослинництва і тваринництва.

Сільськогосподарські підприємства мають багато різноманітних засобів виробництва, які тією чи іншою мірою використовуються в господарстві. Для визначення економічної ефективності основних і оборотних фондів використовують такий показник, як норма прибутку.

Прибуток господарств — це реалізована частина їхнього чистого доходу, тому маса прибутку сільськогосподарських підприємств не повністю відображує їх вклад у створення чистого доходу суспільства. У сільському господарстві величина прибутку підприємства залежить від кількості і якості реалізованої продукції, її структури, рівня собівартості і фактичних цін реалізації.

Норма прибутку визначається з відношення прибутку до середньорічної вартості основних і оборотних фондів і виражається у відсотках. Цей показник визначається по господарству в цілому і показує величину прибутку, що припадає на 1 грн. основних і оборотних фондів. Практично в різних господарствах часто досягають однакового рівня рентабельності при виробництві однойменної продукції, але мають різні показники норми прибутку. Це свідчить про те, що основні і оборотні фонди господарств використовуються у виробництві з різною ефективністю.

Один із напрямів підвищення економічної ефективності сільського господарства — впровадження комплексної механізації і автоматизації виробництва в усіх галузях рослинництва і тваринництва і переведення їх на індустріальну основу.

Матеріальною основою підвищення економічної ефективності сільськогосподарського виробництва, зокрема зростання продуктивності праці, є впровадження досягнень науково-технічного прогресу, яке включає вдосконалення, раціональне поєднання і взаємодію всіх елементів праці — знарядь і предметів праці та робочої сили.

Оцінка конкурентоспроможності господарюючого суб'єкта не вичерпується повною мірою навіть такими ключовими показниками, як прибуток або чиста продукція, створена в процесі функціонування впродовж одного виробничого циклу. Прибуток, наприклад, може бути отриманий і при великій кредиторській заборгованості за довгостроковими й короткостроковими зобов'язаннями, при абсолютній неплатоспроможності, а в деяких випадках і при негативному значенні чистих активів.

Для конкурентоспроможності підприємства як сумарної конкурентоспроможності продукції, що виробляється, – це відношення суми виручки від реалізації усіх видів продукції до суми повної їх собівартості:

$$K = \frac{\sum_{i=1}^{n} Pi}{\sum_{i=1}^{n} Ci}$$

де К1 – коефіцієнт конкурентоспроможності підприємства за першою групою чинників; Рі – виручка від реалізації і-го виду продукції, грн.; Сі – повна собівартість і-го виду продукції, грн.; n – кількість видів продукції, що їх випускає підприємство.

Для оцінки конкурентоспроможності підприємства як вартості його майнового комплексу слід використати показник відношення ринкової вартості майна (виручки від продажу майна) до вартості чистих активів цього підприємства:

$$K_2 = \frac{Bm}{(An + Ao) - (Зк + Зд)}$$

де К2 – коефіцієнт конкурентоспроможності підприємства за другою групою чинників; Вт – ринкова вартість майна (виручка від продажу майна), грн.; Ап – залишкова вартість необоротних активів, грн.; Ао – вартість оборотних активів, грн.; Зк – короткострокові зобов'язання, грн.; Зд – довгострокові зобов'язання, грн.

Для оцінки конкурентоспроможності підприємства як об'єкту бізнесу доцільно використати показник відношення ринкової вартості майна (виручки від продажу майна) до вартості активів цього підприємства з урахуванням їх капіталізації:

$$K_3 = \frac{Bm}{(An + Ao) \cdot Kkan}$$

де К3 – коефіцієнт конкурентоспроможності

підприємства за третьою групою чинників; Kkan – коефіцієнт капіталізації. При обґрунтуванні значення коефіцієнта капіталізації слід орієнтуватися на передові агрофірми, що знаходяться в аналогічних умовах.

Четвертим важливим показником, що має бути використаний для оцінки конкурентоспроможності сільськогосподарського підприємства, є конкурентний статус:

$$KC = \frac{If - Ik}{Io - Ik} \cdot \frac{Sf}{So} \cdot \frac{Cf}{Co}$$

де КС – конкурентний статус підприємства; If – рівень стратегічних капіталовкладень; Ik – критична точка капіталовкладень, що знаходиться на межі прибутку і збитку; Io – оптимальний рівень капіталовкладень; Sf – діюча конкурентна стратегія; So – оптимальна конкурентна стратегія; Cf – наявні можливості; Co – оптимальні можливості.

Якщо розрахований показник конкурентного статусу знаходиться у межах від 0 до 0,5, це свідчить про низький рівень конкурентоспроможності досліджуваного підприємства; від 0,5 до 0,7 - середній рівень конкурентоспроможності; від 0,7 до 1 - високий рівень конкурентоспроможності.

Сучасна аграрна політика спрямована на підвищення економічної ефективності сільськогосподарського виробництва на основі вдосконалення економічних відносин між галузями в системі агропромислового комплексу. Це передбачає насамперед створення системи цін на продукцію агропромислового комплексу, яка б орієнтувала всі його ланки на високі кінцеві результати і створювала умови для роботи сільськогосподарських та переробки них підприємств на принципах господарського розрахунку і самофінансування.

Основними шляхами підвищення конкурентоспроможності аграрних підприємств є:

– використання найсучасніших техніки і технології;

– вхідний контроль якості сировини, матеріалів і комплектуючих;

– поліпшення стандартизації;

– використання маркетингових інструментів при виведенні на ринок товарів;

– інтеграційні зв'язки та технологічні інновації.

Підвищенню рівня конкурентоспроможності аграрних підприємств сприяють інтеграційні зв'язки та технологічні інновації. Нові маркетингові технології розширюють ринки збуту і гарантують кращий зв'язок між виробниками і споживачами. Продукція сільського господарства є ресурсною складовою виробництва у різних галузях національного господарства, а у харчовій промисловості – її основою.

Для підвищення конкурентоспроможності підприємства необхідно обрати свою стратегію діяльності: глибокого проникнення, розвитку товару, розвитку ринку чи стратегію диверсифікації. Вибір тієї чи іншої стратегії необхідно поєднувати з комплексом заходів, які дозволять стати підприємству конкурентоспроможним.

Література:

1. Портер М. Конкуренция.: уч. пос. / М. Портер – Москва: Вильямс, 2001. – 425 с.

2. Малік М.Й. Конкурентоспроможність аграрних підприємств: методологія і механізми: [монографія.] / М.Й. Малік, О.А. Нужна. – К.: Інститут аграрної економіки, 2007. – 270с.

3. Мочерний С.В., Устинко О.А., Чоботар С.І. Основи підприємницької діяльності: Посібник. Видавничий центр «Академія» 2001. – 280 с.

4. Розвиток та функціонування ринку агропромислової продукції: Практ. посібник / За ред. П.Т. Саблука. − К.: ІАЕ, 2000. − 556 с.

5. Шевельова С.О. Конкурентоспроможність молочного підкомплексу / С.О. Шевельова. – Тернопіль: Збруч, 2006. – 196 с

6. Зінченко О.І. Рослинництво / О.І. Зінченко, К.: Аграрна освіта, 2001.

МОЖЛИВОСТІ РОЗВИТКУ ВНУТРІШНЬОГО АУДИТУ В СУЧАСНИХ УМОВАХ ГОСПОДАРЮВАННЯ

Літвін О. А.

Харківський національний технічний університет сільського господарства імені Петра Василенка

Науковий керівник – к.е.н., доцент Гіржева О. М.

В умовах сучасних загальносвітових інтеграційних процесів система управління комерційними організаціями – планування, облік та контроль вибірково-господарської діяльності – дуже змінилася, водночас необхідність врахування інтересів власників комерційних структур, їх акціонерів, працівників вимагає застосування інноваційних методів. Практика свідчить, що на сьогодні найкращим інструментом ринкових змін у комерційній діяльності є впровадження системи внутрішнього аудиту [4].

Нажаль в Україні недооцінюється значення внутрішнього аудиту як самостійного виду

контролю. Це можна пояснити тим, що інформація з методики створення, значення, функцій, об'єктів, прийомів та засобів внутрішнього аудиту є недостатньою.

Значний внесок у розвиток наукової думки про внутрішній контроль належать вченим: Б.Усач, Л.Нападовська, Ф.Бутинець, А.Богомолов та ін. Із ряду зарубіжних вчених, що приділяли увагу дослідженням проблем сутності та змісту внутрішнього контролю, його місцю в системі наук можна назвати Е.Аренса, Р.Адамса, Дж.Робертсона та ін.

В економічно розвинутих державах внутрішньому аудиту приділяється така ж висока увага, як і зовнішньому. Але, якщо становлення зовнішнього аудиту в Україні вже відбулось, то вітчизняний внутрішній аудит професійному, законодавчому, і на інституціональному рівні має початковий етап розвитку.

Внутрішній аудит – це незалежна експертна діяльність аудиторської служби (відділу внутрішнього аудиту, аудитора) суб'єкта господарювання для перевірки і оцінки адекватності, ефективності системи внутрішнього контролю та якості виконання обов'язків працівниками. Відповідальність за організацію внутрішнього аудиту несе керівник підприємства, який зобов'язаний організувати безперервний процес ефективного контролю в усіх підрозділах підприємства, а також взаємовідносини зі всіма підрозділами і зовнішніми організаціями з питань контролю фінансово-господарської діяльності. Одним із принципів внутрішнього контролю (як і зовнішнього) є його незалежність [3].

Внутрішній аудит є частиною внутрішнього контролю, перед яким стоїть мета – забезпечення достатньої впевненості щодо досягнення базових цілей:

- ✓ достовірність та правдивість інформації;
- ✓ виконання правил, планів, процедур, законів, положень та контрактів;
- ✓ забезпечення захисту активів;
- ✓ економне та ефективне використання ресурсів;
- ✓ досягнення поставлених цілей діяльності та окремих програм.

Відмінності внутрішнього контролю від внутрішнього аудиту полягають в тому, що до першочергових обов'язків контролерів належить запобігання та виявлення помилок, розкрадань тощо; тоді як метою внутрішнього аудиту є вдосконалення діяльності в цілому. А це означає, що перед аудитором ставляться більш поширені цілі та завдання, ніж перед контролюючим суб'єктом.

Стандартів, що регулюють функціонування внутрішнього аудиту немає (за винятком нормативних документів НБУ з регламентації внутрішнього удиту в комерційних банках України), і це зменшує поширення передового досвіду в цій сфері діяльності на інших підприємствах. З іншого боку, відсутність будь-яких обмежень на зміст форми проведення внутрішнього аудиту стимулює розробку суб'єктами господарювання власних форм реалізації його функцій.

Потреба у створенні внутрішнього аудиту в Україні виникає на великих підприємствах з різними видами діяльності, зі складною розгалуженою структурою і великою кількістю дочірніх підпорядкованих підприємств. Робота фахівців внутрішнього аудиту в цьому напрямі полягає, насамперед,в уніфікації і стандартизації облікових процесів для правильного формування зведеної чи консолідованої зовнішньої і, перш за все, внутрішньої звітності. Працівники бухгалтерських служб, територіально відокремлених структурних підрозділів, дочірніх і залежних підприємств не завжди дотримуються єдиної методики ведення бухгалтерського обліку і, особливо його підсистеми – управлінського обліку. Внаслідок відсутності єдиного методологічного підходу одні й ті ж самі операції відображаються по-різному, а це може стати причиною невірогідності консолідованої звітності. Така недостовірність звітності, у свою чергу, не дає змоги керівництву оцінити реальне фінансове становище підприємства в цілому і правильно визначити напрями його подальшого розвитку. Крім того, фахівці служби відділу внутрішнього аудиту можуть залучатись як експерти при виникненні розбіжностей між головною компанією і підприємствами, що входять до її структури. Вони можуть за розпорядженням керівництва визначати доцільність та ефективність здійснення окремих операцій, правильність відображення їх у системі обліку та звітності, надання інформації менеджерам. У разі виявлення під час здійснення контролю невідповідностей (відхилень, помилок, шахрайства тощо) внутрішній аудитор надає власнику та менеджерам рекомендації щодо коригування діяльності або системи управління, які, відповідно знаходять своє відображення в обліку.

В Україні впровадження внутрішнього аудиту розпочалось з банківських установ. Саме НБУ своєю постановою зобов'язав комерційні банки запровадити внутрішній аудит [2]. Більшість керівників господарюючих суб'єктів поки що не приділяють особливої уваги впровадженню системи внутрішнього аудиту і це пов'язано в

першу чергу з тим, що проблеми фінансової стратегії та контролю покладені в більшості випадків на головного бухгалтера. Такий стан контролю нерідко призводить до негативних наслідків. Таким чином, на мою думку, було б доцільно запровадити внутрішній аудит в інших комерційних підприємствах України.

Якщо розглядати питання форми організації служби внутрішнього аудиту на окремому підприємстві, варто відзначити, що це повинно вирішуватись власником або керівником в залежності від цілей та задач, поставлених перед цією службою. У будь-якому випадку служба внутрішнього аудиту повинна буди укомплектована професійно-придатними, кваліфікованими кадрами, які здатні виконати покладені на них функціональні обов'язки.

Функціонування служби внутрішнього аудиту на підприємстві, за умови додержання вимог до її організації, є надійною гарантією недопущення в майбутньому необґрунтованих і незаконних дій працівників підприємства, неправильних та неефективних управлінських рішень.

Таким чином, визначені основні напрямки вирішення проблеми якості організації служби внутрішнього аудиту на підприємствах України. Але, дана проблема потребує подальшого дослідження та вирішення. Наявність ефективного внутрішнього аудиту стає невід'ємною складовою успішного розвитку господарської діяльності.

Враховуючи вище наведене, можна констатувати, що внутрішній аудит є одним із видів внутрішньогосподарського контролю суб'єктів підприємницької діяльності. Разом з тим, слід звернути увагу на те, що вітчизняний внутрішній аудит значно відрізняється від зарубіжного: відсутністю професійних стандартів та єдиних вимог до професійного рівня внутрішніх аудиторів, умовністю незалежності внутрішнього аудиту.

Література:

1. Закон України «Про аудиторську діяльність» від 14.09.2006 р. № 140: [електронний ресурс]. – Режим доступу: http://portal.rada.gov.ua

2. Положення про організацію внутрішнього аудиту в комерційних банках України, затверджене Постановою Правління Національного банку України від 20.03.1998 р. № 114

3. Давидов Г.М. Аудит:[Підручник]/ Г.М. Давидов. – К.:Знання, 2204. – 511 с.

4. Міжнародні стандарти аудиту, надання впевненості та етики. – К.:АПУ, 2006. – 1144 с.

ШЛЯХИ ЗНИЖЕННЯ СОБІВАРТОСТІ ПРОДУКЦІЇ

МАРУСЕНКО В. Г.

Харківський національний технічний університет сільського господарства імені Петра Василенка

Науковий керівник – к.е.н., доцент Артеменко О. О.

В умовах ринкової економіки, коли головною метою підприємств є прагнення до одержання максимального прибутку, зниження собівартості продукції стає головним чинником на шляху його підвищення.

Собівартість продукції є не тільки найважливішою економічною категорією, але і якісним показником, на підставі якого можна судити про ефективність використання підприємством різноманітних видів ресурсів, а також про рівень організації праці на підприємстві.

Собівартість продукції - один з найважливіших економічних показників діяльності промислових підприємств і об'єднань, який показує в грошовій формі всі витрати підприємства, пов'язані з виробництвом і реалізацією продукції. Собівартість продукції, будучи витратами підприємства на виробництво і обіг, служить основою порівняння витрат і доходів, тобто самоокуповування - основоположної ознаки ринкового господарського розрахунку. Собівартість - один з найважливіших показників ефективності споживання ресурсів.

Собівартість показує всі успіхи і невдачі підприємства в організації виробництва того або іншого продукту. Якщо собівартість такого ж або аналогічного продукту конкурентів нижче, то це означає, що виробництво і збут на нашому підприємстві були організовані нераціонально. Отже, необхідно внести зміни. Вирішити, які потрібні зміни, допоможе знову ж таки собівартість, оскільки вона є одним з чинників формування асортименту.

Крім того, собівартість складає частину вартості продукції і показує, в що обходиться виробництво продукції для підприємства (фірми), тому собівартість є основним ціноутворюючим чинником. Чим більше собівартість, тим вище буде ціна за інших рівних умов. Різниця між ціною і собівартістю складає прибуток. Отже, для збільшення прибутку необхідно або підвищити ціну, або понизити собівартість.

Джерелами зниження собівартості продукції є ті затрати, за рахунок економії яких знижується собівартість продукції, а саме: затрати уречевленої праці, які можуть бути знижені за рахунок покращення використання засобів і предметів

праці; затрати живої праці, які можуть бути скорочені за рахунок росту продуктивності праці; адміністративно-управлінські витрати.

План по собівартості продукції на підприємстві включає такі елементи:

- планування зниження собівартості товарної продукції;
- складання кошторису витрат на виробництво;
- складання планових калькуляцій окремих видів продукції.

Планування зниження собівартості товарної продукції здійснюють шляхом планування зниження затрат на 1 грн. товарної продукції. Всі фактори, що впливають на зміну цих витрат, можуть бути об'єднані у перелічені вище групи.

Розрахунок зниження собівартості продукції за факторами виконують в такій послідовності: мета складання кошторису витрат на виробництво - встановлення всієї суми затрат на виробництво в плановому році. Сюди входять всі затрати на виробництво товарної продукції, а також витрати, пов'язані із зміною залишків незавершеного виробництва, витрати майбутніх періодів та інші.

Основні напрями розв'язування проблеми. Зниження цін - це легкий спосіб швидко привернути увагу клієнтів, але поганий спосіб для забезпечення успіху на довгостроковий період. Причина в тому, що, знизивши ціну на 10 %, ви ризикуєте понизити свій прибуток на 50 %. Підприємства часто намагаються понизити ціну, але знизити ціни в змозі кожний, але не кожному вистачає розуму зробити товар кращим.

Собівартість продукції – це грошова форма витрат на підготовку її виробництва, виготовлення і збут. Відображаючи рівень витрат на виробництво, собівартість комплексно характеризує ступінь використання усіх ресурсів підприємства, а значить, і рівень техніки, технології та організації виробництва. Чим краще працює підприємство, інтенсивніше використовує виробничі ресурси, успішніше удосконалює техніку, технологію і організацію виробництва, тим нижча собівартість продукції. Тому собівартість є одним з важливих показників ефективності виробництва. Собівартість продукції має тісний зв'язок з її ціною. Це проявляється в тому, що собівартість слугує базою ціни товару і її нижньою межею для виробника.

При обчисленні собівартості продукції важливе значення має визначення складу витрат, які в неї включаються. Як відомо, витрати підприємства відшкодовуються за рахунок двох власних джерел: собівартості і прибутку.

Загальний принцип цього розмежування полягає в тому, що через собівартість повинні відшкодовуватися витрати підприємства, що забезпечують просте відтворення усіх факторів виробництва; предметів, засобів праці, робочої сили і природних ресурсів. Відповідно до цього у собівартість продукції включаються витрати на: дослідження ринку і виявлення потреби у продукції; підготовку і освоєння нової продукції; виробництво, включаючи витрати на сировину, матеріали, енергію, амортизацію основних фондів, оплату праці персоналу; обслуговування виробничого процесу і управління ним; збут продукції (пакування, транспортування, реклама, комісійні витрати); розвідку, використання і охорону природних ресурсів (витрати на геологорозвідувальні роботи, плата за воду, деревину, витрати на рекультивацій земель, охорону повітряного, водного басейнів); набір і підготовку кадрів; поточну раціоналізацію виробництва (удосконалення технології, організації виробництва, праці, підвищення якості продукції), крім капітальних витрат.

Треба мати на увазі, що з різних причин на практиці повної відповідності між дійсними витратами на виробництво і собівартістю продукції не існує. Так, згідно з їхнім порядком не включаються у собівартість, а відшкодовуються за рахунок прибутку або джерел витрати на підготовку і освоєння нової продукції серійного і масового виробництва. Разом з тим є витрати, які включаються у собівартість продукції, але не мають прямого зв'язку з виробництвом. До них належать оплата часу виконання державних обов'язків працівниками підприємства, скорочення робочого дня підлітків, матерів, які мають дітей віком до одного року та ін.

Непродуктивні витрати підприємства, пов'язані з виробничою діяльністю (втрата від браку, недостач і псування матеріалів, простоїв тощо), включаються у фактичну собівартість продукції, а втрати від порушення договорів з іншими підприємствами і організаціями (штрафні санкції) відшкодовуються за рахунок прибутку.

Склад витрат, які включаються у собівартість, не є незмінним. Він може дещо змінюватися з різних практичних міркувань. Але загальною тенденцією таких змін повинно бути повніше відображення у собівартості дійсних витрат на виробництво продукції.

Найбільш ефективним шляхом зниження собівартості продукції є впровадження економічних технологій виробництва, переймання світового досвіду зі зменшення собівартості. Так, Японія навчилася економити все: електроенергію, метали, робочу силу для створення більшості матеріальних продуктів. Чому ми не можемо перейняти їхній досвід? Ресурсоекономні,

ресурсозберігаючі технології – це вихід для українського товаровиробника.

Також важливим є дотримання всіх головних принципів ефективного розміщення продуктивних сил: це скорочення шляхів між виробником та покупцем, між виробництвом і сировинною базою.

Дотримання загальних економічних принципів та законів – важливий шлях для зниження собівартості продукції, яка не буде призводити до погіршення кінцевого продукту і дасть для вітчизняного товаровиробника можливість отримувати додаткових покупців та додаткові прибутки.

Література:

1. Горбонос Ф.В. Економіка підприємств: підручник / Ф.В. Горбонос - К. : Знання, 2010. – 463 с.

2. Савицька Г.В. Економічний аналіз діяльності підприємства [Текст]: навч. посібник / Г.В. Савицька. – [3-тє вид., випр. і доп.] – К.: Знання, 2007. – 668 с.

3. Булатова А.З. Економіка: Підручник / Під ред. доц. А.З. Булатова. [2-е видавництво, перераб. і доп.] - К.: Видавництво БЕК, 2007. – 816 с.

4. Економіка та організація виробництва: підручник / За ред. В.Г. Герасимчука, А.Е. Розенплентера. – К.: Знання, 2001. – С. 175-177.

АНАЛІЗ ФІНАНСОВОГО СТАНУ ПІДПРИЄМСТВА

МАРЧЕНКО А. О.

Харківський національний технічний університет сільського господарства імені Петра Василенка

Науковий керівник – ст. викладач Краля В. Г.

Перехід до ринкової економіки потребує від підприємства підвищення ефективності виробництва, конкурентоздатності продукції і послуг на основі впровадження досягнень науково-технічного прогресу, ефективних форм господарювання і управління виробництвом, активізації підприємництва і т.п. Важлива роль у реалізації цієї задачі приділяється аналізу господарської діяльності підприємств. З його допомогою виробляються стратегія і тактика розвитку підприємства, обґрунтовуються плани й управлінські рішення.

Аналізом фінансового стану підприємства, займаються керівники і відповідні служби, також засновники, інвестори з метою вивчення ефективного використання ресурсів. Фінансовий стан підприємства характеризується розміщенням і використання засобів підприємства. Ця інформація представляється в балансі підприємства.

Основними чинниками, що визначають фінансовий стан підприємства, є, по-перше, виконання фінансового плану і поповнення в міру виникнення потреби власного обороту капіталу за рахунок прибутку і, по-друге, швидкість оборотності оборотних коштів (активів). Важливим показником, у якому виявляється фінансовий стан, виступає платоспроможність підприємства, під яким розуміють його спроможність вчасно задовольняти платіжні вимоги, повертати кредити, проводити оплату праці персоналу, вносити платежі в бюджет. В аналіз фінансового стану підприємства входить аналіз бухгалтерської звітності, пасив і актив, їхній взаємозв'язок і структура; аналіз платоспроможності і кредитоспроможності підприємства і т.п.

Показниками екстенсивного розвитку є кількісні показники використання ресурсів: чисельність працюючих, величина використаних предметів праці, об'єм основних виробничих фондів, величина амортизації та авансованих оборотних засобів. Показники інтенсивного розвитку – якісні показники використання ресурсів: продуктивність праці, матеріаловіддача, матеріаломісткість, фондовіддача, фондомісткість, кількість оборотів оборотних засобів або коефіцієнт закріплення оборотних засобів. Процес екстенсивного нарощування виробничого потенціалу є необхідним, але обмежується фінансовими можливостями підприємства. Економічно виправданим є таке нарощування виробничого потенціалу, яке супроводжується більш високим проростом фінансових результатів.

Оцінка результатів інтенсифікації включає таку систему розрахунків:

а) визначення динаміки показників інтенсифікації;

б) визначення співвідношення приросту використання виробничих ресурсів в розрахунку на 1% приросту обсягу виробництва;

в) розрахунок частки впливу зміни показників інтенсифікації на приріст обсягу виробництва;

г) розрахунок відносної економії виробничих ресурсів;

д) комплексна оцінка всебічної інтенсифікації виробництва.

Проаналізувавши загальний стан підприємства можна зробити пропозиції по покращенню фінансового стану підприємства:

1. Перш за все підприємство повинно реалізувати всю продукцію, що застоюється на

складах. Реалізацією і просуванням продукції на ринок на підприємстві займається відділ маркетингу. Введення сучасної моделі відділу маркетингу забезпечує зв'язок цього відділу з всіма іншими відділами підприємства, що забезпечує їх ефективну роботу.

2. Знищення собівартості продукції – дозволить підприємству бути конкурентоспроможним на ринку збуту. Можливе за рахунок впровадження нової техніки, технологій, більш раціонального використання як матеріальних так і трудових ресурсів, зменшення питомої ваги постійних затрат в собівартості продукції, адже зниження собівартості продукції прямо пропорційно впливає на збільшення прибутку підприємства.

3. Збільшення грошових коштів на розрахунковому рахунку підприємства, що збільшить коефіцієнт абсолютної ліквідності і дозволить підприємству брати довго і короткострокові позики в банку для фінансування поточної діяльності, які видаються лише платоспроможним підприємствам, в яких коефіцієнт абсолютної ліквідності відповідає нормі.

Фінансовий стан підприємства є однією з найважливіших характеристик діяльності кожного підприємства. Тому метою оцінки фінансового стану підприємства є пошук резервів підвищення рентабельності виробництва і зміцнення комерційного розрахунку як основи стабільної роботи підприємства і виконання ним зобов'язань перед бюджетом, кредиторами та іншими установами.

Фінансовий стан підприємства треба систематично й усебічно оцінювати з використанням різних методів, прийомів та методик аналізу.

АНАЛІЗ ВИКОРИСТАННЯ ПРИБУТКУ ПІДПРИЄМСТВА

МАТЕЦЬКИЙ І. В.
Харківський національний технічний університет сільського господарства ім.. Петра Василенка
Науковий керівник – д.е.н., професор Родіонов О. В.

Основою ринкового механізму є економічні показники, необхідні для планування і об'єктивної оцінки виробничо-господарської діяльності підприємства, освіти і використання спеціальних фондів, порівняння витрат і результатів на окремих стадіях відтворювального процесу.

Отримання прибутку відіграє велику роль у стимулюванні розвитку виробництва. Але в силу певних обставин або упущень у роботі (невиконання договірних зобов'язань, незнання нормативних документів, що регулюють фінансову діяльність підприємства) підприємство може зазнати збитків. Прибуток - це узагальнюючий показник, наявність якого свідчить про ефективність виробництва, про благополучне фінансовому стані.

Основними показниками прибутку, що використовується для оцінки виробничо-господарської діяльності виступає: балансовий прибуток, прибуток від реалізації продукції, що випускається, валовий прибуток, оподатковуваний прибуток, прибуток, що залишається в розпорядженні підприємства або чистий прибуток.

Головне призначення прибутку в сучасних умовах господарювання - віддзеркалення ефективності виробничо-збутової діяльності підприємства.

Зростання прибутку визначає зростання потенційних можливостей підприємства, підвищує ступінь його ділової активності, створює фінансову базу для самофінансування, розширеного відтворення, рішення проблем соціальних і матеріальних потреб трудових колективів. Вона дозволяє здійснювати капітальні вкладення у виробництво (тим самим розширюючи і оновлюючи його), впроваджувати нововведення, вирішувати соціальні проблеми на підприємстві, фінансувати заходи щодо його науково - технічного розвитку.

Важливим фактором, що впливає на величину прибутку від реалізації продукції є зміна обсягу виробництва і реалізації продукції. Падіння обсягу виробництва при економічних умовах, не рахуючи ряду протидіючих факторів, як, наприклад, зростання цін, неминуче спричиняє скорочення обсягу прибутку. Звідси випливає висновок від необхідності прийняття невідкладних заходів щодо забезпечення зростання обсягу виробництва продукції на основі технічного оновлення та підвищення ефективності виробництва.

Таким чином, можна зробити висновок, що одні й ті ж елементи процесу виробництва, саме засоби праці, предмети праці і працю, розглядаються, з одного боку, як основні первинні чинники збільшення обсягу промислової продукції, а з іншого - як основні первинні чинники, що визначають витрати виробництва. Характер розподілу прибутку визначає багато істотних аспектів діяльності підприємства, впливаючи на її результативність.

Розподіл прибутку здійснюється у відповідності із спеціально підроблених

політикою, формування якої представляє собою одну з найбільш складних завдань загальної політики управління прибутком підприємства.

Розподіл чистого прибутку дозволяє розширювати діяльність організації за рахунок власних, більш дешевих джерел фінансування. При цьому знижуються фінансові витрати організації на залучення додаткових джерел.

Чистий прибуток є одним з найважливіших економічних показників, що характеризують кінцеві результати діяльності підприємства. Кількісно вона являє собою різницю між сумою прибутку до оподаткування та сумою внесених у бюджет податків з прибутку, економічних санкцій та інших обов'язкових платежів підприємства, що покриваються за рахунок прибутку.

Розподіл чистого прибутку відображає процес формування фондів і резервів підприємства для фінансування потреб виробництва та розвитку соціальної сфери.

Весь прибуток, що залишається в розпорядженні підприємства, поділяється на дві частини: перша збільшує майно підприємства і бере участь в процесі накопичення, друга характеризує частку прибутку, що використовується на споживання. При цьому не обов'язково весь прибуток, який спрямовується на нагромадження, використовувати повністю. Залишок прибутку, не використаної на збільшення майна, має важливе резервне значення і може бути використаний в наступні роки для покриття можливих збитків.

Прибуток від реалізації продукції, робіт, послуг займає найбільшу питому вагу в структурі балансового прибутку підприємства. Її величина формується під впливом трьох основних чинників: собівартості продукції, обсягу реалізації і рівня діючих цін на реалізовану продукцію. Найважливішим із них є собівартість.

Важливим завданням аналізу є вивчення питань використання засобів накопичення і споживання. Кошти цих фондів мають цільове призначення і витрачаються відповідно до затверджених кошторисів.

Ми вважаємо,що основними джерелами збільшення суми прибутку є збільшення обсягу реалізації продукції,зниження її собівартості,підвищення якості товарної продукції,реалізація її на більш вигідних ринках збуту.

Література:

1. Бланк І.А. Управління прибутком. - Київ: Нанацентр ЛТД, 2001. – 543 с

2. Козлов Н.В. Аналіз та прогнозування прибутку підприємства / Н.В. Козлов / Проблеми прогнозування. - 2003 .- № 4. - С. 12-14.

3. Ануфрієв В.Є. Облік і планування фінансових результатів / / Бухгалтерський облік. - 2006. - № 4. – С. 45-52.

4. Шамхалов Ф.Р. Прибуток - основний показник результатів діяльності організації // Фінанси. - 2004. - № 6. – С. 19-22.

5. Шеремет А.Д. Теорія економічного аналізу: Підручник. - М.: Инфра-М, 2002. - 333 с.

КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНІСТЬ ВИРОБНИЦТВА НАСІННЯ СОНЯШНИКА СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИМИ ПІДПРИЄМСТВАМИ НА ВНУТРІШНІХ РИНКАХ

МЕЛЬНИК К. Р.

Харківський національний технічний університет сільського господарства ім. Петра Василенка.

Науковий керівник – к.е.н. Майборода М. М.

З розвитком ринкових відносин відбувається становлення і формування конкурентного середовища в національній економіці. Підвищення жорсткості методів та форм прояву конкуренції, прискорення темпів змін параметрів ринку викликали об'єктивну необхідність розроблення та втілення на українських підприємствах принципово нових підходів до управління конкурентоспроможністю продукції і формування стратегії підприємства.

Сучасні вимоги ведення бізнесу вимагають постійної адаптації до змін. Сьогодні вже жодне підприємство не може бути упевненим, що його конкурентні переваги не будуть запозиченими іншими конкурентами. Управління ж конкурентоспроможністю продукції на сьогоднішній день займає чи не центральне місце у загальній системі управління підприємством. Саме рух теоретичних розробок, концепцій від маркетингового підходу в управлінні до концепції управління конкурентоспроможністю продукції є найактуальнішими для менеджменту підприємства, адже це вже не просто відповідальність за збут окремого відділу, або певна функція, це інтегрований процес, який складається із декількох взаємопов'язаних складових та від якого залежить конкурентоспроможність підприємства.

Конкуренція в сільському господарстві формується одночасно по двох напрямах: між господарствами з різними формами власності і господарювання; між усіма товаровиробниками за найбільш вигідні економічні умови діяльності та фінансові результати.

Сьогодні найбільш істотну конкуренцію колективним сільськогосподарським підприємствам складають особисті підсобні господарства населення. Збільшення земельних наділів і зростання поголів'я худоби сприяє перетворенню їх у товарні господарства, але поки в конкурентній боротьбі за ринки збуту їх місце не значне.

Підвищенню конкурентоспроможності сільськогосподарського виробництва регіону будуть сприяти інтеграція сільськогосподарських і переробних підприємств, створення інфраструктури ринку продукції (сховища, холодильні господарства, транспортне обслуговування); вдосконалення регіональної структури виробництва (у тому числі визначення оптимальних зон і концентрації виробництва цукрового буряка, соняшнику, м'яса, молока для задоволення потреб області); державна підтримка розвитку соціальної сфери на селі.

Особливий вплив на формування конкуренції в сільському господарстві надає взаємини між господарствами-виробниками сільськогосподарської продукції і підприємствами переробки. Конкуренція між ними виявляється на ринку збуту продукції, у встановленні ціни на продукцію сільського господарства, яка для переробного підприємства є сировиною. Судити про це можна по величині частки закупівельної ціни у роздрібній ціні продукту. По всіх видах сільськогосподарської продукції, крім м'яса, частка ціни продажів у роздрібній ціні не перевищує 40%. Частка ціни зерна пшениці в ціні борошна становить менше 20%. Частка ціни зерна в роздрібній ціні хліба з пшеничного борошна знизився до 9%. Частка ціни сільськогосподарських підприємств у роздрібних цінах на м'ясо становила 25-33%, що зумовило збитковість його виробництва. Частка закупівельної ціни молока у роздрібній ціні 33%. Звичайно такий рівень цін на сільськогосподарську продукцію не дозволяє сільськогосподарським підприємствам окупати витрати на її виробництво і вони змушені його скорочувати, особливо виробництво продукції тваринництва. Такі умови не сприяють підвищенню конкурентоспроможності сільськогосподарських підприємств, так як вони негативно позначаються на розвитку виробництва.

Розглянемо конкурентоспроможність сільськогосподарськоих підприємств на прикладі ПП „Агропрогрес".Підприємство здійснює виробничу і комерційну діяльність на базі як власних, так і орендованих земель і майна. Підприємство знаходиться в лісостеповій зоні, на відстані 150 км. від Харкова.

Метою діяльності підприємства є отримання прибутку. Предмет діяльності підприємства :

- вирощування зернових, технічних та решти культур віднесених до інших видів рослинництва;
- розведення ВРХ, свиней.

Форма власності приватна.

Майно підприємства складають основні та оборотні кошти, а також інші цінності, вартість яких відображається на самостійному балансі.

Підприємство є відкритою системою, що перебуває в постійній взаємодії з тими чи іншими елементами зовнішнього середовища. Дослідженню зовнішнього середовища слід приділяти достатню увагу, оскільки воно зумовлює рівень визначеності, в умовах якого приймаються управлінські рішення.

Особливістю факторів середовища прямої дії є інтенсивність і постійний характер впливу, спрямованість на зміну базових внутрішніх складових підприємств. Це потребує оперативного розроблення заходів щодо пом'якшення їх негативних наслідків або, навпаки, повнішого використання сприятливих можливостей. До цих факторів належать: споживачі, (покупці); постачальники; конкуренти.

Аналіз споживачів як фактора безпосереднього оточення організації в першу чергу має своїм завданням складання характеристики тих, хто купує продукт, реалізований організацією. ПП «Агропрогрес» ретельно вивчає своїх споживачів.

Перед усім ПП «Агропрогрес» ставить за мету визначити:

- який продукт у найбільшій мірі буде прийматися покупцями;
- на який обсяг продажу може розраховувати організація;
- наскільки можна розширити коло потенційних покупців;
- що очікує продукт у майбутньому.

Дане підприємство має потенційних покупців, тобто, його цільовий сегмент ринку є переважно підприємства переробної промисловості.

Вивчення постачальників ПП «Агропрогрес» здійснюється враховуючи характеристики, що в першу чергу впливають на його діяльність, а саме: вартість товару, що поставляється; гарантія якості товару, що поставляється; тимчасовий (сезонний) графік постачання товару; пунктуальність і обов'язковість виконання умов постачання товару..

Вивчення конкурентів, тобто тих, з ким організації доводиться боротися за споживача і за ресурси, щоб забезпечити своє існування, займає особливе і важливе місце в стратегічному

управлінні. Таке вивчення спрямоване на те, щоб виявляти слабкі і сильні сторони конкурентів і на базі цього побудувати свою стратегію конкурентної боротьби.

Створення підприємствами власних сировинних ресурсів, замкнутого циклу виробництва і реалізації продукції, впровадження прогресивних технологій, інновацій, вдосконалення економічних відносин між учасниками ринку дасть можливість підвищити обсяги виробництва та якість продукції, що в кінцевому підсумку дасть можливість стати, безпосередньо, головним конкурентом на ринку.

Література:

1. Галузі АПК // Міністерство аграрної політики України/[Електронний ресурс] // Www. minagro. kiev. ua.

2. Єранкін О.О. Вплив аграрної політики на маркетингову діяльність підприємств АПК Ук¬раїни // Економіка АПК: Підручник/ О.О. Єранкін .– 2008.– №6. – С. 29–39.

3. Збарський В.К. Конкурентоспроможність високотоварних сільськогосподарських підприємств / В.К. Збарський, М.А. Місевич; За ред. професора В.К. Збарського. – К.: ННЦ ІАЕ, 2009. – 310 с.

4. Клівець П.Г. Стратегія підприємства: Навч. Посібник / П.Г П.Г – К.: Академвидав, 2007. – 320 с.

5. Статистична інформація // Державний комітет статистики України [Електронний ресурс] // Www. ukrstat. gov. ua.

АНАЛІЗ ВИКОРИСТАННЯ ФОНДУ ОПЛАТИ ПРАЦІ

МІНДОЛІНА О. А.

Харківський національний технічний університет сільського господарства імені Петра Василенка

Науковий керівник – к.е.н., доцент Артеменко О. О.

Фонд оплати праці (ФОП) — основний економічний показник з оплати праці, який широко використовується у господарській практиці, статистичній звітності та економічному аналізі.

Загальна сума фонду оплати праці (ФОТ) може бути достатньо точно визначена на підставі даних прогнозу продажів, очікуваного виконання плану виробництва шляхом накладення на очікувані результати роботи принципів оплати праці, що діють на підприємстві. Таким чином, сума ФОТ закладається в плани підприємства як частину майбутніх витрат, знаходячи своє віддзеркалення в бюджеті руху грошових коштів (див. зауваження нижче) і бюджеті доходів і витрат.

До фонду оплати праці включаються: основна, додаткова зарплата, інші компенсаційні та заохочувальні виплати.

Основна заробітна плата працівника залежить від результатів його праці й визначається тарифними ставками, відрядними розцінками, посадовими окладами, а також надбавками й доплатами в розмірах, не вищих за встановлені чинним законодавством.

Рівень додаткової оплати праці здебільшого залежить від кінцевих результатів діяльності підприємства. Зазвичай до додаткової оплати праці належать премії, інші заохочувальні та компенсаційні виплати, а також надбавки й доплати, не передбачені чинним законодавством або встановлені понад розміри, дозволені останнім. За розрахунками середньої структури середньомісячного заробітку персоналу на виробничих підприємствах України протягом кількох останніх років, основна заробітна плата й додаткова оплата праці становлять відповідно 70-80 і 20-30 % від загальної величини цього заробітку.

Інші заохочувальні та компенсаційні виплати. До них належать виплати у формі винагород за підсумками роботи за рік, премії за спеціальними системами і положеннями, компенсаційні та інші грошові й матеріальні виплати, які не передбачені актами чинного законодавства або, які провадяться понад встановлені зазначеними актами норми.

Розмір мінімальної заробітної плати встановлюється Верховною Радою України за поданням Кабінету Міністрів України, як правило, один раз на рік під час затвердження Державного бюджету України. Однак такий порядок нерідко порушується самою ж Верховною Радою України, яка може переглядати розмір мінімальної заробітної плати і декілька разів на рік.

Завданнями аналізу фонду оплати праці є:

1) систематичний контроль за використанням фонду зарплати;

2) виявлення можливостей економії коштів за рахунок росту продуктивності і зниження трудомісткості продукції.

Залежно від одиниці виміру, за якою обчислюється фонд заробітної плати (людино-година, людино-день, людино-місяць тощо), розрізняють годинний, денний, місячний (квартальний, річний) фонд заробітної плати.

Годинний фонд заробітної плати являє собою заробітну плату, нараховану робітникам за фактично відпрацьовані години в умовах нормальної тривалості зміни.

Денний фонд заробітної плати складають суми, нараховані за час фактичної роботи, а також суми, нараховані за невідпрацьований час. Він характеризує оплату фактично відпрацьованих людино-днів.

До суми денного фонду заробітної плати включають: годинний фонд заробітної плати; доплати за роботи в понаднормовий час і святкові дні, оплату внутрішньо-змінних перерв у роботі не з вини робітника; оплату перерв у роботі матерів, які годують дітей; оплату внутрішньо-змінного часу, витраченого на виконання державних та громадських обов'язків.

До місячного (квартального, річного) фонду заробітної плати включають: денний фонд заробітної плати; оплату чергових відпусток; винагороди за стаж роботи; виплату вихідної допомоги; оплату людино-днів, витрачених на виконання державних і громадських обов'язків; виплату заробітної плати робітникам, відрядженим на інші підприємства або для проходження навчання без виключення зі списків підприємства; оплату цілоденних простоїв не з вини робітника.

При аналізі визначають абсолютне та відносне відхилення по фонду зарплати.

Абсолютне відхилення – це різниця між фактично виплаченим фондом зарплати і плановим.

Фактичний фонд > планового – перевитрати.

Фактичний фонд < планового – економія.

Відносне відхилення це – різниця між фактично виплаченим фондом зарплати та плановим, скоригованим на % виконання плану по продукції (плановий фонд помножити на % виконання плану): 100%

Відносне відхилення в загальних рисах характеризує вплив використання фонду зарплати на рівень собівартості продукції.

Безпосередню участь у виробництві продукції беруть тільки робітники, тому при аналізі фонду зарплати робітників непромислових господарств та несписокового складу, їх плановий фонд не коригують на % виконання плану виробництва, а для їх характеристики визначають питому вагу промислово-виробничого і непромислового персоналу.

У процесі аналізу необхідно вивчити причини відхилень фактичних показників від планових, структуру фонду зарплати за категоріями працюючих, а також проаналізувати вплив факторів на абсолютне і відносне відхилення фонду оплати праці.

На абсолютне відхилення фонду зарплати впливає два фактори:

1) чисельність робітників;

2) середньорічна зарплата одного робітника.

Для визначення впливу чисельності на абсолютне відхилення фонду зарплати необхідно відхилення від планової чисельності помножити на середню планову зарплати одного робітника у звітному періоді.

Для визначення впливу зміни середньої зарплати на абсолютне відхилення фонду зарплати необхідно суму відхилень від планової середньорічної зарплати помножити на фактичну чисельність робітників.

Література:

1. Закон України "Про оплату праці" від 1996р., зі змінами та доповненнями (ВВР, 2000, N 50, ст.436 N 96-IV (96-15) від 11.07.2002, ВВР, 2002, N 41, ст. 294).

2. Антосенков Е., Кокин Ю. . Реформа заработной платы - ожидание и реальность. // Экономист. 2003. - №4.

3. Інтернет-ресурс: http://profmeter.com.ua/Encyclopedia/detail.php?ID=788

4. Інтернет-ресурс: Економічний аналіз (Конспект лекцій УДПСУ) http://books.br.com.ua/29612

5. Завіновська Г.Т. Економіка праці: Навч. Посібник. - К.: КНЕУ, 2000

6. Науково-методичні підходи до прогнозування фонду оплати праці у системі макропоказників : Автореф. дис... канд. екон. наук: 08.02.03 / Н.М. Дмитренко; Н.-д. екон. ін-т М-ва економіки та з питань європ. інтегр. України. — К., 2005. — 19с.

ПЕРЕВАГИ ТА НЕДОЛІКИ АВТОМАТИЗАЦІЇ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ НА ПІДПРИЄМСТВАХ

МУРЕНКО С. В.

Харківський національний технічний університет сільського господарства імені Петра Василенка

Науковий керівник – д.е.н., професор Маренич Т. Г.

У даний час мало хто уявляє собі ведення бухгалтерського обліку лише шляхом ручного заповнення величезної кількості необхідних бухгалтерських документів, бланків звітності та первинних форм. При веденні бухгалтерського обліку вручну можливі різноманітні, в тому числі арифметичні помилки. Уникнути багатьох помилок та впорядкувати звітність українському бухгалтерові допоможе автоматизація бухгалтерського обліку. Комп'ютерна програма, звичайно, не може замінити грамотного

бухгалтера, однак вона допоможе скоротити рутинні операції, вкаже на помилки у звітності, полегшить облік і дасть можливість тверезо поглянути на фінансове становище підприємства.

Використання комп'ютерів для ведення обліку принципово змінило технологію обробки облікової інформації, побудову облікових регістрів та їх взаємозв'язок, вимоги до системи контролю відображених даних і в кінцевому підсумку привело до появи нової, автоматизованої форми обліку. Простота рішення комп'ютеризації бухгалтерського обліку досягнута складним шляхом: від комп'ютеризації окремих ділянок облікової праці до встановлення зв'язаних баз даних з метою складання різних форм фінансової, іншої звітності та можливостей обміну інформацією [1].

Особливістю комп'ютерних форм бухгалтерського обліку є те, що вони не існують без конкретної комп'ютерної програми. Сучасне програмне забезпечення будується відповідно до вимог, принципів і методів ведення обліку, облікового забезпечення, виходячи із можливостей сучасної техніки. Програмне забезпечення має задовольняти відповідні технічні, управлінські, галузеві, комерційні та ергономічні потреби. Автоматизована форма бухгалтерського обліку інтегрує оперативний, бухгалтерський, статистичний облік у єдину систему.

Мотивами впровадження комп'ютеризованого обліку є великі витрати при централізованій формі обробки інформації, моральне та фізичне старіння технічних засобів ведення обліку в господарствах [2].

Для проведення ефективної автоматизації на підприємстві, необхідно мати поняття якісної автоматизації бухгалтерського обліку. Адже автоматизація це не тільки перенесення операцій з паперових носіїв на комп'ютерні, але і, в першу чергу, підвищення якості обліку на підприємстві.

Від автоматизації бухгалтерського обліку можна очікувати такі результати:

- відбувається впорядкування інформаційних потоків. При автоматизованому бухгалтерському обліку з'являється можливість отримати будь-яку вибірку даних натисканням кількох клавіш;

- знижується ризик виникнення помилок, що врятує вас від штрафів і санкцій податкових органів;

- бухгалтерський облік стає більш економічним, з'являється можливість оптимізувати оподаткування без зайвих ризиків;

- автоматизація бухгалтерського обліку підвищує його оперативність.

І це – лише основні переваги від автоматизації, які залежать від особливостей того чи іншого підприємства.

Частіше за все підприємства використовують комп'ютерні ресурси залежно від степені необхідності, тобто від масштабів та специфіки діяльності. Великі та середні підприємства, для автоматизації бухгалтерського обліку використовують або готові програмні продукти або мають власне програмне забезпечення розроблене, адаптоване і налагоджене за допомогою групи власних розробників. Застосування комп'ютерної техніки та необхідного програмного забезпечення для малих підприємств і для підприємств, які тільки розпочали свою діяльність має певні труднощі. Це пов'язано, по-перше, із значними витратами пов'язаними з придбанням комп'ютерної техніки, програмного забезпечення, по-друге, навчання персоналу потребує певного часу, по-третє, застосовуючи спрощену форму оподаткування та ведення бухгалтерського обліку можливе використання комп'ютерної техніки тільки для окремих об'єктів обліку, тобто річ йде про механізацію обліку.

На ринку програмних продуктів представлено широкий спектр програм по автоматизації бухгалтерського обліку, найпоширенішими з яких і найбільш адаптованими до української системи ведення обліку є пакети 1С: "Підприємство" та "Парус - Підприємство". Зацікавленість керівництва господарства у автоматизації обліку не повинна бути заснована на моді. Йому необхідно чітко уявляти ті вигоди та труднощі, які можна очікувати при автоматизації обліку.

Застосування комп'ютерної техніки вносить значні зміни до організації бухгалтерського обліку, причому з допоміжного засобу обчислювальна техніка перетворюється на визначний фактор організації обліку. Ці зміни зумовлені тим, що змінюються способи обробки даних, при яких забезпечується різна швидкість надання звітної інформації. В різних системах бухгалтерського обліку вона досягається, як правило, раціональною організацією облікових даних, одноразовим їх отриманням та передачею за всіма напрямами [4].

Впровадження автоматизованого обліку надасть можливість господарству найкращим чином організувати управлінський облік. При порівнянні нормативних показників з фактичними даними можна вчасно виявити перевитрати продукції, матеріалів, палива, кормів, проте працівники господарства мають бути зацікавленні у економії ресурсів підприємства. Інша перевага використання автоматизованого обліку – це

скорочення чисельності працівників бухгалтерії. Це також дозволяє використовувати систему електронних платежів, глобальні мережі для реалізації своєї продукції.

Форми бухгалтерського обліку постійно вдосконалюються. Це зумовлено загальним розвитком народного господарства, ускладненням економічних відносин, зростанням обсягу інформації, що підлягає обліку, удосконаленням практики самого обліку, а також упровадженням високопродуктивної обчислювальної техніки для механізації й автоматизації обчислювальних робіт [3].

Автоматизація системи бухгалтерського обліку дозволяє істотно полегшити труд бухгалтера, позбавити його від рутинної роботи, підвищує оперативність та точність облікової інформації, дозволяє більше приділяти уваги проведенню економічного і фінансового аналізу роботи підприємства та пошуку резервів щодо підвищення ефективності цієї роботи. Саме тому підприємствам необхідно визначитися з вибором програмного забезпечення, яке було здатне забезпечити всі потреби обліку підприємства і разом з тим було досить економним, не вимагало великих витрат на його придбання, а також не вимагало від бухгалтера специфічних навичок програмування. На мою думку, найбільш ефективним буде використання продукту "1С:Підприємство", бо він забезпечує найбільш повний спектр можливостей для ведення обліку на підприємстві. Тільки за умови вибору можна максимізувати ефективність та ведення облікової діяльності, що безумовно є необхідним кроком на шляху до розвитку і процвітання підприємства.

Література:

1. Бутинець Ф.Ф. Інформаційні системи бухгалтерського обліку / Ф.Ф. Бутинець, С.В. Івахненко. – Житомир: ЖІТІ, 1997.

2. Голов С.Ф. Бухгалтерський облік та фінансова звітність в Україні: навчально-практичний посібник / За ред. С.Ф. Голова. – Дніпропетровськ : Баланс-Клуб, 2000. – 768 с.

3. Завгородний В.П. Автоматизация бухгалтерского учета, контроля, анализа и аудита./ Завгородний В.П. - К.: А.С.К.., 1998. - 768 с.

4. Хом'як Р.Л. Бухгалтерський облік в Україні : навч. посібник / Р.Л. Хом'як, В.І.Лемішовський. – Львів : Інтелект Захід, 2006. – 1088 с.

СПЕЦИФИКА ПРОМЫШЛЕННОСТИ ТУРКМЕНИСТАНА

Мухаммедов Чары

Харьковский национальный технический университет сельского хозяйства имени Петра Василенка

Научный руководитель – к.э.н., доцент Заика С. А.

Основой экономики Туркменистана в настоящее время является топливно-энергетический комплекс, приносящий основные валютные поступления и составляющий основу внешнего товарооборота. В настоящее время Туркменистан добывает 70-75 млрд. м^3 природного газа, более 10 млн. тонн нефти, на дешевом сырье производится около 17 млрд. киловатт часов электроэнергии. Запасы нефти, доказанные, оцениваются в более чем 200 млн. тонн, перспективные - около 700 млн. тонн. Запасы газа - 2,7 трлн. м промышленных и более 8 трлн. м^3 перспективных. В результате международной разведки, запасы только одного месторождения Южный Ёлотен - Осман оценены с возможными запасами до 14 млрд. м^3. В перспективе планируется увеличить добычу газа до 200-300 млрд. м^3.

Главным препятствием на этом пути является отсутствие широкого рынка сбыта.

На территории Туркменистана работают два комплекса по нефтепереработке - Туркменбашинский и Сейдинский, которые перерабатывают большую часть добываемой в стране нефти. На заводах производится бензин различных марок, автомобильные масла, керосин, дизельное топливо, мазут, пропилен, изоляционные материалы, пластмассы.

В Туркменистане особенно развита тепловая энергетика, в качестве сырья используется природный газ и мазут. В последние годы были построены как новые электростанции, так и модернизированы старые. По мимо тепловых электростанций, в Туркменистане действуют не большие гидроэлектростанции в Марыйском велаяте, на реке Мургап, построенные еще более 100 лет назад.

Неуклонно возрастает в стране производство сжиженного газа, который имеет большие преимущества при транспортировке.

Не малое значение в стране имеет химическая промышленность, имеющая для себя широкую сырьевую базу внутри страны. Она представлена предприятиями по производству азотных, калийных удобрений, предприятий по переработке серы, йода, брома, озокерита, минеральных красок, мирабилита, сульфата натрия. В настоящее время в

Лебапском велаяте строится комбинат по производству калийных удобрений, который станет крупнейшим в регионе. Экспорт минеральных удобрений и химического сырья традиционно имеет значимый вес во внешнеторговом обороте Туркмении.

Легкая промышленность - одна из наиболее динамически развивающихся. В настоящее время Туркменистан перерабатывает большую часть выращиваемого хлопка. Предприятия легкой промышленности есть почти во всех крупных населенных пунктах страны. В первую очередь это хлопкоочистительные заводы, хлопкопрядильная фабрика, а также комплексы полной переработки. Доля во внешнеторговом экспорте выросла и колеблется в пределах 6-8 %. Крупными центрами легкой промышленности являются - Сердар, Геок-тепе, Кипчак, Ашхабад, Каахка, Мары, Чарджоу и др.

Предприятия по производству строительных материалов также есть почти во всех крупных поселках и городах Туркменистана. Среди них особенно крупные такие как - строительный комбинат в Келяте, Балканабаде, Туркменабаде, мраморный завод под Ашхабадом и др. В Туркменистане производится цемент, мрамор, асбестовые изделия, гипс, щебень и галька, асфальт, черепица и шифер, бетонные блоки, сборные железобетонные конструкции и др.

Машиностроение представлено слабо, не большими предприятиями. В Туркменистане выпускается собственный кабель, измерительные приборы, нефтяные насосы, аккумуляторы и не которые другие виды продукции.

Пищевая промышленность получила также большое развитие. В настоящее время Туркменистан сам производит ряд видов продуктовых товаров, который ранее в массе своей экспортировал. Сюда особенно проник частный бизнес. Широко представлены предприятия по переработке молока, мяса, хлебобулочные предприятия, макаронные, кондитерские, по производству консервированных овощей и фруктов, соков, томатов, переработке рыбы и др.

Обувная и кожевенная промышленность также работает на собственном сырье. Туркменистан экспортирует каракулевые шкурки, мытую шерсть. Открыто ряд новых предприятий.

Большое развитие в Туркменистане получила ковровая промышленность, ковроткачество традиционное ремесло туркмен. Производятся ковры как машинного, так и ручного производства.

В Туркменистане появилась новая отрасль - металлургическая. Проектная мощность металлургического комбината в Овадандепе предельной металлургии - около 160 тыс. тонн.

Есть в Туркменистане и предприятия по производству бумаги и картона (Яшлыкский комбинат), предприятия по производству пластмассовых изделий.

Темпы промышленного роста в стране традиционно высоки. Крупнейшими индустриальными центрами Туркменистана являются города - Туркменбаши, Балканабад, Ашхабад, Сердар, Абадан, Мары, Байрам-али, Туркменабад.

СУЧАСНИЙ СТАН ТА ТЕНДЕНЦІЇ ВИРОБНИЦТВА МОЛОКА

НАГОРНА О. І.
Харківський національний технічний університет сільського господарства імені Петра Василенка
Науковий керівник – асистент
Богомолова К. С.

Виробництво молока є однією з найважливіших галузей агропромислового комплексу. Молоко й молочна продукція служать джерелами повноцінних білків, жирів, молочного цукру, а також різноманітних мінеральних речовин, вітамінів, ферментів. Молоко легко засвоюється організмом людини. Воно може використовуватися як в натуральному вигляді (незбиране молоко), так і у вигляді різноманітної продукції: кисломолочні продукти, сири, сир, вершки, масло і т.д.

Молоко використовують або як продукт харчування в не переробленому або переробленому вигляді, або як сировина для молочної та харчової галузей промисловості.

Молоко використовується в кондитерській і хлібопекарській промисловості, а також як джерело одержання окремих його компонентів, що застосовуються у фармацевтичній та інших галузях промисловості. Зростаюче значення молока як повноцінного продукту харчування та промислової сировини призвело до збільшення попиту на нього. Тому виробництво молока - одна з найважливіших галузей сільського господарства.

Нині більше половини населення споживає значно менше молокопродуктів від встановлених фізіологічних норм. Це пояснюється низьким рівнем купівельної спроможності та низькою ефективністю виробництва й переробки молока. Прискорення темпів зростання виробництва молока має важливе народногосподарське значення.

Молочна галузь займає вагоме місце в структурі харчової промисловості України, є провідною ланкою у вирішенні продовольчої

проблеми країни. Адже, молоко, як один з головних базових продуктів харчування є важливою складовою здорового раціону. На сучасному етапі функціонування підприємств молока продуктового підкомплексу, поставлені високі вимоги щодо безпечності, ефективності та прибутковості виробництва молока і молокопродуктів належної якості, що вимагає від переробних підприємств постійного удосконалення матеріальної бази, своєчасної заміни та модернізації морально застарілого та фізично спрацьованого обладнання, впровадження нових технологій, інтеграції виробничих процесів, підвищення рівня кваліфікації працівників тощо.

Обсяги вироблюваного молока можна наростити двома шляхами: збільшити кількість дійних корів або підвищити молочну продуктивність наявного стада. Останнє має бути першим кроком на шляху до розширення виробництва, перш ніж розглядати можливості збільшення поголів'я. Рішення про збільшення поголів'я корів має прийматися тоді, коли генетичний потенціал є стримуючим фактором виробництва.

Обов'язковим елементом технологічного процесу виробництва молока є організація постійного відтворення маточного поголів'я за рахунок вирощування повноцінного і більш продуктивного ремонтного молодняку. Проте, як свідчить практика, за існуючих підходів до розрахування витрат на виробництво молока та рівня реалізаційних цін на яловичину вирощування ремонтного молодняку для відтворення власного поголів'я у господарствах є збитковим. А тому якщо говорити про стабілізацію, а в подальшому й нарощування виробництва молока, то його економіку ми повинні розглядати нерозривно з економікою відтворення маточного поголів'я, тобто витрати на вирощування майбутньої корови повинні відшкодовуватися одержаним прибутком від реалізації молока за період її продуктивного використання. Лише за такої умови можна досягти достатньої ефективності галузі молочного скотарства в цілому.

Практика діяльності молочних господарств в останні роки свідчить, що необхідно використовувати нові підходи до розрахунку витрат на виробництво молока, які поряд із витратами на утримання корови враховували б і витрати на її вирощування, рівень інфляції у державі та зональну різницю вартості кормів і забезпечували певний рівень рентабельності. Всі ці складові повинні враховуватися при формуванні закупівельної ціни на молоко чи рівня державних дотацій на його виробництво.

Для стабільного економічного зростання галузі молочного скотарства та забезпечення населення молочною продукцією необхідно постійно здійснювати заходи з підвищення ефективності виробництва, покращення якості продукції і зниження її собівартості. За останні роки в молоко-продуктовому підкомплексі намітились позитивні зрушення:

- зросла частка сільськогосподарських підприємств у загальному виробництві молока;
- збільшується кількість великотоварних спеціалізованих формувань;
- підвищився рівень продуктивності корів, але рівень рентабельності виробництва молока в більшості господарств залишається низьким, а в окремих – виявляється збитковим.

Для ефективного виробництва молока одним з головних чинників є формування високопродуктивного стада, оскільки молочне стадо є головним засобом у виробництві молочної сировини й від його якості залежать результати виробництва господарюючих суб'єктів. Найкращий прояв генетичного потенціалу молочних корів відбувається у процесі повноцінного відгодовування й належних умов утримання, більш того, поєднання цих процесів є обов'язковою умовою для підвищення продуктивності молочного стада й, відповідно, збільшення валових надоїв молока. Ефективність виробництва молока, як правило, розглядається через призму особливостей самого виробництва.

Таблиця 1

Динаміка виробництва молока в України з 2008 – 2014 рр. (тис. т)

Роки	2008	2012	2013	2014	2014р. до 2008р., %	2014р. до 2013р., %
Виробництво молока	808,1	911,6	971,8	1116,5	128,16	114,89

Виходячи з даної таблиці можемо сказати, що виробництво молока у звітному році збільшилося на 28,16% в порівняння з 2008 роком і на 14,89% в порівнянні з 2013 роком, що показує позитивну тенденцію у країні.

Під час розгляду напрямів підвищення ефективності виробництва молока слід урахувати також головну умову подолання збитковості галузі молочного скотарства: забезпечення його інтенсивного розвитку. Ефективність виробництва молока характеризується тісним зв'язком з ефективністю переробки цього продукту. Низький рівень рентабельності знижує можливості сільськогосподарських підприємств у розширеному веденні молочного скотарства. Поряд з низькою продуктивністю корів

зменшується і чисельність поголів'я, що призводить до зниження обсягів валового виробництва молока. Товаровиробники не спроможні змінити ситуацію й удосконалити виробництво без залучення інвестицій. Внаслідок низької ефективності виробництва суттєво зменшився рівень завантаження потужностей переробних підприємств. Крім того, якість виробленої сировини не завжди відповідає необхідним вимогам, що утруднює виробництво конкурентоспроможної молочної продукції. Через низьку купівельну спроможність населення знижується і рівень споживання молока, що зумовлює значні коливання закупівельних цін на молочну сировину. Активізація попиту на молочні продукти можлива за рахунок економічних чинників, тобто впливу на зростання доходів населення.

АНАЛІЗ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

НЕМЧЕНКО М. О.

Харківський національний технічний університет сільського господарства імені Петра Василенка

Науковий керівник – к.е.н., ст. викладач Майборода М. М.

Проблема підвищення рівня конкурентоспроможності підприємства є актуальним питанням. Сучасний етап розвитку економіки України висуває якісно нові вимоги до управління конкурентоспроможністю підприємств.

В основі теоретичних досліджень конкурентоспроможності лежать праці таких видатних представників світової економічної думки, як Ф. Еджуорт, А. Курно, Дж. Робінсон, Е. Чемберлін, Й. Шумпетер, пізніших дослідників, таких як Е. Альтман, П. Дойл, П. Друкер, Е. Діхтель, Б. Карлоф, Х. Клодт, М. Мескон, М. Портер, П. Пратт, А. Стрікленд, Д. Сакс, Е. Хорн, Х. Шеберт та інші [1].

Метою цієї роботи є аналіз конкурентоспроможності ТОВ «Оріон-молоко» Хорольського району, Полтавської області серед підприємств Краснокутського району, Харківської області.

ТОВ «Оріон-молоко» розташоване в 6 км від районного центру м. Хорол та 115км від обласного центру м. Полтава.

Основна мета діяльності товариства – задоволення потреб населення в послугах і товарах, створення ринкової інфраструктури на території України, отримання прибутків.

Виробничий напрямок господарства – молочно-зерновий. В господарстві запроваджене науково-обгрунтоване чергування культур в полях. Всього існує шість сівозмін: три польових і три кормових прифермерських.

Проведемо ранжування за обсягом реалізації підприємств Краснокутського району та ТОВ «Оріон-молоко» для визначення структури підприємств в загальному обсязі ринку та місце в ражерованому ряді.

На основі одержаних даних, можна зазначити, що в структурі підприємств Краснокутського району та ТОВ «Оріон-молоко» найбільшу питому вагу займає ПСП «Явір» з показником в 17,92%, чистий дохід якого становить 17923 тис. грн і відповідно 1 місце в ранжерованому ряді. Що до підприємства, що аналізується, то ТОВ «Оріон-молоко» має показник питомої ваги в загальному обсязі ринку району 6,63%, при чистому доході 6633,8 тис. грн. та 5 місце в ранжерованому ряді з 22 підприємств.

Ранжування підприємств за обсягом реалізації зернових та зернобобових за 2014 рік

Підприємство	чистий дохід (виручка) від реалізації, тис. грн.	структура підприємства в загальному обсязі ринку %	місце в ранжерованому ряді
ПСП"ЯВІР"	17923	17,92	1
ТОВ"АФ КОЛОНТАЇВ"	2007	2,01	17
ДЕРЖ.П"ДОСЛ.Г"ПАРХОМІВСЬКЕ"ІНСТИТУТУ САДІВН.	2523	2,52	15
ПП"СВІТЛАНА"	171,7	0,17	22
ПП"ЦУКРОВИК-АГРО"	5213	5,21	7
ПСП"БУРАН"	4304	4,30	11
ТОВ"КОВАЛІВСЬКЕ"	1647	1,65	18
СТОВ"НИВА"	4996	4,99	8
ФГ"КОВАЛЬЧУКІВСЬКЕ"	6952	6,95	3
ПСП"СВІТАНОК"	3287	3,29	14
ПСП"БАРВІНОК"	2173	2,17	16
СВК"КОЛОНТАЇВСЬКИЙ"	5305	5,30	6
ПСП"ФАЦЕЛІЯ"	1500	1,50	19
СТОВ"СЛАВУТИЧ"	3933	3,93	13
СТОВ"КАЧАЛІВСЬКЕ"	6863	6,86	4
ПСП"ОАЗИС"	4008	4,01	12
СТОВ"ДІНА"	1400	1,40	20
ПСП"ЛАН"	460,8	0,46	21
ПАФ"ВАТАЛ"	9501	9,50	2
ТОВ"КОЗІЇВСЬКЕ"	4731	4,73	9
ТОВ"СП"СЛОБОДА"	4497	4,50	10
ТОВ "ОРІОН-МОЛОКО"	**6633,8**	6,63	5
Загальний обсяг ринку району	100029,3	100	

Джерело: дані взяті з Форми 50 с/г 2014 року Річного звіту підприємств Краснокутського району Харківської області та ТОВ «Оріон-молоко»

Конкурентоспроможність є одним з вагомих показників стану господарчої системи, який визначає перспективи його подальшого розвитку,

можливості досягнення стратегічних цілей та завдань. Погоджуючись із думкою більшості українських і зарубіжних вчених, зазначимо, що нині відсутня загальноприйнята методика визначення та оцінки конкурентоспроможності підприємства. Проте науковцями розроблена досить велика кількість різноманітних та надзвичайно цікавих методичних підходів до визначення рівня конкурентоспроможності підприємств [2].

Проведемо аналіз основних показників частки ринку середпід приємств Краснокутського району та інтенсивності конкуренції за такими показниками:

1. Індекс концентрації CR – це показник, який характеризує яка частка ринку приходится на задану кількість найбільших підприємств [3].

$$CR_k = \sum_{i=1}^{k} Y_i \quad (1)$$

де: Y_i – ринкова доля *i*-тої фірми; k - число фірм, для яких розраховується цей показник.

CR=17,92+9,50+6,95=34,37 (*дані взяті з таблиці 1 «структура підприємства в загальному обсязі ринку»)*

Що свідчить про неконцентрований ринок,ринок з ефективною (досконалою) конкуренцією, на якому функціонує велика кількість підприємств з майже однаковою ринковою часткою.

2. Чотирьох частковий показник концентрації:

$CR_4=OP_1+OP_2+OP_3+OP_4/OP_i$ (2)

де: ОР- загальний обсяг реалізації продукції заданого асортименту, тис. грн

OP_i– обсяг реалізації і-го підприємства

$CR_4=(17923+9501+6952+6863)/100029,3=0,41$

(*дані взяті з таблиці 1 «чистий дохід (виручка) від реалізації»).*

Відповідно до даного ринку цей показник становить 0,41. Що характеризує даний ринок як немонополізований.

3. Системна нерівність.

Системна нерівність характеризує рівень конкуренції та наявність домінантного лідера на ринку.

$$Q_1+Q_2+Q_3>0,7$$
$$Q_1/(Q_2+Q_3)>1 \quad (3)$$

де:Q_1,Q_2,Q_3- показники часток за величиною реалізації наринку відповідно 3х суб'єктів господарювання в загальному обсязі реалізації

17,92+9,50+6,95>0,7

17,92/(9,50+6,95)>1

(*дані взяті з таблиці 1 «структура підприємства в загальному обсязі ринку»)*

Відповідно рівень конкуренції, що аналізується є помірним та ринок має домінантного лідера.

Проаналізувавши, конкурентоспроможність ТОВ «Оріон-молоко» Хорольського району, Полтавської області серед підприємств Краснокутського району, Харківської області, можна зазначити, що ринок Краснокутського району Харківської області є неконцентрованим та немонополізованим, а отже підприємство, що аналізується може мати досить високі переваги та перспективи на даному ринку.

Література:

1. Мицюк С.В. Проблеми підвищення конкурентоспроможності вітчизняної продукції / Мицюк С.В.– К.: ВПЦ «Київський університет», 2001. /Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка, серія Економіка.– Вип. 49.

2. Економіка: Що таке ринок? Учасники ринку-[Електронний ресурс] Іващенко В.І. /Бібліотечний вісник-2002- Режим доступу до журн.: http://school.xvatit.com/index.php?title 8

3. Кириченко Л. Д. Механізм управління конкурентоспроможністю підприємств / Л. Д. Кириченко // Вісник КНТЕУ.- 2009.

4. Бакум М.М. Напрями та інструменти управління ефективністю виробництва зерна / М.М. Бакум // Вісник ХНТУСГ ім. П. Василенка «Економічні науки».– Харків: ХНТУСГ, 2011. - Вип. 112. - С. 17 – 27.

АНАЛІЗ СУЧАСНОГО СТАНУ ВИРОБНИЦТВА СОНЯШНИКУ В УКРАЇНІ

ПРОДЬМА Ю. І.

Харківський національний технічний університет сільського господарства імені Петра Василенка

Науковий керівник – д.е.н., професор Краснорyцький О. О.

Серед світових виробників Україна посідає друге-третє місце за валовим збором насіння соняшнику, який є традиційною олійною культурою країни. За даними Держкомстату останніми роками в Україні виробляється 5,30-6,52 млн. тонн соняшнику.

На сьогоднішній день значна увага сільськогосподарських товаровиробників прикута до вирішення проблеми підвищення економічної ефективності вирощування насіння соняшнику.

Оскільки саме ця культура є в Україні основною для виробництва рослинної олії та високобілкових кормів, а її експорт приносить

значний валютний прибуток, то вирішення цієї проблеми сприятиме підвищенню конкурентоспроможності як на внутрішньому, так і на зовнішньому ринках, підвищенню дохідності підприємств, а також зміцненню та стабільному розвитку АПК.

Для збільшення обсягів виробництва насіння соняшнику та продуктів його переробки необхідно вдосконалювати зруйновані торговельно-економічні відносини, на основі яких створити умови для розвитку зовнішньоекономічної діяльності й виходу української продукції на світовий ринок.

Аналіз аграрної політики країн з сучасною ринковою економікою свідчить, що ефективне функціонування сільського господарства і переробних галузей зумовлюється державним протекціоністським підходом із використанням різноманітних інструментів, зокрема — цінових, спрямованих, у першу чергу, на розвиток виробництва, стабілізацію аграрного ринку та на підтримку доходів виробників.

Активний розвиток олійно-жирової промисловості вимагає відповідного рівня забезпеченості олійною сировиною.

Виробництво соняшнику у 2014 році становить 10134 тис.т., в 2012 році – 8387 тис.т. Посівна площа у 2012 році становить 5194 тис.га, в 2014 році – 5257 тис.га. Урожайність у 2012 році становить 16,5 ц. з га, в 2014 році – 19,4 ц. з га.

В останні роки спостерігається зростання попиту на олійні культури як на світових ринках, так і на ринку сільськогосподарської продукції України. Особливо популярним серед олійних культур є соняшник та продукти його переробки.

Світові ціни на соняшникову олію, продовжуючи тенденцію останніх трьох років, знижуються. До цього додається світова фінансово-економічна криза та складна політико-економічна ситуація в Україні.

За даними Державної служби статистики України, станом на 1.06.2015 р запаси насіння соняшнику становили 1,5 млн т, що на 32% менше за обсяги на аналогічну дату минулого року. З них на аграрних підприємствах (за винятком малих) зберігалось 0,8 млн т (+ 17%, ніж минулого року), на переробних і зберігальних підприємствах цей показник становив 0,7 млн т (-55,5%).

Зокрема, через постійні прагнення скасувати експортне мито насіння соняшнику, спостерігається стримування продажів культури як виробниками, так і посередниками.

За даними експертів, сьогодні вітчизняна соняшникова олія користується великим попитом в Азії, Європейському Союзі (ЄС), Африці, в країнах Ближнього Сходу та в СНД. Продукт постачається в 95 країн при тому, що 92% від загальних експортних обсягів припадає на 12 країн, з яких найбільшими імпортерами стали Китай (13,6%) та Індія (43,7%). Загалом питома вага України в світовому експорті соняшникової олії становить 56%.

Затримки продаж насіння соняшнику виробниками та трейдерами призвели до того, що виробничі та експортні обсяги соняшникової олії в порівнянні з минулим МР скоротились майже на 1 млн т. При тому, що в 2014/15 МР в Україні спостерігалась незвична ситуація, коли за різкого підняття цін на соняшник (з 3,5 тис. грн/т до 11 тис. грн/т) експортні ціни на олію та шрот знижувались.

Протягом останніх років спостерігається стала тенденція розширення посівних площ цієї культури, що зумовлено вигідністю її вирощування для аграрних підприємств порівняно з іншими сільськогосподарськими культурами. Зростання площ посіву під соняшником та стабільна урожайність забезпечили Україні високі валові збори. Серед світових виробників Україна посідає провідне місце за валовим збором насіння цієї культури.

На сучасному етапі олійно-жирова галузь України - основу якої становить виробництво й переробка соняшнику - має низку проблем, вирішення яких є необхідною умовою забезпечення внутрішньої стабільності держави та зміцнення її позицій на міжнародних ринках.

Література:

1. Статистична інформація [Електронний ресурс] // Офіційний сайт Державного комітету статистики України – Режим доступу: http:// www.ukrstat.gov.ua.

2. Мельник А.В. Агробіологічні особливості вирощування соняшнику та ріпаку ярого в умовах Північно-Східного Лісостепу України: [моногр.] / А.В. Мельник. – Суми: ВТД «Універсальна книга», 2007. – 229 с.

3. Аграрний сектор економіки України (стан і перспективи розвитку) / [Присяжнюк М.В., Зубець М.В., Саблук П.Т. та ін.]; за ред. М.В. Присяжнюка, М.В. Зубця, П.Т. Саблука, В.Я. Месель-Веселяка, М.М. Федорова. – К.: ННЦ ІАЕ, 2011. – 1008с.

ОСОБЛИВОСТІ ПРОЦЕСУ ВИБУТТЯ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ У ЗВ'ЯЗКУ З НЕПРИДАТНІСТЮ ДО ВИКОРИСТАННЯ

РОМАНЧЕНКО В. М.
Харківський національний технічний університет сільського господарства імені Петра Василенка
Науковий керівник – ст. викладач Бабан Т. О.

Відповідно до п. 33 та 35 П(С)БО 7 «Основні засоби» об'єкт основних засобів вилучається з активів (списується з балансу) у разі його вибуття внаслідок безоплатної передачі або невідповідності критеріям визнання активом. У разі часткової ліквідації об'єкта основних засобів його первісна (переоцінена) вартість та знос зменшуються відповідно на суму первісної (переоціненої) вартості та зносу ліквідованої частини об'єкта [1].

Для визначення порядку дій при прийнятті рішення про ліквідацію основних засобів доцільно користуватися Методичними рекомендаціями з бухгалтерського обліку основних засобів [2].

Для визначення непридатності основних засобів до використання, можливості їх використання іншими підприємствами, організаціями та установами, неефективності або недоцільності їх поліпшення (ремонту, модернізації тощо) та оформлення відповідних первинних документів керівником підприємства створюється постійно діюча комісія, яка:

- здійснює безпосередній огляд об'єкта, який підлягає списанню;
- встановлює причини невідповідності критеріям активу;
- визначає осіб, з вини яких відбулося передчасне вибуття основних засобів із експлуатації, вносить пропозиції щодо їх відповідальності;
- визначає можливість продажу (передачі) об'єкта іншим підприємствам, організаціям та установам або використання окремих вузлів, деталей, матеріалів, які можуть бути одержані при демонтажі, розбиранні (ліквідації) основних засобів, встановлює їх кількість і вартість;
- складає і підписує акти на списання основних засобів.

Що стосується актів на списання, то для оформлення вибуття основних засобів (крім автотранспортних засобів) при повному або частковому їх списанні застосовується форма №03–3 «Акт на списання основних засобів» (відповідно до наказу Міністерства статистики України «Про затвердження типових форм первинного обліку» від 29 грудня 1995 р. № 352) [3].

Акт складається у двох примірниках комісією, призначеною керівником підприємства, організації та затверджується керівником підприємства (організації) або особою, на те уповноваженою. Перший примірник Акта передають до бухгалтерії, другий залишається у особи, відповідальної за зберігання основних засобів, та є підставою для здачі на склад запчастин, що залишилися в результаті їх списання, а також матеріалів, металобрухту тощо.

В актах на списання наводяться дані, які характеризують об'єкти основних засобів: рік виготовлення або будівництва об'єкта, дата його надходження на підприємство і початок експлуатації, первісна (переоцінена) вартість об'єкта, сума нарахованого зносу, передбачений і фактичний строк корисного використання, проведені ремонти, причини вибуття тощо.

У разі списання основних засобів, які вибувають в результаті аварії або стихійного лиха, до акта додається копія акта аварії і зазначаються обставини стихійного лиха.

Регістри аналітичного обліку основних засобів, що вибули, додаються до документів, якими оформлені факти вибуття основних засобів.

Складені комісією акти на списання основних засобів відображаються в бухгалтерському обліку після їх затвердження (погодження) посадовою особою (керівним органом), уповноваженою, згідно з законодавством (статутом підприємства), приймати рішення щодо розпорядження (відчуження, ліквідації) об'єктів основних засобів.

Витрати по списанню, а також вартість матеріальних цінностей, які були отримані внаслідок зносу та розбирання будинків, споруд, демонтажу обладнання і т. п. відображають в акті в розділі «Розрахунок результатів списання об'єктів».

Регістри аналітичного обліку основних засобів, що вибули, додаються до документів, якими оформлені факти вибуття основних засобів [4].

Відповідно до п. 34 П(С)БО 7 «Основні засоби» фінансовий результат від вибуття об'єктів основних засобів визначається вирахуванням з доходу від вибуття основних засобів їхньої залишкової вартості, непрямих податків і витрат, пов'язаних з вибуттям основних засобів.

Отже, можна зазначити, що основні засоби надають багатоплановий і різнобічний вплив на рівень рентабельності і фінансові результати діяльності підприємств. Тому правильне ведення бухгалтерського обліку основних засобів дуже важливо на сучасному етапі розвитку діяльності підприємств [5].

Література:

1. Про затвердження Положення (стандарту) бухгалтерського обліку 7 «Основні засоби: Наказ Міністерства фінансів України від 27.04.2000р. №92. / Мінфін України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z0288-00
2. Про затвердження Методичних рекомендацій з бухгалтерського обліку основних засобів: Наказ Міністерства фінансів України від 03.09.2003р. №561. / Мінфін України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon.nau.ua/doc/?uid=1023.1226.0
3. Про затвердження типових форм первинного обліку / Наказ Міністерства статистики України від 29.12.1995р. №352. / Міністерство статистики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://sfs.gov.ua/zakonodavstvo/podatkove-zakonodavstvo/ normativno-pravovi-akti-z-pitan-kpr/nakazi/61770.html
4. Про затвердження Програми реформування системи бухгалтерського обліку із застосуванням міжнародних стандартів / Постанова Кабінету Міністрів України від 28.10.1998р. №1706. / Кабінет Міністрів України [Електронний ресурс]. – Режим доступу:http://zakon3.rada.gov.ua/ laws/show/1706-98-%D0%BF
5. Мочерний С.В., Ларіна Я.С. Економічний енциклопедичний словник./ С.В. Мочерний, Я.С. Ларіна. – Л.: Світ, 2012. – том №2. – с. 450

АНАЛІЗ ВИКОРИСТАННЯ МАТЕРІАЛЬНИХ РЕСУРСІВ

РОМЕНСЬКА А. Ю.
Харківський національний технічний університет сільського господарства імені Петра Василенка
Науковий керівник – к.е.н., доцент Гацько А. Ф.

Загальновідомо, що матеріальні ресурси є складовою частиною оборотних активів (зокрема, запасів) підприємства. Тому перш ніж дати визначення терміну матеріальні ресурси та систематизувати їх класифікацію, доцільно розглянути поняття активів та запасів підприємства.

До матеріальних ресурсів, окрім основних засобів і виробничих запасів, необхідно віднести енергію (електричну, теплову) та воду, які теж є ресурсами, але не перебувають у запасах.

Поняття «матеріальні ресурси» можна розглядати у двох аспектах:

У вузькому розумінні матеріальні ресурси - це предмети праці (продукція обробної промисловості), з яких виготовляють готову продукцію.

У широкому значенні матеріальні ресурси - це запаси, які зберігають для споживання під час виробництва продукції, виконання робіт та надання послуг, а також управління підприємством.

Класифікація матеріальних ресурсів на промисловому підприємстві може здійснюватися за такими критеріями: за способом використання та призначенням, за роллю у виробничому процесі, за місцезнаходженням, за технічними ознаками.

За способом використання матеріальні ресурси поділяються на дві групи:

- матеріальні ресурси, які повністю споживаються у одному виробничому циклі або при використанні для адміністративних потреб (виробничі запаси);
- матеріальні ресурси, що сприяють виготовленню продукції. До таких матеріальні ресурси, зокрема, належать малоцінні та швидкозношувані предмети

За роллю у виробничому процесі матеріальні ресурси поділяються на первинні (ті, що використовуються у виробничому процесі вперше) та вторинні (ті, що утворюються як відходи в результаті виготовлення певного виду готової продукції і можуть бути основою чи допоміжним ресурсом для іншої продукції).

Окрім цього матеріальні ресурси за вказаною класифікаційною ознакою можна поділити на основні та допоміжні

Важливою умовою правильної організації аналітичної інформації про використання матеріальних ресурсів є здійснення їх класифікації за технічними ознаками, тобто поділ на однорідні групи та підгрупи за видами, сортами, марками, типами, розмірами тощо

Успішне функціонування виробництва можливе тільки при своєчасному та якісному забезпеченні підприємств та їх об'єднань сировиною, матеріалами, паливом, напівфабрикатами, інструментом, запасними частинами іншими матеріальними ресурсами та ефективному їх використанні.

Комплексне і раціональне використання матеріальних ресурсів, застосування дешевих і сучасних матеріалів - одна з найважливіших передумов збільшення випуску продукції і поліпшення економічних показників роботи підприємства.

Для аналізу ефективності використання матеріальних ресурсів існує певна система техніко-економічних показників. Ці показники є диференційованими залежно від особливостей виробництва та окремих видів предметів праці.

У загальному випадку всі ці показники

відображають рівень та суму матеріальних витрат, а не суму матеріальних ресурсів. Вони показують вартість матеріальних ресурсів, що використані на виробництво продукції, а рівень їх витрачання - питому вагу матеріальних витрат у вартості виробленої продукції

Аналіз ефективного використання матеріальних ресурсів якнайтісніше пов'язаний з дослідженням рівня витрачання матеріальних ресурсів. Отже, завданням аналізу є пошук джерел економії цих ресурсів і зниження матеріаломісткості продукції

Економія витрат матеріальних ресурсів може бути досягнута в результаті використання місцевої і більш дешевої сировини і матеріалів, заміни одних матеріалів іншими, впровадження нової техніки, передової технології, невикористання необґрунтованих і застарілих норм

Отже, комплексне і раціональне використання матеріальних ресурсів, застосування дешевих і сучасних матеріалів - одна з найважливіших передумов збільшення випуску продукції і поліпшення економічних показників роботи підприємства

Управління матеріальними ресурсами підприємства відіграє велику роль в управлінні підприємством у цілому.

Матеріальні ресурси являють собою частину оборотних фондів підприємства, тобто тих засобів виробництва, які повністю споживаються в кожному виробничому циклі, цілком переносять свою вартість на готову продукцію і в процесі виробництва змінюють або втрачають свої споживчі властивості.

Тривале ефективне використання матеріальних і енергетичних ресурсів вимагає організації економії сировини, матеріалів і енергетичних ресурсів, які повинні охопити всі сфери діяльності підприємства. Основою для організації цієї економії є орієнтоване на неї технологічний розвиток підприємства

Література

1. Афанасєва І.І. Оперативний економічний аналіз використання виробничих запасів/ І.І. Афанасєва // Вісник Східноукраїнського національного університету імені Володимира Даля. - 2010. - №1 (59). - С. 10-13.

2. Бабець Є.К., Горлов М.І., Жуков С.О., Стасюк В.П. Теорія економічного аналізу: Навч. посіб. - К.: ВД "Професіонал", 2007. - 384 с.

3. Володькіна М.В. Економіка промислового підприємства. Навч. посібник. - К.: Центр навчальної літератури, 2008. - 396 с.

4. Воробйов Ю.М., Холод Б.І. Управління ресурсами підприємства. Навчальний посібник. К.: ЦУЛ, 2009. - 288 с.

АНАЛІЗ ТА ОЦІНКА ЗАБЕЗПЕЧЕНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ ТРУДОВИМИ РЕСУРСАМИ

САЄНКО А. І.

Харківський національний технічний університет сільського господарства імені Петра Василенко

Науковий керівник – к.е.н., доцент Артеменко О. О.

Сучасний етап соціально-економічної ситуації в Україні зумовив зростаючу роль людини, ініціативи, творчості, інтелекту в забезпеченні антикризових заходів, підвищенні рівня конкурентоспроможності та кадрового потенціалу країни і підприємства.

Сучасна економічна література надає різні підходи до визначення поняття "трудові ресурси". Так, Єсінова Н. І. зазначає, що "трудові ресурси – працездатна частина населення, яка, володіючи фізичними й інтелектуальними можливостями, здатна виробляти матеріальні блага і надавати послуги". Автори праці дотримуються думки, що трудові ресурси є "потенційним ресурсом робочої сили, яким суспільство володіє станом на встановлений момент часу".

На думку Грішнової О. А., поняття "трудові ресурси" повинне містити кількісне визначення. Вони складаються з населення працездатного віку, крім непрацюючих інвалідів та пільгових пенсіонерів, і осіб молодшого та старшого працездатного віку, які працюють в економіці країни. Різні аспекти аналізу трудових ресурсів в умовах сучасного ринку України набувають особливого значення, оскільки робоча сила, як уже зазначалося, є однією з конкурентних переваг підприємства та має вартісну оцінку. Аналіз забезпеченості підприємства трудовими ресурсами проводиться за певними напрямами, що наведені на рисунку. Аналіз кількості та структури працівників починається з оцінки їх відповідності трудомісткості виробничої програми та визначення відхилень фактичної кількості від розрахункової чи минулого періоду. Найважливіші характеристики зміни кількості та структури трудових ресурсів: відносне скорочення приросту кількості працюючих відповідно до зростання обсягу виробництва та фінансових результатів господарської діяльності; підвищення частки робітників у складі промислово-виробничого персоналу як передумови зростання продуктивності його праці.

Аналіз впливу трудових факторів на господарську діяльність будь-якого підприємства починається з вивчення забезпеченості підприємства працівниками за кількістю,

структурою, кваліфікацією і культурно-освітнім рівнем та характеристики руху робочої сили. Метою такого аналізу є виявлення внутрішніх резервів економії робочої сили у зв'язку з більш раціональним розміщенням працюючих, їхнім завантаженням і використанням відповідно до отриманої професії, спеціальності і кваліфікації.

Аналіз чисельності персоналу проводиться в цілому і за кожною категорією окремо, оскільки роль і значення окремих категорій персоналу у виробничій діяльності підприємства різні.

Аналізуючи чисельність працівників визначають абсолютну і відносну забезпеченість підприємства робочими кадрами, а також вплив зміни чисельності робітників на виконання виробничої програми. Абсолютна забезпеченість підприємства робочою силою визначається при порівнянні фактичної чисельності робітників з їх чисельністю, передбаченою планом. Відносне відхилення чисельності робітників виявляється зіставленням фактичної їх чисельності з плановою, скоригованою на відсоток приросту продукції за рахунок зміни чисельності робітників. Цей відсоток вираховується відношенням вартості продукції, одержаної за рахунок зміни чисельності робітників, до запланованого обсягу виробництва.

Скорочення працівників основної діяльності (зокрема робітників) за умов досягнення запланованого обсягу виробництва продукції розглядається як позитивний чинник. Позитивним є зменшення кількості керівного персоналу, якщо це, звичайно, не призводить до погіршення стану організації виробництва та трудової дисципліни, затримки освоєння нових технологій, автоматизації цехів тощо.

Структура кадрів вивчається шляхом зіставлення фактичної і планової питомої ваги чисельності кожної категорії працівників у загальній чисельності персоналу. При цьому визначають причини зміни структури кадрів, вивчають тенденції цього процесу на передових підприємствах, а також нормативні документи, на підставі чого розробляються відповідні заходи щодо раціоналізації структури кадрів.

Оцінка використання трудових ресурсів дозволяє виявити недоліки у роботі, їх причини та внутрішні резерви економії трудовитрат і підвищення ефективності використання кадрів завдяки їх раціонального розміщення, повнішого завантаження і використання відповідно з набутою професією, спеціальністю і кваліфікацією.

Складовими аналізу використання трудових ресурсів виступають чисельність працівників, рівень забезпеченості ними підприємства, їх склад і структура, показники руху робочої сили, продуктивності праці, використання робочого часу тощо. Система трудових показників дає можливість поєднати та пов'язати окремі показники між собою, а їх аналіз дозволяє оцінити вплив кожного окремого й усієї сукупності показників на загальну результативність праці.

Аналіз повинен ґрунтуватися на існуючих законодавчій та нормативно-правовій, обліковій інформаційних базах, бухгалтерській та статистичній звітностях, даних первинної документації та ін.

Підприємства повинні бути зацікавлені в якнайшвидшому усуненні усіх недоліків в роботі працівників та використанні виявлених резервів, оскільки це дозволить підвищити ефективність праці, а це, у свою чергу, покращить результати діяльності підприємства.

Важливою умовою успішної роботи підприємства та забезпечення його економічної безпеки є забезпеченість та постійність складу персоналу. Аналіз забезпеченості підприємств персоналом проводиться шляхом порівняння їх фактичної кількості з потребою та в динаміці за кілька періодів. Найдоцільніший аналіз показників руху трудових ресурсів у динаміці років свідчить про вжиті підприємством заходи та їх ефективність.

У процесі планування кількості працівників важливо попередньо проаналізувати рух кадрів, що проявляється зарахуванням, звільненням і внутрішнім переміщенням працівників. Цей процес і відповідна йому зміна чисельності називається оборотом робочої сили. У ході аналізу руху особового складу визначають коефіцієнти обороту з прийому, звільнення та загального обороту. Зіставленням відповідних коефіцієнтів звітного і базисного періодів вивчають оборот робочої сили, причини звільнення працівників з підприємства.

Література:

1. Кіндрацька, Г. І. Економічний аналіз: теорія і практика: підручник / Г.І. Кіндрацька, М.С. Білик, А.Г. Загородній; за ред. проф. А.Г. Загороднього. – Львів : Магнолія-Плюс, 2006. – 428 с.

2. Есинова Н.И. Экономика труда и социально-трудовые отношения : учеб. пособ. / Н.И. Есинова. – К. : Вид. "Кондор", 2003. – 464 с.

3. Статистика ринку праці: міжнародні стандарти та національний досвід / за ред. Н.С. Власенко, Н.А. Григорович, Н.А. Рубльової. – К.: ТОВ "Август Трейд", 2006. – 320 с.

4. Болюх М.А. Економічний аналіз: навч. посібн. / М.А. Болюх, М. І. Горбатюк ; за ред. акад. НАНУ, проф. М. Г. Чумаченька. – К. : КНЕУ, 2001. – 540 с.

5. Мних Є. В. Економічний аналіз : підручник / Є.В. Мних. – Вид. 2-ге, перероб. та доп. – К. : Центр навчальної літератури, 2005. – 472 с.

6. Грішнова О. А. Економіка праці та соціально-трудові відносини : підручник / О.А. Грішнова. – К. : Вид. "Знання", 2004. – 535 с.

АНАЛІЗ ПРОДУКТИВНОСТІ ПРАЦІ ПІДПРИЄМСТВА

Сивець Д. С.
Харківський національний технічний університет сільського господарства імені Петра Василенка
Науковий керівник – к.е.н., доцент Заїка С. О.

Практика господарювання на ринкових засадах підтверджу ту незаперечну істину, що результативність будь-якої виробничо-господарської та комерційної діяльності залежить передусім від компетентності та творчої активності управлінських кадрів, достатньо глибокого знання ними конкретної економіки, законодавчої бази та соціальних аспектів господарювання.

Основною проблемою економічної теорії і господарської практики є аналіз співвідношення результатів і витрат, що в загальному розумінні називаємо ефективністю.

Витрати визначаються обсягом (вартістю) використаних економічних ресурсів. Як відомо, економічні ресурси заведено поділяти на три великі групи:

1) робоча сила (трудовий потенціал, людський капітал);

2) компоненти природних ресурсів (земля та сировина);

3) компоненти засобів виробництва (фізичний капітал).

Відповідно окремо визначається ефективність використання робочої сили, природних ресурсів або капіталу.

Результати характеризуються обсягами та вартістю виробленої і реалізованої продукції, розмірами доданої вартості, прибутку, а також показниками конкурентоспроможності, якості життя, екології тощо. Найчастіше результати виражаються обсягами продукції або розміром прибутку. Якщо у розрахунку ефективності результати визначаються обсягом продукції, то ми одержимо показники, які називаються продуктивністю, а якщо розміром прибутку, то такі показники ефективності називаються рентабельністю (прибутковістю).

Узагальнюючим показником ефективності використання робочої сили є продуктивність праці, що, як і всі показники ефективності, характеризує співвідношення результатів та витрат, у даному випадку — результатів праці та витрат праці.

Продуктивність праці показує співвідношення обсягу вироблених матеріальних або нематеріальних благ та кількості затраченої на це праці. Тобто зростання продуктивності праці означає збільшення обсягу вироблених благ без збільшення трудозатрат.

У широкому розумінні зростання продуктивності праці означає постійне вдосконалення людьми економічної діяльності, постійне знаходження можливості працювати краще, виробляти більше якісніших благ при тих самих або й менших затратах праці. Зростання продуктивності праці забезпечує збільшення реального продукту й доходу, а тому воно є важливим показником економічного зростання країни. Оскільки збільшення суспільного продукту в розрахунку на душу населення означає підвищення рівня споживання, а отже, і рівня життя, то економічне зростання стає однією з головних цілей держав з ринковою системою господарювання.

Кожне підприємство характеризується певним рівнем продуктивності праці, який може зростати або знижуватися під дією різноманітних чинників. Підвищення продуктивності праці є безперечною умовою прогресу і розвитку виробництва.

За відомим визначенням К. Маркса, зростання продуктивності праці полягає в тому, що частка затрат живої праці в продуктах зменшується, а частка затрат минулої праці (втіленої в засобах виробництва) - збільшується, але так, що загальна сума праці в кожній одиниці продукту зменшується.

На рівень продуктивності праці на підприємстві впливають рівень екстенсивного використання праці, інтенсивність праці та техніко-технологічний стан виробництва.

Рівень екстенсивного використання праці показує ступінь її продуктивного використання та тривалість протягом робочого дня при незмінності інших характеристик. Чим повніше використовується робочий час, чим менше простоїв та інших втрат робочого часу і чим триваліший робочий день, тим вищий рівень екстенсивного використання праці і відповідно продуктивності праці. Однак зростання продуктивності праці за рахунок екстенсивних характеристик має чіткі межі: законодавчо встановлену тривалість робочого дня і робочого тижня.

Якщо протягом законодавчо встановленої тривалості робочого часу останній цілком

витрачається на продуктивну працю, то це і є верхня межа рівня екстенсивного використання праці.

Інтенсивність праці характеризує ступінь її напруженості і визначається кількістю фізичної та розумової енергії людини, витраченої за одиницю часу. Підвищення інтенсивності праці також має свої межі, а саме: фізіологічні та психічні можливості людського організму. Нормальна інтенсивність праці означає таку витрату життєвої енергії людини протягом робочого часу, яку можна повністю поновити до початку наступного робочого дня при реально доступній для цієї людини якості харчування, медичного обслуговування, використання вільного часу тощо.

Отже, рівень екстенсивного використання праці та інтенсивність праці — це важливі фактори зростання продуктивності праці, які, однак, мають чіткі обмеження, тобто не можуть використовуватися безкінечно.

Джерелом зростання продуктивності праці, яке не має меж, є техніко-технологічне вдосконалення виробництва під дією науково-технічного прогресу.

Література:

1. Бойчик І.М. Економіка підприємства: [Навч. посібник]. / І.М. Бойчик - К.: Атака. - 2002. – 480 с.

2. Бойчик І.М. Економіка підприємства: [Навч. посібник]. / І.М. Бойчик, П.С. Харів, М.І. Хопчан, Ю.В. Піча. - [Вид.2-ге, перероблл. та доп.]. - Львів: Новий світ. - 2001. – 298 с.

3. Гетьман О.О. Економіка підприємства: [Навч. посібник для студентів ВНЗ.] / О.О. Гетьман, В.М. Шаповал - К.: Центр навчальної літератури. - 2006. - с. 194-201.

4. Мельник А.Г. Економіка підприємства: Конспект лекцій: [Навч. посібник] / А.Г. Мельник, О.І. Корінцева - Суми: ВТД «Університетська книга». -2004. - с. 41-45.

МЕТОДИ ОЦІНЮВАННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

СЛОБОДКІНА В. Ю.

Харківський національний технічний університет сільського господарства імені Петра Василенка

Науковий керівник – ст. викладач Сагачко Ю. М.

Основну діяльність кожного підприємства становлять виробничі процеси, що виконуються у відповідних підрозділах. Тому важливим є точне та функціональне розміщення кожного підрозділу на підприємстві, що в свою чергу сприятиме продуктивній роботі виробництва.

Одним з перших виробничий потенціал як економічну категорію, розкрив А.І. Анчишкін. На його думку для виробничого потенціалу характерними є «виробничі ресурси, їх об'єм, структура, технічний рівень та якість…». Добикіна О.К. визначає виробничий потенціал як «здатність виробничої системи виробляти матеріальні блага, використовуючи ресурси виробництва». Неможливість дати єдине визначення і трактування виробничого потенціалу пояснюється його складністю як економічної категорії. У зв'язку з цим дослідження виробничого потенціалу підприємств АПК є надзвичайно актуальним завданням, вирішення якого необхідно як для оцінки потенційних можливостей аграрного виробництва, так і для встановлення резервів росту об'єму виробництва сільськогосподарської продукції за рахунок оптимального залучення факторів виробництва.

Структурна зміна «виробнича структура» відіграє надзвичайно важливу роль в операційній системі АПК, тому що вона є складовою частиною найкритичнішої комплексної внутрішньої змінної «Структура організації». Оптимізація виробничої структури організацій аграрного сектора є важливим напрямом їх організаційно-економічної реструктуризації. Адже, оптимальна виробнича структура забезпечує стан внутрішньої збалансованості та пропорційності ресурсного потенціалу організації, а також обумовлює ступінь оптимальності організаційної структури. Неоптимальні виробнича і організаційна структура тягнуть за собою зростання обсягу поточних витрат і відповідно пониження рівня рентабельності виробництва.

Відомі три типи виробничої структури підприємства: предметний, технологічний і змішаний. Чим вище складність технологічного процесу, тим більш розгалуженою і громіздкою виявляється структура підприємства, а отже, і більші його розміри.

Оптимізація представляє собою процес удосконалення та покращення функціонування певної системи. Для здійснення оптимізації виробничої структури сільськогосподарського підприємства необхідно проаналізувати різні шляхи реалізації цього завдання та фактори, які впливають на цей процес. Важливим чинником для визначення напряму оптимізації виробничої структури сільськогосподарського підприємства є рентабельність. Рентабельність аграрних підприємств безпосередньо залежить від досягнутого рівня ефективності окремих видів

виробництв. Рентабельність характеризує економічну ефективність виробництва, за якої підприємство за рахунок грошової виручки від реалізації продукції (робіт, послуг) повністю відшкодовує витрати на її виробництво й одержує прибуток як головне джерело розширеного відтворення.

З метою оптимізації виробнича структура підлягає аналізу за такими показниками:

− розміри виробничих ланок;

− ступінь централізації окремих виробництв;

− співвідношення між основними, допоміжними та обслуговуючими виробництвами;

− пропорційність виробничих ланцюгів, що входять до складу підприємства;

− рівень спеціалізації окремих виробничих ланцюгів;

− ефективність просторового розташування підприємства;

− характер взаємозв'язків між підрозділами [5].

Таким чином удосконалення виробничої структури здійснюється за кількома напрямками. По-перше, це визначення оптимальних розмірів підприємства. По-друге, поглиблення спеціалізації основного виробництва, яке полягає у виборі її форми для виробничих підрозділів, відповідності типу, масштабу виробництва та незмінності обраної форми спеціалізації для однакових виробничих умов.

По-третє, централізація допоміжних і обслуговуючих служб підприємства, яка заснована на концентрації однорідних робіт і дозволяє, з одного боку, підвищити рівень механізації цих робіт, з іншого – спростити виробничу структуру, шляхом скорочення зайвих і паралельно діючих виробничих підрозділів.

По-четверте, відокремлення окремих видів технічного обслуговування виробництва і формування їх в самостійні підприємства. Значну питому вагу в структурі більшості промислових підприємств займають допоміжні та обслуговуючі господарства. По-п'яте, спрощення виробничої структури за рахунок ліквідації зайвих ланок і переходу до безцехової структури.

Оптимізація виробничої структури – одна з відправних точок для цілеспрямованої зміни структури сільськогосподарського підприємства і вхідних його елементів, які формують діяльність у зв'язку з впливом факторів зовнішнього або внутрішнього середовища. За допомогою оптимізації виробничої структури сільськогосподарського підприємства та його діяльності можна встановити перспективний виробничий напрям розвитку, сформувати нову галузеву концепцію. Також важливими шляхами покращення виробничої структури підприємства є подолання сегментації в побудові виробничих процесів і створення єдиних потоків виготовлення продукції без виділення цехів.

Література:

1. Анчишкин А.И. Прогнозирование роста социалистической экономики / А.И. Анчишкин. – М.: Экономика, 1973.- 205 с

2. Добикіна О.К. Потенціал підприємства: формування та оцінка: навч. посіб. /О.К. Добикіна та ін. – К.: Центр навчальної літератури, 2007. – 202 с.

3. Гетьман О.О., Шаповал В.М. Економіка підприємства Навч. посіб. — 2-ге видання. — К.: Центр учбової літератури, 2010. — 488 с.

4. Математическое моделирование экономических процессов в сельском хозяйстве; под редакцией А.М. Гатаулина. – М.: ВО «Агропромиздат», 2000. – 180 с.

5. Плиса В.Й. Стратегія управління фінансовою стійкістю підприємства / В.Й. Плиса // Фінанси України.- 2009. - № 11. - С. 36-42.

АНАЛІЗ ЛІКВІДНОСТІ ТА ПЛАТОСПРОМОЖНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ

СОРОКІНА О. М.

Харківський національний технічний університет сільського господарства імені П. Василенка

Науковий керівник – ст. викладач Бабан Т. О.

Результатом формування і реалізації фінансової політики підприємства має бути його стабільний фінансовий стан, здатність розвиватися у перспективі.

Одними з головних критеріїв цього виступають платоспроможність і ліквідність підприємства які визначають здатність підприємства розрахуватися за своїми зобов'язаннями в поточному і майбутніх періодах. У ринкових умовах кожен господарський суб'єкт повинен мати достовірну інформацію про ліквідність та платоспроможність як свого підприємства, так і своїх партнерів.

Одними з важливих показників оцінки економічного потенціалу підприємства є показники ліквідності та платоспроможності.

У деяких працях вітчизняних економістів поняття «ліквідність» та «платоспроможність» ототожнюються. Але слід звернути увагу на суттєву різницю між ними.

Платоспроможність – це можливість підприємства наявними грошовими ресурсами своєчасно погасити свої строкові зобов'язання.

Іншими словами, це постійна наявність грошових коштів та їх еквівалентів, достатніх для погашення кредиторської заборгованості, що вимагає негайної сплати.

Під ліквідністю будь-якого активу розуміють його здатність трансформуватися в грошові кошти, а ступінь ліквідності визначається тривалістю періоду часу, протягом якого ця трансформація може бути здійснена. Чим коротший період, тим вища ліквідність даного виду активу. Тобто ліквідність підприємства характеризує механізм перетворення фінансових або матеріальних активів у грошові кошти, з метою своєчасного виконання його зобов'язань.

Для визначення стану платоспроможності підприємства використовують аналіз ліквідності господарюючого суб'єкта.

Ліквідність підприємства – це його спроможність швидко реалізувати активи й одержати гроші для оплати своїх зобов'язань, тобто це співвідношення величини його високоліквідних активів (кошти, ринкові цінні папери, дебіторська заборгованість) і короткострокових зобов'язань.

Аналізуючи ліквідність, доцільно оцінити не тільки поточні суми ліквідних активів, а й майбутні зміни ліквідності.

Про незадовільний стан ліквідності підприємства свідчитиме той факт, що потреба підприємства в коштах перевищує їх реальні надходження.

Щоб визначити, чи достатньо у підприємства грошей для погашення його зобов'язань, необхідно передусім проаналізувати процес надходження коштів від господарської діяльності та формування залишку коштів після погашення зобов'язань перед бюджетом, страховими та іншими соціальними фондами, а також виплати дивідендів.

Аналіз ліквідності потребує ретельного аналізу структури кредиторської заборгованості підприємства. Він здійснюється на підставі порівняння обсягу поточних зобов'язань із наявності ліквідних коштів.

Для аналізу ліквідності також доцільно розраховувати в динаміці коефіцієнти абсолютної ліквідності, покриття, поточної ліквідності, критичної оцінки, поточної заборгованості, період інкасації дебіторської заборгованості, тривалість кредиторської заборгованості, обертання матеріальних запасів, обертання постійних та усіх активів.

Будь-якого користувача фінансової звітності насамперед цікавить питання про ліквідність та платоспроможність підприємства. Для цього за даними балансу підприємства визначають комплекс оціночних показників. В першу чергу з цією метою використовуються три наступні коефіцієнти:

1. Коефіцієнт покриття (загальної ліквідності) – Кзл, що показує, яку частину поточних зобов'язань підприємство спроможне погасити, якщо воно реалізує усі свої оборотні активи, в тому числі і матеріальні запаси. Цей коефіцієнт показує також, скільки гривень оборотних коштів приходиться на кожну гривню поточних зобов'язань. Розрахунок коефіцієнта загальної ліквідності проводиться за формулою:

Кзл= Оборотні активи/ Поточні зобов'язання;

2. Коефіцієнт швидкої (критичної) ліквідності Кшл, що показує, яку частину поточних зобов'язань підприємство спроможне погасити за рахунок найбільш ліквідних оборотних коштів грошових коштів та їх еквівалентів, фінансових інвестицій та кредиторської заборгованості. Цей показник показує платіжні можливості підприємства щодо погашення поточних зобов'язань за умов своєчасного здійснення розрахунків з дебіторами. Розраховується за формулою:

Кшл= (Оборотні активи – запаси)/поточні зобов'язання;

3. Коефіцієнт абсолютної (грошової) ліквідності (Каб.л), що показує, яку частину поточних зобов'язань підприємство може погасити своїми коштами негайно.

Коефіцієнт абсолютної ліквідності визначається за формулою:

К.аб.л= Грошові активи/Поточні зобов'язання;

Збільшення коефіцієнтів ліквідності та платоспроможності говорить про те, що фінансовий стан підприємства покращується.

Одним із найважливіших аспектів аналізу ліквідності та платоспроможності є визначення впливу окремих факторів на приріст результативного показника. Для цього використовуються такі методи: ланцюгових підстановок, індексний, абсолютних і відносних різниць, інтегральний та ін.

Отже, показники ліквідності та платоспроможності мають важливе значення в системі показників діяльності підприємства, оскільки забезпечують підтримку фінансової рівноваги підприємства.

Ліквідність слід розглядати як стан активів у їхньому обороті, який закінчується отриманням грошових коштів, що є необхідною умовою платоспроможності. Враховуючи, що основну платоспроможність складають активи, яким притаманна різна ступінь ліквідності, можна вважати ліквідність якісною характеристикою платоспроможності.

Література:

1. Бутинець Ф.Ф. Економічний аналіз: навч. посіб. / Ф.Ф. Бутинець. – Житомир: Рута, 2003. – 680 с.
2. Давиденко Н.М. Ліквідність та платоспроможність як показники ефективності фінансового менеджменту підприємства / Н.М. Давиденко // Актуальні проблеми економіки. – 2005. – № 2. – С. 36-40.
3. Макарчук І. Основні показники оцінки платоспроможності та ліквідності підприємств та методика їх визначення / І. Макарчик // Формування ринкових відносин в Україні. – 2008. – № 7. – С. 36-41.
4. Савицька Г.В. Економічний аналіз діяльності підприємства: навч. посіб. / Г.В. Савицька. – [3-тє вид., випр. і допов.].– К.: Знання, 2007. – 668 с.
5. Азаренкова Г.М. Фінанси підприємств: навч. посіб. / Г.М. Лазаренкова, Т.М. Журавель, Р.М. Михайленко. – К.: Знання-Прес, 2009. – 299 с.

АНАЛІЗ ВИРОБНИЦТВА ЯРОГО ЯЧМЕНЯ НА УКРАЇНІ

СТОЛЕНКО Н. А.
Харківський національний технічний університет сільського господарства імені Петра Василенка
Науковий керівник – к.е.н., доцент Гацько А. Ф.

Ячмінь належить до трійки найпоширеніших видів зерна й поступається лише кукурудзі та пшениці. Це підтверджується стабільним попитом на його зерно протягом року як вітчизняних, так і закордонних споживачів. Відтак за дотримання технології ячмінь забезпечує невисокі, проте стабільні прибутки. За посівними площами ця культура посідає четверте місце в світі - 80 млн. га - після пшениці, рису та кукурудзи. Валовий збір досягає 158 млн. тонн, а середня світова врожайність становить 22 ц з гектара.

Стосовно динаміки змін посівних площ слід відмітити, що спостерігається негативна тенденція (хоча не такими швидкими темпами, як із посівами ярої пшениці). Однак є декілька областей, в яких аграрії у 2013 р. під ярий ячмінь відвели більші посівні площі, ніж у 2011 р., а саме: Кіровоградська (+16,7%), Одеська (+15,5%), Херсонська (+11,6%). Також варто відзначити, що найбільший приріст площі, яка зросла у 2,3 рази, зафіксований на Луганщині.у 2014 р. в Україні вироблено 9,7 млн. т ячменю. Площа посіву культури становила понад 3 млн. га, що на 1,3% менше порівняно з попереднім роком. Найбільшими регіонами з вирощування ячменю є Одеська (408 тис. га), Миколаївська (360), Дніпропетровська (389), Запорізька (229), Херсонська (207 тис. га) області. Порівняно з 2013 р., урожайність культури підвищилася на 24,6% і становить 31,3 ц/га. Закупівельні ціни на ячмінь нинішнього сезону суттєво не відрізняються від ціни фуражної пшениці. Якщо на початку маркетингового року ячмінь фуражний закуповували в середньому за ціною 2 тис. грн/т, то пшеницю фуражну — 1,98 тис. грн/т. У грудні 2014 р. фуражний ячмінь подорожчав до 2,4 тис., а пшениця — до 2,5 тис. грн/т. Закупівельні ціни на ячмінь пивоварний впродовж сезону залишалися майже на одному рівні. Якщо у серпні 2014 р. його закуповували в середньому за 2,25 тис. грн/т, то у грудні — за 2,3 тис.

Відтак нинішня кон'юнктура світового та вітчизняного ринків зерна сприятлива для реалізації ячменю. Враховуючи нестабільність вітчизняної грошової одиниці та забезпечення переважного попиту на зерно з боку зерно-трейдерів, у подальшому ціни на ячмінь матимуть тенденцію до поступового зростання. Світова торгівля ячменем становить 12% загального виробництва. На ринках країн-імпортерів в основному домінує європейський та причорноморський ячмінь. Лідером серед крупніших світових покупців фуражного ячменю є і залишається Саудівська Аравія.

Стосовно ярого ячменю, то слід відмітити, що його культивують у західних та центральних штатах. Близько 95% усього вирощеного ячменю в США є ярим, бо в цій країні майже відсутні зимостійкі сорти ячменю.

Таблиця 1

Посівні площі сільськогосподарських культур [4, с.3]

Вид сільськогосподарської культур	Кількість засіяних площ, млн. га			
	2010 рік	2011 рік	2012 рік	Плановий 2015 рік
Озима пшениця	6,4	6,7	5,9	6,8
Озиме жито	0,3	0,3	0,3	0,3
Кукурудза	2,7	3,6	4,7	4,0
Ярий ячмінь	4,5	3,8	3,5	4,6
Просо	0,1	0,2	0,2	0,5
Гречка	0,2	0,3	0,3	0,3

Згідно розробленої Міністерством аграрної політики і продовольства України та Національною академією аграрних наук України, галузевої програми «Зерно України – 2015» посівні площі зернових культур в Україні мають становити близько 16 млн. га, у тому числі озимої пшениці – не менше 6,8 млн. га, озимого ячменю – 1,2 млн.

га, озимого жита – 0,3 млн. га, кукурудзи – 4,0 млн. га, ярого ячменю – 4,6 млн. га. Виробництво зерна на цих площах за середньої урожайності 43 - 45 ц/га становитиме у 2015 році близько 71 млн. т [4].

Таким чином, враховуючи світові тенденції, українське зерно користується попитом на зовнішньому та внутрішньому ринку. Посівні площі ярого ячменя коливаються, але мають тенденцію до збільшення. Наразі важко прогнозувати, як змінюватиметься ситуація на внутрішньому та світовому ринку ячменю у новому сезоні, оскільки на неї впливають природні та економічні фактори. З одного боку, це зміна клімату, що супроводжується посухами та повенями, з іншого, - відсутність стабільності з курсом євро та долара США, цінами на нафту та розвитком економіки у світі.

Література:

1. Кушнір І. Виробництво ячменю в Україні, 1992-2010 роки. [Електронний ресурс] / І. Кушнір –[Режим доступу] http://www.kushnir.mk.ua/2012/05/1992-2010_2780.html

2. Манько К., Музафаров Н. Ячмінь ярий: сучасні технології вирощування [Електронний ресурс] // Агробізнес сьогодні / К. Манько, Н. Музафаров. [Режимдоступу] http://www.agrobusiness.com.ua/component/content/article/1044.html?ed=61

3. Кириленко І.Г. Формування зернового ринку в Україні: стратегія розвитку / І.Г. Кириленко // Економіка АПК. - 2009. - №9. – С. 79-84.

4. Програма «Зерно України – 2015» [Електронний ресурс] Режим доступу: www.uaan.gov.ua/sites/default/files/zerno.doc.

ПІДВИЩЕННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ ЕФЕКТИВНОСТІ ВИРОЩУВАННЯ ЗЕРНОВИХ

СУДАКОВА А. О.

Харківський національний технічний університет сільського господарства імені Петра Василенка

Науковий керівник – ст. викладач Грідін О. В.

Визначальним напрямком аграрної політики України в контексті євроінтеграції є нарощування виробничого потенціалу аграрного сектора економіки держави. В цьому відношенні пріоритетним завданням, що потребує термінового вирішення, є відродження та подальший розвиток зернового господарства, яке має стратегічне як соціально-економічне, так і політичне значення для розвитку національної економіки країни, розширення її присутності на зовнішніх товарних ринках. Зерно в Україні є важливою експортною продукцією, забезпечуючи значні валютні надходження в державну скарбницю. В процесі зберігання зерно майже не втрачає своїх якісних характеристик а, отже, придатне для створення державних резервів продуктів харчування та кормів.

Площі посіву зернових культур в Україні в 2015 році становили 14,7 млн. га. В її складі найбільшу частку займають озимі зернові – 53,8 %. Частка ярих зернових та зернобобових складає 46,2 %. В складі озимих культур найбільші посівні площі відведено під озиму пшеницю – 75,9 %. Ячмінь серед ярих зернових займає – 25,7 % в структурі посівної площі ярих зернових і зернобобових культур.

Проблема підвищення економічної ефективності агропромислового виробництва на сучасному етапі розвитку економіки України – визначальний фактор економічного і соціального розвитку суспільства.

Ефективність виробництва, як економічна категорія, відображає дію об'єктивних економічних законів, що проявляються в подальшому зростанні результативності виробництва. Економічна ефективність показує кінцевий корисний ефект від застосування засобів виробництва і живої праці, а також сукупних її вкладень на одиницю корисного ефекту.

Підвищення ефективності зернового господарства пов'язане з впливом на його розвиток великої кількості факторів, серед яких: хімізація, меліорація, виведення нових сортів, підвищення загальної культури землеробства. В зв'язку з тим, що вище перелічені фактори не рівнозначні за ступенем впливу на збільшення виробництва зерна і потребують здійснення різних розмірів капіталовкладень та поточних затрат, важливо, куди будуть спрямовані ці капіталовкладення.

Зернопромисловий комплекс являє собою досить складну багаторівневу структуру, в яку, крім зернового господарства, входять борошномельна, круп'яна, комбікормова, хлібопекарська та інші галузі. Тому концепція його розвитку передбачає модернізацію всіх галузей і складових, удосконалення економічних і технологічних зв'язків між ними, їх збалансований розвиток, кооперування виробництва, використання найновітніших технологій, збільшення асортименту і підвищення якості кінцевої продукції, підвищення економічної ефективності її виробництва і зниження цін на неї.

Одним із напрямків підвищення економічної ефективності виробництва зерна є комплексна оцінка ефективності сівозмін з різним насиченням зерновими культурами. Існуючі недоліки в ціноутворенні не дають змоги правильно враховувати реальні витрати ресурсів, поза оцінкою залишаються природно-біологічні ресурси, які відіграють важливу роль у збільшенні виробництва зерна. Певні недоліки має вартісна оцінка показників економічної ефективності, так як сучасні порівняльні ціни не відображають фактичний рівень рентабельності. Тому поряд з агротехнічною та економічною потрібно проводити енергетичну оцінку, яка дає змогу виявити резерви підвищення ефективності з урахуванням енергозбереження.

Велике значення має внесення оптимальних доз мінеральних добрив, які в конкретних природно-кліматичних та економічних умовах забезпечують найбільш повне використання потенційних можливостей високоврожайних сортів і гібридів зернових культур. Ситуація в цьому плані, нажаль, значно погіршилось в останні роки. Скорочення застосування добрив призвело до різкого зниження урожаїв польових культур. А тому збільшення норм їх внесення і доведення до оптимального рівня є актуальним питанням для сільськогосподарських товаровиробників.

Також шляхом підвищення ефективності виробництва зерна є виведення і впровадження в господарствах високоврожайних сортів і гібридів, стійких проти хвороб і придатних для вирощування на зрошуваних землях. Особливого значення у цьому зв'язку набуває поліпшення селекції і насінництва зернових культур.

Підвищення економічної ефективності відбувається за рахунок поліпшення якості зерна – сильних і твердих сортів пшениці з високим вмістом білка (15-17 %) і клейковини (28-36 %). Категорія якість продукції включає в себе сукупність властивостей, що характеризують міру спроможності даної продукції задовольняти потреби споживачів згідно з її цільовим призначенням. Якість зернових культур має важливе значення, оскільки закупівельні ціни на зерно встановлюються з урахуванням його якості. Збільшення виробництва і поліпшення якості зерна сприяють підвищенню дохідності зернового господарства, а отже, і зміцненню економіки сільськогосподарських підприємств.

Отже, в умовах переходу економіки України до ринкових відносин ефективність виробництва зерна визначає його конкурентоздатність, як на внутрішньому, так і на зовнішньому ринках, тобто здатність до розширеного відтворення, зростання обсягів виробництва, збільшення кількості робочих місць, підвищення оплати праці працівників та інше. У цілому ефективність – це соціально-економічна проблема, позитивне вирішення якої зумовлює розвиток продуктивних сил і стан суспільства.

АНАЛІЗ ФІНАНСОВИХ РЕЗУЛЬТАТІВ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

Теницька В. А.
Харківський національний технічний університет сільського господарства імені Петра Василенка
Науковий керівник – ассистент
Півень А. В.

Аналіз фінансових результатів підприємства є вкрай актуальною темою сьогодення, оскільки аналіз фінансової діяльності підприємства — це діагноз його фінансового стану, що уможливлює визначення недоліків та прорахунків, виявлення та мобілізацію внутрішньогосподарських резервів, збільшення доходів та прибутків, зменшення витрат виробництва, підвищення рентабельності, поліпшення фінансово-господарської діяльності підприємства в цілому.

Матеріали проведеного аналізу використовуються в процесі фінансового планування та прогнозування, що є важливою складовою частиною роботи управлінського персоналу щодо реалізації обраної стратегії бізнесу, забезпечення фінансової стійкості підприємства, а також займає вагоме місце в роботі зовнішніх для підприємства аналітиків щодо оцінки інвестиційної привабливості та платоспроможності контрагентів, а також оцінки ділових партнерів в умовах ризику та невизначеності. На підставі його результатів управлінський персонал приймає рішення про напрями фінансування підприємства за рахунок власних джерел, інвестори - щодо формування портфеля цінних паперів, а кредитори визначають пріоритети щодо позик, які видають [1].

За умов переходу економіки України до ринкових відносин, суттєвого розширення прав підприємств у галузі фінансово-економічної діяльності значно зростає роль своєчасного та якісного аналізу фінансового стану підприємств, оцінки їхньої ліквідності, платоспроможності і фінансової стійкості та пошуку шляхів підвищення і зміцнення фінансової стабільності.

Особливого значення набуває своєчасна та об'єктивна оцінка фінансового стану підприємств за виникнення різноманітних форм власності, оскільки жодний власник не повинен нехтувати

потенційними можливостями збільшення прибутку (доходу) фірми, які можна виявити тільки на підставі своєчасного й об'єктивного аналізу фінансового стану підприємств.

Неодмінною умовою повного якісного аналізу фінансово-господарської діяльності підприємства є вміння читати фінансову звітність, і, зокрема, основну її форму бухгалтерський баланс та додатки до нього. Основною метою фінансового аналізу діяльності організації є отримання максимально достовірної інформації, на підставі якої можна скласти об'єктивну картину фінансового стану організації. Фінансовий стан організації визначається її прибутком (збитком), змінами в структурі активів та зобов'язань. Об'єктивність це головний критерій виміру інформації для цілей фінансового аналізу. Фінансовий аналіз, як розділ економічної науки, виробив набір методів аналізу фінансової звітності. Умовно їх можна поділити на чотири типи: горизонтальний аналіз, вертикальний аналіз, трендовий аналіз та аналіз фінансових коефіцієнтів.

Ефективність управління господарською діяльністю вимірюється системою показників, що знаходяться у взаємозв'язку і взаємозалежності. Вимірювання показників, факторів їх зміни і виявлення результатів підвищення ефективності фінансово-господарської діяльності є першочерговими задачами її аналізу.

Систематичний аналіз фінансового стану підприємства, його платоспроможності, ліквідності та фінансової стійкості необхідний ще й тому, що дохідність будь-якого підприємства, розмір його прибутку багато в чому залежить від його платоспроможності. Ураховують фінансовий стан підприємства і банки, розглядаючи режим його кредитування та диференціацію відсоткових ставок.

Фінансовий стан підприємства — це комплексне поняття, яке є результатом взаємодії всіх елементів системи фінансових відносин підприємства, визначається сукупністю виробничо-господарських факторів і характеризується системою показників, що відображають наявність, розміщення і використання фінансових ресурсів.

Підприємство має опрацювати таку систему показників, з допомогою якої воно змогло б із достатньою точністю оцінити поточні та стратегічні можливості підприємства.

Показники фінансових результатів характеризують абсолютну ефективність господарювання організації в усіх напрямах її діяльності: виробничої, збутової, постачальницької, фінансової та інвестиційної. Вони складають основу економічного розвитку підприємства і зміцнення її фінансових відносин з усіма учасниками підприємницької діяльності.

Прибуток забезпечує фірмі можливості самофінансування, задоволення матеріальних і соціальних потреб власника капіталу і працівників фірми. Прибуток, також є основним джерелом формування доходів бюджетів і погашення боргових зобов'язань організації перед банками, іншими кредиторами та інвесторами.

Прибуток є кінцевим фінансовим результатом діяльності організації. Організація може зробити великий обсяг продукції, однак якщо вона не буде реалізована або реалізована за ціною, яка не забезпечує отримання прибутку, то організація виявиться у важкому фінансовому стані.

Прибуток є показником, який найбільш повно відображає ефективність виробництва, обсяг і якість виробленої продукції, стан продуктивності праці, рівень собівартості. Тому одна з найважливіших складових частин аналізу фінансового стану організації - аналіз фінансових результатів її діяльності. Однак різних користувачів бухгалтерської звітності цікавлять тільки певні показники фінансових результатів. Наприклад, адміністрацію фірми цікавлять маса отриманого прибутку і її структура, чинники, що впливають на її величину; податкові органи зацікавлені в отриманні достовірної інформації про всі доданків оподатковуваної бази прибутку; потенційних інвесторів цікавлять питання якості прибутку, тобто стійкості і надійності отримання прибутку, для вибору і обґрунтування стратегії інвестицій, спрямованої на мінімізацію втрат і фінансових ризиків від вкладень в активи аналізованої фірми.

Аналіз фінансових результатів діяльності організації включає в якості обов'язкових елементів: дослідження змін кожного показника за поточний аналізований період; дослідження структури відповідних показників і їх змін; вивчення динаміки зміни показників фінансових результатів; виявлення факторів і причин змін показників прибутку і кількісну їх оцінку.

Загальний фінансовий результат звітного періоду відображається у звітності в розгорнутому вигляді і являє собою алгебраїчну суму прибутку (збитку) від реалізації продукції (робіт, послуг), реалізації основних засобів, нематеріальних активів та іншого майна і результатів від іншої фінансової діяльності, інших позареалізаційних операцій.

При аналізі динаміки показників прибутку в першу чергу оцінюється зростання показників прибутку за аналізований період, потім відзначаються позитивні і негативні зміни в динаміці фінансових результатів. При аналізі структури прибутку звітного періоду необхідно проаналізувати питома вага її складових. Позитивним вважається висока питома вага

прибутку від продажів продукції. Такі підприємства забезпечують самофінансування реалізацією власного майна або здачею його в оренду.

Правильна інтерпретація аналітичних показників, розрахованих на основі облікових даних, дозволяє управлінському персоналу та зовнішнім користувачам діагностувати проблеми, що наявні в діяльності підприємства, виявляти напрями діяльності, які вимагають додаткового фінансування для розвитку, ідентифікувати проблемні питання розподілу прибутку, як внутрішнього джерела фінансування розвитку. Відповідно, результати аналізу фінансових результатів, зокрема, операцій з формування та розподілу прибутку є основним інформаційним джерелом для розробки та прийняття управлінських рішень.

Поточна та оперативна фінансова робота на підприємстві спрямовується на практичне втілення фінансового забезпечення підприємницької діяльності, постійне підтримування платоспроможності на належному рівні.

На основі вище сказаного можна зробити такий висновок, що аналіз фінансових результатів діяльності підприємства є необхідним етапом для розробки планів і прогнозів фінансового оздоровлення підприємств. Слід іще раз підкреслити, що необхідність та значення фінансової оцінки зумовлені потребою систематичного аналізу та вдосконалення роботи за ринкових відносин, переходу до самоокупності, самофінансування, потребою в поліпшенні використання фінансових ресурсів, а також пошуком у цій царині резервів зміцнення фінансової стабільності підприємства.

Література:

1. Савицька Г.В. Економічний аналіз діяльності підприємства: навч. посіб. / Г.В. Савицька. – К.: Знання, 2004. – 302 с.

2. Мец В.О. Економічний аналіз фінансових результатів та фінансового стану підприємства / В.О. Мец. – К.: Вища школа, 2005. – 246 с.

3. Шеремет А.Д. Методика финансового анализа / А.Д. Шеремет, Р.С. Сайфулин, Е.В. Негашев. – 3-е изд., перераб. и доп. – М.: ИНФРА – М, 2001. – 208 с.

4. Лахтіонова Л.А. Фінансовий аналіз суб'єктів господарювання / Л. А. Лахтіонова. – К., 2007. – 387 с.

5. Бланк И.А. Финансовый менеджмент / И.А. Бланк. – К.: Эльга Ника-Центр, 2004. – 653 с.

6. Калина А. В. Современный экономический анализ и прогнозирование (микро и макро уровень): [учеб. пособ.] / А. В. Калина, М.И. Конева, В. А. Ященко. – К.: МАУП, 1998. – 272 с.

СИСТЕМА ПОКАЗНИКІВ ОЦІНКИ ЕКОНОМІЧНОЇ ЕФЕКТИВНОСТІ ВИРОБНИЦТВА ПРОДУКЦІЇ ТВАРИННИЦТВА

ТІЩЕНКО В. М.

Харківський національний технічний університет сільського господарства імені Петра Василенка

Науковий керівник – к.е.н., доцент Артеменко О. О.

Тваринництво - друга основна галузь сільського господарства. Продуктами його виробництва є м'ясо, молоко, жири, яйця та ін. Це цінні, незамінні й основні продукти харчування. Вони покривають 60-65 % потреб у білках, третину всіх калорій у харчовому раціоні людини. Продукція тваринництва (шкури, вовна, хутро) є цінною сировиною для легкої промисловості. Галузь дає близько 60 % валової продукції сільського господарства і має великий вплив на його економіку.

Розвиток тваринницьких галузей дає змогу аграрним підприємствам забезпечити впродовж року рівномірне виробництво продукції, надходження коштів від її реалізації, повніше використання основних виробничих фондів і трудових ресурсів, чим дещо згладжується сезонність праці. Галузі тваринництва використовують відходи рослинництва, а самі виробляють цінні органічні добрива для нього.

Скотарство є провідною і найважливішою галуззю продуктивного тваринництва.

Основним завданням аналізу виробництва продукції тваринництва є: пошук можливостей нарощування виробництва продукції, поліпшення її асортименту та якості.

При аналізі виконання плану виробництва продукції особливу увагу звертають на дотримання бажаних параметрів якості продукції. Для молока – це відповідний вміст жиру, сортова структура, кислотність; для молодняку тварин і поголів'я на відгодівлі - вгодованість, вагові кондиції тварин тощо.

Продуктивність тварин залежить від багатьох чинників:

- якісного складу поголів'я,
- достатньої і повноцінної годівлі,
- забезпечення оптимальних умов годівлі й утримання та догляду,
- впровадження прогресивних форм організації праці і виробництва,
- недопущення захворювання тварин тощо.

Для оцінки економічної ефективності виробництва продукції тваринництва

використовують систему показників. Основні вартісні показники:

- вартість валової продукції, сума валового доходу і прибутку в розрахунку на одного працівника, в галузі, одну затрачену людино-годину, 100 грн. виробничих основних засобів;
- - сума виробничих затрат у розрахунку на 1 грн. вартості продукції;
- - рівень рентабельності виробленої та реалізованої продукції загалом;
- - норма прибутку.

Основними показниками економічної ефективності скотарства є рівень продуктивності праці, собівартість виробництва молока та м'яса, їх рентабельність. Рівень продуктивності праці залежить від суми затрат часу в розрахунку на одну голову та її продуктивності

Не менш важливими показниками, що характеризують ефективність скотарства, є обсяг виробництва продукції у підприємстві з розрахунку на 100 га сільськогосподарських угідь; продуктивність тварин - середньорічний надій на корову молочного стада й обсяг приросту живої маси однієї голови, її середньодобовий приріст; затрати кормів у розрахунку на 1 ц молока і приріст живої маси; жива маса однієї голови, реалізованої на м'ясо; сума виробничих витрат у розрахунку на одну голову, на 1 ц продукції і 1 грн. валової продукції; вихід валової продукції в натуральному і грошовому виразі в розрахунку на одного працівника, на одну людино-годину й на одну тварину, сума прибутку в розрахунку на одну голову тварин і на 1 ц продукції.

Процес переходу країни до ринкових методів господарювання ознаменувався кризою, яка охопила, насамперед, сільське господарство. При цьому, найбільшого спаду зазнало тваринництво. Так, протягом останніх 20-ти років поголів'я ВРХ скоротилося більш, ніж на 80 % (у тому числі корів майже на 70 %), свиней – на 60 %, овець та кіз – на 80 %. Як наслідок, на даний час близько 60 % валової продукції тваринництва виробляється господарствами населення . При цьому , сільськогосподарські підприємства виробляють 57 % м'яса всіх видів і лише 20 % молока. У виробництві м'яса переважає птиця – 67 %, на другому місці – свинина – 25 %, і, відповідно, на третьому – яловичина і телятина – лише 8 % від загального обсягу виробництва сільськогосподарськими підприємствами.

Виважена політика держави у поєднанні із сприятливою кон'юнктурою призвели до збільшення у 2014 році також поголів'я птиці всіх видів і свиней. Так, поголів'я птиці в усіх категоріях господарств збільшилось до 230289,8 тис. гол., у тому числі у сільськогосподарських підприємствах – до 132072,5 тис. гол.; поголів'я свиней – до 7922,2 і 3878,9 відповідно. Як результат, відбулося збільшення виробництва свинини і м'яса птиці. Так, свинини вироблено 742,6 тис. тонн (що на 4,1 % більше ніж у 2013 році), м'яса птиці – 1164,7 тис. тонн (на 5,9 % більше проти показника минулого року). Підвищення показників виробництва було досягнуто як за рахунок сільськогосподарських підприємств (на 6,4 % по свинині і на 7,2 % по м'ясу птиці), так і за рахунок господарств населення (на 1,8 % по свинині). У свою чергу, яєць від птиці усіх видів вироблено 19587,3 млн. штук, що на 2,5 % більше проти показника 2013 року .

РУШІЙНІ ПИТАННЯ РОЗВИТКУ ФЕРМЕРСЬКИХ ГОСПОДАРСТВ В УКРАЇНІ

ТОДОРЕНКО А. С.
Харківський національний технічний університет сільського господарства імені Петра Василенка
Науковий керівник – ст. викладач Дудник О. В.

Проблема підвищення ефективності управління агарним підприємство, в тому числі фермерськими господарствами, є досить важливою в світлі становлення агарного підприємництва в Україні. За умов низького рівня ресурсного і техніко-технологічного потенціалу аграрних підприємств, виникає необхідність пошуку та обґрунтування шляхів розвитку останніх.

Селянське (фермерське) господарство це, як правило, сімейно-трудове об'єднання мешканців села, життя і побут яких пов'язаний з рільництвом, особистою працею, спрямованою на виробництво товарної маси продуктів харчування, продовольства і сировини та на одержання доходів, а отже й на забезпечення існування цього господарства та добробуту його членів. За даними Державної служби статистики України станом на 1 липня 2015 року кількість фермерських господарств в Україні становила 39,6 тис., що на 0,3% або на 135 одиниць більше, ніж станом на 1 листопада 2014 року.

Одною із найважливіших проблем розвитку фермерських господарств є його технічне забезпечення. Фермер вирішує скільки потрібно мати тракторів і яких марок; чи доцільно купувати комбайн і вантажний автомобіль; яка потреба в інших сільськогосподарських машинах та механізмах; що є більш ефективним – купувати

нову техніку чи ту, яка була в експлуатації. При недостатньому технічному забезпеченні фермерських господарств роботи виконуються несвоєчасно, тому зменшується обсяг виробництва продукції, а отже, і величина прибутку (доходу). За надмірного технічного забезпечення величина прибутку також буде знижуватися внаслідок високої собівартості продукції. Господарство може придбавати необхідні матеріально-технічні ресурси в системі державних постачальницьких організацій в порядку передбаченому для сільськогосподарських підприємств, у будь-яких підприємствах і організаціях, на біржах, у населення.

Важливим також є підвищення ефективності управління господарством, що може стати одним із важелів покращення результатів діяльності фермерських господарств.

Зазвичай управлінська діяльність здійснюється безсистемно. Більшість фермерських господарств, що збанкротували або ті що здійснюють збиткову діяльність, мають керівників що надають агроменеджменту малого значення, а їх управлінські рішення є неефективними і не направлені на перспективний сталий розвиток.

В результаті проведеного комплексного аналізу діяльності селянського (фермерського) господарства «Колос» Красноградського району Харківської області було відзначено зниження показників ефективності в 2014 році в порівняння з 2012 роком, а саме: прибуток зменшився на 80%, а рівень рентабельності діяльності на 63%. Також встановлено невідповідність існуючої структури управління організаційно-економічним умовам господарювання та сучасним принципам аграрного менеджменту. Це знайшло своє відображення у низькому рівні спеціалізації виробництва, надмірно високій централізації управління, відсутність мотивуючих факторів високопродуктивної роботи виробничих працівників.

Тож в умовах нестабільної економічної ситуації очевидною є необхідність адаптації даного селянського фермерського господарства до швидкості змін зовнішнього середовища, розробка напрямів покращення системи управління та знаходження можливостей впровадження ресурсозберігаючих технологій.

Потреба в свідомому управлінні змінами на основі науково обґрунтованих методів їх передбачення, регулювання зумовлює важливість здійснення на підприємствах управління, що дозволить забезпечити ефективне досягнення перспективних цілей на основі утримання конкурентних переваг та відповідного й своєчасного реагування на зміни зовнішнього та внутрішнього середовища.

ПРОБЛЕМИ ВИРОБНИЦТВА ЗЕРНОВИХ КУЛЬТУР В УКРАЇНІ

ЧАГОВЕЦЬ А. В.
Харківський національний технічний університет сільського господарства імені Перта Василенка
Науковий керівник – асистент
Півень А. В.

Україна здавна відома як країна з добре розвинутим зерновим господарством. Природно – кліматичні умови сприятливі для вирощування практично всіх відомих зернових і зернобобових культур.

Забезпечення населення країни достатньою кількістю вітчизняних якісних продуктів харчування залежить головним чином від обсягу виробництва сільськогосподарської продукції і насамперед зерна — важливого виду продовольчих ресурсів, цінної сировини для ряду галузей переробної промисловості, незамінного джерела створення повноцінної кормової бази для розвитку тваринництва. У переважній більшості країн світу виробництво зерна традиційно належить до провідних галузей сільського господарства. В Україні зернове господарство має не тільки важливе соціально-економічне, а й політичне значення для розвитку національної економіки, забезпечення продовольчої безпеки держави.

Виробництво сільськогосподарської продукції формує основну частину продовольчих ресурсів, що в свою чергу гарантує продовольчу безпеку населення країни. В Україні, як і у світі, одним із найбільш болючих питань, що потребують першочергового розв'язання, є вирішення продовольчої проблеми. Виробництво зерна є ключовим для продовольчої безпеки людства. Нарощування його виробництва та більш раціональне його використання є однією з основних проблем сучасного сільського господарства України, як вирішальної умови поліпшення забезпечення населення продуктами харчування та подальшого економічного й соціального розвитку країни.

Україна входить в десятку найбільших виробників і експортерів зерна. Об'єктивна необхідність розвитку виробництва та збуту зерна зумовлена цілим комплексом причин. По-перше, зерно є найважливішим продуктом, що визначає міжгалузеві пропорції не тільки в

агропромисловому виробництві, але й в економіці країни в цілому. Хліб є одним з основних продуктів харчування. На продукти переробки зерна припадає до 40% загальної калорійності харчового раціону населення. По-друге, виробництво зерна є найважливішим джерелом доходів переважної більшості сільськогосподарських підприємств. По-третє, зерно складає значну частину кормових ресурсів тваринництва і є сировиною для харчової та переробної промисловості.

Сучасний стан вітчизняного зерновиробництва потребує насамперед укріплення його матеріально-технічної бази, яка внаслідок скорочення інвестицій перебуває в застарілому, виснаженому стані, не забезпечує простого відтворення основних засобів. Збереження таких негативних тенденцій в найближчі роки може суттєво погіршити стан аграрного сектора. Матеріально-технічне забезпечення зерновиробництва та ефективність праці не відповідають світовим стандартам і потребам галузі. Відсутність достатніх фінансових ресурсів стримує впровадження новітніх технологій, використання високоякісного насіння, обмежує застосування інших ресурсів. Виробництво зерна стає все більш залежним від впливів погодних факторів. Нераціональне використання земельних ресурсів і низька культура землеробства призводить до виснаження і деградації ґрунтів, зменшення вмісту в них гумусу та поживних речовин. Недостатніми є якість трудових ресурсів та стан науководорадчого супроводження зерновиробництва.

Державне регулювання ринку зерна не відіграє стимулюючої ролі у виробництві зерна та не здатне ринковими методами ефективно реагувати на впливи світового зернового ринку. Ефективність та прогнозованість державного регулювання ринку зерна є об'єктивною передумовою зростання зернового сектора України. Недостатня системність та неузгодженість законодавства України, а також його вибіркове виконання мають суттєві негативні впливи на стан зерновиробництва та ефективність маркетингу зерна, що призводить до втрат для учасників зернового ринку та економіки в цілому.

Динаміку тенденцій розвитку ринку зерна України можна представити у вигляді таблиці (табл. 1).

Таблиця 1

Динаміка тенденцій розвитку ринку зерна України

Показник	2012 р	2013 р	2014 р	2014 р. у % до 2010 р.
Посівна площа зернових та зернобобових, тис. га	15449,0	15681,6	14800,0	95,8
з них: - пшениця	5771,2	6418	6061,2	105,03
- жито	302,8	284	187,1	61,79
- ячмінь	3425,3	3167,2	3040,9	88,78
Урожайність зернових та зернобобових, ц/га.	31,2	40,6	43,7	140,06
з них: - пшениця	28,0	34,9	40,2	143,57
- жито	22,7	22,8	25,8	113,66
- ячмінь	21,1	24,0	30,1	142,65

З даної таблиці бачимо, що посівна площа зернових та зернобобових культур у порівнянні 2014 р. з 2012 роком зменшилась майже на 5 %, при цьому посівна площа пшениці збільшилась на 5 %, а посівна площа жита та ячменя за аналогічний період зменшилась на 38% та 11,2 % відповідно.

Що стосується урожайності зернових та зернобобових культур, то можна помітити, що у 2014 році в порівнянні з 2012 роком урожайність збільшилась на 40%, зокрема, урожайність пшениці збільшилась на 43,57%, урожайність жита – на 13,66%, а урожайність ячменя – на 42, 65% .

Необхідність комплексного удосконалення функціонування ринку зерна, нарощування обсягів виробництва зерна належної якості, створення умов для реалізації експортного потенціалу галузі ґрунтуються на основних державних пріоритетах аграрної політики, визначених Законом України «Про основні засади державної аграрної політики на період до 2015 року», відповідає законодавчо визначеним стратегічним цілям аграрної політики. Сучасна економічна політика держави та розвиток ринку зерна вимагають з'ясування причин та факторів, що впливають на кінцевий результат виробництва.

До заходів, які б забезпечили підвищення окупності витрат підприємства при виробництві зерна, можна віднести наступні: по-перше, це застосування підходів, які б сприяли підвищенню урожайності зернових культур, зниженню їх собівартості, по-друге, не менш важливим заходом вважається, заходи щодо підвищення якості зерна, по-третє, врахування досвіду інших господарств у високоефективному веденні галузі. В підсумку хочеться сказати, що кожного року українські

виробники зерна стикаються з одними й тими ж проблемами: перевищення пропозиції зерна над попитом; відсутність приміщень для зберігання нового врожаю; занизькою ціною на зерно на внутрішньому ринку; залежність аграріїв від зернотрейдерів, які сьогодні контролюють переважну частину товаропотоків зерна; експортні обмеження та інше, що призводить до зменшення дохідності зерновиробництва. Всі ці проблеми обумовлюють об'єктивну необхідність пошуку інноваційних шляхів підвищення конкурентоспроможності продукції українських зерновиробників як на внутрішньому, так і зовнішньому ринках.

Напрямок підвищення конкурентоспроможності господарств зернового підкомплексу має ґрунтуватися на застосуванні передових технологій, використанні високопродуктивних сортів зернових, пристосованих до місцевих умов, оптимізації розміщення виробництва зерна з урахуванням ґрунтово-кліматичних умов і матеріально-технічного забезпечення кожного господарства галузі, вдосконаленні відповідно до цього структури і сівозмін посівних площ.

Література:

1. Макаренко П.М. Економічні відносини в процесі виробництва та збуту зерна сільськогосподарськими підприємствами в регіоні / П.М. Макаренко // Агросвіт. – 2008. – № 9. – С. 14-18.

2. Калюжна О.В. Стан і проблеми зерновиробництва / О.В. Калюжна, І.О. Банєва // Вісник аграрної науки Причорномор´я. - 2008. – Вип. 3(46). – С. 47-51.

3. Концепція державної цільової програми «Зерно України – 2008–2015» (Проект) Режим доступу: http://zernolab.com.ua

ФОРМУВАННЯ КОНКУРЕНТНИХ ПЕРЕВАГ ПІДПРИЄМСТВА: ЛОГІСТИЧНИЙ ПІДХІД

ШАТОВА Т. О.

Харківський національний технічний університет сільського господарства імені Петра Василенка

Науковий керівник – к.е.н., доцент Мандич О.В.

В основі стратегії досягнення конкурентних переваг лежить концепція М. Портера. Відповідно до неї конкурентні переваги є результатом зниження собівартості продукції, високого ступеня диференціації товарів, розумного сегментування ринку, впровадження нововведень, швидкого реагування на потреби ринку тощо [3]. Як спосіб їх досягнення виступає логістичне адміністрування. Починаючи з 1990-х рр. логістика стала найважливішим стратегічним інструментом в конкурентній боротьбі, невід'ємною частиною стратегії бізнесу.

Логістичний процес в аграрному виробництві на рівні сільськогосподарських підприємств реалізується за допомогою потоків, що функціонують між елементами і підсистемами виробничого підприємства, а також між виробником і зовнішнім середовищем. Управління підприємством, що інтегрує сукупність функцій стратегічного планування, організації, мотивації і контролю та ін., задає параметри бажаного стану функціонування підприємства, мотивуючи їх досягнення через систему стимулів. Саме ці стимули і можна визначити як конкурентні переваги аграрних підприємств, тому процес їх формування на даному етапі розвитку АПВ є актуальним.

Впровадження методів логістичного менеджменту в практику бізнесу дозволяє підприємствам істотно скоротити товарні запаси, прискорити оборотність оборотних коштів, знизити собівартість продукції і логістичні витрати, забезпечити задоволення споживачів в якості продукції і супутньому сервісі. Так, ефективний логістичний менеджмент може зменшити загальні витрати, даючи підприємству постійне лідерство в рівні витрат на певному сегменті ринку з подальшим акцентом на мінімізації ціни і високому рівні якості продукції та послуг.

Інтеграційні процеси у світі і глобалізація економіки змінюють поведінку сучасного споживача, який при ухваленні рішення про покупку товару виходить з набору очікувань на рівні найкращих світових стандартів, вимагає товари найвищої якості за прийнятною ціною, очікує швидкого реагування на їх запити і скорочення циклу поставки. Підприємства все більш оцінюються не тільки з точки зору якості їх продукції та сервісу, але гнучкості та здатності дотримуватися правил логістики: поставляти готову продукцію вчасно в невеликих обсягах, відповідно до замовленого кількістю і безпосередньо до місця споживання.

Не менш очевидно вплив логістики на поліпшення становища підприємств на ринку, що оцінюється збільшенням їх частки і багато в чому залежить від конкурентоспроможного рівня обслуговування споживачів. Істотний вплив на оборотний капітал логістика надає через скорочення запасів. В результаті учасники

ланцюжка товароруху повинні бути збудовані в сучасні логістичні канали, що дозволить знизити собівартість продукції на основі мінімізації витрат з її доставки споживачеві та термінів її товароруху.

При визначенні конкурентних переваг важливо орієнтуватися на запити споживачів і відмінності від конкурентів, які мають бути реальними і виділяти продукцію на ринку.

Однак, в будь-якому разі, ефективність діяльності оператора ринку будь-якого рівня оцінюється за результатами реалізації його продукції та обсягами отримання прибутку [2].

Література:

1. Аникин Б.А. Коммерческая логистика / Б.А. Аникин, А.П. Тяпухин. - М.: Проспект, 2005. - 432 с.

2. Мандич О.В. Ринкова позиція сільськогосподарських підприємств – виробників зерна / О.В. Мандич // Збірник наукових праць Таврійського державного агротехнологічного університету (економічні науки). Випуск 1 (1). – Мелітополь : ТДАТУ, 2013. – С. 337-342.

3. Портер М. Международная конкуренция [Текст]: Конкурентные преимущества стран / М. Портер; пер. с англ. - М.: Международные отношения, 1993. - 896 с.

ШЛЯХИ ПІДВИЩЕННЯ РІВНЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ

ШАУЛЬСЬКА В. І.

Харківський національний технічний університет сільського господарства імені Петра Василенка

Науковий керівник – к.е.н., доцент Мандич О. В.

За провадженням на підприємстві політик товаропросування та збуту, як одних з головних напрямів маркетингової діяльності, формування конкурентних переваг можливе за рахунок оптимізації ролі оптових продовольчих ринків в системі факторів підвищення конкурентоспроможності сільськогосподарської продукції.

Відсутність альтернативних каналів реалізації даної продукції призводить до негативного розвитку галузі та до кризи фінансово-економічного стану товаровиробників. Тому однією з умов вирішення проблеми постачання населення міст і ефективного збуту продукції вітчизняними товаровиробниками повинні виступати оптові продовольчі ринки.

Метою створення таких ринків є стимулювання виробництва на основі формування ефективного механізму взаємної зацікавленості виробника і споживача сільськогосподарської продукції шляхом встановлення прямих зв'язків між ними, регулювання виробництва і збуту продукції з урахуванням задоволення споживчого попиту населення.

Відправними моментами системного формування оптових продовольчих ринків виступає основоположна концепція й об'єктивні особливості конкурентного середовища і позиція регіону у забезпеченні продуктами харчування шкіл, навчальних закладів та інших установ соціальної сфери. Це особливо актуальним стає в рамках реалізації соціальних цільових програм.

Необхідність створення оптових продовольчих ринків викликана тим, що єдина система матеріально-технічного постачання і збуту у сільському господарстві, що існувала в дореформений період була ліквідована, а стихійно виниклі ринки продовольства мають серйозні недоліки. До числа останніх відносяться дезінтеграція всіх ланок АПВ, скорочення інвестицій, зростання витрат виробництва і обігу, скорочення платоспроможного попиту населення, нерегульований імпорт, диспаритет цін та інші негативні економічні та соціальні відносини в сільському господарстві та ін.

Також, необхідно особливо підкреслити, що конкурентну перевагу не можна ототожнювати з потенційними можливостями підприємства. На відміну від можливостей, − це факт, що фіксується в результаті реальних переваг покупців. Саме тому в практиці бізнесу конкурентні переваги є головною метою й результатом господарської діяльності.

Як видно з викладеного, стратегії створення конкурентних переваг мають суттєві відмінні особливості, що дозволяють зробити висновок про те, що підприємство повинне для себе досить чітко визначати, яку стратегію воно збирається реалізовувати, і ні в якому разі не змішувати ці стратегії. У той же час слід зазначити, що є певний зв'язок між цими стратегіями і це також слід враховувати при створенні конкурентних переваг. Використовуючи зазначений підхід, ми, фактично, можемо і характеризувати конкурентоспроможність підприємства та його продукції через систему базових показників ефективності поточної діяльності, адже головним критерієм оцінки поведінки оператора ринку є результативність [1].

Література:

1. Мандич О.В. Основні фактори формування ринкової позиції зерновиробників / О.В. Мандич // Вісник Харківського національного технічного університету сільського господарства імені Петра Василенка. Випуск 149. – Харків : ХНТУСГ, 2014. – С. 224-229.

2. Райзберг Б.А. Курс управления экономикой / Б.А. Райзберг. – СПб.: Питер, 2003. - 528с.

3. Фатхутдинов Р.А. Конкурентоспособность: экономика, стратегия, управление / Р.А. Фатхутдинов. – М.: ИНФРА-М, 2000. – 312 с.

УПРАВЛІННЯ ОБОРОТНИМИ АКТИВАМИ ПІДПРИЄМСТВА ПрАТ «АГРОФІРМА ім. Г. С. СКОВОРОДИ», ХАРКІВСЬКІЙ ОБЛАСТІ ЗОЛОЧІВСЬКОГО РАЙОНУ

Яковлєва В. В

Харківський національний технічний університет сільського господарства імені Петра Василенка

Науковий керівник – ст. викладач Дудник О. В.

Нестабільність економічної ситуації в Україні вимагає від керівників сільськогосподарських підприємств підвищеної уваги до управління власними та залученими ресурсами, зокрема оборотними активами.

Підприємствам для того, щоб вижити, необхідно правильно визначати свою стратегію та тактику поведінки на ринку та систематично проводити управління діяльністю підприємства з метою забезпечення найоптимальнішого обігу оборотних активів та підвищення ефективності діяльності.

Розвитку теорії та практики управління оборотними активами присвятили свої праці такі відомі вітчизняні та зарубіжні економісти, як О. Амоша, Л. Бабич, І. Балабанов, О. Біла, М. Білик, І.О. Бланк, В. Бойко, Є. Брігхем, Н. Ізмайлова, А. Карбовник, О. Лиса, Л. Омелянович, Л. Пан, А. Поддерьогін, В. Родіонова, В. Савчук, Г. Савицька, О.С. Стоянова, О. Терещенко, Д. Хан, М.М. Мазаракі, А.М. Карбовник, В.П. Савчук. Вони зробили неоцінимий внесок в розвиток теорії економічної науки та обґрунтуванні методики впровадження результатів наукових пошуків в практичну діяльність підприємств.

В економічній літературі оборотні активи (оборотні кошти) переважно трактуються, як активи підприємства,які призначені для споживання або реалізації в продовж фінансового року або операційного циклу і свою вартість повністю переносять на продукт, що виробляється.

Розмір оборотних коштів залежить від обсягу виробництва, умов постачання і збуту, асортименту виробленої продукції, сезонності роботи, тривалості виробничого циклу, порядку розрахунків та інших факторів.

Ефективність використання оборотних активів на підприємстві має важливе значення, оскільки справляє значний вплив на загальну ефективність всієї сукупності засобів, залучених підприємством. Тому постає необхідність в організації якісної системи управління ними. Вона розглядається як система цілеспрямовано організованих взаємодій між об'єктом та суб'єктом управління шляхом реалізації функцій управління із застосуванням комплексу методів, засобів і фінансово-економічних інструментів дослідження процесів формування та використання оборотних активів і джерел їх фінансування за обсягом, складом, структурою з урахуванням дії на них факторів внутрішнього і зовнішнього середовища. Також представляє собою частину загальної фінансової стратегії підприємства, що полягає у формуванні необхідного обсягу і складу оборотних активів, раціоналізації й оптимізації структури джерел їх фінансування..

Завдання управління оборотними активами підприємства можна об'єднати в 2 основні групи:

1) досягнення належного рівня показників фінансової діяльності підприємства.

2) досягнення конкурентних переваг за рахунок мінімізації витрат та досягнення певної структури оборотних активів

Основними проблемами в управлінні оборотними активами є: раціональне управління запасами, дебіторською заборгованістю та грошовими коштами, вибір джерел фінансування.

Склад і структуру оборотних активів розглянемо на прикладі підприємства ПрАТ «Агрофірма ім. Г. С. Сковороди» який знаходиться в Харківській області Золочівського району с. Сковородинівка.

Визначивши розмір та структуру оборотних активів можна зробити висновок, що вартість оборотних активів за 2012-2014 роки збільшилася на 5,5млн.грн, та становить майже 21 млн. грн. Це зумовлено переважно за рахунок збільшення оборотних виробничих засобів на 40% (2,9 млн. грн.) та фондів обігу на 25%(2,6 млн. грн.). Збільшення оборотних активів свідчить про те, що їх достатньо для забезпечення безперебійності процесів кругообігу грошових, матеріальних коштів і всієї діяльності підприємства.

Проте, добра ситуація на сьогодні не гарантує тривалого ефекту, і тому для забезпечення

ефективного управління оборотними активами підприємства необхідно здійснити такі заходи:

1) оптимізувати склад і структуру оборотних активів за допомогою прискорення оборотності оборотних активів в цілому та окремих їх елементів;

2) оптимізувати розмір грошових коштів шляхом проведення постійного контролю за розміром оборотних активів у грошовій, абсолютно ліквідній формі, а також шляхом забезпечення відповідної частини високоліквідних активів у формі поточних фінансових інвестицій та інших активів, які, за необхідності, можуть швидко трансформуватися на грошові кошти, дасть змогу підтримувати на належному рівні платоспроможність підприємства;

3) оптимізувати запаси підприємства шляхом оцінки загальної потреби в сировині на плановий період, періодичного уточнення оптимальної партії замовлення сировини, регулярного контролю умов зберігання запасів;

Розмір і структура оборотних активів ПрАТ «Агрофірма ім. Г. С. Сковороди» за 2012-2014 рр.

Показник	Вартість на кінець року, тис. грн.			Структура, %			2014 рік у % до:	
	2012р	2013р	2014р	2012р	2013р	2014р	2012р	2013р
1. Оборотні виробничі засоби, всього	6660	7092	9503	43,06	57,44	45,44	142,69	134,00
у тому числі: -виробничі запаси	2116	1973	3073	13,68	15,98	14,69	145,23	155,75
з них: сировина і матеріали	276	235	1663	1,78	1,90	7,95	602,54	707,66
Паливо	179	188	169	1,16	1,52	0,81	94,41	89,89
Будівельні матеріали	60	232	215	0,39	1,88	1,03	358,33	92,67
Запасні частини	39	32	76	0,25	0,26	0,36	194,87	237,50
матеріали с.-г. призначення	1562	1286	950	10,10	10,42	4,54	60,82	73,87
-поточні біологічні активи	455	1378	2347	2,94	11,16	11,22	515,82	170,32
- незавершене невиробництво	4089	3741	4083	26,44	30,30	19,52	99,85	109,14
2. Фондиобігу, всього	8805	5254	11410	56,94	42,56	54,56	129,59	217,17
в тому числі: -готова продукція	2943	3712	9592	19,03	30,07	45,87	325,93	258,41
-дебіторська заборгованість за товари, роботи, послуги	5520	685	732	35,69	5,55	3,50	13,26	106,86
-інша поточна дебіторськазаборгованість	342	857	1086	2,21	6,94	5,19	317,54	126,72
3. Разом оборотних активів	15465	12346	20913	100,00	100,00	100,00	135,23	169,39

4) оптимізувати структуру товарів шляхом скорочення випуску товарів із низькою рентабельністю та збільшити випуск товарів, що мають позитивну рентабельність та хороший рівень попиту;

5) оптимізувати рівень дебіторської заборгованості шляхом проведення контролю за станом розрахунків з дебіторами, оцінки платоспроможності та ділової репутації дебіторів, страхування ризиків та ін.;

Література:

1. Бандурка О.М., Коробов М.Я., Орлов П.І. Фінансова діяльність підприємств: підруч. для студ. вузів 2-е вид., перероб. і доп. - К.: Либідь, 2002. - 383 с.

2. Управління оборотними активами [Електронний ресурс]. – режим доступу: http://ukrkniga.org.ua/ukrkniga-text/643/5/

3. Діденко В.П. Методичні підходи до оцінки оборотних активів підприємства // Контракти, 2010. - № 7. – С. 34-37

4. Григор'єва Т.Ю. Управління оборотними активами підприємства // Вісник Вінницького інституту економіки ТНЕУ, 2010. - № 4. – С. 23-24

СЕКЦІЯ АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ТЕОРІЇ ТА ПРАКТИКИ ІННОВАЦІЙНОЇ ЕКОНОМІКИ В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ ТА ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ

ЦІЛІ ТА ЗАСОБИ КАДРОВОЇ ПОЛІТИКИ В РИНКОВИХ УМОВАХ ГОСПОДАРЮВАННЯ

Алексенко О. Є.
Харківський національний технічний університет сільського господарства імені Петра Василенка
Науковий керівник – д.е.н., професор Васильєв А. Й.

Принципи управління персоналом є складовою частиною принципів соціального управління. Проте небагато підприємств розглядають їх окремо в директивах щодо здійснення кадрового управління.

Принципи управління - це правила, за якими формуються єдині управлінські позиції, способи розв'язання поставлених завдань, норм відносин співробітників. Спектр ідей управління персоналом досить широкий та охоплює управлінські рівні і правила розв'язання конфліктів.

Деякі дослідники описують структуру принципів управління персоналом так: на основі цілей організації запропонованої концепції виробництва та певних суспільно-політичних поглядів з урахуванням сучасних практичних досягнень розробляється модель системи управління персоналом.

Кадрова служба підприємства – це сукупність спеціальних структурних підрозділів у сфері управління підприємством. В обов'язки служби управління персоналом входить управління персоналом в рамках кадрової політики підприємства.

Кадрова політика є складовою кадрового господарства та економічної політики. Суб'єктами кадрової політики є:

- представники керівництва фірми та представники робітників і службовців у раді підприємства;
- представники керівників та представники робітників та службовців у спостережній раді;
- комітет із трудових спорів, який розглядає спори між роботодавцями та радою підприємства та ухвалює обов'язкові для всіх рішення.

Комітет представлений на паритетних засадах двома сторонами, діє згідно закону та приймає рішення в межах кадрової політики – питання умов праці, обладнання робочих місць, посадові призначення і підвищення рівня кваліфікації кадрів.

На кадрову політику впливають також суспільні умови, певні владні структури, ситуація на ринку праці, брак чи надлишок робочої сили, акції солідарності робітничих або інших впливових угрупувань.

Цілі кадрової політики поділяються на:

- економічні;
- соціальні.

Економічні цілі є похідними від пріоритетних виробничих принципів збереження організації та отримання максимального прибутку. Важливим є також досягнення ефективного співвідношення між затратами та результатом. У сучасному кадровому господарстві принципу ефективності підпорядковане співвідношення цілей і затрат, які пов'язані з використанням людської праці у процесі виробництва. Кадрові рішення в існуючих економічних умовах найчастіше спрямовуються не на абсолютне зниження кадрових затрат, а на оптимізацію співвідношення між кадровими затратами та продуктивністю праці.

Соціальні цілі кадрової політики передбачають поліпшення матеріального та нематеріального становища працівників. Зокрема це стосується заробітної плати, соціальних виплат, скорочення робочого часу, а також обладнання робочих місць, вимоги надання більшої свободи дій та права на участь у прийнятті управлінських рішень.

Розглядаючи цілі кадрової політики, треба враховувати особисті та суспільні цінності. Однак не можна пов'язувати економічні цілі з організацією, а соціальні цілі – з працівником. Дані цілі між собою взаємодіють та взаємозалежать одні від одних.

Отже, цілі кадрової політики – це забезпечення сьогодні та в майбутньому кожного робочого місця, кожної посади персоналом відповідних професій та спеціальностей належної кваліфікації, управління персоналом, задоволення соціальних потреб працівників.

Для досягнення цілей суб'єкти кадрової політики користуються певним інструментарієм – засобами кадрової політики. Їх можна вважати

системою стимулювання, а підсумки людської праці – результатом дії цієї системи.

Теорія «стимулювання – результат» базується на визначені зв'язку між вибором певного місця роботи та кадрово-політичним інструментом. Вихідний принцип цієї теорії полягає в тому, що працівник оцінює стимули у своїй організації на основі результатів праці.

Це твердження базується на таких тезах:

- всі члени підприємства отримують від нього стимули, не обов'язково у грошовому вираженні, і виробляють за це певну продукцію в інтересах підприємства;
- підприємство перебуває у стані рівноваги, якщо воно за результатами своєї діяльності надає працівникам таку кількість ефективних стимулів, що вони не розривають трудової угоди.

У кадровій політиці застосовують різні засоби та заходи:

1. Вибір стилю управління.
2. Соціальна політика та політика оплати праці, які підприємство пропонує своїм працівникам.
3. Політика у сфері освіти, підвищення кваліфікації посадових призначень:
   - навчання – підготовка нових кадрів для певних видів діяльності;
   - підвищення кваліфікації – внутрішньовиробничі та інші форми навчання (заочні);
   - посадові призначення – внутрішньовиробничі конкурси.
4. Створення належних умов праці:
   - робоче місце;
   - робочий час;
   - зміст праці – забезпечення змісту праці, ротації робочих місць.
5. Забезпечення кадрами – підтримування контактів з бюро працевлаштування, консультантами з питань працевлаштування, об'єднаннями працівників та службовців, школами, університетами, академіями з метою створення привабливого іміджу для потенційних робітників.

Для досягнення мети кадрової політики суб'єкт господарювання має передбачити виконання таких основних функцій:

- розробка і корекція стратегії формування та використання трудового потенціалу відповідно до змін в умовах господарювання;
- набір і формування необхідних категорій персоналу – відбір, професійна орієнтація, наймання, адаптація;
- підготовка персоналу до відповідної професійної діяльності – загальна професійна підготовка, підвищення кваліфікації, просування на службі;
- оцінка персоналу – контроль відповідності персоналу конкретним потребам виробництва чи іншої сфери діяльності, аналіз ділових якостей працівників, висунення на певну посаду, службове переміщення;
- мотивація дотримання належного режиму трудової діяльності та високої продуктивності праці;
- постійний моніторинг безпеки праці виробничо-господарської діяльності;
- забезпечення соціальної захищеності персоналу підприємства;
- реалізація постійних контактів між керівництвом і представниками трудових колективів.

Ці функції реалізуються службами персоналу – відділами кадрів у тісній співпраці з дирекцією, з відповідними структурними підрозділами, які беруть участь у розробці та реалізації кадрової політики.

ИСТОРИЯ ВЫРАЩИВАНИЯ И ПЕРЕРАБОТКИ РИСА НА ТЕРРИТОРИИ ТУРКМЕНИСТАНА

Аманова Гульзар
Харьковский национальный технический университет сельского хозяйства имени Петра Василенко
Научный руководитель – к.э.н., доцент Заика С. А.

Рис – это основная зерновая культура для половины населения земного шара, поэтому интересно ознакомиться с историей выращивания риса в Средней Азии.

Родина этой зерновой культуры - Азия. Несколько тысячелетий назад рис выращивали в Индии, в пятом тысячелетии до нашей эры, его выращивали в Китае. В Средней Азии возделывать рис начали в 3-2 веках до нашей эры.

Американский ученый А. Декондаль в 1885 году, советские ученые Н.И. Вавилов в 1926 году, Г.Г. Гущин и П.М. Жуковский в 1932 году доказали, что освоение возделывания риса в другие части света происходило из трех стран азиатского материка: из Индии, Южного Китая и Индокитая.

Средняя Азия является колыбелью орошаемого земледелия, оно возникло в Туркменистане еще в эпоху неолита. Учеными археологами и историками доказано, что в поймах Сырдарьи, Зарафшана и Амударьи, а также на плодородных землях в районе таких древних городов, как Ашхабад Фергана, Ташкент, Самарканд, Мерв, Хива, Ургенч, Бухара и другие, с

древних времен процветали садоводство, виноградарство, овощеводство, зерноводство, скотоводство, бахчеводство и другие отрасли сельского хозяйства.

Земледелие в древние времена возникло в южной Туркмении, в предгорьях Копетдага. Археологами, при раскопках в городище Анау, в нижних частях культурного слоя были найдены ручные каменные мельницы, глиняная посуда, стенки которой украшены соломой, зерном риса, ячменя и пшеницы. Там же были обнаружены и другие многочисленные предметы, доказывающие ведение земледельческой деятельности древнейших поселенцев этого региона. Вместе с выращиванием зерновых культур, они занимались и скотоводством. Об этом утверждают обнаруженные здесь в большом количестве кости домашних животных - овцы, лошади, коровы, верблюда. Как общеизвестно, рис - это растение, любящее влагу. Потому его возделывание обязательно связано с возникновением орошаемого земледелия. Однако много археологических исследований показали, что древние крестьяне выращивали рис на илистых и болотистых почвах задолго до появления орошаемого земледелия. Тогда они внимали большие площади на землях Средней Азии. Это доказывается на исследованиях в Анау, стоянок в Нуратинском районе, и в Ферганской долине. Эти данные созвучны и с теорией, по которой древнее земледелие впервые возникло именно на илистых и болотистых.

По итогам 2013 года Лебапский велаят является ведущим в стране по выращиванию риса (67,3 %) Дашаузский Регион является вторым из производителей в стране риса (32,7 %).

В дельте Амударьи высокоразвито рисоводство. Выращивание риса - одно из наиболее прибыльных для туркменских дайхан. Площадь орошаемых земель в настоящее время составляет около 1,5 млн. га, а общая площадь сельскохозяйственных угодий составляет около 39 млн. га.

Мировое производство зерна риса составляет 90 кг на душу населения. Рисовая крупа, имеющая высокую калорийность и усвояемость, является ценным диетическим продуктом. В нашей стране потребность населения в рисовой крупе собственного производства полностью удовлетворяется.

В целом, в Туркменистане под рисом занято 18 тысяч 300 гектаров и, как известно, сеется эта влаголюбивая культура с учетом почвенно-климатических условий, только в двух регионах страны. Исходя из многолетней практики возделывания риса, предпочтение отдается выращиванию хорошо зарекомендовавших себя, высокоурожайных и болезнеустойчивых сортов, таких как «Нукус-2», «Ак мерджен» и другие. Получен также в 2015 году хороший урожай нового российского сорта «Флагман», который в 2014 году на экспериментальных площадях был культивирован на семенной материал. В этом году земледельцы планируют обеспечить урожай «жемчужного зерна» в объеме 80 тысяч 800 тонн. В том числе, в Дашогузском велаяте страны запланировано обеспечить урожай риса в 33 тысячи 600 тонн, в Лебапском – 47 тысяч 200 тонн. Уборку риса в двух регионах намечено завершить к середине ноября.

Вклад в обеспечение продовольственного изобилия призвано внести рисоводство. В 2015 году, согласно госзаказу, сельхозпроизводители обязуются собрать 80 тысяч 800 тонн риса, что на 200 тонн превышает плановую отметку прошлого года. В том числе, в Дашогузском велаяте запланировано обеспечить урожай риса в 33 тысячи 600 тонн, в Лебапском – 47 тысяч 200тонн. На рисовом клине страны, общей площадью 18 тысяч 300 гектаров, успешно завершена посевная кампания. Сев влаголюбивой культуры традиционно проведен только в двух регионах Туркменистана, где почвенно-климатические условия благоприятны для выращивания сортов риса. Таким образом, жемчужное зерно культивируется в этрапе им.Сапармурата Туркменбаши Дашогузского велаята. В этом году еще 750 гектаров отведено под рис в этрапе Акдепе северного региона. В Лебапском велаяте сельхозкультура выращивается в этрапах Сердарабат, Саят, Карабекауль и Халач.

В Дашогузском велаяте рис культивируют на участках общей площадью 8 тысяч 100 гектаров. Наибольшая площадь в 10 тысяч 200 гектаров занята под зерновой культурой в Лебапском велаяте.

Исходя из многолетней практики возделывания риса на сельхозугодиях страны, предпочтение отдается выращиванию только хорошо зарекомендовавших себя, высокоурожайных и болезнеустойчивых сортов «жемчужного зерна». Так, большая часть аграрных площадей засеяна передовыми и старейшими сортами, такими как «Нукус-2» и «Ак мерджен». Кроме того, в текущем году на площади в 111 гектаров культивируется на семенной материал новый сорт «Флагман» из России. Зерноводы уже в 2016 году намерены ввести его в товарное производство.

Техническое обеспечение всех аграрных мероприятий возложено на Ассоциацию акционерных обществ по производственно-

техническому обслуживанию сельского хозяйства «Туркменобахызмат» (Туркменсельхозобслуживание).

В Туркменистане построят новое предприятие по переработке риса. Согласно тендерным требованиям Государственного объединения «Туркменгаллаонумлери», которое выступит заказчиком реализации проекта, завод, способный переработать 30 тысяч тонн риса в год, разместится в этрапе им. Сапармурата Туркменбаши Дашогузского велаята.

Предполагается, что строительство завода стартует уже в 2016 году. Площадь нового предприятия, возведение которого займет около полутора лет, превысит 5 гектаров, на его территории поднимется комплекс специализированных объектов. Новый промышленный объект позволит поднять производство и переработку риса на новый уровень качества, увеличить потенциал зерноводческой отрасли за счет внедрения инновационных технологий. На территории завода запланирован к строительству цех по очистке семенного риса - до 10-12 тонн в час. Здесь также разместятся шесть элеваторов, рассчитанных на единовременное хранение 30 тысяч тонн риса, оборудованные специальными системами для поддержания оптимального температурного режима. Соответственно, каждый из них будет рассчитан на хранение 5 тысяч тонн «жемчужного зерна». Вместимость же амбара для хранения расфасованной готовой продукции составит 2 тысячи тонн. Предприятие оснастят современным, в основном автоматизированным, оборудованием от ведущих европейских производителей.

Поступающее «жемчужное зерно» будет взвешиваться на приемном пункте, проходить проверку качества в оснащенной лаборатории. Предусмотрены планом строительства подъездные железнодорожные и автотранспортные пути. Будут созданы все условия для работы сотрудников. Системы жизнеобеспечения предприятия включат объекты энергоснабжения, водоснабжения, противопожарной безопасности. Внешняя территория будет полностью благоустроена и озеленена. Объекты предприятия будут оснащены современными системами вентиляции и климат-контроля.

Как известно, влаголюбивый рис сеется с учетом почвенно-климатических условий только в двух регионах страны. Помимо Дашогузского рисовые поля размещаются также в Лебапском велаяте. Учитывая, что в 2015 году в Дашогузском велаяте зерноводы намерены собрать свыше 33 тысяч тонн риса, новое предприятие, в перспективе приняв эстафету от существующих мощностей, возьмет на себя переработку большей части выращиваемого в северном регионе «жемчужного зерна», создаст условия для роста его производства. Наряду с существующими в стране многофункциональными предприятиями, новый завод станет первым, специализирующимся на переработке риса. Тем самым будет сделан значительный шаг в модернизации целой отрасли агропромышленного комплекса страны.

ИСТОРИЯ ВОЗДЕЛЫВАНИЯ ОЗИМОЙ ПШЕНИЦЫ В ТУРКМЕНИСТАНЕ

Аманова Умыда
Харьковский национальный технический университет сельского хозяйства имени Петра Василенко
Научный руководитель – к.э.н., доцент Заика С. А.

Территория Туркменистана является одним из мировых центров происхождения культурных растений. Еще в 20-х годах XX века знаменитый академик Н.И. Вавилов указал на Туркменистан как на родину первых земледельцев. Впоследствии это предположение подтвердилось археологическими раскопками.

Особенно показательны археологические материалы, обнаруженные в районе поселения Джейтун (25 км северо-западнее Ашхабада). Совместная туркмено-российско-английская экспедиция под руководством археолога К. Курбансахатова установила, что предки туркмен, жившие в Джейтуне в VI тыс. до нашей эры, то есть 8 тысяч лет назад, были знакомы с зерновыми культурами. Все растительные остатки, обнаруженные на поселении Джейтун, подверглись тщательному анализу (применялся спектрометрический акселератор для получения радиокарбоновых дат) в лаборатории Оксфордского университета. «Имеющиеся результаты, - пишет К. Курбансахатов, - дают убедительные свидетельства того, что жители Джейтуна выращивали одомашненные виды пшеницы-однозернянки, пшеницы-эммер и шестирядный ячмень, здесь были найдены разновидности злаков с голыми зернами. В небольшом количестве найдены и зерна гексоплоидной (хлебной) пшеницы… При раскопках обнаружены также растительные остатки в строительных материалах: в глиняной обмазке, штукатурке и в булкообразных кирпичах, которые представляют собой солому от зерновых культур. Этот факт свидетельствует, что зерновые культуры выращивались на месте».

Археологические данные являются твердыми доказательствами того, что в Южном Туркменистане проживали древнейшие в мире земледельцы, выращивавшие пшеницу разных сортов. Хлеб и каши из ячменя были в то время достаточно распространенными продуктами питания.

Уже к III тыс. до нашей эры предки туркмен вывели высокоурожайный сорт пшеницы, называемый ныне «ак бугдай».

Туркменские селекционеры в 2015 году ввели в сельхозпроизводство три новых сорта пшеницы из Ставропольского края России.

Тысяча тонн семян сортов пшеницы Нота, Иришка и Васса была закуплена в 2015 году в Ставрополье для улучшения семеноводства и смены сортов. Семена этих сортов, посеянные во всех регионах страны (кроме Балканской области), успешно прошли «тестирование» на ряд своих качеств и адаптацию в местных почвенно-климатических условиях.

Хорошо зарекомендовали себя на туркменской земле ставропольские мягкие сорта Батько и Юбилейная 100, выращиваемые в стране с 2007 года. Высокоурожайный и раносозреваемый сорт Батько сеется во всех регионах Туркменистана. Сорт Юбилейная 100 - устойчив к низким температурам, доходящим до минус 15 - минус 20 градусов, поэтому возделывается, в основном, на севере страны в Дашогузском регионе.

Туркменистан начал производить пшеницу для полного удовлетворения потребностей страны после обретения независимости в 1991 году. До этого в стране ежегодно производилось около 70 тысяч тонн зерна. В 2015 году в стране собрано 1 миллион 200 тысяч тонн пшеницы, что полностью обеспечивает потребности населения в этой продукции.

Сбор урожая озимой пшеницы выгоднее всего провести на протяжении 10-12 дней после наступления полной спелости зерна. Более ранний сбор будет требовать дополнительных энергетических затрат для скашивания в валки или досушивания зерна, а более поздние сроки сбора сопровождают потери зерна.

В 2015 году пшеничный клин страны составил 860 тысяч гектаров.

В 2016 году урожай озимой пшеницы обещает быть щедрым. В целом, осенью 2015 года в почву было заложено более 198 тысяч тонн семян 16 твердых и мягких сортов пшеницы.

Больше всего площадей в 188 тысяч гектаров отведено мягкому сорту «Батько», выращиваемому в Туркменистане с 2007 года. Сорт родом из ставропольского края России хорошо зарекомендовал себя, отличается хорошей всхожестью, болезнеустойчивостью, высокой урожайностью. Не сильно отстает по объему площадей еще один успешный сорт «Сахрайи» возделываемый на 174 тысячах гектаров. На протяжении последних лет демонстрирует хорошие качества отечественный сорт «Елотен-1», занявший площадь в 127 тысяч гектаров. Традиционно радуют земледельцев урожайностью и отечественные сорта «Битарап», разместившийся на 84 тысячах гектаров, и «Джуван» – на 73 тысячах.

Также в числе культивируемых сортов успевшие зарекомендовать себя на практике «Туркменбаши-1», «Елотен-3», «Юбилейная-100», а также новые местные сорта «Мирас» и «Акбаш», и российский - «Крупинка» и др.

Хорошо прижились на полях еще три сорта ставропольской селекции: «Нота», «Иришка» и «Васса», которые культивируются с 2014 года. В 2015 году урожайность «Ноты» составила по стране 45,2 центнеров с гектара, «Васса» дал 37,5 центнеров на круг и «Иришка» – 35.

ПРИРОДНО-ЭКОНОМИЧЕСКИЙ ПОТЕНЦИАЛ ТУРКМЕНИСТАНА

АННАМЕРЕДОВ НУРМЫРАТ
Харьковский национальный технический университет сельского хозяйства имени Петра Василенко
Научный руководитель – к.э.н., доцент Заика С. А.

Туркменистан располагает значительными земельными ресурсами. Его территория составляет 49120,9 тыс. га. К сельскохозяйственным угодьям относятся 39927 тыс. га, или 81 % территории, из них пастбища занимают 38196,2 тыс. га, или 95,7 %, орошаемые земли – пашня и многолетние насаждения – 1695,5 тыс. га, или 3,5 %.

Орошаемые земли являются основным источником существования сельского населения, и с них страна получает основную массу продовольствия для населения и сырья для промышленности. Поэтому вопрос экономического развития сельского хозяйства Туркменистана напрямую зависит от количества орошаемых площадей, их качественного состояния и эффективности использования. За последние 40 лет площадь орошения в Туркменистане возросла в 3,3 раза. В годы независимости развитию орошаемого земледелия уделяется большое внимание. Площадь орошаемых земель за этот период увеличилась на 972 тыс. га или в 1,7 раза.

С вступлением в должность вновь избранного

Президента Туркменистана Гурбангулы Бурдымухамедова в 2007 г. стали предъявляться более жесткие требования к фактическому отражению действительных показателей в сельском хозяйстве. Как оказалось, они были в значительной мере искажены, и в результате последующих уточнений площадь орошаемых земель снизилась на 600 тыс. га, а прирост составил лишь 372 тыс. га.

Фактором, лимитирующим развитие орошаемого земледелия Туркменистана, являются водные ресурсы. И, хотя Туркменистан располагает значительным земельным фондом, пригодным для орошаемого земледелия – 17,3 млн. га, орошается в настоящее время лишь 1,7 млн. га, или 10 %, а резервами освоения являются 15,6 млн. га.

Водные ресурсы Туркменистана складываются из поверхностного стока рек Амударьи, Мургаба, Теджена, Кашана, Кушки, Атрека, Сумбара, 20 мелких рек и водотоков, стекающих с северных и северо-восточных склонов Копетдага, большим количеством сухих логов (более 350) Большого и Малого Балханов, Койтендага и подземных водоносных горизонтов и в сумме составляют 26273 млн. м^3.

Основной водный источник – река Амударья, по которой в соответствии с межгосударственным делением поступает 22000 млн. м^3 – 84 % водных ресурсов Туркменистана. Часть из них 8000-12000 млн. м^3 транспортируется по искусственному ирригационному сооружению – Каракум реке. Для регулирования стока рек по сезонам использования функционирует 21 водохранилище проектной емкостью 5319 млн. м^3 и фактической емкостью 3652,3 млн. м^3. Кроме того, два водохранилища проектной емкостью 1450 млн. м^3 находятся в стадии строительства. Хотя вода и является чрезвычайно дефицитным для условий сельского хозяйства Туркменистана ресурсом, однако только 53 % воды используется по назначению, а 47 % теряется в процессе ее транспортировки по оросительной сети, в основной массе построенной в земляном русле. Кроме того, из-за применяемой несовершенной технологии поливов по бороздам, напуском и затоплением, значительная часть воды теряется на фильтрацию, пополняя грунтовые воды. Высокая их минерализация – 15 и более г/л при недостаточности коллекторно-дренажной сети (КДС) ведет к отрицательным последствиям вторичного засоления земель. Эти факторы оказывают основное влияние на качественное состояния орошаемого земельного фонда, в составе которого происходит постепенное превалирование доли засоленных земель. Только 47 % орошаемых земель относится к категории незасоленных и слабозасоленных, а большая часть земель – 53 % засолена и требует проведения промывных поливов. Однако из-за недостаточной обеспеченности орошаемых земель КДС (37 %) промывные поливы не дают должного эффекта. Как следствие, урожаи ведущих сельскохозяйственных культур – хлопка, пшеницы чрезвычайно низкие и, соответственно, также низкие получаемые доходы работниками сельского хозяйства. В целом, по совокупной оценке качественное состояние орошаемых земель характеризуется как неудовлетворительное.

Для климата Туркменистана характерна неустойчивая погода в холодное полугодие и жаркая и сухая погода летом. Средняя годовая температура воздуха на всей территории Туркменистана положительная и изменяется в равнинной части Туркменистана от 11-13°С – на севере, до 15-18°С – на юго-востоке. В горах с увеличением высоты температура воздуха снижается и на уровне 1500-2000 м равна 7-10°С. Зимы в Туркменистане характеризуются как мягкие. Самый холодный месяц январь. Средняя температура в январе также изменяется от – 6°С на севере и северо-востоке до 3°С – на юго-востоке и 5°С – на юго-западе в субтропической зоне. Лето в Туркменистане очень жаркое и сухое. Абсолютный максимум достигает +48-50°С в центральной части Каракумов, максимальная температура зафиксирована +50,5^{o}С (Репетек). Характерной чертой климата Туркменистана также является большая продолжительность солнечного сияния. В Центральных и юго-восточных Каракумах она достигает 2800-3100 часов в году и составляет летом 80-93 % возможной продолжительности. Туркменистан относится к странам недостаточного увлажнения. Количество осадков за год выпадает от 80-100 до 380-400 мм. В целом, по агроклиматическим ресурсам Туркменистан можно отнести к регионам весьма обеспеченным теплом и не обеспеченным влагой. При искусственном орошении можно возделывать практически все сельскохозяйственные культуры.

Материально-технические ресурсы сельского хозяйства Туркменистана организационно находятся в ведении трех структур:

– крестьянских объединений в ведении местных органов управления – 15 %;

– крестьянских объединений системы Ассоциации «Туркменмаллары» – 13 %;

– Ассоциации по производственно-техническому назначению «Туркменобахызмат» – 72 %.

За три последних года их стоимость возросла в 1,3 раза. На начало 2015 г. 70,5 % ресурсов составляли машины и оборудование, 10,7 % –

продуктивный скот, 8,1 % – здания, сооружения, передаточные устройства, 8,1 % – транспортные средства, другие виды основных фондов – 2,6 %.

Обеспеченность практически всеми видами материально-технических ресурсов чрезвычайно низка. Так, оснащенность сельскохозяйственной техникой хлопководства – одной из ведущих отраслей сельского хозяйства Туркменистана составляла: гусеничными тракторами 14 %, сеялками хлопковыми – 35 %, культиваторами – 70 %, хлопкоуборочными машинами – 8 %, куракоуборочными машинами – 4 %, тракторными прицепами – 28 %, сеялками хлопковыми – 35 %, чизель – 19 % и т. д. Но еще ниже рабочая готовность техники, которая, в лучшем случае, составляет половину наличного парка, гусеничных тракторов – 26 %, хлопкоуборочных машин – 36 %. Из-за низкой оснащенности техникой затягиваются сроки посевной кампании и далее этот процесс идет с отставанием от сроков и объемов работ по технологии, что, естественно, не может привести к положительным экономическим результатам, снижает доходы сельского населения.

ХЛОПКОПЕРЕРАБАТЫВАЮЩАЯ ПРОМЫШЛЕННОСТЬ ТУРКМЕНИСТАНА

Аннаниязов Батыр
Харьковский национальный технический университет сельского хозяйства имени Петра Василенко
Научный руководитель – к.э.н., доцент Заика С. А.

Хлопчатник – одна из стратегических сельскохозяйственных культур Туркменистана, один из самых экспортно-ориентированных продуктов, наращиванию объемов производства которого придается огромное значение. И сам хлопок, и изготавливаемые из него текстильные изделия, пользуясь высоким спросом на мировых рынках, являются весомой статьей туркменского экспорта. При этом в последние годы постоянно возрастает доля туркменского хлопка, перерабатываемого непосредственно в стране.

Культивирование хлопчатника считается одним из самых сложных по агротехнике, требуется следить за тем, чтобы поливы, подкормки азотными удобрениями проводились в оптимальное время и в научно обоснованных объемах. Посевы необходимо оберегать от вредителей буквально с первых дней после того, как появились всходы, и практически до самой уборки. Применяются биологические или химические методы защиты.

Хлопководство, как важнейшая сельскохозяйственная отрасль получает от государства значительные инвестиции для оснащения производства современной техникой и технологиями. В эпоху нового Возрождения был взят курс на техническое переоснащение отрасли, в частности, на закупку у мировых производителей новейших типов мощных комбайнов. Расширяется также и парк техники, предназначенный для пахоты, сева и ухода за растениями.

В 2014 году на уборке сырца в целом по стране было задействовано 600 комбайнов Ассоциации «Туркменобахызмат» (в основном хлопкоуборочные машины «Джон Дир» и «Кейс»). В перевозке урожая задействовано более 2630 автомашин, более 2280 транспортных тракторов и более 3240 тележек для перевозки хлопка с полей на 153 приемных пункта. Переработка сырца проводится на 35 хлопкоочистительных заводах.

Для дефолиации полей перед машинной уборкой сырца задействованы не только трактора, но и специальные самолеты.

Помощь государства выражается в техническом переоснащении и модернизации всей производственной инфраструктуры агропромышленного комплекса, развитии химической индустрии, обеспечивающей отрасль минеральными удобрениями, комплексном решении вопросов мелиорации и водоснабжения. Подчеркивая важность рационального использования водных ресурсов, Президент страны дал указание интенсифицировать работы по улучшению мелиоративного состояния сельскохозяйственных угодий и борьбе против засоления почвы, а также ускорить работы по очистке дренажных коллекторов, усилить контроль за расходованием воды на посевных площадях, обеспечив водопользование в соответствии с принятыми агротехническими нормами.

Сегодня выращиванием хлопчатника занимается большая часть сельского населения Туркменистана. По официальной статистике, только арендаторов, специализирующихся на выращивании хлопка, насчитывается в Туркменистане свыше 265 тысяч человек, растет число дайханских объединений и дайханских хозяйств, занимающихся хлопководством, что во многом способствуют трудовой занятости сельского населения.

В новую историческую эпоху одним из аспектов реформ стало стимулирование повышения производительности труда дайхан через внедрение эффективных рыночных механизмов. Помимо льгот, предоставляемых при осуществлении механизированных работ по уходу за посевами, поливах и в обеспечении

удобрениями, в последние годы для хлопкоробов были значительно повышены расценки на выращенный хлопок, особенно тонковолокнистый - самый трудоемкий и при этом пользующийся особым спросом. Высоки надбавки на выращивание семенного хлопчатника. Например, при культивировании хлопчатника на семена высокой репродукции надбавки составляют до 50 % процентов стоимости «белого золота». Всего в стране в 2014 году насчитывалось 116 семеноводческих хозяйств.

Аграрная наука давно определила, что границей, отделяющей благоприятные и неблагоприятные для возделывания хлопка географические зоны, выступает 43-я параллель. Считается, что южнее ее хлопок выращивать рационально, а севернее - нецелесообразно. И хотя Туркменистан целиком расположен южнее 43-й параллели, этот фактор не оказался однозначно решающим. Кроме тепла, для хорошей урожайности хлопчатника необходимо достаточное количество влаги и хорошие земли. В течение суток хлопчатник 10-15 раз обновляет содержание воды в клетках. Таким образом, «дитя Солнца», как его именовали древние, в не меньшей степени и «дитя воды».

На урожайности «белого золота» положительно сказалось широкое внедрение научно обоснованного принципа районирования культур, учитывающего почвенно-климатические условия каждого региона, а также активное использование новейших достижений аграрной науки в области семеноводства, благодаря чему засеваются только наиболее эффективные сорта хлопчатника - на полях страны выращивается 9 средневолокнистых и 4 тонковолокнистых сорта. Из длинноволокнистого хлопка получается качественный текстиль, а из коротковолокнистого – долговечный. Наиболее оптимальный набор подобран для каждого велаята, этрапа и даже хозяйства. При этом продолжается активная работа по использованию новейших достижений аграрной науки в области семеноводства, свое место в посевах занимают более эффективные сорта хлопчатника, прежде всего, отечественного производства.

Хлопок дает рабочие места не только на селе. С переработкой хлопчатника связана деятельность предприятий хлопкоочистительной промышленности, текстильных фабрик, предприятий пищевой отрасли. В хлопкосеющих этрапах - Ашхабаде, Кипчаке, Сердаре, Бахарлы, Байрамали, Рухабате построены современные текстильные комплексы, состоящие из 4-5 фабрик, на которых хлопок проходит весь цикл обработки - от первичной до конечной продукции.

Текстильная индустрия только за последние три года совершила огромный рывок в своем развитии и стала одной из важнейших экспортно-ориентированных отраслей экономики страны. Эффективные, экологически чистые технологии плюс высокое, соответствующее международным стандартам качество – эти преимущества обуславливают высокий спрос на туркменский текстиль на международных рынках. Свыше 70 % высококлассной, отвечающей всем международным стандартам экологической чистоты и высокого качества конкурентоспособной продукции, выпускаемой отраслевыми предприятиями, сегодня идет на экспорт. Хлопчатобумажная пряжа, джинсовая и махровая ткани, трикотаж, сатин, ситец, готовые швейные и трикотажные изделия, выпускаемые в широком ассортименте туркменскими текстильщиками, экспортируются сегодня в десятки государств мира.

В соответствии с Программой развития отрасли на период до 2020 года предусматривается создание новых современных предприятий, ввод в эксплуатацию которых позволит ежегодно перерабатывать до 254 тысяч тонн хлопка-волокна, увеличить производство пряжи до 224 тон в год и до 305 миллионов квадратных метров новых различных видов тканей.

Еще одно важное направление - переработка семян хлопчатника. В этой сфере особо значимым был ввод в строй маслодельного предприятия «Ахал», в котором высокотехнологичный производственный процесс позволяет вырабатывать конкурентоспособную продукцию.

Государственный концерн «Туркменпагта» является органом государственного управления, осуществляющим свою деятельность как производственно-хозяйственный комплекс, обеспечивающий разработку и формирование важнейших направлений развития хлопководства и хлопкоочистительной промышленности Туркменистана.

В ведении Государственного концерна «Туркменпагта» имеются: Служба по контролю за качеством и технологией хлопковой продукции, торговое хлопковое предприятие «Ак алтын», который имеет свои торговые предприятия в Ахалском, Марыйском, Лебапском, Дашогузском и Балканском велаятах, 35 хлопкоочистительных заводов, 2 ремонтно-снабженческих завода, 2 производственных ремонтно-снабженческих предприятия, 1 передвижное механизированное строительное предприятие и 2 лицея по подготовке кадров.

ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ КОНКУРЕНТНИХ ПЕРЕВАГ АГРАРНИХ ПІДПРИЄМСТВ

АРТЮХОВА К. О.
Харківський національний технічний університет сільського господарства імені Петра Василенка
Науковий керівник – к.е.н., доцент Мандич О. В.

Що стосується теоретичної сутності формування конкурентних переваг, то слід відзначити наступні особливості у практичній діяльності аграрних підприємств.

По-перше, конкурентні переваги не можна ототожнювати з потенційними можливостями суб'єкта конкуренції, на відміну від можливостей, конкурентні переваги є фактом, який фіксується в результаті реальних і очевидних переваг споживачів. Цієї точки зору дотримуються багато дослідників даної проблематики.

Однак, недоліком даного тлумачення є те, що робиться акцент на статичному характері конкурентних переваг. Тобто слід вважати, що перевага над конкурентами є конкурентною перевагою тільки у випадку, коли вона знаходить відображення у вже досягнутих, більш високих обсягах продажів, прибутку і ринкової частки тощо. При цьому можливість зміни окремої ситуації у перспективі і перетворення потенційних конкурентних переваг в реальні не враховуються. Виняток потенційних переваг з категорії конкурентних ніяким способом не дозволяє врахувати перспективи розвитку окремих підприємств – учасників конкурентних відносин.

Споживач обиратиме продукції того підприємства, яка, за інших рівнозначних умов, має можливість знизити витрати за рахунок використання кращих інноваційних технологій або економії на дії ефекту масштабу виробництва.

Використовуючи зазначений підхід, ми, фактично, можемо і характеризувати конкурентоспроможність підприємства та його продукції через систему базових показників ефективності поточної діяльності, адже головним критерієм оцінки поведінки оператора ринку є результативність [1].

По-друге, існує підхід, який засновано на пропозиції споживачам унікальної за своїми споживчими властивостями продукції, яка не має аналогів (з точки зору якості чи інших характеристик). При цьому також виникає необхідність у зниженні цін.

Третій підхід полягає в спеціалізації підприємства або на обслуговуванні широкого кола споживачів (наприклад, всього цільового ринку), або тільки обраних окремих цільових сегментах – об'єктових ринках.

Також до загальних особливостей слід віднести наступні. Конкурентні переваги носять відносний характер, тобто вони можуть виявлятися тільки в зіставленні з товарами – аналогами. Крім того, конкурентні переваги визначаються конкретними умовами, в яких вони проявляються в даний момент або проміжок часу. Дані міркування також можна цілком віднести до поняття «конкурентоспроможність».

Література:

1. Мандич О.В. Основні фактори формування ринкової позиції зерновиробників / О.В. Мандич // Вісник Харківського національного технічного університету сільського господарства імені Петра Василенка. Випуск 149. – Харків : ХНТУСГ, 2014. – С. 224-229.

2. Портер М. Международная конкуренция [Текст]: Конкурентные преимущества стран / М. Портер; пер. с англ. - М.: Международные отношения, 1993. - 896 с.

3. Холден, Н.Д. Кросс-культурный менеджмент. Концепция когнитивного менеджмента: пер. с англ. / Н.Д. Холден. - М.: ЮНИТИ-ДАНА, 2005. - 384 с.

ПРОБЛЕМЫ ФОРМИРОВАНИЯ СПЕЦИАЛИЗАЦИИ СЕЛЬСКОГО ХОЗЯЙСТВА НА ОСНОВЕ АЛЬТЕРНАТИВНЫХ СЕЛЬСКОХОЗЯЙСТВЕННЫХ КУЛЬТУР

АТАЕВ КОЛЯ
Харьковский национальный технический университет сельского хозяйства имени Петра Василенко
Научный руководитель – к.э.н., доцент Заика С. А.

Переориентация существующей специализации на альтернативные сельскохозяйственные культуры – один из сложнейших организационных вопросов. Здесь имеются проблемы, которые требуют весьма взвешенного подхода.

В структуре экономики агропромышленный комплекс Туркменистана сформирован на основе зернового хозяйства, хлопководства, овощеводства, бахчеводства, виноградарства, птицеводства, животноводства, других отраслей сельского хозяйства – как совокупность сельскохозяйственных и промышленных предприятий, объединенных производственно-технологическим процессом, выращивания

сельскохозяйственной продукции, уборки урожая, заготовки, хранения, транспортировки, переработки и реализации. Сложилась определенная база мощностей промышленных предприятий, перерабатывающих сельскохозяйственную продукцию. По роду своей технической и технологической ориентации они относятся:

- по хлопководству – к хлопкоочистительной, пищевой и легкой промышленности;
- по зерну – к мукомольной, комбикормовой и хлебопекарной промышленности;
- по винограду – к винодельческой промышленности;
- по овощам – к овощеконсервной промышленности и т. д. Особо высокие темпы прироста промышленной продукции характерны для производства хлопчатобумажных тканей, хлопчатобумажной пряжи, кондитерских изделий, алкогольных напитков.

Промышленность, перерабатывающая сельскохозяйственную продукцию и производящая продовольственные товары, не противоречит размещению альтернативных культур. Наоборот, она имеет потенциальную возможность получить дальнейшее развитие за счет наращивания объемов переработки овощей, фруктов, винограда. При разработке предложений по развитию специализации регионов на основе альтернативных сельскохозяйственных культур необходимо исключить из структуры посевных площадей, как малодоходный, средневолокнистый хлопчатник, а тонковолокнистый хлопчатник на площади 145 тыс. га возделывать только в Лебапском и Марыйском велаятах. В этой связи хлопкоочистительные заводы в Дашогузском и Ахалском велаятах, потеряют свою функциональность и должны быть закрыты. Также потребует закрытия и перепрофилирования Дашогузский масложировой завод по переработке хлопковых семян. Кроме того, в категорию потерявших значимость попадают и сопряженные с заготовкой хлопка-сырца заготовительные пункты в Ахалском, Балканском и Дашогузском велаятах и частично в Лебапском и Марыйском велаятах. Это довольно значительные и существенные в масштабе Туркменистана потери при переходе сельского хозяйства Туркменистана на альтернативные сельскохозяйственные культуры.

Значительной проблемой использования промышленных мощностей при альтернативных сельскохозяйственных культурах является также текстильная промышленность. Особенно, учитывая то, что в программе развития Туркменистана на период до 2020 г. предусматривается во всех регионах хлопководческой специализации построить комплекс новых современных предприятий перерабатывающих хлопок с законченным технологическим циклом. Для этого намечается инвестировать в текстильную отрасль более 650 млн. долл. США и ежегодно перерабатывать до 500 тыс. т хлопка-волокна, производить 350 тыс. т пряжи, ткани хлопчатобумажной – до 580 млн. м², шелка-сырца – до 720 т.

В 2014 г. в промышленности получена прибыль в размере 9707,2 млрд. манатов при общем объеме производства промышленной продукции на 71800 млрд. манатов. На одну тысячу манатов промышленной продукции получена прибыль в размере 136 манатов, или 13,6 %. Непосредственно текстильному комплексу принадлежит 12,8 % промышленной продукции, или 9190 млрд. манатов, в составе которой прибыль составляет 1242 млрд. манатов, т.е. за небольшим исключением (производство шерсти, обуви, кожи) вся продукция принадлежит предприятиям, чья деятельность связана с хлопководством.

В 2014 г. составе промышленной продукции было произведено потребительских товаров на сумму 24509,3 млрд. манатов, в том числе: непродовольственные товары – 9504,9 млрд. манатов, продовольственные товары – 14318,1 млрд. манатов, алкогольные напитки – 686,3 млрд. манатов. Для сохранения объемов переработки хлопка-сырца на уровне потребности промышленных предприятий, т.е. 135 тыс. т хлопкового волокна, при альтернативных сельскохозяйственных культурах имеются две возможности. Первая – повысить урожайность хлопчатника до 28,2 ц/га. Валовой сбор хлопка-сырца составит 409 тыс. т, а выход волокна (33 %) – 135 тыс. т. Вторая возможность – использовать резерв водных ресурсов, позволяющий оросить еще 160,5 тыс. га. Ранее рассчитано, что прирост чистого дохода в растениеводстве на основе альтернативных культур по сравнению с 2014 г. составит 116065 млрд. манатов, что в 12 раз больше прибыли всей промышленности Туркменистана и почти в сто раз больше, чем в текстильной промышленности. Поэтому, учитывая эффективность возделывания альтернативных сельскохозяйственных культур, экономически нецелесообразно дальнейшее наращивание мощностей предприятий по переработке хлопка на перспективу. Следует ограничить развитие легкой промышленности Туркменистана на уровне достигнутого. Таким подходом представляется возможным избежать материальные потери в текстильной промышленности при переходе на

альтернативные сельскохозяйственные культуры.

Важной частью перехода на альтернативные сельскохозяйственные культуры является выявление возможностей максимального использования существующих строений, сельскохозяйственной техники, машин и механизмов. Потери в части использования строений, зданий, которые были в сельском хозяйстве при специализации на производстве хлопка или зерна, на новой, виноградарской или овощеводческой, специализации могут и не быть, или сведены к минимуму, поскольку объекты, также как и ранее, будут использованы по назначению под материально-складские здания, цехи по ремонту машин и сельскохозяйственной техники, гаражи, административные, общественные, культурно-коммунальные цели. Другая часть проблемы, требующая более обоснованного решения – это использование сельскохозяйственной техники. Исследования учених в этой сфере показывают недостаточную техническую оснащенность отраслей сельского хозяйства практически всеми видами сельскохозяйственной техники, машинами и механизмами оснащенность растениеводческих отраслей колеблется от 10 и менее до 35 %. Так оснащенность тракторами составляла в 2014 г. 29 %, зерноуборочными комбайнами – 35 %, хлопкоуборочными комбайнами – 13 %, плугами – 19 %, культиваторами – 10 %, сеялками – 28 %. Рабочая готовность техники составляет 58 % у наличного парка тракторов, хлопкоуборочных машин – 36 %, зерноуборочных – 35 %, что многократно снижает потенциал использования технических средств. В перспективе, при специализации сельского хозяйства на альтернативных сельскохозяйственных культурах, в севообороте будет также возделываться хлопчатник на площади 145 тыс. га и пшеница – 142, 5 тыс. га, люцерна 390,5 тыс. га, овощи – 228, 3 тыс. га, бахчевые – 214,2 тыс. га. Имеющаяся техника может быть использована для их возделывания. В основном техника при норме амортизации 12,5 % уже через 8 лет отработает положенный срок и будет списана. Приобретение новой сельскохозяйственной техники следует осуществлять с учетом альтернативных сельскохозяйственных культур.

Требуется также широкий, объемный взгляд на проблему кадрового обеспечения, целевое решение вопросов подготовки кадров для профессий в сельском хозяйстве, основанном на альтернативных сельскохозяйственных культурах. Прежде всего, следует сформировать в аграрном университете кафедры и факультеты, готовящие специалистов по возделыванию винограда. В научной сфере необходимо возродить исследовательские структуры по изучению экономических процессов в сельском хозяйстве, изучению, исследованию и бонитировке почв, процессов ирригации и мелиорации, орошаемому земледелию, селекции виноградарства, плодоводства, тонковолокнистого хлопководства, овощеводства, бахчеводства и кормопроизводства. В области экономических взаимосвязей с зарубежными странами в целях принятия выгодных решений по реализации продукции следует готовить кадры по изучению мирового аграрного рынка. Также необходима подготовка кадров на смежном уровне – производстве, транспортировке, переработке, реализации продукции альтернативных сельскохозяйственных культур. Все эти задачи весьма непростые, а некоторые из них кажутся весьма далекими в составе решаемой проблемы. Тем не менее, вопрос подготовки кадров не должен решаться после того, как в кадрах возникнет необходимость, его следует решать параллельно практическим потребностями, или даже опережая их. Заблаговременное решение проблемы подготовки кадров будет служить залогом успешного перехода сельского хозяйства Туркменистана на альтернативные сельскохозяйственные культуры.

Требу ют особого внимания при перехода сельского хозяйства Туркменистана на альтернативные сельскохозяйственные культуры и организационно-административные проблемы. В настоящее время система управления построена на жесткой централизации принятия решения и организационно-административном исполнении. С одной стороны весьма положительным является решение проблемы перехода сельского хозяйства на альтернативные сельскохозяйственные культуры вначале на высшем звене управления с последующим делегированием полномочий по исполнению на территориальные и отраслевые органы управления. Создается как бы базис для решения проблемы на государственном уровне. Но вполне вероятно, что администрация, особенно на региональном уровне, будет стремиться всеми силами сохранить возможность вмешательства в процессы производства, возможность регулировать и управлять этими процессами. И в итоге вполне возможно, что на альтернативные сельскохозяйственные культуры может быть также распространен государственный заказ по твердым закупочным ценам, а все процессы в отраслях зарегулированы. В этой связи идея перепрофилирования производства на альтернативную основу потеряет всякий смысл, так как у работников сельского хозяйства будет изыматься, также как и ранее в хлопководстве и

зерновом хозяйстве, основная масса дохода, т. е. будет потерян стимул работы. Проблема должна быть решена путем радикального изменения системы управления, разделения власти, выборности на основе многопартийности, гласности и построения демократического общества, в котором первенство должно принадлежать закону, а не воле чиновника и административного руководителя. Необходимо ввести широкие формы хозяйственного использования земли на основе частной собственности, кооперации, акционирования и законодательно запретить административной системе вмешиваться в хозяйственную деятельность сельскохозяйственных предприятий, ограничить круг ее функций, превратить из противоборствующей стороны в союзную для дайханина сторону. Процесс совершенствования организационной структуры и системы управления, по сути, и представляет собой составную часть экономических реформ, поскольку нельзя изменять первичные формы хозяйствования и отношений собственности, оставляя без изменений систему управления.

Для перехода сельского хозяйства Туркменистана на альтернативные сельскохозяйственные культуры необходима также новая аграрно-экономической система, основанная на рыночных отношениях и демократизации отношений собственности. Этот процесс неразрывно связан с развитием аграрного законодательства. Аграрное законодательство представляет собой свод законодательных актов в сфере сельскохозяйственной деятельности. Оно охватывает систему земельно-водных и имущественных отношений, обуславливает параметры и условия хозяйственно-экономической деятельности субъектов, их права, обязанности и льготы, а также другие отношения, возникающие в аграрном секторе в процессе использования ресурсов и производства, переработки и реализации продукции сельского хозяйства. Законодательная база должна, прежде всего, упорядочить существующие кодексы Туркменистана «О земле», «О воде», «Налоговый кодекс Туркменистана». В соответствии с преобразованиями и для перевода производства на альтернативные сельскохозяйственные культуры необходимо подготовить новые законы: «О кооперации», «О сельском хозяйстве», «О товарных сельскохозяйственных рынках», «О виноградарстве, овощеводстве и бахчеводстве», «Об экспорте и импорте сельскохозяйственной продукции», «О коммерческо-посреднических услугах»,комплект законодательных актов «О нормативно-правовом обеспечении торговых отношений» и другие. Можно, конечно, предложить более широкий комплект законодательных актов, способствующих оптимальному переходу и функционированию сельского хозяйства на основе альтернативных сельскохозяйственных культур, но, прежде всего, должен решиться основной вопрос – вопрос совершенствования земельно-водных, имущественных, хозяйственных и правовых отношений и функционирования сельского хозяйства на принципах рыночной экономики.

ОСНОВНІ ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ РИНКА ЗЕРНОВИХ В УКРАЇНІ

Безбожна Г. М.
Харківський національний технічний університет сільського господарства імені Петра Василенка
Науковий керівник – ст. викладач Грідін О. В.

Сільськогосподарська галузь для Української держави завжди була однією з пріоритетних сфер як зовнішньоекономічного, так і внутрішньоекономічного розвитку країни, адже питання організації виробництва й підтримки продовольчого забезпечення для окремої держави актуальні в усі часи. Від цього залежить не тільки життєздатність і самодостатність країни й суспільства, а й безліч найрізноманітніших напрямів людської діяльності.

Продукція сільського господарства та промислові товари, виготовлені з неї, становлять близько 75% роздрібного товарообороту державної і кооперативної торгівлі. Отже, фонди народного споживання на 3/4 формуються із сільськогосподарської продукції, і від темпів розвитку аграрного сектора залежать темпи розвитку легкої та харчової промисловості.

В Україні, як і всьому світі, зернові то зернобобові культури займають найбільші посівні площі, що свідчать про їх виключно важливе продовольче, кормове і сировинне значення в національній економіці.

Україна належить до країн із значними обсягами виробництва зерна. Хоч вона і виробляє зерна значно менше, ніж найбільші виробники у світі (Китай, США, Індія, Росія), та в Європі вона поступається лише Франції, а в останні роки – і Німеччині. Зоною вирощування товарної озимої пшениці на Україні є зона Степу та Лісостепу.

Зернові культури – основа сільськогосподарського виробництва. Зерно є основним енергетичним джерелом життєдіяльності людського організму. Найпоширенішими зерновими культурами в Україні є яра і озима

пшениця, ярий і озимий ячмінь, жито озиме, овес, просо, кукурудза, гречка.

Виробництво зернових та зернобобових культур в Україні займає одне з основних місць у розвитку сільського господарства як галузі. Українські виробники зерна посідають восьме місце в рейтингу світових виробників зерна (серед лідерів у 2013 році Китай – 21% і США -15 %)та утримують 3% світового ринку. Динаміка розвитку ринку зерна України (враховуючи зернові та зернобобові культури) зображена у табл.1 [1].

Таблиця 1.

Динаміка розвитку ринку зернових та зернобобових України за 2010 -2014*

Показник	2010	2011	2012	2013	2014	2014 р. у % до 2010 р.
Посівна площа с.г культур, тис.га	26951,5	27670,5	27801,3	27573,1	27239,1	101,1
Посівна площа зернових та зернобобових, тис.га	15090,0	15723,8	15449,0	15681,6	14800,0	98,1
в них: *Пшениця*	6451	6781,2	5771,2	6418	6061,2	94,0
Жито	286,4	283,7	302,8	284	187,1	
Ячмінь	4504,8	3787,1	3425,3	3167,2	3040,9	
Урожайність зернових та зернобобових, ц/га.	26,9	37,0	31,2	40,6	43,7	162,5
в них: *Пшениця*	27,1	33,9	28,0	34,9	40,2	
Жито	16,7	20,7	22,7	22,8	25,8	
Ячмінь	19,7	24,7	21,1	24,0	30,1	
Виробництво зернових та зернобобових тис.т	39270,9	56746,8	46216,2	62285,3	63859,3	162,6
в них: *Пшениця*	16851,0	2232,6	15762,6	21927,8	24114,0	
Жито	464,9	578,9	676,8	637,2	478,0	
Ячмінь	8484,9	9097,7	6936,4	7351,9	9046,1	
Середня ціна реалізації с.-г. підприємствами (крім малих), грн./т	1120,9	1374,2	1547,1	1299,8	1801,4	160,7

**За даними Державного комітету статистики України.[1]*

З даних табл..1 видно, що посівна площа за 2010-2014 рр. зменшилась на 2%, але урожайність збільшилась на 62,5% і досягла рівня 43,7 ц/га у 2014 р. проти 26,9 ц/га в 2010 році. Виробництво за період, що аналізується збільшився в 1,6 рази і становить 63859 тис.т. Середня ціна реалізації с.-г. підприємствами зернових та зернобобових культур в 2014 році значно перевищує ціну 2010 року на 61% і складає 1801,4 грн за тонну.

Максимальне виробництво зернових та зернобобових в Україні за 2014 рік спостерігається в областях Вінницька – 5063,1 т (пшениця 1742,2 т), Полтавська – 4821 т, Харківська – 4466,3 (пшениця 2003,4 т.)

Лідерами з урожайність зернових та зернобобових в Україні на 2014 рік є області: Вінницька – 60,7 ц/га, (пшениця 51,3 ц/га), Київська – 60 ц/га, Сумська – 62,2 ц/га. (пшениця 49) , Хмельницька – 60,9 ц/га., (пшениця 52,9)

Перше місце з регіонів України на 2014 рік по питомій вазі зернових та зернобобових займає Вінниця – 7,9 %, друге Полтава 7,2 %, третє харківська 7,0%.

Одним із шляхів підвищення ефективності виробництва зерна є виведення і впровадження в господарствах високоврожайних сортів і гібридів, стійких проти хвороб і придатних для вирощування на зрошуваних землях. Особливого значення у цьому зв'язку набуває поліпшення селекції і насінництва зернових культур. Для прикладу: в економічно розвинутих країнах підвищення врожайності сільськогосподарських культур на 50% забезпечується використанням добрив, на 25% – поліпшенням обробітку ґрунту і на 25% – впровадженням високоврожайних і перспективних сортів.

Розвиток сільського господарства, в галузі рослинництва здійснюється на основі впровадження досягнень науково-технічного прогресу, зокрема використання нових систем машин, високопродуктивних культур, мінеральних добрив, гербіцидів тощо. Особливе значення також має хімізація сільського господарства, що є важливою умовою впровадження інтенсивних технологій вирощування сільськогосподарських культур. [2].

Проблема підвищення ефективності загального виробництва є основою розвитку на сучасному етапі.

В умовах переходу економіки України до ринкових відносин ефективність виробництва зерна визначає його конкурентоздатність, як на внутрішньому, так і на зовнішньому ринках, тобто здатність до розширеного відтворення, зростання обсягів виробництва, збільшення кількості робочих місць, підвищення заробітної плати працівників та інше. У цілому ефективність – це соціально-економічна проблема, позитивне вирішення якої зумовлює розвиток продуктивних сил і стан суспільства.

З економічної теорії відомо, що існує два шляхи підвищення ефективності виробництва: збільшення обсягів виробництва при фіксованих витратах і зниження рівня витрат фіксованого рівня виробництва.[3] На жаль, жоден з указаних шляхів не простежується в зерновому виробництві. Стосовно урожайності зернових культур відсутня стабільність (велика залежність від кліматичних умов), тобто як виробники декларують подальше зростання своїх виробничих витрат. Тому

українські зерно виробники змушенні займати пасивну позицію на ринку і по суті є отримувачами ціни, яка встановлюється іншими учасниками ринку.

В умовах становлення ринкових відносин ефективність виробництва зерна визначає його конкурентоспроможність як на внутрішньому, так і на зовнішньому ринках, тобто здатність до розширеного відтворення, зростання обсягів виробництва, збільшення кількості робочих місць та інше. Низька ефективність зерновиробництва не дає можливості використовувати наявні резерви зростання валових зборів зерна. Тому тільки нові технології підвищення врожайності можуть внести суттєві зміни у зростання ефективності виробництва зернових та на цій основі підвищити ефективність аграрного виробництва.

Для удосконалення структури виробництва зернових культур необхідно забезпечити виробництво продукції, яка користується підвищеним попитом на світовому ринку – пшениця, кукурудза, ячмінь, а також оптимізувати площі посіву кукурудзи на силос і багаторічних трав – для забезпечення потреб тваринництва необхідною кормовою базою.

В Україні існують всі передумови для збільшення виробництва зерна, яке забезпечує не тільки продовольчу безпеку держави, а й експорт. Основною функцією держави в регулюванні зернового ринку повинно залишатися передбачення ринкової ситуації. Процес формування національного ринку продукції зернової галузі в умовах глобалізації поки що перебуває на стадії становлення, а тому цей ринок ще далеко не повною мірою забезпечує виконання покладених на нього функцій і завдань, а саме баланс попиту та пропозиції, підвищення прибутковості сільськогосподарських виробників, вирішення соціальних і екологічних проблем галузі.

Література:

1. Офіційний сайт Держслужби статистики України [Електронний ресурс]: Статистична інформація. – Режим доступу: www.ukrstat.gov.ua.

2. Гринчуцький В. І. Економіка підприємства: навч. посібник / В.І. Гринчуцький, Е.Т. Карапетян, Б.В. Погріщук. - К. : Центр учбової літератури, 2010

3. Мочерний С.В. Економічна теорія: Підручник/ С.В. Мочерний, М.В. Добвенко. – К.:Видавничий центр «Академія», 2004. – 856с.

ОСНОВНІ ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ РИНКУ СОНЯШНИКУ В УКРАЇНІ

БЕЗВЕРХНЯ М. Ю.
Харківський національний технічний університет сільського господарства імені Петра Василенка
Науковий керівник – к.е.н., доцент Гацько А. Ф.

В агропромисловому виробництві України провідне місце серед технічних культур займає соняшник - основна олійна культура. На соняшникову олію припадає 98% від загального виробництва олії в Україні. Соняшник - одна з найбільш прибуткових та високоліквідних культур. А враховуючи те, що виробництво соняшнику на сільськогосподарських підприємствах не завжди супроводжується інтенсифікацією, а в основному ведеться шляхом екстенсивних технологій, то посівні площі під ним останніми рокам и різко збільшились, що зумовило знищення агрономічно-обґрунтованої структури посівних площ у деяких регіонах України. Нині рівень використання біологічного потенціалу соняшнику є найменшим серед олійних культур і навіть не досягає 50% [1].

За даними Держкомстату, доходи сільськогосподарських підприємств від реалізації цієї олійної культури досягли майже 15 млрд грн, що дало можливість покрити понесені виробничі витрати та отримати 5,9 млрд грн прибутку. За ступенем рентабельності вона займає перше місце і рівень рентабельності становив 64,5% [2]. Через низькі затрати обігових коштів та високу ціну продукції виробництво соняшнику навіть за врожайності 10 ц/га забезпечує прибуток господарству. У південних регіонах України соняшник залишиться однією з основних культур. Але у системі економічних відносин сільськогосподарські підприємства, що вирощують продовольче насіння соняшнику, знаходяться в значній економічній залежності від системи взаємовідносин, що формується з переробними підприємствами з приводу забезпечення товаровиробників матеріально-технічними й кредитно - фінансовими ресурсами за прямими заявками та оцінки якості насіння (вологість, олійність), що є основою реалізаційної ціни, і в кінцевому підсумку визначає рівень ефективності виробництва продовольчого соняшнику і продуктів його переробки. Товарне насіння соняшнику можна визначити як один з найбільш привабливих видів продукції на аграрно-продовольчому ринку, попит на яку дуже високий і часто випереджає пропозицію [3].

Насіння соняшнику для

сільськогосподарських підприємств зони його вирощування є одним із основних джерел формування їх доходності як через збут на переробку, так і для експорту. Враховуючи стратегічне значення даної галузі сільського господарства її перспективність не викликає сумніву. Проте тенденції розвитку, які на сьогодні склались, та економічний стан товаровиробників в умовах трансформації економіки визначають необхідність пошуку резервів як на мікро, так і на макрорівні [4].

В Україні понад 90 % площ олійних зайнято під соняшником, внаслідок чого відбувається деградація земель, виникає загроза зараження ґрунту та поширення хвороб соняшнику. Україна обрала напрям інтеграції у світову економіку, тому стратегія розвитку галузі повинна відповідати принципам ефективного її функціонування, забезпечення пріоритету національного сільського господарства. У переважній більшості сільгосппідприємств, що вирощують соняшник не дотримуються технологічні вимоги щодо його розміщення. У зв'язку з високим попитом на насіння соняшнику і рівнем рентабельності цієї культури відбулось значне розширення посівних площ соняшнику. Тому розширення посівних площ, на жаль, супроводжується зниженням його врожайності. Основною причиною цього вважається порушення сівозмін і скорочення періоду повернення соняшнику на місце попереднього вирощування. Це призводить до масового враження рослин хворобами, шкідниками та значного засмічення посівів бур'янами. Отже аграрним підприємствам потрібно збільшувати валовий збір не за рахунок збільшення посівних площ, а за рахунок збільшення урожайності, сівозміни, якісного селекційного насіння [5].

Рентабельність виробництва зростає за рахунок ціни, а знижувати собівартість внаслідок підвищення цін на матеріальні ресурси, мінеральні добрива та засоби захисту від хвороб і шкідників малоймовірно. Крім того економічні відносини з олійно-жировим виробництвом склалися не на користь сільгоспвиробника в еквівалентності обміну. Така економічна ситуація вимагає об'єктивної оцінки подій в галузі, а отже виникає потреба в проведенні поглибленого дослідження питань щодо її подальшого розвитку і підвищення ефективності в нових умовах господарювання. Пріоритетність виробництва насіння соняшнику зумовлена його народногосподарським значенням і біологічними властивостями. Для господарств, що одним із напрямків спеціалізації обрали вирощування соняшнику, його виробництво є одним з надійних джерел фінансових надходжень, а також вагомим додатком до кормової бази. До того ж виробництво насіння соняшнику є найменш витратним, але одним із прибутковіших товарів для сільськогосподарських виробників [6].

Основними підходами забезпечення високого рівня державного регулювання при виробництві олійних культур є:

- ✓ цінове регулювання;
- ✓ проведення субсидування виробників, які виготовляють засоби та предмети праці, а також відсотків по одержаних ними кредитах;
- ✓ формування сприятливих умов для розвитку ринку;
- ✓ виділення бюджетних коштів на вдосконалення виробничої матеріально-технічної бази, що сприятиме підвищенню ефективності виробництва фінансування регіональних державних програм розвитку виробництва;
- ✓ проведення заходів на макроекономічному рівні по впровадження пільгового оподаткування, вдосконалення зовнішньоторговельної діяльності [7].

Державна підтримка олійного підкомплексу, насамперед має стосуватися вирішення питання ціноутворення на продукцію. Тому, при значних витратах і змінах на початкових етапах, в цілому економіка країни може вийти на більш високий рівень, якість продукції покращиться, споживач отримає кращий готовий продукт. Тому, вітчизняним підприємствам вже на сучасному етапі господарювання необхідно розробляти стратегії завоювання сегментів зовнішніх ринків [8].

Для підвищення ефективності виробництва соняшнику суттєве значення має підвищення урожайності за рахунок якісного посадкового матеріалу. В Україні соняшник є традиційною культурою, а її рентабельність повинна підштовхувати аграріїв до вирощування даної культури [9].

Література:

1. Андрієнко О. Андрієнко А, Семеняка І. Не такий страшний соняшник, як йо- го малюють [Електронний ресурс]. – О. Адрієнко, А. Андрієнко, І. Семеняка. – Режим доступу: http://www.agro-business.com.ua/component/content/article/

2. Статистична інформація [Електронний ресурс] // Офіційний сайт Державного комітету статистики України – Режим доступу: http:// www.ukrstat.gov.ua.

3. Бондаренко, В.М. Удосконалення технології вирощування ріпаку ярого в умовах зрошення півдня України. / В.М. Бондаренко. – Дис… канд. с.Jг. наук. – Херсон, 2003

4. [Електронний ресурс]. Режим доступу: http://referatbox.net/page,3,353774-Suchasniiy-stan-rozvitku-virobnictva-sonyashniku-v-Ukra-n.html

5. Кириченко В.В. Виробництво соняшнику в Україні: стан і перспективи розвитку / В.В. Кириченко // Вісник ЦНЗ АПВ Харківської області. - 2010. №7. - С. 281286.

6. [Електронний ресурс]. Режим доступу: http://referatbox.net/page,4,353774-Suchasniiy-stan-rozvitku-virobnictva-sonyashniku-v-Ukra-n.html

7. [Електронний ресурс]. Режим доступу: http://www.br.com.ua/referats/dysertacii_ta_autoreferaty/109516-4.html

8. Лисогор В.М. Неформалізований аналіз інноваційних механізмів державного регулювання виробництва насіння соняшнику // Вісник Хмельницького національного університету. – 2011. № 1. - С. 138-142.

9. Пастернак О. Перспективи ринку ріпаку і соняшнику / О. Пастернак // Вісник Хмельницького національного університету. - 2011. № 3. - С. 40-44

СУЧАСНИЙ СТАН ТА ІННОВАЦІЙНІ ЗАХОДИ З УДОСКОНАЛЕННЯ ОПЕРАЦІЙНОГО МЕНЕДЖМЕНТУ ВИРОБНИЦТВА ЦУКРОВОГО БУРЯКУ В УКРАЇНІ

БОБРУС Д. С.

Харківський національний технічний університет сільського господарства імені Петра Василенка

Науковий керівник – ст. викладач Власенко Т. В.

Тривала системна економічна криза, яка охопила всі галузі агропромислового комплексу, особливо відчутно позначилася на цукровому виробництві, призвела до занепаду буряківництва як провідної рослинницької галузі. Ринок цукру в Україні можна зарахувати до особливо важливої складової частини функціонування ринкової економіки загалом, оскільки цукрове виробництво належить до стратегічних галузей в аграрному комплексі нашої держави і його успішний розвиток може істотно вплинути на подолання негативних результатів економічної кризи, яка охопила сучасну українську економіку. Це пояснюється насамперед тим, що рівень розвитку цукробурякової галузі визначає не тільки ефективність формування ринку цукру, а й рівень функціонування інших продовольчих галузей, які використовують цукор та цукробурякову продукцію (харчова, кондитерська, спиртова промисловість, сільське господарство та ін.). Крім того ефективний розвиток цукробурякового підкомплексу забезпечує становлення стабільного внутрішнього ринку цукру, є вагомим джерелом надходжень до бюджету, забезпечує стабілізацію та розширений розвиток всього агропромислового виробництва України.

На сьогоднішній день ефективність роботи цукробурякового підкомплексу України значно погіршилась: зменшилися площі посіву та обсяги валових зборів цукросировини, знизились закупівельні ціни на цукрові буряки порівняно із собівартістю їхнього вирощування, втрачено ринки збуту, та ін.

Лише вісім областей України можна віднести до суто бурякосійних: Полтавську, Вінницьку, Тернопільську, Хмельницьку, Київську, Харківську, Черкаську і Львівську.

Втратили або втрачають статус бурякових - Сумська, Івано-Франківська, Чернівецька, Одеська, Миколаївська, Чернігівська, Житомирська області. Обсяги виробництва цукру по областям за 2014 наведено у табл. 1.2.

Сьогодні ця важлива галузь аграрної економіки опинилася в критичному стані. Головними причинами такого стану галузі є:

1) економічна криза і послаблення ролі держави у розвитку цукрового виробництва;

2) втрата економічної зацікавленості виробників у вирощуванні цукросировини;

3) недосконаліть механізмів економічного регулювання виробництва, що призвело до серйозних соціальних наслідків - втрати робочих місць, зниження рівня заробітної плати, росту заборгованості, зменшення надходжень до бюджетів усіх рівнів тощо;

4) порушення цінового паритету, що спричинило вимивання обігових коштів спочатку сільськогосподарських товаровиробників, а згодом і цукрової промисловості;

5) втрата зовнішніх ринків збуту цукру;

6) практична відсутність кредитування виробника, що вимушено призвело до переходу на давальницькі схеми переробки сировини і бартерні відносини у галузі;

7) нерозвиненість ринкових відносин у сфері виробництва, переробки і реалізації цукру;

8) майже повна відсутність інвестицій у галузь, її непривабливість для вітчизняних і зарубіжних стратегічних інвесторів;

9) відсутність чіткого законодавства щодо організації виробництва та регулювання ринку цукру.

Таблиця 1.2

Обсяги виробництва цукру в розрізі областей за 2014 рік

Області	Фактично вироблено цукру, тис. тонн
Вінницька	362,44
Київська	205,5
Полтавська	430,99
Тернопільська	212,07
Хмельницька	235,04
Харківська	106,52
Львівська	134,87
Одеська	18,72
Житомирська	49,0
Сумська	19,53
Волинська	93,38
Івано-Франківська	6,46
Кіровоградська	68,41
Рівненська	94,66
Черкаська	143,61
Чернігівська	45,17
Разом по Україні	**2226,38**

Причинами низької ефективності виробництва та нестабільності фінансово-економічного стану цукрових заводів є значні обсяги кредиторської заборгованості; низька ділова активність підприємств; нестача оборотних коштів; низька ліквідність матеріально-виробничих запасів; значна собівартість реалізованої продукції та низька ціна реалізації продукції. Таким чином, для підвищення ефективності функціонування цукрових заводів, насамперед, необхідне удосконалення цінової політики, політики управління витратами, проведення реконструкції та збільшення виробничих потужностей цукрових заводів. .

Держава мала б створити бурякосійним підприємствам умови для одержання необхідних довгострокових кредитів на придбання технологічних машин і знарядь, паливно-мастильних матеріалів, насіння, мінеральних добрив, хімічних засобів захисту рослин від хвороб, шкідників та бур'янів. Державі необхідно стимулювати розвиток цукробурякового виробництва шляхом призупинення на період відновлення виробництва оподаткування прибутків господарств та цукрових заводів, які використовуються на інвестування ресурсозберігаючих технологій, переоснащення цукрових заводів, створення нових робочих місць.

Суттєвим фактором підвищення ефективності підприємницької діяльності є запровадження інновацій, яке повинно мати плановий і регулярний характер.

План інноваційного розвитку повинен охоплювати наступні питання:

- підвищення якості продукції;
- впровадження прогресивних технологій, автоматизації та механізації виробництва;
- вдосконалення планування, організації, контролю та управління в цілому;
- капітальний ремонт та модернізація основних засобів;
- заходи щодо економії енергетичних ресурсів;
- науково-дослідні роботи.

Отже, можна сказати, що основними джерелами резервів збільшення виробництва продукції рослинництва є:

- підвищення урожайності;
- розширення посівних площ за рахунок більш повного використання земель;
- недопущення загибелі посівів внаслідок господарської нерозпорядності;
- ліквідація відхилень від агротехнічних норм при вирощуванні культури.

При подоланні недоліків виробництва цукрових буряків та запровадження нових об'єктів інновацій, можливо досягнення запланованого рівня економічних показників.

Таким чином, за рахунок використання більш прогресивних техніки та технологій, посівного матеріалу, добрив та засобів захисту рослин підприємство може отримувати значно більші обсяги продукції, що, в результаті призводить до суттєвого зменшення питомих витрат на одиницю продукції, а отже, відкриває можливості для збільшення результативності основної діяльності.

Література:

1. Заєць О.С. Ринок цукру в Україні: проблеми створення, функціонування та розвитку / О.С.Заєць – К.: Наукова думка, 2012. – 388 с.

2. Інтернет сторінка Національної асоціації цукровиків України «Укрцукор» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.ukrsugar.kiev.ua

3. Ткаченко Н.О. Шляхи подолання кризових явищ у цукровій промисловості : [начальний посібник] / Н. О. Ткаченко; – К.: КНЕУ, 2014. – С. 46-49.

4. Власенко Т.В. Оптимізація виробничої структури організацій агарного профілю як один з напрямків їх ринково-підприємницької трансформації// Ринкова трансформація економіки: стан, проблеми, перспективи: матеріали Всеукраїнської науково-практичної Інтернет-конференції. - Харків: ХНТУСГ, 2011.- С.184-190.

РОЗРОБКА СТРАТЕГІЇ РОЗВИТКУ В ПРИВАТНИХ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВАХ

Бобрус М. С.
Харківський національний технічний університет сільського господарства імені Петра Василенка
Науковий керівник – ст. викладач Власенко Т. В.

Вибір стратегії та її реалізація є основними завданнями стратегічного управління. Все це пов'язано зі станом ключових факторів, до яких відносяться сильні сторони галузі і підприємства, мета підприємства, його місія, інтереси вищого керівництва, фінансові ресурси, кваліфікація працівників, зобов'язання, ступінь залежності від зовнішнього середовища, фактор часу. Виконання стратегії ототожнюється з проведенням стратегічних змін. Основними галузями проведення стратегічних змін є організаційна структура та організаційна культура.

Стратегічні зміни обов'язково зіштовхуються з організаційними змінами. Завданням керівництва є прагнення провести зміни так, щоб при цьому були розв'язані виникаючі в зв'язку з опором конфлікти. Проведення змін повинно завершуватися встановленням нового статусу в організації.

Вироблення стратегії здійснюється на вищому рівні керівництва й ґрунтується на розв'язанні завдань: розробка стратегічних цілей компанії; оцінка її можливостей і ресурсів; аналіз тенденцій в області маркетингової діяльності; оцінка альтернативних шляхів діяльності; визначення стратегії на перспективу; підготовка детальних оперативних планів, програм і бюджетів; оцінка діяльності фірми на основі певних критеріїв з урахуванням намічених цілей і планів [3].

Усі стратегії підприємства базуються, в основному, на чотирьох стратегічних альтернативах:

1. Обмежений зріст фірми.
2. Зріст.
3. Скорочення.
4. Поєднання будь-яких явищ.

Більшість сільськогосподарських підприємств в сучасних умовах дотримуються стратегії скорочення, для якої характерно встановлення цілей нижче досягнутого у минулому. Фактично скорочення означає здоровий шлях раціоналізації і переорієнтації сільськогосподарського виробництва, що здійснюється на засадах впровадження кількох варіантів: ліквідація, відсікання зайвого, скорочення і переорієнтація. Основним же варіантом для сільськогосподарських товаровиробників став варіант відсікання зайвого.

Ряд підприємств дотримуються стратегії обмеженого зросту, для якої характерно встановлення цілей від досягнутого рівня, скоригованого з урахуванням рівня інфляції. Це найлегший, зручний і найменш ризикований спосіб дій. Дану альтернативу застосовують зазвичай в зрілих і стабільних організаціях, а також у фірмах зі статичною технологією, якщо підприємство задоволено своїм становищем [1, с. 84].

Стратегія зросту здійснюється шляхом значного щорічного підвищення рівня короткострокових і довгострокових цілей над рівнем показників попереднього року. Ця альтернатива часто застосовується в галузях зі швидкою динамікою і швидкоплинною технологією. Зріст може бути внутрішнім і зовнішнім. Внутрішній зріст характеризується розширенням асортименту товарів і обсягом їхнього випуску. Зовнішній може бути виражений у суміжних галузях у формі вертикального і горизонтального зросту. Таку стратегію використовує невелика кількість крупних сільськогосподарських підприємств, де власники розуміють важливість впровадження в організацію виробництва сучасних організаційно-економічних механізмів ринкової стратегії.

І цей шлях, на наш погляд, найбільш перспективний, тому в основу формування стратегії досліджуваного нами приватного підприємства «Калюжанське» Кегичівського району Харківської області пропонується покласти стратегічну альтернативу зросту, яка хоч і потребує впровадження кардинальних організаційно-економічних змін, але й надасть змогу суттєво поліпшити фінансові показники діяльності.

Дана стратегія розглядається як довгостроковий, якісно визначений напрямок розвитку підприємства, що стосується сфери, засобів і форм його діяльності, системи взаємин в середині організації, а також її позиції в навколишньому середовищі.

Також слід відзначити, що виходячи з ситуації, що склалась на ПП «Калюжанське», головну увагу треба сконцентрувати на вирішенні таких найважливіших завдань: економія всіх видів витрат, зняття з виробництва нерентабельної продукції та пошук резервів підвищення ефективності виробництва.

Для досліджуваного підприємства нами було запропоновано до впровадження стратегію стабілізації, яка використовується в умовах коливання прибутковості підприємства від збитковості до рентабельності, що дасть змогу

досліджуваному підприємству підвищити рентабельність шляхом зменшення собівартості продукції, а саме: соняшнику, кукурудзи на зерно, озимої пшениці, ярого ячменю та цукрових буряків. Ця стратегія передбачає передусім вирівнювання обсягу продажу, прибутку та інших найбільш важливих показників ефективності підприємницької діяльності з наступним їх підвищенням.

Стратегію стабілізації спрямовано на досягнення раннього вирівнювання обсягу продажу та прибутків з подальшим підвищенням, тобто із переходом до наступного етапу зростання. Залежно від швидкості падіння підприємство може використовувати один з трьох найімовірніших підходів:

· економія з чітким наміром швидкого пожвавлення;

· зрушення в тривалому спаді з меншими надіями на швидке пожвавлення;

· стабілізація, при необхідності довгострокових програм задля досягнення збалансованого стану підприємства над ринком.

Основні стратегічні висновки, отримані в результаті проведеного аналізу становища підприємства повинні містити також основні напрямки подальшого розвитку фірми.

Якщо мета визначає те, до чого прагне організація, що вона хоче одержати в результаті своєї діяльності, то стратегія дає відповідь на питання, яким чином, за допомогою яких дій вона зуміє досягти своєї мети в умовах мінливого конкурентного оточення.

Таке розуміння виключає визначеність у поведінці організації, тому що стратегія, допомагаючи просуватися у бік кінцевого стану залишає право вибору в ситуації, що змінюється.

Література:

1. Довгань Л.Є. Стратегічна стійкість у системі стратегічного управління підприємством/ Довгань Л.Є., Мохонько Г.А. //Актуальні проблеми економіки. – 2010. - С.118.

2. Кашуба Я. М. Вибір методів та підходів стратегічного управління розвитком підприємництва/ Кашуба Я.М.// Економіка та держава. – 2011. - №9.– С.16.

3. Власенко Т.В. Оптимізація виробничої структури організацій агарного профілю як один з напрямків їх ринково-підприємницької трансформації// Ринкова трансформація економіки: стан, проблеми, перспективи: матеріали Всеукраїнської науково-практичної Інтернет-конференції.- Харків: ХНТУСГ, 2011.- С.184-190.

4. Електронне джерело: http://library.if.ua/book/23/1723.html

МОДЕЛЬ ПОПИТУ ТА ПРОПОЗИЦІЇ: ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ТА ПРАКТИЧНЕ ЗАСТОСУВАННЯ

Бурова О. Ю.

Харківський національний технічний університет сільського господарства імені Петра Василенка

Науковий керівник – к.е.н., доцент Шибаєва Н. В.

Розвиток економічної системи передбачає взаємодію економічних суб'єктів. В економічній системі, що заснована на ринкових принципах, координація, узгодження економічних рішень здійснюються у процесі формування попиту та пропозиції. Тому визначення теоретичних аспектів попиту та пропозиції, а також можливості їх застосування на практиці на різних ринках не втрачають актуальності.

Питання, пов'язані із дослідженням фундаментальних складових ринкового механізму, висвітлювалися у працях науковців як теоретичного, так і прикладного напрямів економічної науки. Необхідно згадати роботи наступних вчених А. Маршалла, В. Леонтьєва, Д. Стігліца та інших.

Проте, мінливість економічної кон'юнктури, особливості функціонування різних ринків, обумовлюють необхідність подальших досліджень ринкового механізму.

Метою даної статті є визначення теоретичних аспектів попиту та пропозиції та аналіз за допомогою цих категорій ситуації на ринку соняшникової олії.

Попит і пропозиція — економічна модель, що описує процес встановлення рівноважної ціни та рівноважного обсягу виробництва. Ця модель вводить терміни попиту та пропозиції в якості універсальних характеристик ринку та доводить, що, за умови певних припущень, ці характеристики урівноважуються та приводять до встановлення певної рівноважної ціни на даний товар. При цьому попит — представлена на ринку платоспроможна потреба в товарах, а пропозиція — кількість товару, який є на ринку або може бути доставлений на нього у певний момент часу. Висновок моделі про встановлення ринкової рівноваги відповідає поведінці великого числа ринків та вважається важливим економічним законом [1].

Закон попиту — величина (обсяг) попиту зменшується у міру збільшення ціни товару. Математично це означає, що між величиною попиту і ціною існує обернена залежність (проте не обов'язково у вигляді гіперболічно представлено формули

(y=a/x). Тобто підвищення ціни викликає зниження величини попиту, зниження ціни викликає підвищення величини попиту.

Природа закону попиту наступна. Якщо у покупця є певна сума грошей на придбання даного товару, то він зможе купити тим більше товару, чим менше ціна і навпаки. В цілому закон попиту відображає головну тенденцію — згортання обсягу закупівель зі зростанням ціни на товар в умовах, коли грошові можливості покупця обмежені.

Нецінові фактори, які впливають на попит:

- рівень доходів у суспільстві;
- розміри ринку;
- мода, сезонність;
- наявність товарів-субститутів (замінників);
- інфляційні очікування.

Крива попиту показує вірогідну кількість товару, який будуть купувати за певний час та за певною ціною. Еластичність попиту — це реакція ринку на відсутність товару, можливість його заміни, ціну конкурентів, пониження цін, небажання покупців змінювати свої споживчі звички і шукати дешевші товари, підвищення якості товарів, та інші чинники.

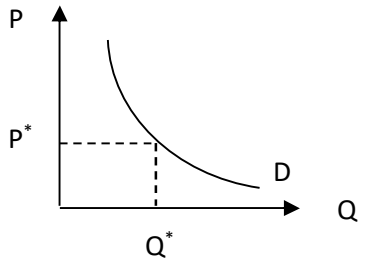

Рис. 1. Крива попиту

Закон пропозиції — при інших незмінних чинниках величина (обсяг) пропозиції збільшується у міру збільшення ціни на товар.

Зростання величини пропозиції товару при збільшенні його ціни обумовлене тією обставиною, що при незмінних витратах на одиницю товару із збільшенням ціни росте прибуток і виробникові (продавцеві) стає вигідним продати більше товару. Реальна картина на ринку складніша за цю просту схему, але виражена у ній тенденція має місце.

До основних нецінових факторів пропозиції відносяться:

- ціни на взаємозамінні і взаємодоповнюючі товари;
- очікування зміни ринкової ситуації;
- податки та дотації;
- число продавців на ринку;
- цілі фірми.
- ціни на ресурси, що використовуються у виробництві аналізованого товару;
- рівень технології виробництва;

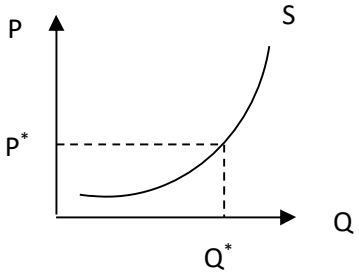

Рис. 2. Крива пропозиції

Ринкова рівновага встановлюється у результаті взаємодії попиту та пропозиції. Процес встановлення ринкової рівноваги досліджується як за допомогою динамічної моделі, так і за допомогою метода порівняльної статики.

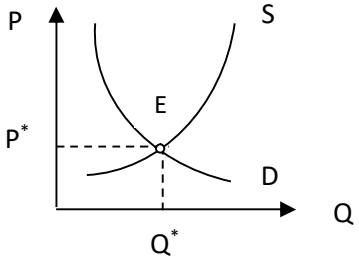

Рис. 3.Ринкова рівновага

Практичне застосування моделі попиту і пропозиції при аналізі сільськогосподарської продукції ми пропонуємо розглянути на прикладі ситуації на ринку олійного насіння та олії у 2013/14 рр.

Соняшник є основною олійною культурою України та належить до трійки найвирощуваніших олійних культур у світі. Виробництво соняшнику у 2013/14рр. збільшилося до 43,3 млн т, тобто перевищило показник попереднього сезону на 19%. Зростанню виробництва сприяло підвищення врожайності та розширення посівних площ. У 2015 році врожайність очікується понад 1,7 т/га, що на 18% більше від попередньої. Посівна площа під культурою становить 25 млн га, що на 1% перевищує показник минулого сезону [3].

В Україні згідно з даними експертів, попит на соняшник нового врожаю на внутрішньому ринку,

залишається стабільно високим. Хоча темпи збиральної кампанії значно прискорилися завдяки сухій погоді, все ж переробники відчували нестачу сировини.[4].

Отже, можна зробити висновок, що на попит впливали наступні фактори:ціна насіння соняшнику, ємність ринку, сезонність, наявність товарів-субститутів, у той час на пропозицію впливали: урожайність технології виробництва, число продавців на ринку, зміна цін на ресурси, очікування підприємців.

Ринкова рівновага на реальному ринку олії була забезпечена внаслідок як дій споживачів, так і внаслідок дій виробників.

Література:

1. Горошко М.Ф., Кулішов В. В. Мікроекономіка: Навчальний посібник – К.: Ельга, 2003. [1]

2. Мочерний С. В., Довбенко М. В. Економічна теорія: Підручник — К.: Видавничий центр «Академія», 2004 [2]

3. Пропозиція на соняшник // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://propozitsiya.com/?page=146&itemid=4554 [3]

4. Попит на соняшник // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://agravery.com/uk/posts/show/popit-na-sonasnik-stabilno-visokij [4]

МЕТОДИКА ВИЗНАЧЕННЯ ПОКАЗНИКІВ ЕФЕКТИВНОСТІ ВИРОБНИЦТВА ЗЕРНА КУКУРУДЗИ

ВАСЮТИН Н. І.

Харківський національний технічний університет сільського господарства імені Петра Василенка

Науковий керівник – ст. викладач Островерх О. В.

Виробництво продукції зернових культур займає важливе місце у виробництві сільськогосподарської продукції. Найбільшу питому вагу в структурі посівних площ та валових зборів продукції займають зернові порівняно з іншими сільськогосподарськими культурами. Зернове господарство посідає базове місце у сільськогосподарському виробництві України та гарантує її продовольчу безпеку.

Кукурудза – одна з давніх землеробських культур. Вона є однією з найбільш продуктивних злакових культур універсального призначення, яку вирощують для продовольчого, кормового і технічного призначення.

Виробництво зерна кукурудзи має важливе народногосподарське значення, тому ефективність виробництва, яка визначається за певними показниками, дає змогу оцінити реальний стан виробництва, таким чином спонукає шукати новітні шляхи її підвищення – це є важливим завданням і актуальним питанням на сьогодні. Зважаючи на це, кукурудза належить нині до однієї з культур, які стали найвигіднішими для сільськогосподарського виробництва. Їхні переваги – широкий ринок збуту і позитивна економіка виробництва. Особливо відчутно це щодо кукурудзи: за рахунок впровадження нових її гібридів і значно ефективніших технологій аграрії отримують високі врожаї і валові збори зерна. Наприклад, минулого року було зібрано 22,78 млн. т зерна кукурудзи з площі посіву близько 3,54 млн. га за середньої врожайності 6,43 т/га [1].

Проблема розвитку зернового господарства має бути в центрі уваги міжгалузевого управління, якого на сьогодні не існує. Метою такого втручання держави є розробка концепції її основних заходів щодо реалізації програми стабільного нарощування виробництва зерна кукурудзи, докорінного поліпшення його використання і створення експортноорієнтованих моделей зернового господарства [2].

Економічна ефективність — це вид ефективності, що характеризує результативність діяльності економічних систем (підприємств, територій, національної економіки). Тому існує система показників, яка допомагає визначити її.

При оцінці економічної ефективності виробництва зерна в господарствах і підприємствах необхідно правильно визначити систему взаємопов'язаних показників, які повинні найбільш об'єктивно відображати її рівень. З цією метою широко використовуються як натуральні, так і вартісні показники виходу продукції з урахуванням її якості, які є вихідними при визначенні економічної ефективності виробництва зерна. До натуральних відносять такі показники як: кількість і якість продукції. Щодо вартісних, до них належать: валова, кінцева, товарна, реалізована та чиста продукція [3].

Система показників економічної ефективності виробництва зерна включає такі показники, як урожайність, продуктивність праці, собівартість, ціна реалізації, рівень рентабельності.

Урожайність – найважливіший результативний показник землеробства. Рівень урожайності відображає вплив економічних і природних умов, а також якість організаційно - господарської діяльності сільськогосподарських культур, її визначають на 1 га. Для зернових культур важливе значення має показник урожайності, що характеризує чистий збір на 1 га

продуктивної площі, а також собівартість – індивідуальні витрати товаровиробника на одержання продукції [4].

Показники економічної ефективності сільськогосподарського виробництва розраховують і порівнюють в динаміці,які повинні характеризувати ефективність використання землі як основного засобу виробництва, рівень продуктивності праці, тобто ефективність використання трудових ресурсів, фондовіддачу і фондомісткість продукції, окупність виробничих витрат, рівень рентабельності сільськогосподарського виробництва.

Для дослідження економічної ефективності виробництва зерна користуються певними визначеними методами. Всі агротехнічні заходи, меліорація земель, вкладення коштів на придбання і застосування техніки, затрати праці, організаційно-господарське удосконалення роботи підприємства відбиваються в підвищенні урожайності та збільшенні валового збору урожаю [5].

Виходячи з вищесказаного, можна зробити висновок, що найважливішими показниками в зерновій галузі є урожайність та валовий збір урожаю. Для оцінки даних показників використовують два види спостережень:

По-перше, це поточне спостереження. Суть його полягає в безпосередній реєстрації фактів у міру їх виникнення. Прикладом такого спостереження може бути аналіз виконаних робіт, визначення поточних витрат на одиницю продукції. За результатами показників складають статистичну звітність, яку подають у формі укрупнених періодів – місяць, 26 квартал, рік.

По-друге, це періодичне спостереження. Періодичним називають спостереження, при якому факти реєструються не регулярно, через певні проміжки (періоди) часу. Прикладом такого спостереження може бути заключний аналіз результатів діяльності, ефективності використання основних засобів і визначення рівня рентабельності, який проводять раз на рік по завершенні збору основних, зернових культур.

Отже, можна зробити висновки про те, що показники ефективності надають господарським і плановим органам, керівникам і спеціалістам окремих господарств різнобічного і достовірного матеріалу, для розробки конкретних організаційно-технічних заходів, які забезпечують збільшення виробництва продукції при зниженні затрат.

Література:

1. Карпа М. д-р с.-г. наук, Інститут сільського господарства степової зони НААНУ, Дніпропетровськ. Особливості збирання й доробки кукурудзи / М. Карпа// Український журнал із питань агробізнесу "Пропозиція". – 2012. – №9. – С.53-54.

2. Статистична інформація: сільське господарство України / Держюком. статистики України, 2012. – Режим доступу: http://www.ukrstat.gov.ua.

3. Дідур Г.І. Ефективність сільськогосподарського виробництва та її визначення в сучасних умовах / Г.І. Дідур // Проблеми ефективного функціонування АПК в умовах нових форм власності та господарювання: Кол. моногр. у двох томах. – Т. 1 [За ред. П.Т. Саблука]. – К.:іае. – 2008.С. 324-326.

4. Коваль О. Т. Економіка підприємства: навч. посібник /О.Т. Коваль, В.В.Пархоменко; ред. І.І. Пелипенка. – К.: Держ. Акад.. статистики, обліку та аудиту, 2008. – 312 с.

5. Лосіцька Т.І. Проблеми розвитку підприємницької діяльності в аграрній сфері АПК / Т.І. Лосіцька// Проблеми ефективного функціонування АПК в умовах нових форм власності та господарювання:Кол. монографія у двох томах. Т. 2 /За ред. П.Т. Саблука, В.Я. Амбросова, Г.Є. Мазнєва. – К.: ІАЕ, 2011. – 851 с. (автора – с. 690–692).

ІННОВАЦІЙНИЙ РОЗВИТОК АГРОТЕХНОЛОГІЙ

ГОНЧАРЕНКО С. І.
Харківський національний технічний університет сільського господарства імені Петра Василенка
Науковий керівник – професор Мазнєв Г. Є.

Ефективний розвиток аграрного сектору України можливий з впровадженням та використанням інновацій і техніко-технологічних рішень, оскільки за рахунок активізації останніх визначається загальний рівень конкурентоспроможності галузі. Застосування новацій активно сприяє підвищенню ефективності товаровиробництва, продуктивності праці, зменшенню витрат та економії ресурсів, залучення інвестицій [1].

Сучасний розвиток будь-якого підприємства аграрної галузі України неможливий без формування ефективного конкурентоспроможного виробництва, що забезпечує продовольчу безпеку країни, інтеграцію у світове сільськогосподарське виробництво і світові ринки продовольства. Ресурсозберігаючі технології мають розглядатися як довгострокова стратегія і філософія менеджменту кожного

сільськогосподарського підприємства [2].

Подальша інтенсифікація сільськогосподарського виробництва потребує впровадження високоефективних інноваційних ресурсозберігаючих технологій.

Інновації в технологічній сфері забезпечують техніко-технологічне переоснащення сільського господарства на основі застосування екологічної, економічної, енерго- та ресурсозберігаючої техніки і наукоємних передових технологій [3].

Реалії сьогодення показують, що жодна країна світу не може бути відсторонена від досягнень науково-технічного прогресу в сфері агротехнологій заснованих на використанні новітніх здобутків біотехнологій, генної інженерії, нанотехнологій, космічних інформаційних технологій, технологій мінімального обробітку ґрунту, тощо [2].

Нажаль можемо констатувати, що Україна значно відстає від розвинених країн світу по інноваційному розвитку сільського господарства. Національні виробники частіше покладаються на природну родючість ґрунту намагаючись використати її "наповну", при цьому застосовують застарілі ресурсо- і енергозатратні агротехнології обробляючи землю морально і фізично зношеною технікою. Стримується розвиток нових технологій і через важку економічну ситуацію в країні, відсутність конкретної стратегії інноваційної політики держави, реальної державної підтримки для розвитку інноваційних проектів та модернізацію галузі, високі кредитні ставки, які обмежують джерела фінансування інновацій, загальний спад інвестиційної привабливості України в очах потенційних інвесторів [4].

Але незважаючи на нестабільність інноваційної активності сільськогосподарські підприємства все ж намагаються реалізовувати та впроваджувати передові світові розробки підлаштовуючи їх під власне виробництво.

Вітчизняні виробники впродовж останнього часу досить широко приділяють увагу до прогресивних технологій мінімального обробітку ґрунту і систем точного землеробства. В таблиці 1 приведений аналіз особливостей технологій мінімального обробітку ґрунту [1, 2, 5, 6].

Зазначимо також, що не слід очікувати економічного ефекту від впровадження сучасних систем в дрібних і середніх за розмірами сільськогосподарських угідь господарствах, тому що необхідні великі капіталовкладення і великий термін окупності інвестицій. Найбільше можливостей на впровадження інноваційних рішень мають агрохолдингові компанії, які мають в обробітку десятки тисяч гектарів землі і володіють вільно обіговими коштами [5].

Впровадження сучасних інноваційних агротехнологій потребує значних фінансових витрат на заміну машинно-тракторного парку і використання інформаційних технологій.

Застосування інформаційних технологій, які базуються на досягненнях космічної галузі, стає все більш доцільним для активізації розвитку сільськогосподарського виробництва. В Україні це є актуальним, оскільки наявність великих територій сільськогосподарських угідь зумовлює необхідність в отриманні даних про стан ґрунту, ефективне використання природних та матеріально-технічних ресурсів, прогнозування врожайності, інше [1,6]

До геолокаційних систем належать:

- *GPS (Global Position System)* – за допомогою якої можна виконувати паралельне керування машинно-тракторними агрегатами при виконанні агротехнологічних операцій, що дозволить заощадити матеріальні ресурси і працювати вночі, для досягнення оптимальних строків виконання механізованих робіт, застосовувати технологію «змінного нормування», яка передбачає коригування норми висіву насіння, внесення поживних речовин, ЗЗР на окремо взятих ділянках поля;

- *MARC MCYFS (Monitoring Agriculture with Remote Sensing Crop Yield Forecasting System), «Rapid Eye»* - геоінформаційні системи, які використовують дані отримані з супутників, що здійснюють космічне зондування, призначені для моніторингу та статистичного аналізу інформації про стан посівів, прогнозування врожайності, інвентаризацію сільськогосподарських угідь, тощо, найбільш широко застосовуються в країнах ЄС [6,7].

Використання таких прогресивних інформаційних технологій, в інтересах агропромислового комплексу України є складовою частиною загального процесу інформатизації сільськогосподарської галузі та сприятиме формуванню нових рівнів аграрних технологій, сільськогосподарського менеджменту та стратегічного планування [7].

Таким чином, використання передових інноваційних технологій в аграрному секторі України забезпечить зростання прибутковості агропромислового виробництва, сприятиме оновленню матеріально-технічної бази, збільшить валовий збір зерна, сприятиме економії природних і матеріальних ресурсів, дасть змогу вивести Україну на перспективний шлях розвитку конкурентоспроможного виробництва.

Таблиця 1

Особливості технологій мінімального обробітку ґрунту

Технологія	Переваги запровадження	Труднощі та застереження запровадження
Нульового обробітку ґрунту *"no-till" ("zero-till")*	- Відбувається зменшення антропогенного навантаження на ґрунт; - Скорочуються агротехнологічні строки виконання механізованих робіт; - Сприяє накопиченню органічних речовин у ґрунті; - Зменшуються витрати на паливно-мастильні матеріали, насіння, мінеральні добрива та засоби захисту рослин ; - Покращує агрофізичні властивості ґрунту, забезпечує високу ефективність у боротьбі з водною ерозією і іншими факторами його деградації.	- Виникає потреба у придбанні сучасної високопродуктивної техніки; - В перші роки зменшується врожайність; - Погіршується фітосанітарний стан посівів; - Зменшується польова схожість, що вимагає підвищувати норму висіву на 15-25%; - Необхідність постійного використання гербіцидів; - Неефективність органічного удобрення
Мінімального обробітку ґрунту *"mini-till"*	- Відсутність ущільнення ґрунту - Сприяє збереженню вологи в ґрунті - Зменшується залежність врожайності від кількості опадів; - Знижується потреба в гербіцидах - Збільшується родючість ґрунту з плином часу до 45% впродовж 5-7 років;	- Фінансові витрати на оновлення машинно- тракторного парку; - Використання гібридів, які стійкі до гербіцидів; - Засміченість посівів; - Виникає стійкість бур'янів до гербіцидів - Підвищується частота прояву фузаріозу (грибкового захворювання рослин)
Смугового обробітку ґрунту *"strip-till"*	- Поєднання переваг традиційного і мінімального обробітку ґрунту таких як прогрів і просушка ґрунту на глибині загортання насіння; - Можливість проведення прикореневого підживлення; - Протидія вітровій і водній ерозії - Зменшення витрат на паливно-мастильні матеріали, добрива та затрат праці	- Необхідність використання високопотужної техніки; - Неефективність на полях зі складними ландшафтними умовами; - Можливі відхилення ширини міжрядь, що викликає потребу у встановленні системи автоматичного управління; - Використання сучасних технологій на основі супутникового зв'язку

Література:

1. Білінська В.Ю. Сучасні інноваційні технології в сільському господарстві: основна характеристика та перспективи впровадження / В.Ю. Білінська // Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Економіка. – 2015 – №7 (102). – С. 74 - 80.

2. Інноваційні ресурсозберігаючі технології: ефективність в умовах різного фінансового стану агроформувань [монографія] / за ред. професора Г.Є. Мазнєва. – Харків. Вид-во «Майдан», 2015. – 592 с.

3. Дідковська Л.І. Інноваційні перетворення у формуванні матеріально-технічної бази аграрного сектору / Л.І. Дідковська // Економіка АПК. – 2010. №9. – С.131-137.

4. Зубець М.В. Інноваційно-випереджувальна модель якісного нового розвитку агропромислового виробництва / М.В. Зубець, П.Т. Саблук, С.О. Тивончук // Економіка АПК. – 2008. №12. – С.3-8.

5. Мазнєв Г.Є. Впровадження технологій мінімального та нульового обробітку ґрунту: перспективи та застереження / Г.Є. Мазнєв // Вісник ХНТУСГ. – 2008. – №71. – С.235-241.

6. Мазнєв Г.Є. Геоінформаційні технології в аграрному виробництві / Г.Є Мазнєв // Економіка АПК. – 2011. №4. – С.130-136

7. Кобець М.І. Використання сучасних інформаційних технологій в системах сільськогосподарського менеджменту / М.І.Кобець // Актуальні питання аграрної політики. – 2005. – С.379–397.

АНАЛІЗ ФОНДУ ОПЛАТИ ПРАЦІ

ГОРОШКО О. С.

Харківський національний технічний університет сільського господарства імені Перта Василенка

Науковий керівник – ст. викладач Грідін О. В.

Фонд оплати праці – один із найважливіших показників господарсько-фінансової діяльності підприємства, який характеризує витрати на утримання штату його робітників (це найбільший елемент витрат). Від раціонального використання

фонду оплати праці залежить ефективність використання коштів підприємства. В сучасних умовах підприємства вирішують самостійно питання щодо формування та використання коштів фонду оплати праці, але у відповідності до законодавства України.

Основними завданнями аналізу фонду оплати праці є:

- вивчення складу, структури і динаміки фонду оплати праці;
- виявлення змін показників, що відбулися у звітному періоді і причин, які їх зумовили;
- визначення впливу чинників на фонд оплати праці;
- вивчення напрямів використання фонду оплати праці;
- комплексна оцінка ефективності використання фонду оплати праці.

Головна мета аналізу фонду оплати праці полягає у тому, щоб перевірити правильність використання фонду та виконання планових завдань, визначити відносну економію або перевитрати, встановити причини, що викликали відхилення від плану і розробити заходи щодо упорядкування використання фонду оплати праці. Метою проведення аналізу формування та використання фонду оплати праці торговельного підприємства є оцінка доцільності та ефективності запровадженої системи матеріального стимулювання та визначення «больових точок», що потребують удосконалення або ліквідації [1].

При розрахунках фонду оплати праці визначають середній доход всіх працівників підприємства, виходячи з суми коштів, що направляються на споживання, а середню зарплату працівників – з фонду оплати праці.

Планування зарплати включає визначення фонду і середньої зарплати промислового і непромислового персоналу, а також окремих категорій робітників. Плановий фонд зарплати – сума доходу, передбачена зміною затрат на виробництво для оплати праці всіх робітників підприємства, зайнятих виконанням виробничого плану. Фонд зарплати включає зарплату як спискового так і неспискового (нештатного) складу робітників.

Плановий фонд зарплати розраховується без врахування премій і нагород робітникам, ІТП і службовцям з фонду матеріального заохочення. Поряд з цим розраховуються розмір премій і нагород з фонду матеріального заохочення і фонду зарплати з врахуванням цих премій. Відповідно розраховується і середня зарплата.

При розрахунку фонду зарплати послідовно визначають годинний, денний і місячний (квартальний, річний) фонд зарплати, які відрізняються не по тривалості періодів, а по складу включених елементів до зарплати [2].

Отже, можна зробити висновок, що Фонд оплати праці – основна складова частина фонду споживання. Також під фондом оплати праці розуміють всю суму виплат, визначених по тарифах, окладах і розцінках, прогресивних доплатах, преміальних системах, а також матеріальних заохоченнях, спеціальних доплатах та інші виплати з прибутку. А Зарплата становить ту частину суспільного продукту, яка в грошовій формі виплачується працівникам для задоволення їхніх матеріальних і духовних потреб.

Література:

1. [Електронний ресурс]. – режим доступу: http://studopedia.com.ua/1_129742_tema-analiz-fondu-oplati-pratsi.html

2. Житна І. П., Пескреба А. М. Економічний аналіз господарської діяльності підприємств. – К.: Вища школа, 1992. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://refoteka.ru/r-134190.html

ПІДВИЩЕННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ ЕФЕКТИВНОСТІ ВИРОБНИЦТВА ПРОДУКЦІЇ РОСЛИННИЦТВА ШЛЯХОМ ВПРОВАДЖЕННЯ ІННОВАЦІЙНОЇ РЕСУРСОЗБЕРІГАЮЧОЇ ТЕХНОЛОГІЇ

ГРИЩЕНКО В. А.

Харківський національний технічний університет сільського господарства імені Петра Василенка

Науковий керівник – ст. викладач Грідін О. В.

У світовій практиці успішний розвиток сільськогосподарського виробництва на 80 % залежить від управління і сучасних технологій та тільки на 20 % від погодних умов. У нашій країні, на жаль, все навпаки, - всі невдачі зводяться до несприятливих погодних умов і особливостей ризикованого землеробства. Виправити дану ситуацію, використовуючи передовий зарубіжний досвід, можливо лише переходом до ресурсозберігаючих технологій та вмінням керувати витратною частиною бізнесу, забезпечивши його конкурентоспроможність [1].

Перехід сільського господарства від екстенсивного до ресурсозберігаючого виробництва можливий за наявності організаційно-економічних методів управління ресурсозбереженням.

Ресурсозбереження – це процес ефективного використання матеріально-технічних, трудових, фінансових та інших ресурсів. Його мета –

виробництво продукції з кращими якісними показниками при мінімумі сукупних витрат виробничих ресурсів і підвищенні економічної віддачі від кожної натуральної їх одиниці [2].

Ресурсозбереження в рослинництві – це комплекс взаємопов'язаних організаційних та економічних заходів, спрямованих на підвищення ефективності використання і стимулювання економії матеріально-технічних ресурсів, впровадження ресурсозберігаючих заходів, а також виробництво сільськогосподарської продукції з мінімальними витратами всіх ресурсів в грошовому і натуральному вираженні [3].

Процес ресурсозбереження в сільськогосподарських підприємствах обумовлений постійним зростанням цін на придбані ресурси (технічні та енергетичні) і їх неефективним використанням, низьким рівнем цін на реалізацію сільськогосподарської продукції та, як наслідок, браком фінансових коштів. Це скорочує споживання ресурсів, що призводить до невиконання окремих технологічних операцій, збільшення термінів виконання механізованих робіт, зниження врожайності культур, а також якості продукції. Для раціонального споживання ресурсів і зниження собівартості виробництва продукції економічна діяльність аграрних підприємств повинна бути спрямована на впровадження технічних, технологічних і організаційних заходів.

Успішне вирішення питань ресурсозбереження залежить від рівня кваліфікації механізаторів та ІТП. Необхідне навчання формам і методам реалізації ресурсозберігаючих технологій, а також постійне підвищення кваліфікації працівників.

Розробка та прийняття заходів з ресурсозбереження повинні здійснюватися на основі систематичного аналізу собівартості виробництва сільгосппродукції, в тому числі і витрат ресурсів.

Для регулювання ресурсозбереження сільськогосподарські підприємства повинні мати відповідні техніко-економічні нормативи. Основою повинні служити нормативи собівартості вирощування і збирання 1 га в залежності від різних факторів: технологій, врожайності культур, обсягів виробництва тощо, а також нормативи витрат окремих видів ресурсів на 1 га сільськогосподарських угідь, ріллі або посівів культур [4].

Ресурсозбереження на перший погляд не може бути не вигідним, так як дозволяє економити ресурси і за рахунок цього скорочувати собівартість. Однак є безліч питань, пов'язаних з впровадженням ресурсозберігаючих технологій, що впливають не тільки на собівартість, а й на величину необхідних інвестицій, а також планованої виручки.

Економічна ефективність ресурсозберігаючих технологій визначається за їх впливу на поліпшення кінцевих показників сільськогосподарського виробництва, головним чином на приріст прибутку за рахунок підвищення врожайності культур, поліпшення якості продукції, скорочення витрат праці та зниження собівартості виробництва продукції.

Ефективність впровадження ресурсозберігаючих технологій є комплексним віддзеркаленням кінцевих результатів використання всіх ресурсів за певний період часу. Ефективність характеризує підвищення продуктивності праці, якнайповніше використання виробничих потужностей, сировинних і матеріальних ресурсів, досягнення найбільших результатів при якнайменших витратах [5].

Таким чином, ресурсозбереження – багатоаспектна проблема. Її вирішення означає збільшення продукції при незмінному чи меншому використанні матеріальних ресурсів, зменшенні її собівартості, зростанні прибутку, більш повному використанні виробничих потужностей та збільшенні продуктивності праці, зменшенні капітальних вкладень, покращенні екологічних умов [5]

Література:

1. Іщенко І.І. Оцінка економічної ефективності виробництва та затрат / І.І. Іщенко, С.П. Терещенко – К.: Вища школа, 2001. – 187 с.

2. Харченко О.В. Ресурсне забезпечення та шляхи оптимізації умов вирощування сільськогосподарських культур у Лісостепу України: [Монографія] / О.В. Харченко. – Суми: ВТД «Університетська книга», 2005. – 342 с.

3. Калінчик М. Методичні та практичні аспекти економічної оцінки ресурсозберігаючих технологій у сільському господарстві / М. Калінчик, М. Толкач// Економіка АПК. – 2007. – № 11. – С. 86-91.

4. Безверхова Е.В. Ресурсосберегающие технологии как основа инновационного развития отрасли растениеводства / Е.В. Безверхова, В.Г. Русский // Экономика сельскохозяйственных и перерабатывающих предприятий – 2010 – №9 – С. 24-27.

5. Голубєва Т.С. Методологічні підходи до оцінки ефективності діяльності підприємства / Т.С. Голубєва, І.В. Колос // Актуальні проблеми економіки. – 2006. – № 5 (59). – С. 66-71.

СУЧАСНИЙ СТАН ТА ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ ІНВЕСТИЦІЙНОГО РИНКУ В УКРАЇНІ

Губська А. С.
Харківський національний технічний університет сільського господарства імені Петра Василенка
Науковий керівник – к.е.н., викладач Крутько М. А.

Основним завданням функціонування інвестиційного ринку будь-якої країни є забезпечення безперервного обігу капіталів та їх використання у розширенні обсягів діяльності реального сектору економіки. Сектор фінансових інструментів (у першу чергу – цінних паперів) належить до основних джерел інвестування інноваційних проектів та інфраструктурних перетворень у розвинених країнах, забезпечуючи, хоч і опосередковано, високий ступінь ефективності таких операцій.

Функціонування господарського комплексу країни неможливе без інвестицій, які забезпечують безперервність відтворення, розробку та реалізацію виробничих і соціальних програм, дозволяють збільшити обсяги та підвищити ефективність виробництва. Обсяг та структура, залучених інвестиційних ресурсів визначають стан економіки в цілому. Тому одним із пріоритетних завдань економічної політики нашої держави залишається стимулювання інвестиційної діяльності, яка тісно пов'язана з оцінкою стану та прогнозування розвитку інвестиційного ринку.

З прискоренням інвестиційних процесів в Україні та її регіонах актуалізується розуміння сутності та законів функціонування інвестиційного ринку. На тлі різноманітних підходів до тлумачення даного терміну, найбільш прийнятним видається наступне: інвестиційний ринок - це сукупність економічних відносин, які складаються між продавцями та споживачами інвестиційних товарів та послуг, а також об'єктами інвестування в усіх його формах.

Необхідність збільшення надходжень інвестицій в економіку України від вітчизняних та зарубіжних інвесторів вимагає формування досконалого у широкому розумінні цього слова інвестиційного ринку як для процесів безпосереднього залучення інвестицій, так і їх ефективного використання. Тому визначення та аналіз основних проблем розвитку ринку інвестицій є досить важливим питанням, оскільки тільки завдяки дослідженню основних проблем можна визначити шляхи удосконалення інвестиційного ринку [1].

За оцінкою спеціалістів Європейського центру дослідження, підприємницький ризик інвестицій в Україні становить 80%, і саме це зумовлює незначне надходження іноземних інвестицій. Підвищенню рівня інвестиційної привабливості української економіки заважає існуючий регулятивний режим. Особливо відчутно розвиток підприємництва стримується складністю адміністративних процедур при допущенні на ринок підприємств-реципієнтів й інвесторів [2].

Значна фінансова нестабільність суб'єктів реального сектору та пов'язані з цим високі ризики кредитних вкладень не стимулюють зацікавленості банків у довгострокових інвестиціях. У той же час банки мають труднощі в розміщенні своїх активів.

Серед головних завдань інвестиційної політики - нарощування інвестиційних ресурсів, покращання їх структури, задіяння всіх інвестиційних джерел, зростання норми чистих заощаджень не менш, як до 20% у ВВП.

Чинна система оподаткування в Україні стримує і деформує розвиток та напрямки інвестиційних вкладень. Практично відсутній механізм заохочення інвестування частини прибутку у виробництво, не створено стимулів щодо науково-дослідних та проектно-конструкторських робіт. Податкова політика як інструмент державного регулювання економіки не має необхідної гнучкості та мобільності.

Оскільки інвестиційний клімат будь-якої країни визначається насамперед стабільністю її економічної та політичної ситуації, цілком зрозумілим є той факт, що Україну визнано однією з найризикованіших країн Східної Європи щодо вкладання інвестицій. Це обумовлено такими негативними чинниками:

– неефективною економічною (і зокрема інвестиційною) політикою держави;

– низькою привабливістю інвестиційного клімату внаслідок правової нестабільності, низькою ефективністю господарювання (особливо у сфері матеріального виробництва), корупцією та неадекватним податковим тиском на товаровиробника;

– неефективною амортизаційною політикою, що має податкове підґрунтя, а не орієнтир на довгострокову перспективу розвитку економіки;

– недостатнім розвитком комунікацій та інфраструктури інвестиційного ринку;

– низькою платоспроможністю більшості населення та кризою неплатежів;

– нерозвиненістю банківської та страхової діяльності, інвестиційних фондів та інші [3].

Виходячи з цього, основними загальнодержавними заходами покращення інвестиційної активності можна визначити наступні:

– на законодавчому та виконавчому рівнях влади виникає потреба в усуненні негативних чинників правового характеру, які унеможливлюють процес ефективного регламентування підприємницької діяльності в частині залучення та освоєння інвестицій;

– оптимізація системи оподаткування та зведення до мінімуму авансових платежів і застосування, головним чином, касового методу справляння дохідної частини бюджетів;

– забезпечення гнучкості податкової політики для підвищення зацікавленості інвесторів у зростанні доходів; також економічно обґрунтованим вбачається повне звільнення інвестицій від податків протягом першого року;

– удосконалення порядку сплати митних платежів і зборів при надходженні іноземних інвестицій в Україну;

– створення системи правового захисту іноземних інвесторів від боржників та недобросовісних партнерів.

Отже, можна з впевненістю говорити, що досить ефективним засобом залучення інвестицій в Україну є спектр заходів які базуються на передбачуваності та стабільності підприємницького середовища, що вимагає від владних структур зміни стереотипів мислення – відходу від різких нормативно-законодавчих змін без попередження, забезпечення реалізації довгострокових стратегій, уникнення штучного втручання в приватне підприємництво, квотування і зайвого контролю. Інвестиції мають бути захищені на законодавчому рівні, і в разі звернення до органів судової влади інвестор повинен бути впевнений у неупередженості системи, а прийняті закони – не мати зворотної чинності.

Література:

1. Гаврилюк О.В. Інвестиційний імідж та інвестиційна привабливість України / О.В. Гаврилюк //Фінанси України. – 2008. – № 2. – С.68-81.

2. Чернишук В.Р., Розвиток ринку цінних паперів: проблеми й перспективи / В.Р. Чернишук, А.П. Данькевич // Фінанси України. – 2011. – №8. – С.96-103.

3. Москвін С. Інвестиційний ринок України та проблеми його державного регулювання / С. Мясквін // Фінансовий ринок України. – 2010. –№ 2. –С. 3-10.

ПРОБЛЕМЫ БЕЗРАБОТИЦЫ В УКРАИНЕ

ДУЛОВ А. Э., ФРАНКО Е. А.

Харьковский национальный технический университет сельского хозяйства имени Петра Василенка

Научный руководитель – ст. преподаватель Харчевникова Л. С.

На сегодняшний день безработица в Украине становится проблемой №1, проблема занятости - одна из актуальнейших проблем экономического развития и одна из важнейших, характеризующих общее состояние макроэкономики, дающих представление об ее эффективности. Безработица считается, с одной стороны важным стимулятором активности работающего населения, а с другой - большим общественным горем. Все страны прилагают много усилий для преодоления безработицы, но ни одной из них еще не удалось ликвидировать ее полностью.

В связи с нестабильной ситуацией в стране, политическим и экономическим кризисом – многие люди стали жертвами целой волны увольнений. Обострение конфликта на Донбассе и аннексия Крыма Россией также не улучшили ситуацию. В итоге официальная безработица в стране совершила резкий скачок, а большинство компаний стали придерживаться стратегии оптимизации рабочих процессов, направленных на сокращение расходов.

Таблица 1

Уровень безработицы в Украине в 2015 г. (кол-во населения в тыс.)

2015	Всего населения	Экономически активное население	Занятое население	Безработное население*	Уровень безработицы	Зарегистрированных безработных
I квартал	42873,6	17335,6	15605,3	1730,3	10,0%	519,0
II квартал	42823,2	17375,8	15710,0	1665,8	9,6%	498,0

В 2015 году темпы роста безработицы постепенно замедлились. Уровень безработицы в Украине во втором квартале 2015 года уменьшился до 9,6 %. И если бы не традиционный для трудового рынка летний «застой» - эти показатели могли бы быть более обнадеживающими [1].

Однако рынок вакансий в Украине в то же время скорее мертв, чем жив. Основными его диагнозами до сих пор являются высокий спрос на протяжении долгого периода, относительно небольшое количество актуальных вакансий и стремительно падающий по сравнению с прочими

рыночными показателями уровень зарплат. И жителям нашей страны все так же сложно найти работу, как и в начале этого года.

Когда происходит кризис на рынке труда, сложнее всего с поиском работы приходится «многопрофильным» офисным сотрудникам, специалистам банковского сектора и страховщикам. В то же время, у квалифицированных рабочих проблем с трудоустройством нет. Потребность в профильных технических специалистах, инженерах производственных специальностей, высокопрофессиональных врачах и, конечно же, ИТ-специалистах всегда остается высокой.

Все больше специальностей после кризиса стало переходить в своей основной массе именно на удаленную работу. Предпринимателям становится невыгодно держать весь штат сотрудников, требующий существенных затрат на аренду офиса, выплату заработных плат, компенсацию больничных листов и отпусков.

Соответственно, спрос порождает предложение - и на изменившемся рынке утверждаются активные специалисты, не опасающиеся вести одновременно несколько проектов и заниматься частной практикой сразу в нескольких сферах.

Активное частное предпринимательство сейчас не только поможет “остаться на плаву”, но и является достойной альтернативой ставке. Объективно, работая из дому на 2-3 фирмы, бухгалтер, юрист и прочие профильные специалисты затрачивают то же количество времени, которое тратится ими на постоянной работе. При этом денежная компенсация за затраченные усилия будет определенно выше.[2]

Следует проанализировать ситуацию на рынке и найти сферу деятельности, которая вам интересна, и, в то же время, пересекается с вашим профессиональным опытом. После чего уже в этой сфере стоит обращать внимание на вакансии, которые содержат максимальное количество совпадений между требованиями работодателя и вашими навыками. Этих нехитрых действий достаточно, чтобы правильно выбрать сферу деятельности, работать в которой будет комфортно.

Сегодня помимо чисто экономических издержек необходимо учитывать значительные социальные и моральные последствия безработицы, ее пагубное влияние на общественные ценности и жизненные интересы граждан, для большинства которых заработная плата является основным источником доходов. Поэтому вынужденная бездеятельность значительной части трудоспособного населения, да и каждого человека в отдельности, приводит людей в состояние депрессии. Происходит потеря квалификации и практических навыков, разрушаются планы, надежды превращаются в иллюзии. Снижаются моральные устои, растет преступность, обостряется социальная напряженность в обществе, которая характеризуется увеличением числа самоубийств, психических и сердечно-сосудистых заболеваний. В конечном итоге подрывается моральное и физическое здоровье общества.

Для преодоления безработицы в стране необходимо:

1. Трудоустройство непосредственно на предприятии путем создания новых рабочих мест (расширение или создание подразделений, переквалификация на другие спец иальности и т.д.).
2. Организация общественных работ (благоустройство территорий, лесных массивов и городских улиц, работа на овощных базах, по уборке сельскохозяйственной продукции).
3. Поощрение частного предпринимательства и стимулирование само занятости населения, развитие малого бизнеса (товарищества, кооперативы, фермерские хозяйства).
4. Переподготовка и профессиональная подготовка по дефицитным специальностям и профессиям.
5. Использование гибких форм занятости (надомный труд, неполный рабочий день).
6. Широкая информация населения о возможности трудоустройства, проведение ярмарок вакансий, дней открытых дверей и т.д.

Учитывая вышесказанное, стоит подчеркнуть, что тем, кто находится в поиске новой работы, не стоит опускать руки, а также бояться дополнительных сложностей, связанных со сменой профессии или сектора экономики.

Литература:

1. Уровень безработицы в Украине // [Электронный ресурс]. - Режим доступа: http://index.minfin.com.ua/people/unemploy.php

2. Кризис на рынке труда в Украине // [Электронный ресурс]. - Режим доступа: http://korrespondent.net/ukraine/3575748-kryzys-na-rynke-truda-v-ukrayne

ШЛЯХИ ПОДОЛАННЯ БЕЗРОБІТТЯ В УКРАЇНІ

ЕВСЮКОВА Л. О.
Харківський національний технічний університет сільського господарства імені Петра Василенка
Науковий керівник – ст. викладач Харчевнікова Л. С.

Однією з корінних соціально-економічних проблем сучасного етапу розвитку вітчизняної економіки та важливою характеристикою конкурентоспроможності ринку праці є безробіття.

Надмірне безробіття негативно відображається на всій економіці країни, саме тому вивчення цього питання на сьогодні є актуальним.

Безробіття не може бути доцільним ні в економічному, ні в соціальному плані, оскільки його зростання створює цілий комплекс проблем: скорочується купівельна спроможність населення, бюджет втрачає платників податків, підприємство – персонал. Зростає ризик соціального напруження, додаткові витрати на підтримку безробітних.

Вирішенням проблеми безробіття займались як українські, так і іноземні вчені, серед яких: Л. Вальнева, С. Йолкін, А. Сен, Д. Богиня, О. Грішнова, Н. Нижник, Г. Теренс та ін.

Таке явище, як безробіття, характеризує макроекономічну нестабільність і має циклічний характер, тому політика будь-якої держави спрямована на усунення такої актуальної на сьогоднішній день проблеми.

Якими б тактовними не були дії держав щодо зниження безробіття, жодна з них не може створити умови, за яких їх громадяни можуть легко знайти ту роботу, що принесе максимальний прибуток, підвищить статус людини і зробить її фінансово незалежною.

Узагалі, на думку експертів Міжнародної організації праці, найближчими роками рівень безробіття становитиме 10 % і повністю ліквідувати його не зможе жодна з країн.

Безробіття є не випадковим явищем, а закономірним, воно породжене процесом накопичення капіталу в умовах ринкової економіки, що основана на приватній власності на засоби виробництва. Саме за таких умов ринкова економіка породжує такий показник, як безробіття, що є неминучим у даному випадку і одночасно вважається неодмінною умовою її нормального функціонування.

Головними причинами високого рівня безробіття є:

- спад економіки і відповідне скорочення сукупного попиту на робочу силу;
- структурні зрушення (міжгалузеві, внутрішньогалузеві, регіональні);
- рух робочої сили (професійний, соціальний, регіональний).

Безробіття є чимось більшим, ніж економічне нещастя, адже насамперед це соціальна катастрофа.

Депресія, викликана цим явищем, провокує до бездіяльності, яка, у свою чергу, приводить до втрати кваліфікації, занепаду певних моральних надбань, втрати самоповаги, напруженості в суспільстві, розпаду родини і навіть до самогубства. Історія переконує нас в тому, що масове безробіття є причиною дуже швидких соціальних та політичних змін (наприклад, прихід до влади А. Гітлера). Тому кожна держава намагається ввести певні реформи, які б допомогли знизити рівень безробіття, щоб зберегти себе і суспільство від соціальних потрясінь.

Значної шкоди Україні завдала світова фінансова криза. Найбільшого скорочення зайнятості на початку кризи зазнали такі сектори, як промисловість та будівництво.

Оскільки головною причиною безробіття є незбалансованість попиту і пропозиції робочої сили, саме тому потрібно втілювати в життя активну політику, яка складається із заходів, спрямованих на:

– збільшення попиту на робочу силу з боку як державного, так і приватного сектора економіки;

– підвищення конкурентоспроможності робочої сили та забезпечення відповідності робочої сили і робочих місць;

– вдосконалення процесу працевлаштування.

Ступінь негативного впливу безробіття на стан у країні залежить від конкретних параметрів економічної ситуації. Щоб оцінити ступінь цього впливу, доцільно провести дослідження економічних і соціальних наслідків безробіття:

− скорочення обсягів виробництва валового національного продукту;

− зниження податкових надходжень до державного бюджету;

− зростання витрат на соціальну допомогу безробітним;

− знецінення наслідків навчання;

− масова дискваліфікація;

− посилення соціальної напруженості;

− зниження трудової активності

Саме тому, це проблема, яку потрібно вирішувати і яка потребує глибокого наукового аналізу та вироблення на цій основі практичних рекомендацій, які можуть використовуватися для розробки і реалізації ефективної соціально-економічної політики, направленої на

забезпечення продуктивної зайнятості економічно активного населення країни, зменшення рівня безробіття до мінімального соціально-допустимого рівня.

Таким чином, можна запропонувати такі заходи, щодо зменшення рівня безробіття в Україні:

- зниження податків для підприємств, за умови збереження робочих місць (для компенсування витрат на прийом нових працівників);
- надання державою пільгових кредитів для виплати зарплати додатково зайнятим на виробництві, які за розміром будуть дорівнювати зарплаті;
- створення нових робочих місць, за рахунок взяття кредитів для технічного переобладнання і розширення підприємств;
- створення центрів навчання молодих людей тим професіям, шанси на зайнятість у яких найбільш високі;
- забезпечення спеціальними службами зайнятості перенавчання або підвищення кваліфікації кадрів, відповідно до потреб галузей, що розвиваються;
- проведення спеціальних ярмарків праці для навчальних закладів, з метою працевлаштування випускників.

Безробіття є явищем, що показує певні економічні відхилення щодо вимушеної незайнятості населення працездатного віку. На погляд американського економіста І. Оукена, безробіття породжується за умов, коли ринок праці не бажає поглинути осіб, здатних працювати, і тих, що бажають працювати. На його думку, на ринку праці існує порушений баланс між попитом і пропозицією.

Така економічна категорія, як безробіття, є однією з найбільших соціально-економічних проблем, адже її високий показник призводить до морального занепаду суспільства і, як наслідок, до підвищення рівня злочинності.

Держава має розробляти певні заходи для боротьби з цим явищем, а також приймати певні закони, які б допомогли зменшити соціальне напруження в Україні.

На нашу думку , наведені у статті шляхи подолання безробіття допоможуть державі зменшити рівень безробіття завдяки збільшенню робочих місць, наданню допомоги молоді, збільшенню кількості спеціальних центрів зайнятості тощо.

Для введення в дію цих заходів державі потрібні кошти, тому пропонуємо компенсувати ці витрати за рахунок введення диференційованих ставок податків, тобто більшим доходам відповідатиме більша ставка податку, накопичення коштів за допомогою державних депозитів з вищими ставками, а також збільшення розмірів штрафів за порушення чинного законодавства.

Використовуючи такі заходи, Україна зможе здійснити соціальну захищеність населення, а також відновить прагнення людей до постійного самовдосконалення та самореалізації.

Література:

1. Зайнятість: випробування кризою // Урядовий кур'єр. – 2014. – №4 (26 січня). – с. 6.

2. Гальків Л.І. / Втрати людського капіталу України: чинник безробіття Л.І. Гальків // Економіка і регіони. – 2013. – № 2. – с. 110-113.

3. Федоренко В.Г. / Ринок праці в Україні та економічні тенденції в умовах світової економічної кризи / В.Г. Федоренко // Економіка та держава. – 2015. – № 1. –с. 4-5.

4. Баник О.Б. Проблема безробіття в Україні та шляхи її вирішення / Баник О.Б. // Вісник національного університету «Львівська політехніка». – 2015. – № 691. – С. 293–298.

ПРОБЛЕМИ ТА НАПРЯМИ ФОРМУВАННЯ ІННОВАЦІЙНО-ІНВЕСТИЦІЙНОЇ МОДЕЛІ ПІДПРИЄМНИЦТВА В УКРАЇНІ

ЖМАК О. М.

Харківський національний технічний університет сільського господарства імені Петра Василенка

Науковий керівник – ст. викладач Краля В. Г.

Перехід до інформаційного суспільства, що базується на інформаційно - інтелектуальних технологіях, коли інформація і знання стають основним ресурсом, потребують від науки та освіти постійного розвитку, швидкого реагування на виклики часу, динамічних зв'язків між наукою, освітою та економікою, необхідність розробки цілісної концепції модернізації науки, освіти і становлення економіки на нових технологічних укладах. Взаємопов'язані перетворення мають забезпечити комплексну перебудову науки на основі конкретних заходів щодо її організації, функціонування, підвищення ефективності. Для цього необхідно, насамперед, розробити нову національну наукову політику, визначити пріоритетні напрями, етапи й основні принципи розвитку.

Більшість економістів Західної Європи вважає, що економічне зростання можливе завдяки

впровадженню в економіку нових ідей і розвитку нових технологій. Принципово новим є те, що в економіку стали включати не тільки технології, а і весь механізм виробництва знань, тобто економіка знань – це не тільки економіка виробництва. Це і університети, і фундаментальна, і прикладна наука, і система комунікацій, і патентна система, це також дослідження і розробки, – це величезний взаємопов'язаний, комплементарний комплекс.

Важливою проблемою науково-технічного розвитку суспільства є процес отримання, нагромадження і ефективного використання знань та інформації. Перехід від технологій обробки інформації до технологій перетворення цієї інформації в систему знань можливий тільки на основі глибокого пізнання сутності інформаційного феномена та інформаційно-інтелектуальних технологій. Саме цим і визначається напрям розвитку інтеграції інформаційного забезпечення як засобу переходу від матеріальних носіїв (баз даних, баз знань, автоматизованих технологій) до технологій інтелектуального виробництва.

Вкрай необхідним є швидке впровадження технологічних інновацій. В першу чергу в енергетиці. Прориви у дослідженні чистої енергетики переростуть у робочі місця в галузі чистої енергетики, якщо підприємства знатимуть, що існує ринок збуту для їхньої продукції.

Далі – надшвидкісні залізниці, бездротовий зв'язок, Інтернет для переважної кількості населення. Всі ці інвестиції – в інновації, в освіту та в інфраструктуру – зроблять країну кращим місцем для бізнесу та створення робочих місць, врешті-решт для життя. Плюс – максимальна економічна свобода та зведення до мінімуму державного регулюванням бізнесу.

Важливо створити економічні стимули та інституційний режим, що заохочують до ефективного використання національних і глобальних знань в усіх секторах економіки. Необхідні ефективна інноваційна система, що об'єднує в єдиний комплекс економіку, наукові, академічні та дослідницькі центри та інфраструктура, яка поєднує елементи інноваційної системи між собою та із зовнішнім середовищем. Непересічна роль держави як ініціатора та координатора процесів розбудови економіки на основі нових знань.

Визначивши основні тенденції розвитку інформаційно-економічного середовища, можна дати характеристику розвитку сучасного підприємництва в ньому. Відомо, що головним атрибутом ринкової економіки виступає підприємництво. В економічній літературі розрізняють дві моделі підприємництва: класичну та інноваційну.

Інноваційна підприємницька діяльність – це особливий процес організації господарювання, який оснований на постійному пошуку нових можливостей покращання техніко-технологічних факторів виробництва. Вона пов'язана з готовністю підприємницької структури (фізичної або юридичної особи) брати на себе весь ризик по здійсненню нового проекту або покращанню існуючого, а також виникаючу при цьому фінансову, моральну і соціальну відповідальність.

Необхідність організації інноваційної підприємницької діяльності обумовлена: потребами підвищення техніко-технологічного рівня виробництва; збільшенням затрат і погіршенням економічних показників підприємств; швидким моральним старінням техніки і технології; визначаючою роллю науки і підвищення ефективності розробки і впровадження нової техніки; важливістю і економічною доцільністю посилення інтенсивних факторів розвитку виробництва, на основі використання досягнень науково-технічного прогресу у всіх сферах економічної діяльності; потребами істотного скорочення строків створення і освоєння нової техніки; важливістю розвитку масової творчості винахідників і раціоналізаторів та використання їх пропозицій.

На практиці виділяють три основних види інноваційної підприємницької діяльності: інноваційна діяльність в сфері техніко - технологічного забезпечення виробництва; інноваційна діяльність в сфері збільшення виробництва, підвищення якості і здешевлення продукції; інноваційна діяльність в сфері соціальної політики.

Важливо дотримуватися принципів економіки країн «золотого мільярду» їх лише три. Перший – переважно внутрішнє споживання. Країни «золотого мільярду» від 60 до 80% продукції продають на внутрішньому ринку. Лише 20 років тому Україна мала таку пропорцію. Ми виплавляли 55 мільйонів тон сталі і всю її споживали в Україні. Робили 55 тисяч тракторів ХТЗ і 40 тисяч споживали самі, робили 120 тисяч тракторних двигунів і 90 тисяч споживали в Україні. А перед кризою ми зробили 40 мільйонів тон сталі і лише 6 продали в Україні.

Другий принцип – індустріалізація. Слід відбудувати самодостатню економіку із збалансованою галузевою пірамідою: АПК – добувна –переробка – машинобудування – хай-тек. І, нарешті, третій принцип – корпоратизація. Могутність сучасної країни – в її корпораціях.

Практика виробничої підприємницької діяльності у будь-якій формі включає в себе елементи інноваційного процесу. В сучасних умовах підвищується значення інноваційного

підприємництва як процесу створення та комерційного використання техніко-технологічних нововведень. Для збереження економічного зростання за допомогою інноваційного підприємництва необхідно перейти від «інсайдерської» економіки, яку формують великі фінансово-промислові групи, до відкритої економіки, що характеризується верховенством права, законністю і прозорістю.

Література:

1. Базилюк А.В., Коваленко С.О. Тіньова економіка в Україні /Науково- дослідний ін-т Мінекономіки України. — К., 2013. — 205 с.

2. Геєць В.М., Александрова В.П., Барановський О.І., Близнюк В.В.; Богдан І.В. Економіка України: підсумки перетворень та перспективи зростання /Інститут економічного прогнозування НАН України / В.М. Геєць (ред.). — К.: Форт, 2010. - 422 с.

4. Кастельс М. Информационная эпоха: экономика, общество и культура: Пер с англ. под науч. ред. О.И.Шкаратана / М.Кастельс. – М.: ГУ ВШЭ, 2012. – 608 с.

5. Реформування економіки України: стан та перспективи [Текст]: зб. матеріалів V Міжнар. наук.-практ. конф. (25-26 листопада 2010 р.) / [голова редкол. О. О. Єранкін]. - К. : МІБО КНЕУ, 2010. - 316 с.

7. Чухно А.А. Постіндустріальна економіка: теорія, практика та їх значення для України / А.А. Чухно. - К.: Логос, 2014. - 631 с.

STATE SUPPORT OF AGRICULTURAL SECTOR IN UKRAINE

ZAYATS Y. O., DYADKIN O. S.
Kharkiv Petro Vasylenko National Technical University of Agriculture
Scientific advisor – Ph. D., senior lecturer Lutsenko O. A.

Ukraine has enormous potential potential for the development of agriculture productivity. This is mainly due to favorable natural conditions for agriculture: fertile soil, dominated by black dirt and a very favorable climate on the most of the country`s territory.

Table 1 shows the expenditures of the state budget of Ukraine (2005–2015) and the cost of Ministry of Agrarian and FoodPolicy to develop agriculture and the funds of state support.

Years	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
The amount of the approved expenditure of the state budget of Ukraine, billion grn.	117,4	140,2	174,6	253,2	274,2	307,4	342,7	358	363,3	441,5	566,8
The amount of the approved expenditure of the Ministry of Agrarian and Food Policy of Ukraine, billion grn.	5,2	7,3	8,0	11,0	6,4	5,8	10,2	8,2	8,4	6,3	2,2
Obtained by means of state of all, billion grn.	–	1,2	3,5	5,0	2,7	4,3	4,0	6,9	–	–	–

Currently, the economy of Ukraine, and especially its agriculture, is in a period of recovery after the crisis caused by problems related to the transformation process and change in the ownership structure of Ukrainian agriculture. In this context, the question arises whether the Ukrainian agriculture is able to provide soon a significant increase in agricultural production and to become an important exporter of agro-food products on a global scale.

The main programs Ministry of Agrarian and Food Policy, billion grn./years	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Financial support for activities in the agro-industrial complex	-	-	-	-	-	-	827.3	96,7	5,0	5,0
Improvement of lands of enterprises in the agricultural sector	-	-	100	-	-	5,0	-	-	-	-
Government support for cooperatives	-	-	-	-	-	5,0	-	-	-	-
Agrochemical land certification	5,0	5,0	7,9	0,8	-	-	-	-	-	-
Poultry and livestock breeding	110	125	125	30	80	75,2	-	-	-	-
Measures to combat pests and diseases plants	5	5	5	0,5	1	0,9	34	25,5	-	-
Budget livestock of subsidies and state support of crop production	1992,5	2332,5	3071,7	500	-	100	-	-	-	-
Breedingin plant	90	90	90	30	40	30	-	-	-	-
Financial support for farms	28	38	60	20	-	-	-	-	-	-
The financial support of agricultural enterprises through the mechanism cheaper loans	260	667	1650	300	-	531,4	-	-	-	300
Measures for the protection and use of forests	17	17	87	17	20	17,7	-	-	-	-
Support for consulting services	-	10	10,5	1	2	2	-	-	-	-

The main programs Ministry of Agrarian and Food Policy, billion grn./years	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
The financial support of agricultural enterprises in difficult weather conditions	20	35	35	-	-	-	-	-	-	-
Holding of exhibitions in the agricultural sector	8	8	8	0,8	2	2	5	3,7	-	-
The organization and regulation of activity in the agricultural sector	227,4	293,3	372,1	412,7	471,4	11,8	-	-	-	-
Research and experimental development in the agricultural sector	64,3	90,4	116,2	37,7	89,3	111,6	-	-	-	16,4
Creation and maintenance of a reserve stock of varietal and hybrid seeds	10	70	20	5	5	5	-	-	-	-
Prevention of infectious agents	25	39,5	35	1,5	20	20	-	-	3	-
Young orchards and vineyards	204,9	247,5	370,8	453,6	476	556,7	-	100	100	-
Compensation cost of electricity for irrigation irrigated land	-	-	-	-	-	-	50	-	-	-
State Scientific-targeted programs in the agricultural sector	0.06	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Compensation cost of domestic agricultural complex equipment	32	131,8	100	-	-	10	-	-	-	-
Repayment Ukrainian State Inspectorate	-	0,5	0,5	0,4	-	-	-	-	-	-
Financial support for the development of dairy industry	4	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Financial support for the development of millers	22,7	27,5	41,2	50,4	84	98,2	-	-	-	-
Financial support for the creation of wholesale markets of agricultural products	-	-	-	-	-	10	200	-	-	-
Financial support for the livestock sector	-	-	-	-	-	2030	732	-	888	250
Support for the operation of the Agrarian Fund	20	18,4	18,9	12,2	14,3	14,6	25,6	-	16,4	-
Partial compensation for the construction of new greenhouses	-	-	-	-	-	50	-	-	-	-
Reduction in the cost of insurance premiums	10	50	200	-	-	-	-	-	-	-
The anti-episodic event and participating in occasional Bureau	114,9	125,7	173,6	111,7	112,6	102,6	103,7	103,2	64,6	68,7
Inspection in agriculture	-	-	-	-	-	386,4	-	-	203,1	57,4
The increase of the authorized capital of NAC "Ukragroleasing"	413	-	-	-	-	-	-	-	-	54
The State Service for the protection of plant varieties	94	93,4	111,7	123,1	140,8	-	-	-	-	-
Selection of variety trials in the industry	5	5	-	-	-	-	-	-	-	-
Participation in the International Union for the Protection of plant varieties	0,05	0,06	0,06	0,06	97,1	0,1	-	0,1	0,07	-
Land reform	-	-	-	-	-	12	96,4	476,6	8,5	-
Operation Ukr. Laboratory quality agricultural products	6	19,5	28,6	6,3	7,7	8,8	12,9	-	-	-

In recent years, the amount of state support reduced to a minimum. Of course with such a meager level of support there can be no agricultural sector, none of its branches.

АНАЛІЗ ЕФЕКТИВНОСТІ І ІНТЕНСИВНОСТІ ВИКОРИСТАННЯ КАПІТАЛУ ПІДПРИЄМСТВА

Козак С. В.
Харківський національний технічний університет сільського господарства ім.. Петра Василенка
Науковий керівник – асистент Богомолова К.С.

Капітал – одна з фундаментальних економічних категорій, сутність якої наукова думка з'ясовує протягом багатьох століть. Термін "капітал" походить від латинського "capitalis", що означає "основний, головний". У найперших роботах економістів капітал розглядався як основне багатство, основне майно. За мірою розвитку економічної думки це первісне абстрактне та узагальнене поняття капіталу наповнювалось конкретним змістом, що відповідав панівній парадигмі економічного аналізу розвитку суспільства.

Так, відповідно до принципів наукового світобачення меркантилістів, під поняттям капіталу як основного багатства розумілось золото, гроші та інші скарби у будь-якому вигляді. При цьому основним джерелом формування капіталу меркантилісти вважали позитивний торговельний баланс.

Економічна школа фізіократів під поняттям капіталу як основного багатства розуміла землю і вкладеш в неї кошти ("аванси"). Відповідно джерелом формування капіталу фізіократи вважали сільськогосподарське (землевласницьке) виробництво [1].

Представники класичної політекономії (у першу чергу А. Сміт і Д. Рікардо) серйозно поглибили дослідження сутності капіталу, розширили сферу його розгляду галуззю промислового виробництва. Під капіталом вони розуміли накопичені запаси засобів виробництва, які призначені для подальшого виготовлення товарів. Основні суттєві риси економічної категорії капіталу, сформульовані класичними економістами, були прийняті за основу всіма наступними її дослідниками.

У системі марксистського вчення дослідженню категорії капіталу належить центральне місце. За допомогою цієї категорії К. Маркс пояснював всю систему загальноекономічних відносин капіталу. Джерелом формування капіталу він вважав додаткову вартість, створену додатковою працею найманих робітників виробничої сфери. Відповідно капітал, в економічному розумінні марксистів, виступав як засіб експлуатації найманих робітників, а виробничі відносини капіталістичного суспільства — як відносини з приводу розподілу додаткової вартості.

Неокласичні економічні теорії капіталу суттєво розвинули його сутнісні характеристики, пов'язані з кількісними пропорціями його формування і характером ринкового обороту капіталу.

Наведений історичний огляд показує, що парадигма капіталу як економічної категорії, що характеризує систему й особливості її пізнання, визначається глибоким генезисом і значною широтою підходів.

Під впливом господарських операцій, які відбуваються на підприємстві, склад засобів та їхніх джерел безперервно змінюється. У бухгалтерському обліку ці зміни відображаються у вигляді збільшення або зменшення відповідних статей Активу і Пасиву балансу.

Власний капітал характеризує загальну вартість засобів підприємства, що належать йому на праві власності та які воно використовує для формування визначеної частини активу. Ця частина активу, сформована за рахунок інвестованого в підприємство власного капіталу, - чисті активи підприємства. Власний капітал містить у собі різні за економічним змістом, принципами формування і використання джерела фінансових ресурсів: статутний, додатковий, резервний капітал тощо

Позиковий капітал товариства характеризує залучені для фінансування розвитку підприємства на поворотній основі кошти чи інші майнові цінності [2].

Для здійснення власної фінансово-господарської діяльності підприємство повинне мати у своєму розпорядженні відповідні виробничі фонди. За характером своєї участі у процесі виробництва вони поділяються на основні і оборотні. В основі такого поділу лежить відмінність у русі вартості засобів праці і предметів праці.

Оборотні виробничі фонди становлять собою мінімально необхідні для виконання виробничої програми запаси сировини, основних матеріалів, покупних напівфабрикатів, допоміжних матеріалів, палива, запасних частин для ремонту, малоцінних і швидкозношуваних предметів, а також незавершеного виробництва.

Фонди обігу, хоч і не беруть участі безпосередньо у виробничому процесі, є необхідним елементом для забезпечення єдності виробництва і обігу. Сфера їхнього функціонування створює передумови для виділення їх у самостійне поняття "фонди обігу".

Оборотні кошти — це грошові ресурси, які вкладено в оборотні виробничі фонди і фонди обігу для забезпечення безперервного виробництва та реалізації виготовленої продукції, які беруть участь у виробничому процесі один раз і повністю переносять свою вартість на собівартість продукції.

Бізнес у будь-якій сфері діяльності починається з певної суми готівки, за рахунок якої придбавається необхідна кількість ресурсів, організується процес виробництва і збут продукції. Капітал у процесі свого руху проходить послідовно три стадії кругообігу: заготівельну, виробничу і збутову (рис. 1.1).

На першій стадії підприємство придбаває необхідні основні фонди, виробничі запаси, на **другій** - частина засобів у формі запасів надходить у виробництво, а частину використовують на оплату праці працівників, виплату податків, платежів із соціального страхування та інші витрати. Закінчується вона випуском готової продукції. На **третій стадії** готову продукцію реалізують, і на рахунок підприємства надходять кошти, причому, як правило, більші від початкової суми на величину отриманого від бізнесу прибутку. Отже, чим швидше капітал зробить кругообіг, тим більше підприємство одержить і реалізує продукції при одній і тій самій сумі капіталу за визначений період. Затримка руху засобів на будь-якій стадії веде до уповільнення оборотності капіталу, потребує додаткового вкладення коштів і може викликати значне погіршення фінансового стану підприємства.

Рис. 1.1. Стадії кругообігу капіталу

Досягнутий у результаті прискорення оборотності ефект виражається в першу чергу в збільшенні випуску продукції без додаткового залучення фінансових ресурсів. Крім того, за

рахунок прискорення оборотності капіталу відбувається збільшення суми прибутку, тому що звичайно до вихідної грошової форми він повертається зі збільшенням. Якщо виробництво і реалізація продукції є збитковими, то прискорення оборотності засобів веде до погіршення фінансових результатів і "проїдання" капіталу. Зі сказаного випливає, що потрібно прагнути не лише до прискорення руху капіталу на всіх стадіях кругообігу, а й до його максимальної віддачі, що виражається в збільшенні суми прибутку на одну гривню капіталу. Підвищення прибутковості капіталу досягають раціональним і ощадливим використанням усіх ресурсів, недопущенням їх перевитрати, втрат на всіх стадіях кругообігу. У результаті капітал повернеться до свого вихідного стану в більшій сумі, тобто з прибутком [3].

Таким чином, ефективність використання капіталу характеризується його прибутковістю (рентабельністю) - відношенням суми прибутку до середньорічної суми капіталу.

Залежно від того, з чиїх позицій оцінюється діяльність підприємства, є різні підходи до розрахунку показників рентабельності капіталу [4].

З позиції всіх зацікавлених осіб (держави, власників і кредиторів) загальна оцінка ефективності використання сукупних ресурсів здійснюється на підставі показника рентабельності сукупного капіталу, який визначають відношенням загальної суми брутто-прибутку до виплати процентів і податків **(EBIT)** до середньої суми сукупних активів підприємства за звітний період.

Цей показник рентабельності показує, скільки прибутку заробляє підприємство на гривню сукупного капіталу, вкладеного в його активи, для всіх зацікавлених сторін. Він характеризує прибутковість усіх активів, довірених керівництву, незалежно від джерела їх формування.

З позиції власників і кредиторів рентабельність капіталу визначають відношенням чистого прибутку і процентів за кредити з урахуванням податкового коректора до середньої суми сукупних активів за звітний період [5].

Багато авторів при розрахунку рентабельності сукупного капіталу пропонують використовувати чистий грошовий потік (Cash-flow), що повертається на підприємство у вигляді чистого прибутку й амортизації. Чим більша сума амортизації, тим більше можливостей у суб'єкта господарювання для самофінансування навіть при відносному зменшенні прибутку. Тому у зв'язку з відмінностями в амортизаційній політиці міжгосподарський порівняльний аналіз рівнів рентабельності, в основу розрахунку яких покладено прибуток, може бути не зовсім коректним, тоді як використання Cash-flow дає змогу одержати цілком порівнянні результати.

Визначають також рентабельність операційного (функціонуючого) капіталу, безпосередньо задіяного в основній (операційній) діяльності підприємства, від рівня якого залежить величина всіх інших показників прибутковості капіталу:

До складу операційного капіталу не включають основні засоби невиробничого призначення, невстановлене обладнання, залишки незакінченого капітального будівництва, довгострокові і короткострокові фінансові вкладення, позички для працівників підприємства і т. ін.

Рентабельність оборотного капіталу визначається відношенням прибутку від основної діяльності й отриманих процентів від короткострокових фінансових вкладень до середньої суми оборотних активів [6].

Проведене нами дослідження показало, що на сьогоднішній день ефективність та інтенсивність використання капіталу дає можливість оцінити рівень фінансового стану підприємства в цілому. Представлені методики проведення аналізу ефективності та інтенсивності використання капіталу підприємства в першу чергу зводяться до розрахунку ряду коефіцієнтів, які в кінцевому підсумку характеризують рівень рентабельності.

Література:

1. Савицька Г.В. Аналіз господарської діяльності підприємства: 4-е вид., Перераб. і доп. - Мінськ: ТОВ «Нове знання», 1999.;

2. Кожекін Г. Я., Л.М. Синиця «Організація виробництва», Мн ІП «Екоперспектіва»;

3. Ковальов В.В. «Фінансовий аналіз», М., Фінанси і статистика, 1998.;

4. Економіка організації (підприємства): підручник / за ред. Н. А. Сафронова. - 2-е вид., Перераб. і доп. - М.: Економіст, 2005.;

5. Грузинів В.П., Грибов В.Д. Економіка підприємства: Навчальний посібник .- 2-е вид. - М.: Фінанси і статистика, 1998.;

6. Фатхудінов Р.А. Організація виробництва: Підручник. - М.: ИНФРА-М, 2000. (Серія «Вища освіта»)

СУТНІСТЬ ЕКОНОМІЧНОЇ ЕФЕКТИВНОСТІ ТА ОСОБЛИВОСТІ ЇЇ ВИЗНАЧЕННЯ У ЗЕРНОВОМУ ГОСПОДАРСТВІ

КОЦКАЛО А. М.
Харківський національний технічний університет сільського господарства імені Петра Василенка
Науковий керівник – ст. викладач Колпаченко Н. М.

Україна здавна відома як країна з добре розвинутим зерновим господарством. Природно-кліматичні умови сприятливі для вирощування практично всіх відомих зернових і зернобобових культур. В кінці XIX сторіччя Україна займала одне із провідних місць в Європі за виробництвом високоякісного зерна різного призначення. Нині наша держава з ряду об'єктивних та суб'єктивних причин переживає труднощі у розвитку зернового виробництва. Сьогодні над проблемою покращення зерновиробництва працюють чи мало економістів-аграрників, фінансистів та аграріїв. Основна увага приділяється питанню повернення втрачених позицій за урожайністю та валовим збором зерна, ефективності зерновиробництва.

Виробництво продукції зернових культур має важливе місце у сільськогосподарському виробництві. Зернові займають найвищу питому вагу в структурі посівних площ та валових зборів продукції серед інших сільськогосподарських культур. Це можна пояснити їх винятковим значенням та різнобічним використанням.

В умовах переходу до ринкових відносин надзвичайно важливе значення має ефективність використання наявного виробничо-технічного потенціалу, окупності витрачених ресурсів, їх економії. Як зазначає Бардалим М.В. [1], аналіз технологій вирощування зернових у ряді країн (США, Канада та ін.) показує, що пріоритетними напрямками енерго- та ресурсозберігаючих технологій є нульовий та мінімальний обробіток ґрунту.

Основним напрямком підвищення ефективності виробництва зерна, є інтенсифікація його виробництва на основі внесення оптимальної кількості органічних, мінеральних добрив, розширення посівів високоврожайних сортів і гібридів, використання інтенсивних інноваційних технологій, застосування прогресивних форм організації і оплати праці з урахуванням кінцевого результату.

В ефективності виробництва відображається вплив комплексу взаємопов'язаних факторів, що формують її рівень і визначають тенденції розвитку. Для оцінки економічної ефективності сільськогосподарського виробництва використовують відповідний критерій і систему взаємопов'язаних показників, які відбивають вимоги економічних законів і характеризують вплив різних факторів.

Економічна ефективність сільськогосподарського виробництва визначається як народногосподарська ефективність, економічна ефективність галузей і виробництва окремих продуктів, а також господарської діяльності сільськогосподарських підприємств і окремих заходів. Залежно від цього використовують різні економічні показники, що повинні бути органічно взаємопов'язані і відповідати критерію ефективності. Вони не можуть бути єдиними для оцінки рівня народногосподарської ефективності, окремих галузей і видів продукції, агротехнічних і організаційно-економічних заходів, впровадження науки і передової практики.

При оцінці економічної ефективності сільськогосподарського виробництва на підприємствах необхідно правильно визначити систему взаємопов'язаних показників, які повинні більш ефективно відбивати її рівень. Для цього широко використовуються як натуральні, так і вартісні показники [2].

Натуральні показники виходу продукції з урахуванням її якості є вихідними при визначенні економічної ефективності сільськогосподарського виробництва. В умовах вільної підприємницької діяльності і ринкових відносин підвищується роль вартісних показників, які повніше враховують розвиток товарно-грошових відносин і сприяють зміцненню товарної форми економічних зв'язків та господарського розрахунку.

Розвиток зернового господарства відбуваються на основі підвищення економічної ефективності виробництва зерна. За цих умов забезпечується збільшення валової і товарної продукції зернових культур, зміцнюється матеріально-технічна база галузі. Економічна ефективність виробництва зерна характеризується системою таких показників :

- урожайність;
- затрати праці на 1 ц зерна або виробництво зерна в розрахунку на 1 люд.-год. ;
- собівартість 1 ц зерна;
- ціна реалізації 1 ц зерна;
- прибуток в розрахунку на 1 ц зерна; на 1 люд.-год.; на 1 га посівної площі;
- рівень рентабельності [3].

За кількісним співвідношенням валового збору зерна до витрат на його виробництво або урожайність до витрат на 1 га посіву визначають рівень економічної ефективності виробництва зерна.

Слід відзначити, що різні зернові культури потребують неоднакових матеріально-грошових і трудових витрат, що в кінцевому рахунку разом з їх урожайністю визначає рівень економічної ефективності виробництва.

Для визначення економічної ефективності сільськогосподарського виробництва необхідно не лише обчислити одержаний при цьому результат, а й співставити його з витратами засобів виробництва і живої праці. Виробництво продукції супроводжується затратами живої і уречевленої праці. Продуктивність праці вимірюється лише затратами живої праці. Продуктивність праці розраховується як співвідношення виробленої продукції до затрат праці, що вимірюється в людино-годинах, людино-днях або середньорічних працівниках.

У сільському господарстві широко застосовують також і зворотний показник продуктивності праці – трудомісткість одиниці продукції, який характеризує затрати робочого часу на виробництво одиниці продукції. Зниження трудомісткості свідчить про підвищення продуктивності праці.

Важливим показником економічної ефективності виробництва зерна є собівартість продукції. Вона відображає якість роботи господарств і значною мірою визначає рівень його доходності. Протягом останніх років собівартість 1 ц зерна постійно зростає.

Одним із шляхів підвищення економічної ефективності виробництва зерна є впровадження прогресивних форм організації і оплати праці. Підвищення рівня оплати стимулює особисту матеріальну заінтересованість у зростанні продуктивності праці і є реальною умовою збільшення виробництва продукції.

Отже, на основі комплексного використання всіх факторів інтенсивного розвитку зернового господарства (комплексної механізації, внесення оптимальних доз мінеральних добрив, гербіцидів, впровадження високоврожайних сортів, використання якісного насіння та інше), формується інтенсивна технологія виробництва зерна. Вона передбачає виконання комплексу агротехнічних і організаційних заходів, спрямованих на одержання високих урожаїв.

Література:

1. Бардалим М.В. Перспективи розвитку зернового комплексу України// Економіка АПК. – 2013. - № 4 57-61 с.

2. Богуцький О. Потенційні можливості щодо зростання продуктивності праці та доходності в сільському господарстві // Економіка України. – 2009. - № 5. – С. 60-67.

3. Бойко В.І. До проблеми формування ринку зерна // Економіка АПК. – 2011. - №4.- С. 35.

РЕНТАБЕЛЬНІСТЬ ПІДПРИЄМСТВА І ШЛЯХИ ЇЇ ПІДВИЩЕННЯ В АГРАРНИХ ПІДПРИЕМСТВАХ

КРИВОНІС І. І.

Харківський національний технічний університет сільського господарства імені Петра Василенка

Науковий керівник - д.е.н.,професор Онегіна В. М.

Провідною галуззю економіки України є сільське господарство, від його становища залежить продовольча безпека країни. Тому проблема підвищення рівня ефективності цієї галузі є важливою для розвитку країни. Рентабельність є комплексним показником, який характеризує ефективність діяльності підприємства.

Проблематикою рентабельності в сільському господарстві займались багато науковців, зокрема, В. І. Бойко, Л.Л. Мельник, В.К. Збарський, П.Т. Саблук, М.Й. Малік [2-6,8].

При здійсненні економічного аналізу результату діяльності підприємства проводиться оцінка таких показників, як прибуток, обсяг виробництва та реалізації продукції. Однак значень цих показників недостатньо для того, щоб визначити ефективність діяльності того чи іншого підприємства. Це пов'язано з тим, що дані показники є абсолютними характеристиками діяльності підприємства, та правильна оцінка результативності може бути здійснена лише у взаємозв'язку з іншими показниками, що відображають вкладені в підприємство кошти. Тому для характеристики ефективності роботи підприємства в цілому, прибутковості різних напрямків діяльності в економічному аналізі розраховують показники рентабельності .

Рентабельність – якісний відносний показник, що характеризує рівень віддачі витрат за прибутком у процесі виробництва і реалізації продукції товарів (робіт, послуг) [1].

Рентабельність вимірюється за допомогою системи відносних показників. Основні показники рентабельності об'єднують в такі групи:

1. Рентабельність продукції – характеризують вигідність виробництва продукції, яка випускається або реалізується підприємством використовується при внутрішньогосподарських аналітичних розрахунках;

2. Показники рентабельності капіталу (активів) – характеризують, скільки прибутку припадає на одиницю коштів, інвестованих в активи підприємства;

3. Показники, розраховані на основі потоків наявних грошових коштів – відображують можливість підприємства розрахуватися з

кредиторами, позичальниками й акціонерами грошовими коштами [1].

Отже, показники рентабельності показують, який прибуток був отриманий підприємством на одиницю витрачених ресурсів, а також прибуток, одержаний з кожної одиниці активів і вкладеного капіталу. Аналіз рентабельності підприємства дозволяє визначити ефективність вкладення коштів у підприємство, раціональність їх використання, а також він показує, чи здатне дане підприємство випускати високорентабельну продукцію, яка користуватиметься попитом серед споживачів, чи зможе це підприємство конкурувати з іншими подібними в умовах ринкової економіки [3].

Різноманітність показників рентабельності та чинників впливу на неї визначає альтернативність пошуку шляхів її підвищення. При аналізі шляхів підвищення рентабельності важливо розрізняти вплив зовнішніх та внутрішніх чинників [3].

Показники рентабельності використовують для оцінки результатів діяльності підприємства, його структурних підрозділів, у ціноутворенні, інвестиційній політиці, для порівняльного аналізу споріднених підприємств, що виробляють таку саму продукцію, для вибору варіантів формування асортименту і структури продукції, аналізу раціональності виробництва продукції. За підсумками 2014 року рівень рентабельності сільськогосподарського виробництва у сільськогосподарських підприємствах склав 25,8% проти 11,2% у попередньому році (табл.1). У 2014 році було зафіксовано вагоме зростання рентабельності виробництва продукції рослинництва, в той час як рентабельність виробництва тваринництва зазнала незначних позитивних змін. Зростання рівня рентабельності виробництва сільськогосподарської продукції у 2014 році було зумовлено сприятливими погодними умовами, підвищенням урожайності та збільшенням врожаю сільськогосподарських культур, розширенням ринків збуту на фоні низького рівня прибутку сільськогосподарських підприємств у попередньому році.

Таблиця 1

Рентабельність виробництва сільськогосподарської продукції в сільськогосподарських підприємствах України у 2012-2014рр., %

Роки	Продукція сільського господарства	Продукція рослинництва	Продукція тваринництва
2012	20,7	22,6	14,4
2013	11,2	11,1	11,5
2014	25,8	29,2	13,4

Джерело: дані Держстату України [7]

Для більш детального аналізу рівня рентабельності сільськогосподарського виробництва звернемося до даних окремого підприємства – товариства з обмеженою відповідальністю «Інвестиційна аграрна компанія «Балінвест» (ТОВ ІАК «Балінвест»), яке находиться в Балаклійському районі Харківської області» (табл.2).

Таблиця 2

Показники рентабельності ТОВ «ІАК «Балінвест» Балаклійського району Харківської області, %

Показник	2012 р	2013 р	2014 р
Рентабельність власного капіталу	43,4	-24,5	-12,04
Рентабельність активів	42,2	-14,7	-3,2
Рентабельність реалізованої продукції	29,3	-42,7	26,7
Чистий прибуток підприємства, тис. грн.	10747	-4877	-2136

Джерело: розраховано автором за даними звітності підприємства

На відміну від підвищення рівня рентабельності в сільському господарстві України, у ТОВ ІАК «Балінвест» майже всі показники рентабельності в 2013 році та 2014 році були від'ємними. Незважаючи на прибуток від реалізації продукції у 2014 році, збільшення інших операційних витрат зумовило збитковість господарської діяльності підприємства в цілому та негативні значення рентабельності активів і капіталу. Нерентабельна діяльність окремого підприємства в умовах позитивної рентабельності в цілому в галузі свідчить, що збитковість підприємства була зумовлена переважно внутрішніми чинниками, зокрема, прорахунками менеджменту, необґрунтованою фінансовою стратегією підприємства.

Менеджмент може обрати такі основні шляхи підвищення рентабельності підприємства:

- впровадження програми скорочення непродуктивних витрат, зниження собівартості продукції;
- збільшення обсягу виробництва продукції за рахунок більш повного використання виробничих потужностей підприємства;
- запровадження інновацій у технологічне і матеріально-технічне забезпечення, в організацію праці;
- підвищення ефективності реалізації продукції, розширення шляхів збуту продукції;
- проведення ефективної політики в області підготовки персоналу, підвищення рівня продуктивності праці.

Отже, існує значна кількість резервів з підвищення рентабельності, тому підприємства мають використовувати всі внутрішні можливості для забезпечення підвищення рівня рентабельності та створення умов для сталого розвитку.

Література:

1. Бердар М. М.. Фінанси підприємств: навч. посіб. / М. М. Бердар — К.: Центр учбової літератури, 2010. – 352 с.
2. Збарський В.А. Оцінка показників рентабельності підприємства/ В.А.Збарський // Економіка АПК. – 2008. -№3.- С. 57.
3. Мельник Л.Л. Прибутковість і рентабельність фермерських господарств в Україні. / Л.Л. Мельник // Економіка АПК. – 2009.- №9.- С. 2.
4. Організація та методика економічного аналізу: навчальний посібник для бакалаврів всіх напрямків підготовки / Л. О. Бойко, Р. М. Волчек, Н. А. Волкова [та ін.]. – Одеса: Атлант , 2010. – 351 с.
5. Організація і перспективи розвитку виробництва у сільськогосподарських підприємствах [Текст]: монографія / В. К. Збарський, В. П. Горьовий, М. С. Срібнюк. - К. : Ін-т аграр. економіки, 2008. - 134 с. - Бібліогр.: С. 130-132.
6. Рентабельність виробництва у сільськогосподарських підприємствах зони степу / В. І. Бойко // Вісник аграрної науки : науково-теоретичний журнал української академії наук. - 2007. - N5. - С. 65-68.
7. Статистична інформація Державної служби статистики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.ukrstat.gov.ua
8. Тітов М.В. Моделювання ефективності використання активів підприємства на основі методології розв'язання зворотних задач / М.В. Тітов //Актуальні проблеми економіки. - 2006. - № 11. – С. 32-41.

МЕТОДИ ЕФЕКТИВНОЇ МОТИВАЦІЇ ПРАЦІ В СУЧАСНИХ УМОВАХ ГОСПОДАРЮВАННЯ

Кук О. С.

Харківського національно технічного університету сільського господарства імені Петра Василенка

Науковий керівник – ст. викладач Харчевнікова Л. С.

Як досягти ефективної діяльності організації? Як найшвидше виконати поставлені цілі і змусити працівників давати кращі результати? Відповідь на ці питання розкриває поняття мотивації праці персоналу.

Дана тематика була неодноразово досліджена в працях таких вчених, практиків та теоретиків як: А. Маслоу, Е.А. Уткін, О.С. Бісайський, В.А. Дятлов, А.І. Наумов, З.П. Попов, С.А. Сурков та інших, що розробили основні погляди та концепції заохочення працівників до роботи та ефективного використання трудового потенціалу на підприємстві.

Мотивація – це один із способів покращення якості роботи колективу і окремих працівників, за допомогою використання матеріальних та нематеріальних методів заохочення до праці. Потрібно також розрізняти поняття «мотивації» та «стимулювання», основними відмінностями яких є те, що мотивація включає прихований внутрішній мотив, а стимулювання зазвичай йде ззовні.

Для керівника важливо підібрати індивідуальні методи мотивації до кожного члена колективу, тому що потрібно враховувати особливості кожного працівника. Мотивувати людину, що цінує спокій і стабільність, можливістю самостійно вирішувати складні задачі на власний розсуд, так само недоцільно, як і мотивувати активну працівника надбавкою до зарплати за вислугу років.

Комплекс заходів щодо мотивації повинен відповідати загальним цілям підприємства, але і не зневажати цілями працівників. До основних таких цілей належать:

- відчуття радості від виконуваної роботи, особистої причетності до великої справи;
- розуміння важливості своє місії на підприємстві;
- можливість в повній мірі проявити свої здібності в професійній діяльності;
- зацікавленість у тому, як ставляться люди до потенційного покращення умов їхньої роботи;
- кожен співробітник має розуміти свою значимість в колективі, відчувати себе «на своєму місці»;
- кращі працівники мають право на матеріальна та моральне визнання;
- робітники повинні мати вільний доступ до всієї необхідної їм для роботи інформації;
- при прийняті важливих рішень стосовно змін роботи організації, потрібно враховувати й особисті думки членів колективу, спираючись на їх досвід роботи, знання та навички й ураховувати їхні пропозиції;
- співробітники повинні мати змогу під час робочого процесу самовдосконалюватися, покращувати свої навики роботи, навчатися;
- керівник повинен заохочувати ініціативність персоналу, а не намагатися отримати результат будь якою ціною;
- кожному працівникові повинна надаватися певна самостійність у вирішенні кола питань в межах його компетентності.

Таким чином для ефективної роботи працівників потрібно застосовувати мотиваційні заходи, які бувають двох видів: матеріальні та на нематеріальні. Далі більш докладно розглянемо кожну з них.

Методи матеріальної мотивації включають в себе різного роду фінансові важелі заохочення працівника до роботи. Методи цієї групи є досить дієвими, тому що кожна людина прагне задовольнити свої матеріальні потреби, досягнути певного рівня добробуту та достатку, покращити свій матеріальний рівень життя.

Провідну роль в матеріальній мотивації відведено заробітній платі, тому що саме вона є основною формою доходу найманих працівників. Саме за рахунок впливу на заробітну плату працівника і відбувається процес мотивації його до роботи. «Висока заробітна плата – висока ефективність» - саме так звучить один девізів сучасного менеджменту. Існує досить багато факторів, які показують, що високий рівень заробітної плати допомагає досягти більш ефективної роботи організації в цілому.

Високий рівень заробітної плати сприяє зниженню плинності кадрів, завдяки чому формується більш стабільний трудовий колектив. Скорочуються витрати на наймання нових працівників, їх навчання, а з'являються кошти на розвиток виробництва, що призведе до збільшення доходів самого підприємства. Політика високих заробітних плат викликає необхідність прийняття на роботу працівників з високим рівнем підготовки і кваліфікації, а отже продуктивність праці їх буде вища. Такі працівники намагатимуться проявити кращі результати, бути більш відповідальними і старанними, аби відповідати встановленому рівню заробітної плати і не втратити її за невиконання своїх обов'язків або не бути оштрафованим. Система штрафів також використовується як метод матеріальної мотивації, але вона не заохочує, а навпаки попереджує про можливість стягнень, еквівалентних до розміру проступків.

Методи нематеріальної мотивації виходять з того що, кожна сучасна людина прагне не лише до матеріальної стабільності, але й забезпечити задоволення потреб соціального, культурного та духовного характеру. Важливим в цьому випадку є гармонійне співвідношення мети організації (максимізації прибутку) та задоволення потреб працівника. Така гармонія, на думку сучасних дослідників, може досягатися за рахунок гуманізації праці, яка включає в себе:

- залучення персоналу до участі в управлінні організацією, що дає змогу працівникам самовиразитися, а керівникові отримати більше широке коло варіантів вирішення проблеми;
- планування кар'єри, як засіб впевненості, що всі інші потреби будуть задоволеними, за рахунок просування по службі як в даний час так і в довгостроковій перспективі;
- надання додаткового вільного часу у вигляді змінених відпусток або їхнього дроблення на декілька частин, для більшої зручності, можливості працювати неповний робочий тиждень чи скорочення робочого періоду.
- перерозподіл робочого часу , що реалізується у вигляді можливості робітника самостійно визначати тривалість робочого дня, за умови дотримання певної норми виробітку. Такими формами перерозподілу є використання гнучких графіків, що передбачають можливість працівника проявити свою самостійність, вирішити власні проблеми, пов'язані зі станом здоров'я, сімейні чи інші непередбачувані обставини, без відриву від виконання службових обов'язків.
- різного роду культурні заходи, бесіди, прес-конференції, на яких буде обговорюватися і аналізуватися діяльність колективу та самої організації, відмічатимуться кращі працівники та їх заслуги.

Мотивація персоналу відіграє важливу роль в існуванні організацією, тому що без трудового ресурсу не можливе її існування. Вона включає в себе низку складових таких як спонукання персоналу до роботи, мотивацію до стабільної зайнятості, розвитку конкурентоспроможності працівника, оволодіння засобами виробництва. Але не можна не враховувати і багато різних факторів, таких як особисті навички і уміння працівника, кваліфікацію, правильне розуміння поставлених перед ним задач та різні фактори зовнішнього середовища, які також діють на продуктивність праці, а отже і впливають на ефективність роботи організації в цілому.

Тому для досягнення високих результатів роботи підприємства методи мотивації праці повинні розраховуватися індивідуально та використовувати різні поєднання засобів заохочення.

Література

1. Колот А.М. Соціально-трудові відносини: теорія і практика регулювання: [монографія] /А.М. Колот. – К.: КНЕУ.-2004. – 230 с.

2. Литвинюк А.А. Организационное поведение: [учебник]/А.А.Литвинюк. – М. Юрайт. – 2012.-505с.

3. Кайлюк Є. М. Стратегічний менеджмент: [навч. посіб.] / Є.М. Кайлюк, В.М. Андреєва, В.В. Гриненко; Харк. нац. акад. міськ. госп-ва. – Х.: ХНАМГ, 2010. – 279 с.

4. Глухова И. В. Инвестиции в человеческий капитал – ключевое направление антикризисного управления организацией / И. В. Глухова // Науковий вісник ЧДІЕУ.– 2009.– № 2.– С. 16

5. Оксинойд, К.Э. Розина Е.В. Управление персоналом: теория и практика: [учебно-практическое пособие] / К.Э. Оксинойд., Е.В. Розина. - М.: Проспект, 2014. - 64 с.

ПОДАТКОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ УКРАЇНИ

ЛАПТЄВА А. І.
Харківський національний технічний університет сільського господарства імені Петра Василенка
Науковий керівник – к.е.н., доцент Рижикова Н. І.

Податкове регулювання економіки розглядається в двох аспектах: по-перше, податкове регулювання виступає як складова частина державного регулювання економіки у вигляді важливого і вельми дієвого інструменту впливу на економічний розвиток з боку держави, а по-друге, податкове регулювання означає цілеспрямоване упорядкування самої податкової системи, в тому числі встановлення і збір податків з фізичних та юридичних осіб, оптимізація їх оподаткування.

Зміна механізму державного податкового регулювання економіки в галузевому і територіальному аспектах викликає необхідність теоретичного осмислення вітчизняного та зарубіжного досвіду. Метою перетворення механізму державного податкового регулювання є стабілізація в соціально-економічних, політичних процесів, гарантоване забезпечення єдиних соціальних стандартів країни.

Для створення відповідних умов підвищення конкурентоздатності економіки України на світовій арені держава повинна використовувати податкове регулювання як головний інструмент економічного впливу. Податки повинні використовуватися не тільки як джерело наповнення бюджету, але й як важливий інструмент фінансового регулювання економіки. Ефективність оподаткування безпосередньо залежить від побудови дієвої податкової системи та взаємоузгодженої політики, яка передбачає діяльність держави у сфері застосування, правового регламентування, організації справляння податків та податкових платежів до централізованих фондів грошових ресурсів держави [1].

Доцільним є реформувати податкову систему шляхом підвищення конкурентоспроможності вітчизняного бізнесу, легалізації тіньової економіки, розроблення простого та зрозумілого нормативно-правового забезпечення, активізації інвестиційних та інноваційних процесів в економіці [2].

Сутність податків як економічної категорії не обмежується виключно їх фіскальним призначенням. Тому регулююча функція виділяється в окрему самостійну та виключно важливу функцію податків.

Регулююча функція податків свідчить про те, що вони безпосередньо впливають на фінансово-господарську діяльність суб'єктів господарювання та країни в цілому. Податкове регулювання як процес базується на свідомому, активному й цілеспрямованому використанні існуючої незалежно від волі суб'єктів управління регулювальної функції податків для отримання певних економічних результатів.

Податкове регулювання – це заходи непрямого впливу на економіку, економічні процеси шляхом зміни видів податків, податкових ставок, встановлення податкових пільг, зменшення або збільшення податкового навантаження, відрахувань до бюджету. Застосування економічних методів податкового регулювання передбачає опосередковане втручання з боку суб'єктів регулювання через створення певного економічного середовища. Використання економічних методів регулювання та податкових стимулів, таких як пільги, відстрочки, розстрочки податкових платежів, надання податкового кредиту та податкових канікул створюють можливість для зниження податкового тиску та зміцнення фінансового стану суб'єктів господарювання. Податкове регулювання здійснюється в процесі мобілізації доходів бюджету. Протягом останніх років в Україні удосконалилися підходи щодо формування дохідної частини бюджету, в основу яких покладено сучасні ринкові принципи і засади податкового регулювання економіки. Держава почала враховувати причинно-наслідкові тенденції та зв'язки у сфері наповнення бюджету.

Серед важливих завдань, які можна вирішити за допомогою податкового регулювання, виділяють такі:

- регулювання попиту та пропозиції;
- вплив на темпи інфляції;
- формування раціональної галузевої структури;
- стимулювання інвестиційних процесів;
- підтримка інноваційної діяльності;
- збільшення обсягів діяльності й розвиток конкурентного середовища;
- стимулювання раціонального використання ресурсів;
- стримування зростання обсягів виробництва товарів.

Реалізація податкового регулювання можлива лише при взаємодії інтересів держави та платників податків, механізми та правила якої зафіксовані в єдиному документі – Податковому кодексі України. Потреба в подібному кодексі, покликаному стати практично єдиним нормативно-правовим актом, регулюючим усі податкові питання, зокрема визначення переліку податків і зборів, характеру взаємин податкових органів і платників податків, міжбюджетних відносин, порядок розрахунку і сплати всіх передбачених податків, назріла вже

давно. Такий документ повинен вивести податкову систему країни на якісно новий рівень взаємин між податковими органами і платниками податків, і подібне вже має місце в цілій низці країн [3].

Як свідчить практика, неможливо побудувати ефективну податкову систему, не сформувавши платника податку як елемент податкової системи, як суспільний інститут. Для цього потрібно проводити всебічну організаційну і просвітницьку роботу з платниками податків, урегулювати і вдосконалити інформаційні потоки між платниками податків та органами контролю за їх сплатою, а також враховувати соціально-культурні й психологічні особливості громадян країни, усталені традиції при прийнятті рішень у галузі оподаткування. Таким чином, для підвищення ролі податкової системи в прискоренні економічного розвитку необхідно розробити податкову політику спрямовану на стимулювання вітчизняного виробництва, інноваційно-інвестиційної діяльності, споживчого попиту, а також посилення регулюючої та контролюючої функції держави щодо сплати податків.

Дослідження сучасного стану податкової системи свідчить, що на сьогодні залишаються відкритими питання переорієнтації чинної податкової системи на стимулювання процесів економічного розвитку країни, вирішення яких може стати кроком до підвищення конкурентоспроможності держави та сприяти розвитку економіки України.

Література:

1. Крисоватий А.І. Податкова система /А.І. Крисоватий. – Тернопіль: Карт-бланш, 2004. – 304 с.

2. Хілобок Ю.А. Основні напрямки реформування податкової політики України / Ю.А. Хілобок // Вісник Бердянського університету менеджменту і бізнесу. – 2009. –No2(6). – С. 114–118.

3. Новицький В.Є. Податкове регулювання в системі інструментів соціально-економічного розвитку : питання методології // Фінанси України. – 2007. – № 10. – С. 60–73.

ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ АУДИТУ В УКРАЇНІ

ЛАПТЄВА А. І.

Харківський національний технічний університет сільського господарства імені Петра Василенка

Науковий керівник – к.е.н., доцент Гіржева О. М.

Перехід економіки України на ринкові шляхи призвів до радикальних змін в плануванні, обліку та контролю виробничо-господарської діяльності, трансформації системи управління комерційними організаціями. Зовсім іншими стали цілі підприємництва, засоби їх досягнення, економічна основа суспільства.

Методи економічного управління та контролю, які використовувались в період адміністративно-командної системи управління нашим суспільством, не можуть вже дати добрих результатів. Першочергово відтепер враховуються інтереси власників комерційних організацій, їх акціонерів, пайовиків, трудового колективу.

Перед комерційними організаціями України в умовах ринкової конкуренції постає завдання структурної перебудови системи корпоративного управління з метою забезпечення конкурентноздатності, ефективного функціонування та розвитку організації.

Практика підтверджує, що найкращим на сьогодні інструментом ринкових перебудов діяльності комерційної організації є впровадження системи внутрішнього аудиту та використання послуг аудиторських фірм.

Проблеми розвитку аудиту є досить різні, всі вони пов'язані з розвитком аудиторської діяльності в Україні, і потребують нагального вирішення.

До проблемних питань аудиту слід віднести [3]:

- недостатню кількість методичних розробок з аудиторського контролю;
- брак достатнього досвіду аудиторської діяльності;
- недостатню кількість кваліфікованих аудиторських кадрів, а звідси — і неосвоєний ринок аудиторських послуг;
- відсутність типових форм документів з аудиту;
- відсутність методичних рекомендацій з питань комп'ютеризації аудиту тощо.

Разом із тим впровадження аудиту в сферу підприємницької діяльності має в цілому для держави істотні переваги порівняно з іншими формами фінансово-господарського контролю, зокрема:

- значна економія державних коштів, які витрачаються на утримання контрольно-ревізійного апарату;
- надходження додаткових коштів до бюджету за рахунок сплати аудиторськими фірмами (аудиторами-підприємцями) податків;
- незалежність, конкурентна боротьба, професіоналізм аудиторів, що сприяє підвищенню якості перевірок;
- можливість вибору аудитора замовником тощо.

Ситуація, що склалася в Україні, потребує вирішення проблем, які мають місце у професійній діяльності аудиторів, аудиторських фірм і роблять неможливим успішний розвиток аудиту.

Одна з таких проблем – це проблема сучасного аудитора та довіри до нього. Питання вибору аудитора – це, по – перше, питання довіри. Тобто перед тим як клієнт вирішить надати інформацію аудитору, він повинен бути впевнений, що в аудитора вистачить сил і можливостей зберегти її в конфіденційності. Це, звичайно, пов'язано з професіоналізмом аудитора і юридичним захистом його діяльності.

Серйозну стурбованість також викликає якість роботи більшості українських аудиторських фірм. Це питання піднімається не лише користувачами аудиторських послуг і державними органами, але й самими аудиторами, які зацікавлені в стабільному розвитку ринку аудиторських послуг, підвищенні престижу аудиторської професії.

Критерієм якості при проведенні аудиту вважається, насамперед, виконання аудиторами вимог національних нормативів аудиту. Однак суворе дотримання нормативів пов'язане із збільшенням трудозатрат аудиторів, збором додаткової інформації, документуванням процесу перевірки, розрахунками. Але такі затрати рідко відшкодовуються замовником.

Для вирішення такого роду проблем аудиторські фірми намагаються враховувати рівень професійної компетентності своїх співробітників у вигляді кваліфікаційних вимог, що висуваються до посад, передбачених структурою їх управління [1].

Поряд з цим обов'язковими умовами якісного проведення аудиту, планування і документування цього процесу. Аудиторською палатою України затверджено вимоги обов'язковості таких елементів організації процесу аудиту.

Ще одним з основних напрямів підвищення якості аудиту є розробка внутрішньо-фірмових методик аудиту, робочої документації тощо, оформлення у вигляді внутрішньо-фірмових стандартів.

Поряд з названими вище існує серйозна проблема формування ціни на аудиторські послуги, а саме в частині методики її визначення.

Єдиної системи розрахунку вартості послуг аудиторської фірми в Україні не існує, тому аудитори часто використовують, власну систему формування ціни. Найчастіше така система заснована на визначенні кількості відпрацьованих людино-годин або обсягу виконаних робіт. Основною проблемою при проведенні оцінки послуг аудитора є можливість завищення або заниження їх вартості, а це певною мірою насторожує замовника, особливо, при його першому зверненні до аудиторської фірми.

Також одним із проблемних питань на сьогодні є спроби з боку законодавців скасувати або значно звузити аудиторську діяльність, обов'язковість аудиту, усунути від аудиту приватних підприємців та малі приватні фірми тощо.

Ще однією проблемою є перманентні спроби гармонізувати український аудит щодо його міжнародної теорії та практики, передусім, спираючись на досвід США. Одним з постійних ініціаторів "міжнародності" вітчизняного аудиту був і залишається Національний банк України.

Є зміни і серед складу замовників на аудиторські послуги. Якщо вчора їх цікавили виняткова перевірка з огляду на її обов'язковість та штрафи за неподання аудиторського висновку, і лише частково – стан бухгалтерського обліку, то сьогодні, за спостереженнями контрольно-ревізійного комітету Аудиторської палати України, аудит звітності відкритих акціонерних товариств залишається основним замовленням. Є тенденція до зростання таких замовлень, як оцінка фінансового стану підприємства, консультації з поліпшення діяльності управлінського персоналу. Проте, все ще спостерігається "антифіскальний" характер замовлень – усі побоюються відповідальності за порушення податкового законодавства, це цілком однозначно визначає сучасний український аудит як винятково підтверджуючий [3].

Отже, аудит в Україні перебуває на стадії певного розвитку і далеко не вмер, як вважають непрофесіонали. Роботи вистачить усім. При цьому якість роботи повинна відповідати її вартості, а результати – надійності аудиторських суджень.

В Україні аудит існує всього чотирнадцять років – це вкрай незначний строк для визначення суспільством його значення та мети за сучасної ринкової економіки. Тому він потребує широкої реклами, насамперед, серед потенційних замовників, з одного боку, та серед громадськості з іншого. Аудиторська спільнота має постійно роз'яснювати, що аудит – це не тільки підтвердження звітності за вимогами Державної комісії цінних паперів та фондового ринку України, а також і контрольно-правове супроводження діяльності, і консультування з питань правового та договірного забезпечення, і розробка системи внутрішнього аудиту, і бізнес-планування, і науково-методичні розробки з питань економіки, управління та права, і робота з персоналом (навчання, підвищення кваліфікації тощо).

Для вирішення проблем варто навести деякі шляхи їх подолання та перспективи розвитку аудиту в Україні [2]:

- «детінізація» економіки України, відповідно зі зменшенням обсягів «тіньового» бізнесу значення аудиту зростатиме;

- розробка механізму ціноутворення на аудит та аудиторські послуги шляхом вивчення міжнародного досвіду з цього питання;

- підвищення престижу аудиторської професії, надання впевненості у відповідності ціни якості роботи аудитора;

- розробка внутрішньо-фірмових методик аудиту, робочої документації;

- розробка типових методик аудиторської перевірки у розрізі галузей їх функціонування;

- скасування штучно вмонтованих елементів закордонної теорії та практики, які не тільки не мають обґрунтованого змісту, але й суперечать реальним потребам обліковців-практиків;

- удосконалення навчальних планів підготовки обліковців у вищих навчальних закладах, адаптувати їх знання до потреб практики реального життя.

Таким чином, приведення в дію всіх перелічених перспектив надасть змогу створити оптимальне середовище для ефективного розвитку аудиту в Україні, зокрема підвищити конкурентоспроможність вітчизняних фірм; налагодити процес звітності окремих підприємств, прозорість і доступність інформаційного забезпечення; підвищити ефективність у сфері бухгалтерського обліку.

Література:

1. Калінська Т.А. Сучасний стан і проблеми вітчизняного аудиту // Калінська Т.А. // Науково-виробничий журнал. – 2010. – № 3. – С. 20-22.

2. Усач Б. Проблеми розвитку аудиту в Україні // Регіональна економіка . – 2007. – № 4. – С. 217-222.

3. Одінцов Л.М., Титаренко А.О., Швець М.В. Система фінансового контролю і розвиток аудиторства в Україні // Вісник Кременчуцького державного політехнічного університету. – 2009. – №1, С.47-54.

ЗНАЧЕННЯ І ЗАВДАННЯ АНАЛІЗУ РЕНТАБЕЛЬНОСТІ

Лимаренко А. В.

Харківський національній технічний університет сільського господарства імені Петра Василенка

Науковий керівник – ст. викладач Колпаченко Н. М.

Рентабельність є одним із головних вартісних показників ефективності виробництва, який характеризує рівень віддачі активів і ступінь використання капіталу у процесі виробництва. Безпосередньо термін «рентабельність» не має різних тлумачень, оскільки під ним розуміється відношення, в чисельнику якого завжди фігурує прибуток. У найширшому, найзагальнішому понятті рентабельність означає прибутковість або дохідність виробництва і реалізації всієї продукції (робіт, послуг) чи окремих її видів; доходність підприємств, організацій, установ у цілому як суб'єктів господарської діяльності; прибутковість різних галузей економіки.

Рентабельність безпосередньо пов'язана з отриманням прибутку. Однак її не можна ототожнювати з абсолютною сумою отриманого прибутку.

Рентабельність – це співвідношення прибутку з понесеними витратами (одним із основних показників ефективності діяльності суб'єктів господарювання різних форм власності, який характеризує інтенсивність їх роботи).

Показники рентабельності являються відносними характеристиками фінансових результатів та ефективності діяльності підприємства. У порівнянні з абсолютними показниками прибутку, показникам рентабельності властиві наступні переваги:

- вони мають більш широкі можливості порівняння: спів-ставлення абсолютних показників прибутку підприємств з різними обсягами діяльності, кількістю персоналу;

- ці показники меншою мірою знаходяться під впливом інфляційних процесів.

Різні варіанти рішень, що приймаються для визначення прибутку, поточних витрат, авансованої вартості, для розрахунку рентабельності зумовлюють наявність значної кількості показників рентабельності.

Показники рентабельності характеризують ефективність роботи підприємства в цілому, прибутковість різних напрямів діяльності (операційної, фінансової, інвестиційної), вони більш повно, ніж прибуток, характеризують узагальнюючі результати господарювання. З цієї причини вони є важливими обов'язковими елементами порівняльного аналізу й оцінки фінансового стану підприємства. При аналізі виробництва показники рентабельності використовуються як інструмент інвестиційної політики і ціноутворення.

По значенню рівня рентабельності можна оцінити довгострокове благополуччя підприємства, тобто здатність підприємства одержувати достатній прибуток на здійснені інвестиції. Для власників капіталу підприємства даний показник є більш привабливим індикатором, ніж показники фінансової стійкості і ліквідності, які визначаються на основі співвідношення окремих статей балансу.

Рентабельність аграрних підприємств безпосередньо залежить від досягнутого рівня ефективності окремих видів виробництв. Щоб знати, які саме галузі в підприємстві найбільш

рентабельні, а які низькоефективні, й на основі одержаної інформації розробити заходи щодо дальшого вдосконалення галузевої структури і підвищення прибутковості виробництва, визначають показники рентабельності (крім норми прибутку) в цілому по рослинництву і тваринництву, а також по тих галузях, продукція яких набула товарну форму[1].

В Україні з 1990 по 2014 рік рівень рентабельності галузі рослинництва завжди був вищим в 2-3 рази, ніж рівень галузі тваринництва. Так, у 1990 році рівень рентабельності рослинництва становив 98,3%, а в тваринництва – 22,2%, у 2000 році в рослинництві – 30,8%, тваринництві – (-33,8%), у 2010 у рослинництві – 26,7%, тваринництві – 7,8%, у 2014 у рослинництві – 29,2%, тваринництві – 13,4% [2].

У зв'язку з тим, що показники рентабельності визначають зв'язок між сумою прибутку та величиною вкладеного капіталу, вони можуть бути використані в процесі прогнозування прибутку підприємства. Оцінка передбачуваного прибутку базується на рівні прибутковості за попередні періоди з урахуванням прогнозованих змін.

Крім того, велике значення рентабельність має для ухвалення рішень у області інвестування, планування, при складанні кошторисів, координуванні, оцінці і контролі діяльності підприємства.

Узагальнюючи викладене вище, необхідно підкреслити, що значення аналізу рентабельності полягає в оптимізації процесу управління основною діяльністю підприємства шляхом наукового обґрунтування резервів підвищення її ефективності.

Задачі аналізу рентабельності підприємства:

1. Оцінка виконання визначених параметрів рентабельності підприємства (плану, прогнозу тощо);
2. Вивчення динаміки показників рентабельності;
3. Виявлення і кількісний вимір впливу факторів на показники рентабельності підприємства;
4. Пошук резервів зростання рентабельності роботи підприємства;
5. Обґрунтування та розробка заходів щодо використання виявлених резервів.

Отже, рентабельність є показником, що комплексно характеризує ефективність діяльності підприємства. На його підставі можна оцінити ефективність управління підприємством, оскільки отримання високого прибутку і достатнього рівня прибутковості багато в чому залежить від правильності і оперативності управлінських рішень, які приймаються. Тому рентабельність можна розглядати як один із критеріїв якості управління суб'єктом господарювання.

Література:

1. Іванілов О.С. Економіка підприємства: підручник / О.С. Іванілов. - К. : Центр учбової літератури, 2009. - 728 с

2. Статистичний збірник «Сільське господарство України» // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://ukrstat.org/uk/druk/publicat/kat_u/publ7_u.htm

3. Гетьман О.О., Шаповал В.М. Економіка підприємства Навч. посіб. - 2-ге видання. - К.: Центр учбової літератури, 2010. - 488с

ГОЛОВНІ ФАКТОРИ ПІДВИЩЕННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

МАРЧЕНКО А. О.

Харківський національний технічний університет сільського господарства імені Петра Василенка

Науковий керівник-ст. викладач

Дудник О. В.

За кордоном проблематика конкурентоспроможності посідає одне з центральних місць в економічному аналізі різних видів господарської діяльності різних суб'єктів. Перш за все це пов'язано з об'єктивним зростанням міжнародної і внутрішньої конкуренції протягом кількох останніх десятиліть. Фундаментальні зміни структури світового ринку, пов'язані з переходом групи країн від планової до ринкової економіки, призвели до драматичних наслідків в першу чергу для країн колишнього Радянського Союзу. Відсутність послідовних кроків з реформування внутрішнього ринку призвело до згортання національного виробництва і скорочення експорту і як наслідок втрати сфер впливу цих країн на міжнародних ринках.

Дослідженню теоретичних проблем конкурентоспроможності підприємств у ринкових умовах господарювання присвячені праці М. Портера, І. Ансоффа, А. Курно, Ф. Еджуорт, Дж. Робінсона, Ж.-Ж. Ламбена, Ф. Котлера, Д. Кемпбела, Дж. Стоунхауса, Б. Х'юстона, С.І. Савчука, Г.Л. Азоєва, А.Ю. Юданова та ін. Практичні питання дослідження конкурентоспроможності промислових підприємств розглянуто у публікаціях Г.Л. Багієва, Т.О. Загорної, І.З. Должанського, М.Г. Долинської, В.Є. Реутова, О.М. Ястремської, Т.Ф. Рябової, В.А. Тарана, Н.М. Купріної, Х. Фасхієва, Р.А. Фатхутдінова та ін. Методи кількісної оцінки та аналізу конкуренто спроможності розглядали такі вчені, як І.Н. Герчикова, У.Г. Зіннуров, І.У. Зулькарнаєв, Л.Р. Ільясова, Р.А. Фатхутдінов, Х. Фасхієва та ін.

В умовах ринкової економіки виживання будь-якого підприємства, його стійке положення на ринку товарів визначається рівнем його конкурентоспроможності, тобто здатності виробляти і збувати товари, які за ціновими та нецінових характеристиках більш привабливі для споживачів, ніж товари їх конкурентів. Вона характеризує можливості і динаміку пристосування фірми до умов ринкової конкуренції.

Важливим аспектом конкурентоспроможності є наявність конкурентних переваг, тобто унікальних матеріальних і нематеріальних активів, якими володіє підприємство, які стратегічно важливі для бізнесу і дозволяють перемагати в конкурентній боротьбі. Щоб підприємство стало лідером на ринку, йому необхідно випереджати конкурентів у нововведення в системі виробництва і збуту, у встановленні нових цін, зниженні витрат. Тому конкурентоспроможність не є постійною ознакою; перевагу над суперником може втрачатися з часом як за рахунок факторів зовнішнього середовища, так і за рахунок внутрішніх чинників.

Зовнішніми факторами конкурентоспроможності є:

1. Фінансово-кредитна, інвестиційна та податкова політика держави;
2. Ступінь конкурентоспроможності ринку;
3. Величина платоспроможного попиту;
4. Інфраструктура ринку;
5. Протекціоністська політика по відношенню до вітчизняних виробників;
6. Стандартизація і сертифікація продукції;
7. Рівень інформованості про ринкову кон'юнктуру;

Внутрішні чинники конкурентоспроможності:

1. Конкурентоспроможність продукції;
2. Фінансовий стан підприємства;
3. Маркетингова діяльність;
4. Організація і управління виробництвом;
5. Інноваційна діяльність і технології;
6. Розмір підприємства.

Конкурентоспроможна продукція - це продукція, що володіє більш високими властивостями в порівнянні з аналогами і користується в результаті підвищеним попитом. Конкурентоспроможність продукції - поняття відносне, чітко прив'язане до певного ринку і часу збуту, що особливо характерно для с.-г. товарів). Конкурентоспроможність продукції визначається її показниками якості, ціною, упаковкою, товарним знаком, рекламою і т.д. Важливим чинником конкурентоспроможності товару, також як і фірми в цілому, є її маркетингова діяльність. Вона передбачає рішення не тільки щодо пасивної задачі - ретельного вивчення вимог покупців і адаптації до них продукції, що випускається.

Підприємство намагається здійснити ефективний збут за рахунок реалізації продукції, що користується попитом на ринку, стимулювання збільшення об'ємів продаж, розширення ринків збуту. Аналіз внутрішніх факторів впливу тісно пов'язаний з аналізом господарської діяльності підприємства.

Отже, під час оцінювання, прогнозування та управління конкурентоспроможністю підприємства необхідно враховувати усю сукупність внутрішніх та зовнішніх чинників, що впливають чи потенційно можуть вплинути на її формування.

Література:

1. Економіка галузей АПК; Під ред. І.А.Мінакова.-М.: До олосС, 2004 .- 464 с.

2. Міжнародний с / г журнал "Підвищення конкурентоспроможності сільськогосподарського виробництва", - № 1,2006.

3. Економіст "Малий і великий бізнес: тенденції становлення та

специфіка функціонування ", - № 4, 2001.

4. Конкурентоспроможність підприємства: оцінка рівня та напрями підвищення: [монографія / за заг. ред.. О.Г. Янкового]. – Одеса: Атлант, 2013. – 470 с.

МІСЦЕ І ПРОБЛЕМИ ВІТЧИЗНЯНИХ ТОВАРОВИРОБНИКІВ НАСІННЯ СОНЯШНИКУ НА СВІТОВОМУ РИНКУ

МАРЧЕНКО А. О.

Харківський національний технічний університет сільського господарства імені Петра Василенка

Науковий керівник - д.е.н., професор Левкіна Р. В.

Останніми роками взаємозв'язок українського і світового ринків насіння олійних культур та продукції їх переробки, який пов'язаний із поглибленням процесів міжнародного поділу праці та входженням України до числа світових лідерів з виробництва насіння соняшнику, соняшникової олії та шроту є актуальним. Олійні культури вважаються в Україні головними експортними культурами. Також їх продукція є цінним джерелом протеїнів та мінералів та має продовольче і технічне призначення. В свою чергу виробництво олії – одне з базових харчових виробництв, продукція має широкий попит на внутрішньому та зовнішньому ринках.

У сучасних умовах зростання світової ціни на насіння соняшнику як високомаржинальної культури на зовнішньому ринку сприяє експортноїторієнтації виробників. Оскільки становлення

зовнішньоекономічної діяльності сільськогосподарських товаровиробників України наразі відбувається вимагає розширення і поглиблення маркетингових досліджень ємкості зовнішнього ринку, динаміки цін та аналізу тенденцій і перспектив зміни кон'юнктури ринку.

Важливу роль у теоретичному осмисленні факторів та процесів, що впливають на зовнішньоекономічну діяльність підприємств агропромислового комплексу, формування його експортного потенціалу та конкурентоспроможності, відіграють дослідження вітчизняних економістів В.Г. Андрійчука, В.І. Бойка [3], Ю.Д. Білика, В.С. Будкіна, П.І. Гайдуцького, В.П. Галушко, О.Д. Гудзинського, А.М. Кандиби, С.М. Кваші, І.В. Кобути, В.В. Лазні, В.М. Петрова, П.Т. Саблука [2], А.С. Філіпенка, О.М. Шпичака, В.В. Юрчишина та інших вчених.

Соняшник є культурою, при вирощуванні якої Україна має відносні переваги, оскільки більше 25 % світового виробництва даної культури відбувається саме тут. Така увага до даної культури зумовлена економічною доцільністю та високою ефективністю порівняно з іншими сільськогосподарськими культурами. Розвиток олійно-жирової галузі дозволив довести обсяги експорта олійної продукції понад 80 % загального обсягу експорта країни.

Запровадження 10 % ставки експортного мита на насіння соняшника та відповідно зменшення рівня конкурентоспроможності на світовому ринку примушує до співпраці з крупними підприємствами. Таким чином, монополізація ринку впливає на ціну виробників насіння та рівень отриманого доходу, що в свою чергу не дає можливості до модернізації матеріально-технічної бази та її подальшого оновлення. Митні інструменти є тим чинником, що гальмує експорт соняшнику і призводить до підриву інвестиційного клімату та економічного потенціалу України на світовому ринку. Необхідність скасування експортного мита також обговорювалася в рамках переговорів між Україною та країнами-членами ЄС щодо створення зони вільної торгівлі. Обговорювалось це питання і рамках підписання Угоди про асоціацію між Україною та ЄС, оскільки у ст. 31 частини І Глави 1 записано: "Сторони не повинні запроваджувати або зберігати в силі будь-які мита ... або інших заходів, що мають еквівалентний вплив, що накладається на вивезення товарів або запроваджується у зв'язку із вивезенням на іншу територію" [5].

За статистичними даними, в Україні в минулому році виробництво основних видів олійних культур зменшилось на 0,2 %, а внаслідок скорочення площ під ріпаком його виробництво зменшилося на 7,9 %, та на 8,6 % за рахунок зниження врожайності соняшника.

Одночасно середній рівень рентабельності соняшнику становив 37,4% проти 28,7% в 2013 році, що зробило його найбільш рентабельною культурою. Світові ціни на соняшникову олію, продовжуючи тенденцію останніх трьох років, знижуються. Як негативний фактор додається світова фінансово-економічна криза та складна політико-економічна ситуація в Україні.

За даними експертів, наразі вітчизняна соняшникова олія користується великим попитом в Азії, Європейському Союзі, країнах Африки, Близького Сходу та СНД. Продукція постачається в 95 країн при тому, що 92 % загальних експортних обсягів припадає на 12 країн, з яких найбільшими імпортерами стали Китай (13,6 %) та Індія (43,7 %). Загалом питома вага України в світовому експорті соняшникової олії становить 56% [4].

Проаналізовані статистичні дані свідчать про високі перспективи виробництва соняшника, що у комплексі із державними заходами щодо скасування або зниження розміру мита та розвитком інфраструктури ринку повинні надавати можливість вітчизняним підприємствам для розвитку.

В тому числі необхідні наступні заходи:

- сприяння по формуванню на всіх рівнях заготівельно-збутових кооперативів, торгових домів, інших елементів інфраструктури ринку, які в змозі взяти на себе функції по формуванню оптових партій та представленню інтересів реформованого товаровиробника в сфері крупно-оптової торгівлі. Таким чином, пріоритетними напрямами подальшого реформування ринку соняшнику та олійної продукції;
- розвиток сільськогосподарської кооперації, реалізація цінової політики шляхом поєднання вільного ціноутворення з елементами державного регулювання;
- розширення зовнішніх ринків збуту через підвищення конкурентоспроможності насіння соняшнику та вітчизняних продуктів його переробки та оперативне формування відповідної митної політики в залежності від кон'юнктури світового ринку [1].

Література:

1. Агропромисловий комплекс України: тенденції та перспективи розвитку. - К.: ІАЕ УААН, 2010. Михайлов С.І., Ярова В. В

2. Аграрний сектор економіки України (стан і перспективи розвитку) / [Присяжнюк М.В., Зубець М.В., Саблук П.Т. та ін.]; за ред. М.В. Присяжнюка, М.В. Зубця, П.Т. Саблука, В.Я. Месель-Веселяка, М.М. Федорова. – К.: ННЦ ІАЕ, 2011. – 1008 ст.

3. Бойко С.М. Політика ЄС в сфері виробництва і переробки олійних культур /С.М. Бойко // Аграрна наука і освіта. – 2011. – №1-2. – С. 153-155. 3.

4. Карпенко А.В. Цінова ситуація на ринку соняшнику / Науковий вісник НАУ / Редкол.: Д.О. Мельничук та ін. - Київ, 2014.

5. Статистична інформація // Офіційний Державний сайт служби статистики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.ukrstat.gov.ua

ПРОБЛЕМИ МОЛОЧНОЇ ПРОМИСЛОВОСТІ В УКРАЇНІ

МАТЯШ Г. Є.
Харківський національний технічний університет сільського господарства імені Петра Василенка
Науковий керівник – асистент
Півень А. В.

Молочна промисловість Україна є великою індустріальною галуззю, виробнича потужність якої з переробки молока досягає 18 млн. т. на рік. Наявні потужності переробної промисловості використовуються в середньому на 20-45%. Як відомо, рівень їх використання залежить, з одного боку, від кількості та якості сировини, з іншого - купівельної спроможності населення. Причому, деякі вчені, в аспекті першопричині неповне використання потужностей, звертають увагу на зниженні купівельної спроможності. Так, зниження реальних доходів населення та наявність високої еластичності попиту за доходом зумовили зменшення споживання молочної продукції, а отже, виробництва її на молокозаводах, що негативно вплинуло на обсяги заготівель продукції молока в сільськогосподарських підприємствах. Інші - причиною вважають брак високоякісної сировини за рахунок зменшення поголів'я та зниження продуктивності корів. Аналіз цієї причинно-наслідкової послідовності має здійснюватися в площині пошуку несприятливих факторів у функціонуванні переробної промисловості як основи для визначення несприятливих факторів у функціонуванні переробної промисловості пріоритетів з тим, щоб їхня реалізація стала умовою для успішного вирішення проблем [1].

Сучасна стратегія соціально-економічного розвитку України передбачає нарощування агропромислового потенціалу країни. Молочна галузь, до складу якої входять маслоробна, сироробна, молочноконсервна підгалузі, а також виробництво продукції з незбираного молока, на сучасному етапі є однією із провідних в структурі харчової індустрії України. Молочна продукція є одним із основних продуктів харчування та супутнім компонентом при виробництві різноманітних товарів харчової промисловості, зокрема, кондитерських виробів, соусів, майонезу.

Однак за останні 20 років діяльність молокопереробних підприємств визначається рядом кризових тенденцій, пов'язаних, насамперед, із наростаючим дефіцитом сировини, зростанням цін на молочну продукцію при одночасному зниженні платоспроможного попиту населення, формуванням несприятливої кон'юнктури світового ринку молокопродуктів. Ефективний розвиток молокопереробної галузі безпосередньо залежить від стану молочного скотарства, у якому, на жаль, за останні роки спостерігаються негативні тенденції.

За даними Державного комітету статистики [3] за перші шість місяців цього року, усіма категоріями господарств було вироблено 5,47млн. т молока. Даний показник вищий за виробництво молока першого півріччя 2013 року на 1,2 %.

Рівень виробництва молока в господарствах населення практично залишився таким, як і минулого року, і склав 4,1 млн. т. Сільськогосподарські підприємства в першому півріччі 2014 року наростили виробництво молока на 5 % - до 1,35 млн. т. При цьому, поголів'я корів дещо скоротилось, що свідчить про підвищення їх продуктивності. Таким чином, підприємства збільшили свою частку в загальному виробництві молока до 25%. Що стосується молока, яке використовується для виробництва промислової молочної продукції, то тут кожен другий літр молока постачається з сільськогосподарських підприємств.

Переробкою молока на Україні займається більше 300 підприємств, проте майже 80% ринку контролює 50 заводів, значна частина яких входить до складу великих холдингів. Експерти вважають, що криза посилить вплив холдингів, оскільки дрібні та середні виробники будуть вимушені покинути ринок. В той же час, частки ринку провідних виробників не перевищують 6-9%. В цілому фактично одинадцять компаній утримують 60,3% ринку. Решту ринку розподіляють між собою дрібні компанії та одиничні молокопереробні заводи [4].

Імпорт молочних продуктів знизився у 2,3 рази до 10 млн. дол. США за рахунок суттєвого зниження обсягів імпорту молока згущеного (на 44%), масла тваринного (на 67%). Доречно нагадати, що у першому кварталі 2009 року було імпортовано 6,9 тис. тонн масла та жирів, що було більше відповідного показника 2008 р. у 103 рази. За квітень 2011 року в Україні було вироблено 964,9 тис. т молока, з них 192,4 тис. т сільськогосподарськими підприємствами і 772,5 тис. т — у присадибних господарствах. Порівняно з квітнем 2010 року виробництво молока усіма категоріями господарств скоротилося на 3,1 %. Станом на 1 травня 2011 року у сільськогосподарських підприємствах налічується 590,9 тис. корів, що на 2,8% менше від відповідної дати попереднього року. Загальна ж кількість поголів'я в Україні у розрізі року скоротилася на 3,9

% з 2767,8 тис. корів до 2659,6 тис. корів.

Експорт молочних продуктів за січень-лютий 2010 року, у порівнянні з аналогічним періодом минулого року, зріс на 50,4% до 72,2 млн. дол. США. Таке зростання відбулося за рахунок збільшення обсягів експорту сирів (на 23%) і молочної сироватки (у 2,9 рази), а також за рахунок підвищення експортних цін [5]. Але на сьогоднішній день експорт сирів до Росії призупинено. З 7 лютого 2012 року Росспоживнагляд ввів заборону на ввезення до Росії сирів деяких українських виробників. Голова Росспоживнагляду зазначив, що чим більше відомство досліджує зразки сирів українського виробництва, що надійшли на російський ринок, тим більше виявляє порушень у технології виробництва. Так, в ході перевірок, проведених в 62 підприємствах Російської Федерації, було відібрано 178 зразків цієї продукції, з них 38 не відповідали встановленим нормативам «по жиро-кислотному складу жирової частини продукту». Дані проблеми з поставками українського сиру в Росію, досить актуальні для України і потребують нагального вирішення.

Саме тому протягом останнього часу на внутрішньому ринку змінилася структура виробників молочної продукції. Якщо раніше в Україні переважно були об'єднання, що сформовані за територіальним принципом, які виробляли весь спектр молочної продукції – від продукції з незбираного молока до сирів та молочних консервів, то сьогодні відбувається формування нових об'єднань, заснованих на принципі спеціалізації (наприклад, виробництво продукції з незбираного молока, виробництво твердих сирів). На нашу думку, у подальшому українська молочна галузь розвиватиметься шляхом утворення нових спеціалізованих об'єднань, відбуватиметься подальше поглинання невеликих заводів та формування інтегрованих об'єднань.

Аналіз тенденцій та перспектив розвитку українського ринку молока та молочних продуктів дозволяє зробити висновок, що ця ринкова ніша одна з найбільш, динамічних та рентабельних, а, отже, і найбільш перспективних. Але розвиток ринку молочної продукції залежить від обсягів виробництва молока та стану тваринництва в країні. Подальший розвиток молокопереробних підприємств залежатиме від можливості розплатитися за наявними зобов'язаннями та утворити ферми, що будуть забезпечувати виробництво власною сировиною. Необхідним є перехід взаємовідносин із виробниками молока на якісно новий рівень, створення та обладнання в населених пунктах молокоприймальних пунктів, поліпшення системи взаєморозрахунків.

У зв'язку зі значною конкуренцією на сировинному ринку виробникам готової молочної продукції необхідно створювати об'єднання, які вкладатимуть значні кошти в модернізацію виробництва, мобільно реагуватимуть на зміни кон'юнктури ринку, постійно збільшуватимуть свій асортимент та, щоб не втратити свою нішу ринку за умов сезонного дефіциту сировини, розширюватимуть ринок збуту за рахунок експортних поставок.

Аналіз тенденцій та перспектив розвитку українського ринку молока та молочних продуктів дозволяє зробити висновок, що ця ринкова ніша одна з найбільш, динамічних та рентабельних, а, отже, і найбільш перспективних. Тому першочергове завдання держави полягає у створенні законодавчої бази, яка б забезпечувала умови для ефективної діяльності молокопереробних підприємств, створення конкурентного середовища у галузі та захист споживачів від неякісної молочної продукції.

З метою поліпшення стану української молочної промисловості уряду необхідно: впровадити стратегічну програму розвитку молочних кооперативів, забезпечити фінансову підтримку підприємств через механізм кредитування з мінімальними процентними ставками, лізингових операцій для реконструкції та модернізації виробництва, створення системи управління безпекою молочної продукції та оцінки якості. Також важливо створити ефективний механізм реалізації та системного контролю за виконанням стратегічної державної програми щодо підтримки та розвитку молочної промисловості

Література:

1. Арасланова А. Молоко идёт в дефицит [Електронний ресурс] / Анастасия Арасланова // Журнал «Экономические известия». – 04.02.2011. – 23 с. – Режим доступу : http://markets.eizvestia.com/full/moloko-idet-v-deficit

2. Державна цільова економічна програма підтримки розвитку сільськогосподарських обслуговуючих кооперативів на період до 2015 року. Затверджена постановою Кабінету Міністрів України від 3 червня 2009 р. [Електронний ресурс] / Постанова №557. Режим доступу: http://www. licasoft. com.ua/

3. Державний комітет статистики України [Електронний ресурс]. – Офіційний сайт. - с. 35. - Режим доступу: http://www.ukrstat.gov.ua/

4. Исакова Д. На украинском рынке молочной продукции грядет активизация біделок M&A [Електронний ресурс] // Дария Исакова // «Инвестгазета» . – 2010. – № 25.с. 15 Режим доступу: http://www.investgazeta.net/archive/770/

5. Міністерство аграрної політики України [Електронний ресурс] / Офіційний сайт. – Режим доступу: http://www.minagro.gov.ua/.

АУДИТОРСЬКИЙ РИЗИК: ДОСВІД ЗАРУБІЖНИХ АУДИТОРІВ

МЕНЗЯК К. О.
Харківський національний технічний університет сільського господарства імені Петра Василенка
Науковий керівник – к.е.н., доцент Гіржева О. М.

Проведення аудиту завжди супроводжується певним ризиком. Аудитор повинен чітко розуміти, у чому полягає аудиторський ризик, його суть, складові, як його визначити і його максимально допустимий рівень. Це дуже важлива проблема, оскільки від розв'язання її залежить: згода аудитора на проведення перевірки фінансової звітності або відмова від неї; складання плану перевірки фінансової звітності та визначення її строків; вибір напрямів, підходів, методів і прийомів аудиторської перевірки.

Про актуальність оцінки аудиторського ризику свідчить той факт, що цьому питанню приділяється увага принаймні в шести діючих на сьогодні міжнародних нормативах аудиту.

Аудиторський ризик – це ризик того, що аудитор може висловити невідповідну думку про фінансову звітність, яка має суттєво недостовірну інформацію. Для того щоб усвідомити й оцінити вирішальне значення визначення аудиторського ризику для належного виконання ним своїх професійних обов'язків, з найменшою вірогідністю допущення помилок або неточностей у роботі, забезпечення найбільшої ефективності перевірки звернемося до історичних етапів розвитку аудиту і професії аудитора.

Згідно з міжнародними нормативами аудиту загальний аудиторський ризик включає:

1) властивий ризик;
2) ризик контролю;
3) ризик невиявлення [1].

Зазначені складові аудиторського ризику у різних країнах називають по-різному, проте вони мають приблизно однакове тлумачення.

У міжнародних нормативах їх називають компонентами, у Франції — елементами, у Шотландії — частинами.

Властивий ризик (внутрішній ризик — у Шотландії; загальні ризики пов'язані з підприємством — у Франції) являє собою всі можливі ризики, пов'язані з функціонуванням підприємства, тобто це всі помилки, неточності, які можуть бути допущені внаслідок діяльності підприємства [3]. Ризик виникнення таких помилок обумовлений дією різних чинників, як зовнішніх, так і внутрішніх, часто безпосередньо не пов'язаних з підприємством-клієнтом (це інфляція, конкуренція, безробіття та ін.). Цей ризик також можуть спричинювати різні фактори, пов'язані з:

- ринком збуту продукції;
- загальною організацією і структурою підприємства;
- політикою управління і господарювання;
- кадровою політикою і штатами;
- кваліфікацією працівників і неналежним виконанням ними своїх обов'язків.

Такі фактори особливо повинні враховувати аудитори України, оскільки вітчизняні підприємства перебувають у нелегких економічних умовах функціонування, пов'язаних із загальною економічною ситуацією у країні. Є немала вірогідність, що деякі підприємства можуть збанкрутувати або зазнати певних збитків через зовнішні умови, що склалися, — втрата клієнтів, постачальників, перебої з поставками, зміни умов кредитування, оподаткування та ін. Все це і становить властивий ризик підприємства. Аудитор при цьому не може нічого змінити, проте він повинен оцінити ситуацію, що склалася, для того, як підкреслюють шотландські аудитори, щоб зосередити зусилля у ході перевірки на галузях, пов'язаних з потенційними труднощами.

Властивий ризик оцінюється аудитором ще на підготовчій, початковій стадії аудиту, коли він тільки ознайомлюється з діяльністю підприємства, структурою та організацією управління, місцезнаходженням його складових та іншими питаннями. Аудитор для цього використовує як інформацію, подану підприємством-клієнтом, так і інформацію із зовнішніх джерел..

Наступною складовою аудиторського ризику є ризик контролю. Ризиком контролю є побоювання того, що недостовірна інформація, яка може виникнути і бути суттєвою окремо або разом з іншою недостовірною інформацією, не буде виявлена або своєчасно застережена системою внутрішнього контролю. Суттєвою або матеріальною вважають помилку, яка сама або в сукупності з іншими спотворює фінансову звітність на 4—5% від загального підсумку звітності, або сама по собі незначна, проте змінює фінансовий результат на протилежний — збиток на прибуток, і навпаки.

Ризик контролю у Шотландії називають ризиком, пов'язаним з контролем, а у Франції — ризиком, пов'язаним з характером оброблюваних операцій, а також зі створенням і функціонуванням систем, що трохи відрізняються від міжнародних нормативів.

Як вважають шотландські фахівці, є ризик того, що помилкам не вдасться запобігти завчасно і що вони будуть допущені або їх не буде виявлено після

виникнення. Аудитор мало що може зробити для того, щоб виправити таку ситуацію у короткий термін, проте він повинен її оцінити, щоб правильно спланувати аудиторську перевірку. Тому аудитор повинен при визначенні ризику контролю оцінити надійність, ефективність і дієвість систем бухгалтерського обліку і внутрішнього контролю підприємства-клієнта [3].

Ризик системи бухгалтерського обліку полягає в тому, що, можливо, будуть допущені помилки або обман унаслідок документування господарських операцій, неправильного відображення їх у регістрах бухгалтерського обліку і складання фінансової звітності. Інакше кажучи, це означає, що система обліку є неефективною, не повністю надійною.

У зарубіжній практиці, зокрема в США, виділяється концепція відносного ризику щодо умов, при яких збільшується або зменшується ефективність і надійність обліку, й виділяються статті активів і пасивів балансу, які являють собою зону ризиків, тобто за якими вірогідність помилки або обману більша, ніж за іншими статтями або показниками. До статей високого ризику можна віднести, наприклад, такі: «Каса», «Розрахунковий рахунок», «Матеріальні запаси», «Дебітори», «Кредитори», «Нематеріальні активи» та ін. Тому аудиторська перевірка має бути проведена більш ретельно за статтями з відносно високим ризиком, особливо в разі низької оцінки загальної ефективності систем обліку.

З практичного досвіду французьких аудиторських фірм аудитор оцінює такі складові внутрішнього контролю:

1. Організаційну систему.
2. Систему документації й інформації.
3. Матеріальні засоби захисту — наявність спеціально обладнаних приміщень, надійних стін, дверей, сейфів, огорож, сигналізації, охорони тощо.
4. Штат [3].

Усі зазначені напрями оцінки системи внутрішнього контролю є надзвичайно важливими для аудиторів України, оскільки, крім визначення її ефективності і ступеня довіри до неї, вони повинні передусім під час попереднього ознайомлення з підприємством допомогти правильно організувати таку систему у клієнта, бо на дуже небагатьох вітчизняних підприємствах вона перебуває на належному рівні організації і використання, і у зв'язку з цим виникає чимало проблем, яких можна було б уникнути при надійній системі внутрішнього контролю.

Ризик невиявлення (ризик, пов'язаний з можливістю невиявлення помилок — у Шотландії, ризик невиявлення помилок, пов'язаний з аудитом, — у Франції) означає, що суттєві помилки можуть залишитися невиявленими у ході аудиторської перевірки.

Ризик невиявлення є завжди, навіть коли аудитор аудитор перевірить 100% залишків на рахунках або всі види господарських операцій.

Ризик контролю і властивий ризик не залежать від аудитора і він не може на них вплинути. Ризик невиявлення є результатом аудиторської перевірки, наслідком виконаної аудитором роботи. За цей ризик аудитор несе повну відповідальність, тобто ризик визначає ступінь якості, рівень його діяльності [2].

Аудитор повинен зробити все можливе, щоб звести ризик невиявлення до мінімуму. Цього можна досягти, проводячи більшу кількість аудиторських процедур і правильно вибравши спосіб одержання аудиторських доказів. Так, аудиторські докази, добуті самим аудитором, вважають більш достовірними порівняно, наприклад, з одержаними від підприємства.

В аудиторів України ще недостатній досвід у визначенні аудиторського ризику. Тому необхідно використовувати найкраще у зарубіжному досвіді з цього питання, особливо при використанні такого підходу до проведення аудиту, як аудит зон ризику. Як стверджують видатні професійні аудитори Шотландії, за умови надійних систем обліку і внутрішнього контролю, як правило, встановлюють високий поріг виявлення помилок, що дає змогу скоротити обсяг аудиторських процедур, тестів і зосередити увагу на галузях, пов'язаних з найбільшим ризиком, ураховуючи специфіку конкретного підприємства (це запаси, кошти та ін.). При цьому здебільшого використовуються такі методи і прийоми, які спрямовані на виявлення помилок після здійснення їх, а не на запобігання їм.

Отже, для оцінки аудиторських ризиків з метою реалізації заходів щодо їх мінімізації або усунення аудитор повинен зробити наступне: обрати метод виявлення ризику, зібрати та обробити необхідну інформацію, ідентифікувати та оцінити ризики, визначити пріоритетні напрями зведення їх до мінімуму або взагалі уникнення.

Література:

1. Міжнародні стандарти контролю якості, аудиту, огляду, іншого надання впевненості та супутніх послуг (видання 2013 року).

2. Никонович М. О. Організація і методика аудиту: навч. посіб. [для студ. вищ. навч. закл.] / М.О. Никонович, К. О. Редько, О. А. Юр'єва – К. : КНТЕУ, 2009. – 472 с.

3. Петрик О. А. Аудит у зарубіжних країнах / О. А. Петрик, М. Т. Фенченко / Навч.-метод. посібник для самост. вивч. дисц. / За заг. ред. О.А. Петрик. — К.: КНЕУ, 2002. — 168с.

ВИРОЩУВАННЯ ЯРОГО ЯЧМЕНЮ В УКРАЇНІ ТА СВІТІ

МЕНЗЯК К. О.
Харківський національний технічний університет сільського господарства імені Петра Василенка
Науковий керівник – к.ф.н., доцент Бобловський О. Ю.

Ярий ячмінь вирощують в Україні як продовольчу, кормову й технічну культуру. Він належить до найбільш поширених сільськогосподарських культур у світовому землеробстві і вирощується ще з доісторичних часів.

Світова площа посівів ячменю становить понад 75 млн га. Найбільш поширений він у США (6 млн. га), Канаді (5 млн. га), Індії (понад 3 млн. га), Туреччині (3,5 млн. га), Франції (до 2 млн. га) [3].

В Україні посіви ярого ячменю займають площу понад 3,5 млн. га у 1993 р. та майже 2 млн. га у 2014 р.. Його вирощують в усіх зонах, але здебільшого в Степу та Лісостепу. Вінницька, Полтавська, Харківська та Сумська області виступають лідерами з вирощування ярого ячменю [2].

У світовій структурі посівних площ ячмінь займає четверте місце після пшениці, рису та кукурудзи, а в Україні за цим показником він поступається лише озимій пшениці. Таке широке розповсюдження ячменю пов'язане з його універсальним використанням.

Ячмінь є важливою продовольчою культурою. Із зерна скловидного крупнозерного дворядного ячменю виробляють перлову та ячмінну крупу, у складі якої міститься 9 — 11 % білка, 82 — 85 % крохмалю.

Із зерна ячменю виготовляють сурогат кави, екстракти солоду, які використовують у кондитерській, спиртовій і фармацевтичній промисловості.

Зерно ячменю є основною сировиною для солодової промисловості (пиво, віскі, мальтекстракти). Найбільш цінні сорти пивоварного ячменю в Україні в Лісостепу, на Поліссі, а також у передгірних районах Карпат (Івано-Франківська, Львівська, Закарпатська області). Ярий ячмінь є однією з основних зернофуражних культур, оскільки має більш збалансований амінокислотний склад у порівнянні з іншими злаками та придатний для годівлі майже усіх сільськогосподарських тварин [3].

Середній урожай ярого ячменю в Україні 32 ц/га (1993 р.) та 29,7 ц/га (2014 р.) при дотриманні у господарствах прогресивної технології може перевищувати 50 - 55 ц/га [2].

В Україні районовано такі сорти ярого ячменю вітчизняної й зарубіжної селекції: Абава, Адапт, Адрієнн, Бонер, Галатея, Гонар, Гостинець, Дніпровський 257, Екзотик, Звершення, Карат, Миронівський 92, Надія, Незалежний, Одеський 151, Перун, Подолян, Рось, Роланд, Терен, Харківський 112 та ін. [1].

Завдяки значним зусиллям вітчизняних селекціонерів та рослинників сучасні сорти ячменю здатні забезпечувати високу врожайність, у зв'язку з чим ця культура посідає вагоме місце в структурі зернових. Подальша інтенсифікація сільськогосподарського виробництва (застосування високих доз добрив, особливо азоту, засобів захисту рослин і регуляторів росту) з одночасним впровадженням покращених сортів інтенсивного типу призвела до того, що за останнє десятиліття урожайність зернових значно зросла у країнах європейської спільноти.

Враховуючи специфіку кліматичних умов та особливості нових сортів ячменю ярого, що по-різному реагують на окремі елементи технології, при їх вирощуванні, необхідно встановити оптимальні рівні технологічних заходів, які забезпечують отримання гарантованого врожаю. Технологія вирощування ячменю ярого повинна передбачати створення умов, за яких повністю реалізуються потенційні можливості культури за якісними та урожайними показниками.

У структурі посівних площ Лісостепу ярий ячмінь у середньому займає близько 10%, а в окремі роки, коли доводиться пересівати озимі, - 12 і навіть 15%. У зв`язку з цим, досить актуальним є завдання з розробки нових і вдосконалення наявних технологій вирощування ярого ячменю в зоні Лісостепу України, які були б економічно та енергетично виправдані й забезпечували високі сталі врожаї високоякісного зерна [1].

Загальна потреба держави в зерні ячменю значно перевищує рівень сучасного виробництва. На нестабільність валового виробництва зерна ячменю ярого у різні роки відчутний вплив здійснило коливання урожайності. Однією з основних причин такого явища у різні роки є порушення технології вирощування:

1. відсутність науково обґрунтованих сівозмін, коли під ячмінь залишають, як правило, найгірші попередники, що дуже висушують та виснажують ґрунт (соняшник, ріпак тощо);
2. неякісний обробіток ґрунту;
3. відсутність або недостатня кількість внесення добрив;
4. низький рівень застосування засобів захисту рослин;
5. неправильне формування сортового складу, без урахування біологічних та технологічних особливостей і вимог сорту.

Україна останні роки стрімко втрачає свої позиції як масштабного експортера ячменю. Цьому

також сприяє політика держави (квотування, відміна повернення ПДВ, експортне мито. Через непостійність умов роботи вимушує багатьох трейдерів відмовлятися від ячменю на користь інших культур, що позначається на втраті привабливості даної культури для аграріїв.

Література:

1. Журнал «Агрономія Сьогодні» - Ячмінь ярий: сучасні технології вирощування № 9 (232) травень 2012р.

2. Збірник «Статистичний щорічник України» http://www.ukrstat.gov.ua.

3. Зінченко О.І. Рослинництво: Підручник / О.І. Зінченко, В. Н. Салатенко, М. А. Білоножко – К.: Аграрна освіта, 2001. – 591 с.

АНАЛІЗ ВИРОБНИЦТВА СОНЯШНИКА В УКРАЇНІ

МІНЕНКО Д. І.

Харківський національний технічний університет сільського господарства імені Петра Василенка

Науковий керівник – асистент

Півень А. В.

Олійно-жирова галузь промисловості України є високо конкурентоспроможною, це зумовлено унікальним поєднанням природних умов на території України для вирощування основної сировини, до якої тяжіє промисловість – насіння соняшнику. Ринок соняшника є одним із найважливіших сегментів продовольчого ринку країни,функціонування якого обумовлено як загальними ринковими законами і закономірностями,так і його специфічними особливостями. У складі всіх олійних культур він займає 70% посівної площі і 85% валового збору. Із насіння соняшнику виробляється приблизно дві третини всієї рослинної олії.

Соняшник – високорентабельна та вигідна в економічному відношенні культура. Її виробництво справляє суттєвий вплив на ефективність функціонування усієї галузі рослинництва. Висока закупівельна ціна на насіння цієї культури робить її економічно вигідною для вирощування, сприяє підйому економіки господарств. Якщо оцінювати виробництво насіння соняшнику з позиції конкурентоздатності, то для сільськогосподарських підприємств України даний вид продукції за останні роки став найбільш прибутковим через високий на нього попит в країні та за кордоном.Попит на соняшник і соняшникову олію суттєво не зменшується при зростанні цін. При цьому в останні роки показники рівня рентабельності вирощування знижуються (з 65у 2010 р. до 36,4 % у 2014 р.) внаслідок зростання собівартості виробництва за рахунок використання дорогого насіння і підвищення культури землеробства.

За підсумками 2014 року, вирощування соняшнику виявилося найбільш прибутковою діяльністю у сільському господарстві України. За даними відомства, у 2014 році в Україні отримано найбільший за всю історію статистичних спостережень урожай зерна – 63,9 млн тонн, що в розрахунку на одну особу становило майже 1,5 тонни. Зокрема, за обсягами виробництва соняшнику Україна займає світову першість.

Таблиця 1

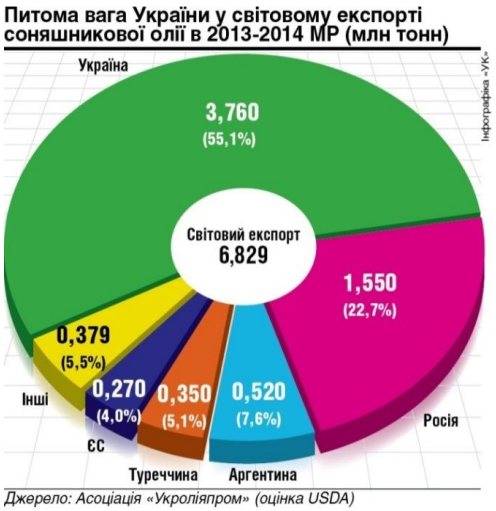
Динаміка виробництва насіння соняшника в Україні

Показник	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	Відхилення (+;), % 2014 року від	
								2010	2008
Валовий збір, тис.,грн..	6526	6364	6772	8671	8387	11051	10134	149,6% +3362	155,3% +3608
Урожайність, ц/га	15,3	15,2	15,0	18,4	16,5	21,7	19,4	129,3% +4,4	126,8% +4,1
Площі, тис.,га	4306	4232	4572	4739	5194	5051	5257	115% +685	122,1% +951
Рентабель-ність	18,4%	41,4%	64,7%	57,0%	45,8%	28,5%	36,5%	-28,2	+18,1

Джерело: Дані Держкомстату України

Аналізуючи дані таблиці ми спостерігаємо тенденцію до збільшення валового виробництва соняшнику, що пов'язане зі збільшенням посівних площ у 2014 року на 55,3% у порівнянні з 2008 роком та на 49,6% порівняно з 2010роком, та підвищенням урожайності на 26,8%. Важливим чинником, який стимулює розвиток виробництва соняшнику є висока рентабельність, яка склала за 2014 рік 36,5%, що робить олійно-жирову галузь привабливою та високонкурентною.

Україна є також найбільшим експортером соняшникової олії в світі (рис. 1).

Джерело: Асоціація «Укроліяпром» (оцінка USDA)

Згідно останнього звіту Міністерства сільського господарства США світове виробництво соняшникової олії прогнозується у 13,7 млн. т, на долю України припадає 23,3% світового виробництва (3,07 млн. т.), конкуренцію може скласти тільки РФ,де виробництво - 3,01 млн. т. (22.9% світового виробництва). Щодо експорту, Україна займає впевнену, першу позицію в світі на частку якої припадає більше половини (51,6%), поставляючи на зовнішні ринку 2,9 млн. т., всього світового експорту, який прогнозується у 5,6 млн. тонн. Для внутрішнього споживання досить 400-500 тис. тонн. Головними замовниками олії з України є: Індія – 31%, Єгипет - 13%, Китай – 10% всього експорту.[3]

Отже,проведений аналіз ефективності виробництва насіння соняшника показав,що:

- виробництво насіння соняшника – один із напрямів,що стійко розвивається в рослинницькій галузі України;
- насіння соняшника має сталий попит у різні періоди року,що свідчить про його експортну привабливість;
- особливість ринку соняшника полягає в тому, що попит на нього характеризується досить високим рівнем конкуренції;
- виробництво соняшника є одним із найбільш високорентабельних виробництв у сільському господарстві;
- валовий збір насіння соняшника показує тенденцію зростання.Це відбувається в основному за рахунок зростання посівних площ.

При функціонуванні ринку насіння соняшнику та продуктів його переробки діє економічний механізм, що включає три основних чинники: попит, пропозицію та ціни. Увага до проблеми підвищення економічної ефективності сільськогосподарського виробництва в цілому та вирощування соняшника зокрема викликана, насамперед тим, що від успішного розв'язання її залежить зростання доходів підприємств, підвищення конкурентоспроможності продукції на внутрішньому та світовому ринках, забезпечення сталого розвитку агропромислового комплексу.

Література:

1.Бахчиванжи Л.А.,Дяченко Л.Е.,Почколіна С.В. "Сучасний стан та перспективи виробництва соняшника в Україні."

2.Статистична інформація [Електронний ресурс] // Офіційний сайт Державного комітету статистики України – Режим доступу: http:// www.ukrstat.gov.ua.

3.Світ агротехнологій [Электрон. ресурс]. – Режим доступа: http://svitagro.com

4. Вісник соціально-економічних досліджень "Ефективність виробництва соняшника"

АНАЛІЗ ВПЛИВУ ФАКТОРІВ НА ВРОЖАЙНІСТЬ КУКУРУДЗИ

МІНЕНКО С. І.

Харківський національний технічний університет сільського господарства імені Петра Василенка

Науковий керівник – к.ф.н., доцент Бобловський О. Ю.

Основними факторами, які впливають на валові збори зерна кукурудзи є посівні площі, їх структура та урожайність культури. В південній агрокліматичній зоні в структурі посівів зернових кукурудза займає від 0,6 до 26,7%, в центрально-східній зоні – від 1,3 до 20%, в північній – від 3,8 до 12,1%.

Зважаючи на необхідність розробки організаційно-економічних і технологічних заходів щодо збільшення обсягів виробництва і реалізації зерна кукурудзи, підвищення ефективності, необхідно удосконалювати структуру посівних площ, враховуючи зональні особливості регіону. Також підвищити врожайності і збільшити виробництво продукції можна за рахунок використання зрошення, яке є тривалодіючим фактором і сприяє підвищенню економічної родючості ґрунту.

Основним джерелом нарощування виробництва сільськогосподарської продукції є ефективність використання земельних ресурсів. При цьому інтенсифікація є основною формою розширеного відтворення, підвищення продуктивності праці та зниження собівартості продукції, яка здійснюється шляхом вдосконалення системи ведення галузі на основі науково-технічного прогресу.

До провідних напрямів інтенсифікації сільського господарства належить хімізація, яка передбачає широке використання різних видів продукції хімічної промисловості. Йдеться, зокрема, про застосування мінеральних добрив, засобів захисту і стимуляторів росту рослин.

Важливим напрямом інтенсифікації сільського господарства є й меліорація – один із головних шляхів підвищення ефективності виробництва. Меліорація є комплексним і тривало діючим фактором, який сприяє підвищенню економічної родючості фунту. Зрошення земель під сільськогосподарськими культурами забезпечує їх продуктивність внаслідок збирання двох врожаїв за рік. Запровадження меліорації в поєднанні з впровадженням науково обґрунтованих систем землеробства, які враховують ґрунтово-кліматичні умови підприємства, дозволяє істотно підвищити ефективність рослинницької галузі.

Одним з ефективних напрямів інтенсифікації сільськогосподарського виробництва є селекція.

Впровадження нових сортів сільськогосподарських культур в умовах інтенсивного землеробства, коли досягається високий рівень агротехніки, має велике значення. Зокрема, за допомогою спрямованої селекції у рослин розвиваються цінні господарсько-біологічні ознаки, внаслідок чого досягають поліпшення якісних показників, підвищення стійкості рослин проти хвороб і несприятливих кліматичних умов.

Заходи по розвитку зернового виробництва, кукурудзівництва, зокрема, можна поділити на дві групи. Перша, включає такі, які не потребують великих інвестицій: вдосконалення структури посівних площ, освоєння науково обґрунтованих сівозмін, проведення агротехнічних заходів в оптимальні терміни, вдосконалення організації виробництва. Друга група заходів пов'язана із значними витратами: внесення оптимальних доз добрив, застосування засобів захисту рослин, внесення гербіцидів, придбанням нової техніки.

Узагальнюючим показником рівня інтенсифікації в рослинництві є поточні витрати коштів на гектар посіву сільськогосподарських культур.

Високі ціни на добрива, паливно-мастильні матеріали, нову техніку та обладнання, змушують товаровиробників реально оцінювати свої можливості і вирощувати такі культури, які в нинішніх умовах дають найбільші прибутки в розрахунку на одиницю продукції. До них відносяться пшениця та ячмінь із групи зернових та зернобобових, соняшник - із групи технічних.

Для підвищення економічної ефективності виробництва кукурудзи на зерно необхідна розробка, обґрунтування і запровадження ресурсозберігаючих низько затратних технологій. Суть інтенсивної технології полягає у створенні оптимальних умов для вирощування сільськогосподарських культур, проведення повного комплексу науково-обґрунтованих прийомів обробітку ґрунту та одержання врожаю.

В умовах диспаритету цін на промислову та сільськогосподарську продукцію, занадто високі ціни на паливно-мастильні матеріали, мінеральні добрива, засоби захисту рослин, важливо в кожному конкретному господарстві, з урахуванням забезпеченості матеріально-технічними ресурсами, використовувати такі технології, які б забезпечували зменшення затрат на одиницю продукції і збільшення виробництва власної високоякісної і екологічно безпечної продукції.

Аналіз показав, що навіть в умовах, що склалися, завдяки використанню спеціальних технологічних прийомів, можна добитися підвищення урожайності і економічної ефективності виробництва.

В умовах ринкової економіки, освоєння нових форм господарювання, значного прискорення повинен набути науково-технічний прогрес в селекції, насінництві та науково-обґрунтовані технологи вирощування кукурудзи, нерозривно пов'язані з проблемами екологізації, оскільки в умовах сьогодення, технології вирощування сільськогосподарських культур, що застосовуються в окремих господарствах, призводять до різкого погіршення як навколишнього середовища, так і отримуваної продукції. Як свідчить практика останніх років та закордонний досвід, інтенсивна технологія буде прогресивною при умовах, коли кожна технологічна операція застосовується з урахуванням особливостей конкретного року, поля, сівозміни, особливостей сорту або гібриду та інших факторів.

ОСОБЕННОСТИ СЕЛЬСКОГО ХОЗЯЙСТВА ТУРКМЕНИСТАНА

МУХАММЕДОВ ЧАРЫ
Харьковский национальный технический университет сельского хозяйства имени Петра Василенка
Научный руководитель – к.э.н., доцент Заика С.А.

Сельское хозяйство традиционно играет большую роль в Туркмении. Туркменский народ тысячелетиями возделывал и культивировал сельскохозяйственные культуры на поливных землях. Имеет большой опыт в выращивании хлопка, бахчевых, овощей и фруктов, винограда. Традиционно в Туркменистане выращивают хлопок. Доминантой среди сельскохозяйственных культур он стал еще во второй половине 19-го века. В 20-том веке объемы выращиваемого хлопка неуклонно увеличивались, а в 2010 году в Туркменистане собран рекордный за всё время урожай хлопка - почти 1,5 млн. тонн, и при этом с одними из самых высоких мировых цен на хлопок.

Государством Туркменистана был разработан ряд программ по поддержке дайханства. Среди них - «Зерно», «Новое село» и др. Президент Туркменистана выступил с инициативой создания в стране аграрной партии. Сельское хозяйство играет большую роль в занятости населения. Более половины жителей страны заняты в этой сфере. Правда, это количество пусть постепенно, но уменьшается.

Площадь орошаемых земель в настоящее время составляет около 1,5 млн. га, а общая площадь сельскохозяйственных угодий составляет около 39 млн. га. Из-за суровых климатических условий в Туркменистане возможно почти исключительно

только поливное земледелие. Лишь в горах есть не большие участки богарного земледелия. В стране постоянно ведутся работы по расширению ирригационных сооружений, ремонт и чистка старых. Огромную роль в сельском хозяйстве Туркменистана имеют Амударья и Каракумский канал, вода которых орошает более 90 % всех площадей.

У жителей села социальный уровень жизни, как и в других странах ниже, чем у жителей города. Большинство сельскохозяйственных работников, как в поле, так и на предприятиях агротехнического комплекса получают заработную плату в среднем ниже средней по стране. Для предприятий арендующих собственные участки существуют проблемы с поливной водой (в которой периодически дефицит), минеральных удобрениях, сельскохозяйственной технике, средствах для борьбы с вредителями.

Хлопководческая отрасль, ведущая в сельском хозяйстве страны. Туркменистан выращивает 15 % всего хлопка стран Содружества, в том числе более 30 % тонковолокнистого.

Кроме хлопка в Туркмении на протяжении всех последних лет увеличивались сборы зерновых. В 2010 году урожай зерна составил около 1,6 млн. тонн, что позволило впервые в истории Туркменистана его экспортировать. Но в целом, значительную часть хлеба приходится еще импортировать из России, Казахстана и ОАЭ. Чтобы полностью снабжать себя собственным хлебом, Туркменистану не обходимо выращивать до 2,0 млн. тонн в год.

В дельте Амударьи высоко развито рисоводство. Выращивание риса - одно из наиболее прибыльных направлений сельскохозяйственного производства для туркменских дайхан.

В конце XX века в Туркменистане начали в больших объёмах выращивать сахарную свеклу - сырьё для сахаросвекольного завода в Марыйском велаяте. Значительно увеличились посевы овощей, которые перерабатываются на месте, а также доставляются на рынки поселков и городов. Одним из крупнейших предприятий по переработке овощей и фруктов является акционерное общество «Рухубелент», которое перерабатывает томаты и производит фруктовые соки и нектары. Посевы томатов выросли в Ахалском велаяте во много раз.

Садоводство - древнее направление сельского хозяйства в Туркменистане. Основными садоводческими районами являются предгорья и ущелья Копетдага и Койтендага. В Туркменистане выращивают груши, яблоки, персики, айву, урюк, вишню, черешню, а в субтропиках - гранаты, маслины, хурму, инжир, грецкий орех, миндаль.

Для медицинской промышленности выращивается ценное сырье - солодковый корень, который также применяется и в промышленности, в частности в пивоварении.

В Туркмении традиционно выращивают джугару, ячмень, а также кукурузу для корма скоту, которые относятся к зерновым. Около 30 % посевных площадей занято под кормовые культуры, для корма скоту. Основную часть этих площадей составляет люцерна.

Скотоводческая отрасль также имеет очень древние корни. Туркмены традиционно занимались разведением мелкого и крупного рогатого скота, верблюдоводством.

Зона пастбищного скотоводства занимает 96 % территории страны. Но лучшие пастбища расположены на возвышенности Карабиль Марыйского велаята.

Развитие животноводства характеризуется углублением специализации. В Туркменистане действуют специализированные животноводческие фермы и целый ряд межхозяйственных комплексов и пунктов по откорму овец и других видов животных.

Специализация и концентрация молочного скотоводства осуществляется за счет строительства крупных молочных комплексов, концентрации и комплексной механизации существующих ферм.

Около 80 % поголовья мелкого рогатого скота составляют каракульские овцы. В Туркменистане накоплен большой опыт введения каракулеводства в крупных специализированных хозяйствах. Крупный рогатый скот даёт 1/3 валовой продукции животноводства страны. Удельный вес говядины в общем производстве мяса составляет более 30 %.

Большое значение в Туркменистане имеет коневодство. Разведение лошадей - традиционно для туркмен, а лошади ахалтекинской породы получили мировую известность. На конец XX века поголовье лошадей составляло 16 тыс. особей, в том числе 7 тыс. ахалтекинцев, 2500 лошадей чистопородных.

Свиноводство получило развитие в 60-тые годы прошлого века. В настоящее время производство свинины значительно сократилось, при этом свиноводство переместилось почти исключительно в частный сектор.

Верблюдоводство является типичной пустынной отраслью животноводства. В Туркменистане имеется более 100 тыс. верблюдов, более 50 % которых находятся в западном и прикопетдагском районах.

Важной и давно существующей отраслью сельского хозяйства является шелководство. Туркменистан производит 15 % коконов региона. Шелководство распространено по всей стране, за исключением западных районов. На Лебапский велаят приходится около 50 % заготавливаемых в стране коконов.

Не мало важную роль имеет и пчеловодство. Мургапский оазис является важнейшим пчеловодческим районом Туркменистана. Пчелы имеют большое значение, как опылители. Пчеловодство широко представлено в предгорьях и горах Копетдага.

Птицеводство развивается быстрыми темпами. В Туркменистане открыты современные птицефермы, почти полностью автоматизированные. Одна из крупнейших таких фабрик открыта в Бахардене.

АНАЛІЗ ВИРОБНИЦТВА СОНЯШНИКУ ТА СОНЯШНИКОВОЇ ОЛІЇ В УКРАЇНІ

НИКОНЕНКО А. В.
Харківський національний технічний університет сільського господарства імені Петра Василенка
Науковий керівник – асистент
Півень А. В.

Соняшник є основною олійною культурою, що вирощується в Україні, у складі всіх олійних культур, займає 70% посівної площі та 85% валового збору. У нашій державі з насіння соняшнику виробляється приблизно дві третини всієї рослинної олії. Соняшникова олія має важливе народногосподарське значення. Її споживають як цінний харчовий продукт у натуральному вигляді, широко використовують у харчовій, лакофарбовій, парфумерній та інших галузях промисловості для виробництва маргарину, оліфи, мила тощо. Тому соняшник – одна з прибуткових культур України з найвищим рівнем рентабельності серед сільськогосподарських культур. Соняшник більш ніж на 90% забезпечує сировинну базу і функціонування олійно-жирового підкомплексу України.

Так, у 2015 році від реалізації соняшникової олії господарства суспільного сектору отримали 28148,1 млн. грн. прибутку, тому соняшник посідає особливе місце в економіці та формуванні експортного потенціалу країни. Високий рівень рентабельності вирощування цієї культури та виробництва з неї олії, зумовлений мінімальними виробничими витратами і порівняно високою реалізаційною ціною, стимулював значне розширення посівних площ. Висока відпускна ціна робить олійнопереробну галузь економічно вигідною для народного господарства України, сприяє підйому економіки. Попит на соняшник і соняшникову олію суттєво не зменшується при зростанні цін. Тому виробництво олійних культур і оліежирової продукції є одним з пріоритетних і перспективних напрямів розвитку аграрного сектора економіки України.

Найсприятливіші природні умови для вирощування соняшнику в Україні в зоні Степу (північна, східна та центральна його частини).

Відзначимо, що згідно з даними Держстату, станом на 1 вересня ц.р. в Україні було зібрано 4,8 млн тонн насіння соняшнику з площі 2,4 млн га при середній врожайності 20,3 ц/га або 48% прогнозу. Валовий збір соняшнику в 2014 році скоротився на 7,7% в порівнянні з 2013 роком — до 10,1 млн тонн.

Закупівельні ціни на соняшник в період з 2 по 8 квітня 2015 року зросли в середньому на 600 грн/т і складають 9,6-10 тис. грн/т для фермерів на умовах поставки EXW франко-елеватор. Ціни на умовах CPT-завод для сільгоспвиробників становлять 10-10,3 тис. грн/т

Так, висока ціна реалізації соняшникової олії призводить до того, що в окремих регіонах України ця культура в структурі посівних площ займає до 35%, нехтуючи загальним станом ґрунтів. Крім того, у порушення всіх агротехнічних вимог, окремі сільгоспвиробники допускають вирощування соняшнику по кілька років на одних і тих же земельних ділянках, хоча припустима періодичність вирощування соняшника – не менше, ніж раз на сім років.

Вирощування сільськогосподарських культур стало здійснюватись виключно за кон'юнктурою ринку, яка, ігноруючи екологічні вимоги, диктує виробництво, насамперед, «прибуткових культур». Практика показує, що господарювання в такий спосіб призводить не лише до надмірного виснаження, втрати родючості та погіршення інших корисних властивостей ґрунтів, а й робить результати діяльності сільськогосподарських підприємств економічно малоефективними, або ж, навіть, збитковими.

Виробництво нерафінованої соняшникової олії в Україні у січні 2015 року становило 333 тис. тонн, що на 8,8% менше, ніж у січні минулого року, повідомила Державна служба статистики України[3]. При цьому січневий показник виробництва соняшникової олії поступається грудневому на 13,6%. Так, у квітні 2015 року ми спостерігаємо різкий спад виробництва соняшникової олії в порівнянні із початком року, у квітні він становив 298 тис. т. Зниження цього показника, але не на багато, ми бачимо і у лютому – 315 тис. т. Найбільший результат спостеріався у березні 2015, він становив 341 тис. т.

На сьогоднішній день у нашій державі

спостерігається спад виробництва ринку соняшникових культур та продуктів їх переробки (олії), що обумовлено, головним чином, загостренням економічної кризи та нестабільною політичною ситуацією, що склалася в Україні. Негативно також вплинула втрата посівних площ тимчасово окупованих територій. Не зважаючи на це, є тенденція збільшення споживання соняшникової олії для харчування населення, навіть за умови зростання вартості майже на 50% порівняно з попереднім 2014 роком. Мінагрополітики України вбачає, що покращення фінансово-економічних показників сільгосптоваровиробників за рахунок соняшнику повинно здійснюватись не за рахунок збільшення його посівних площ, а шляхом впровадження нових технологій, високоврожайних гібридів, дотримання всіх технологічних вимог, що повинно забезпечити належний валовий збір та урожайність.

Отже, можна зазначити, що олійно-жирова промисловість має стратегічне значення для продовольчої безпеки України, державний контроль та регулювання її діяльності має бути обов`язковим. Саме державне регулювання може відродити олійно-жирову галузь чи загальмувати її розвиток. Соняшник є однією із найпоширеніших та найбільш рентабельних сільськогосподарських культур в Україні. Насіння соняшнику користується сталим попитом, що доводить його високу ліквідність.

Виробництво даної культури є досить рентабельним для сільськогосподарських товаровиробників і не потребує значних додаткових затрат. Саме тому все більшого значення набуває науково обґрунтоване дотримання сівозміни у процесі вирощування соняшнику.

Література:

1. Федоряка В. П. Ефективність виробництва і реалізації соняшнику в Україні / В. П. Федоряка, Л.А. Бахчиванжи, С. В. Почколіна // Вісник соц.-екон. досл. – 2011. – № 41(2). – С. 139–144.

2. Кириченко В. В. Виробництво соняшникової олії в Укрїні: стан і перспективи розвитку / В.В. Кириченко // Вісник ЦНЗ АПВ – 2014. – № 7. – С. 281-286. 2.

3. Офіційний сайт Державної служби статистики України. [Електронний ресурс]. – режим доступу: http://www.ukrstat.gov.ua.

4. Структура посівних площ (в розрізі регіонів) [Електронний ресурс] //Офіційний сайт Міністерства аграрної політики України - Режим доступу: http:// www.minagro.gov.ua.

АНАЛІЗ ПОКАЗНИКІВ ВИРОБНИЦТВА ЗЕРНОВИХ ТА ЗЕРНОБОБОВИХ КУЛЬТУР В УКРАЇНІ

НОВІКОВ В. М.
Харківський національний технічний університет сільського господарства імені Петра Василенка
Науковий керівник – к.е.н., доцент Заїка С. О.

Зернові культури - група рослин, оброблюваних для отримання зерна, яке є продуктом харчування людини та використовується для виробництва корму для тварин. Зернові культури, найважливіша група вирощуваних рослин, що дають зерно, основний продукт харчування людини, сировину для багатьох галузей промисловості та корми для худоби.

Зернові бобові завдяки цінному хімічному складу зерна мають велике промислово-сировинне значення. Із зерна їх виробляють крупи, борошно, різні кондитерські вироби, харчові й кормові концентрати. Із недозрілих плодів і зерна гороху (особливо цукрового), спаржевої квасолі, сої виготовляють смачні й поживні консерви. Олія із зерна сої широко використовується для виробництва високоякісного маргарину.

Щороку українські виробники зерна стикаються з одними й тими ж проблемами: перевищення пропозиції зерна над попитом; відсутність приміщень для зберігання нового врожаю; занизькою ціною на зерно на внутрішньому ринку; залежність аграріїв від зернотрейдерів, які сьогодні контролюють переважну частину товаропотоків зерна; експортні обмеження та інше, що призводить до зменшення дохідності зерновиробництва. Всі ці проблеми обумовлюють об'єктивну необхідність пошуку інноваційних шляхів підвищення конкурентоспроможності продукції українських зерно виробників як на внутрішньому, так і зовнішньому ринках.

У с.-г. виробників структура посівних площ складається під впливом багатьох чинників. Основними з них є: структура с.-г. угідь, їх якість, спеціалізація, попит на продукцію, забезпеченість засобами виробництва і трудовими ресурсами, кліматичні умови. Посівна площа під зернові та зернобобові майже стабільна, у 2014 році площа складала 14800тис га, яка на 1 % збільшилась порівняно з 1990 роком (табл. 1).

Соціально-економічна криза в Україні негативно вплинула на виробництво зернових та зернобобових культур. Так, у 1990 року виробництво становило 51 млн. т, то у 2000 році тільки 24,4 млн. т. І лише в наступні роки виробництво динамічно зростає і у 2014 році складає 63859 млн. т. (табл. 2).

Таблиця 1

Посівні площі зернових і зернобобових в Україні за період 1990-2014 рр.

Роки	Посіви, тис га	У відповідності до 2014 року, %
1990	14583	101
1995	14152	104
2000	13646	108
2005	15005	98
2010	15090	98
2011	15723	94
2012	15449	95
2013	16210	91
2014	14800	100

Рис. 1.Посівні площі зернових і зернобобових культур

Таблиця 2

Виробництво зернових та зернобобових в Україні за період 1990-2014 рр.

Роки	Виробництво, млн. т	У відповідності до 2014 року, %
1990	51009	125
1995	33930	188
2000	24459	261
2005	38016	167
2010	39271	162
2011	56747	112
2012	46216	138
2013	63051	101
2014	63859	100

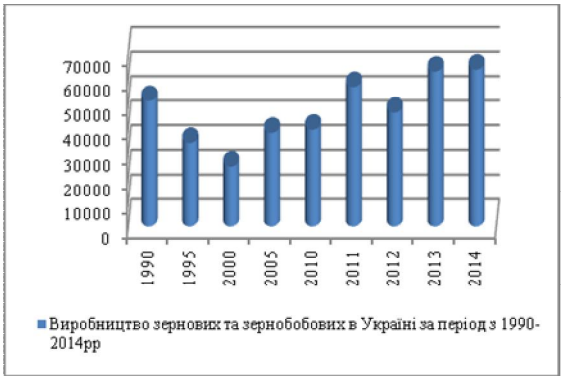

Рис. 2. Виробництво зернових та зернобобових культур

Урожайність зернових та зернобобових 1990 року до 2010 року зменшувалась, з 35 ц/га до 29 ц/га і лише з 2011 року почала стрімко підвищуватись і на 2014 рік становила 44 ц/га. Додержання елементів технології вирощування, основними з яких є живлення рослин та їх захист від шкідників, хвороб та бур'янів, разом із ґрунтово-кліматичними умовами нашої країни забезпечили підвищення урожайності зернових та зернобобових (табл. 3).

Таблиця 3

Урожайність зернових та зернобобових в Україні за період 1990-2014 рр.

Роки	Урожайність, ц/га	У відповідності до 2014 року
1990	35	125
1995	24	183
2000	19	231
2005	26	169
2010	29	151
2011	37	118
2012	31	142
2013	39	112
2014	44	100

Рис. 3. Урожайність зернових та зернобобових культур

Таким чином, враховуючи світові тенденції, українське зерно користується попитом на зовнішньому та внутрішньому ринку. Наразі важко прогнозувати, як змінюватиметься ситуація на внутрішньому та світовому ринку ячменю у новому сезоні, оскільки на неї впливають природні та економічні фактори. З одного боку, це зміна клімату, що супроводжується посухами та повенями, з іншого, - відсутність стабільності з курсом євро та долара США, цінами на нафту та розвитком економіки у світі.

Література:

1. Зінченко О.І. Озима пшениця / О.І. Зінченко, В.Н. Салатенко, М.А. Білоножко // Рослинництво: Підручник. – К.: Аграрна освіта, 2001. – с. 183 – 210.

2. Уліч О.Л. Обґрунтування строків сівби нових сортів озимої пшениці / О.Л. Уліч // Вісн. аграр. науки. – 2009. – № 10. – с. 29–32.

3. Русинов В.І. Урожайність провідних сільськогосподарських культур у сівозмінах та за беззмінного їх вирощування / І.В. Русанов, М.П. Яблунівська, А.І. Шевченко // Наук.-техн. бюл. Миронівського ін-ту пшениці. – К.: Аграр. наука, 2014. – Вип. 5. – с. 198–203.

4. Кириленко І.Г. Формування зернового ринку в Україні: стратегія розвитку / І.Г. Кириленко // Економіка АПК. - 2009. - № 9. – с. 79-84.

ЕКОНОМІЧНА ІНТЕГРАЦІЯ УКРАЇНИ З ЄС

ПІДДУБНА Г. Д.

Харківський національний технічний університет сільського господарства імені Петра Василенка

Науковий керівник – д.е.н, професор Левкіна Р.В.

Співробітництво з Європейським Союзом залишається пріоритетним напрямом зовнішньої політики України. Інтеграція в європейський політичний, економічний та соціальний простір створить додаткові можливості для модернізаційного та інноваційного розвитку держави та суспільства.

Актуальність теми даної роботи полягає в тому, що об`єктивна необхідність вимагає поступового , але неухильного включення економіки України до системи міжнародного поділу праці (МПП) , світових інтеграційних процесів. Нинішня ситуація характеризується глобальною трансформацією усіх країн світу до нового якісного стану , нового типу цивілізації третього тисячоліття . В майбутньому велике значення буде мати інтеграція України в Європу. Україна широким фронтом виходить на західноєвропейський соціально-економічний простір. Сучасні тенденції світового розвитку ставлять перед Україною нові проблеми та потребують від неї активної участі в їх рішенні. Характерною рисою сучасного світового соціально-економічного розвитку є бурхлива динаміка інтеграційних процесів у світі та Європі зокрема.

Метою роботи є вивчення, аналіз економічної співпраці України

з країнами-членами ЄС, та з питань інтеграція України до ЄС.

Переведення політики європейської інтеграції України в якісну практичну площину передбачає реалізацію нашою державою наступних завдань:

– гармонізація національного законодавства із законодавством ЄС;

– створення поглибленої та всеосяжної зони вільної торгівлі між Україною та ЄС;

– запровадження безвізового режиму з країнами Євросоюзу.

Необхідність визначення нового формату відносин ЄС з Україною постала одразу після розпаду СРСР і набула свого виразу у формі стратегії партнерства і співробітництва. Починає формуватися правова база майбутніх двосторонніх відносин. У схвалених у 1993 р. Верховною Радою України «Основних напрямах зовнішньої політики України» вже було визначено, що «членство в Європейських Співтовариствах» є «перспективною метою української зовнішньої політики». У 1994 р. підписана Угода про партнерство і співробітництво між Україною і Європейськими Співтовариствами та їх державами членами (далі УПС), яка на сьогодні є основним документом, що регулює двосторонні відносини між Україною та ЄС. Укладаючи УПС, сторонам вдалося охопити всі основні сфери двосторонньої співпраці. До визначених цілей партнерських стосунків були віднесені: тісна політична співпраця через розвиток політичного діалогу; гармонійні економічні відносини, які включали б сприяння торгівлі та інвестиціям; забезпечення основи для взаємовигідного економічного, соціального, фінансового, науково–технічного та культурного співробітництва; підтримання зусиль України щодо зміцнення демократії й розвитку її економіки та завершення переходу до ринкової економіки. З метою забезпечення виконання УПС було запроваджено інституційне співробітництво на рівнях самітів ЄС–Україна, Ради з питань співробітництва ЄС–Україна, Комітету з питань співробітництва та його семи підкомітетів. З метою координування процесу євроінтеграції України було також побудовано такий внутрішній інституційний механізм, за допомогою якого можна ефективно виконати поставлене завдання. Поступова реалізація положень УПС дозволила досягти певного прогресу з розвитку відносин між Україною та ЄС. Українська сторона починає наполягати на визнанні європейської перспективи України. У Посланні Президента України до Верховної Ради України «Європейський вибір. Концептуальні засади стратегії економічного та соціального розвитку України на 2002–2011 роки» було проголошено курс на практичну реалізацію завдань нової довгострокової стратегії економічного та соціального розвитку, стрижнем якої на найближчі десять років мало стати створення реальних передумов вирішення основного геополітичного завдання нашої держави – вступу України до Європейського Союзу.

Підходи та аспекти сучасних інтеграційних процесів висвітлені у працях: Баштанник В. [2], Уоллес У [1], Бєленький П., Вишняков О.,

Долішній М., Прокопенко В., Шаповал П. та інші.

Уоллес розглядає європейську інтеграцію, як західноєвропейський чинник прояву загального процесу глобалізації [1]. Але В.Баштанник вважає, що Уоллес за цього свідомо звужує аналіз передумов інтеграції, фактично переводячи історико-теоретичний аналіз у контекст аналізу лише інтеграційних комунікацій. Об 'єктивною стороною сучасних інтеграційних процесів є посилення регіонального аспекту наднаціональних союзів [2].

Обрання Україною курсу на поглиблення євроінтеграційних процесів тягне за собою необхідність активізації співпраці між нашими регіонами та регіонами країн-членів ЄС. Серед них слід виділити передусім двосторонні договори про дружбу і співробітництво, зокрема, із Болгарією від 5 жовтня 1992 р., Грецькою Республікою від 11 листопада 1996 р., Іспанією від 8 жовтня 1996 р., Італійською Республікою від 3 травня 1995 р., Республікою Польща від 18 травня 1992 р., Португальською Республікою від 25 жовтня 2000 р., Румунією від 2 червня 1997 р.; Сполученим Королівством Великої Британії і Північної Ірландії від 10 лютого 1993 р., Угорською Республікою від 6 грудня 1991 р., Французькою Республікою від 16 червня 1992 р., Чеською Республікою від 26 квітня 1995 р. тощо. Також важливим є налагодження зв'язків з тими країнами, регіональних угод з якими або взагалі немає, або їх існує лише невелика 163 кількість. Ще один напрямок - це розширення сфер, в яких може розгортатись співробітництво, зокрема там, де Україна має вагомі досягнення.

Приєднання України до Світової організації торгівлі у 2008 р. відкрило шлях до початку переговорів про створення поглибленої і всеосяжної зони вільної торгівлі (ЗВТ) між Україною та ЄС, що є стратегічним завданням нашої держави в економічній сфері. Створення даної ЗВТ з широкомасштабним регуляторним наближенням України до стандартів ЄС сприятиме поступовій інтеграції України до внутрішнього ринку Євросоюзу. Мета заходів, які Україна впроваджуватиме згідно з угодою про ЗВТ, полягає у проведенні потрібних для України реформ, що становитиме потужний імпульс для загального розвитку країни. У цьому контексті угода про ЗВТ має носити збалансований характер, відкриття ринків України має бути пропорційним отриманню користі, що очікується від цього. Поглиблена ЗВТ передбачає не тільки скасування митних тарифів на торгівлю товарами, а й лібералізацію торгівлі послугами та приведення регуляторного середовища України у відповідність з європейським. Також така ЗВТ передбачає:

– впровадження нульових тарифів;

– суттєве обмеження нетарифних бар'єрів у торгівлі товарами через гармонізацію або взаємне визнання технічних стандартів;

– приведення у відповідність політики щодо конкуренції, корпоративного управління та внутрішнього регулювання ринків принципам, які існують в ЄС, а також до окремих стандартів охорони довкілля;

– надання потрібного супроводження, включаючи технічну допомогу, інвестиції в інфраструктуру, навчання та тренінги.

Складність переговорного процесу щодо створення подібної ЗВТ зумовлюється тим, що він включає в себе необхідність чіткого визначення комплексу економічних та секторальних завдань, вироблення відповідно до кожного із законодавчих механізмів адаптації та індикативних рамок їх імплементації. За визначенням експертів, реалізація поглибленої ЗВТ «залежатиме від здатності української влади та бізнесу знайти баланс інтересів для досягнення цієї мети… Вимоги, які Україна повинна буде виконати для її запровадження, фактично співпадатимуть з програмою потрібних для України реформ, що становитиме потужний імпульс для її загального розвитку». В Україні існує багато проблем, пов'язаних з доступом українських товарів до ринку ЄС, що виникають через те, що законодавство ЄС імплементується або виконується Україною неналежним чином, унаслідок чого виникають такі проблеми у торгівлі між сторонами:

– технічні правила, стандарти та процедури оцінки відповідності не відповідають правилам СОТ про технічні бар'єри у торгівлі;

– санітарні та фітосанітарні заходи не відповідають існуючим правилам СОТ;

– права інтелектуальної власності захищаються недостатньо, включаючи, зокрема, географічні позначення та відсутність належної імплементації та виконання;

– ефективні закони, що регулюють питання конкуренції, відсутні.

Висновок. Для України перевагами від створення ЗВТ з ЄС є розвиток торговельних відносин України з ЄС на паритетних засадах на довгострокову перспективу. Тому її формування має виходити із необхідності поетапної лібералізації доступу на вітчизняний ринок із чітко визначеними часовими межами. Таким чином у Програмі інтеграції України до Європейського Союзу, Плані дій Україна - ЄС щодо необхідності розширення контактів та співробітництва на транскордонному і регіональному рівнях, важливого значення набуває створення необхідної нормативно-правової основи для розвитку міжрегіонального співробітництва, зокрема розробка Концепції транскордонного та

регіонального співробітництва України з ЄС, розробка Закону України «Про регіональне співробітництво» та нової редакції Закону України «Про транскордонне співробітництво», в яких будуть чітко визначені цілі, принципи, механізми здійснення транскордонного та регіонального співробітництва, система координації регіонального співробітництва, а також компетенція і повноваження всіх його суб'єктів та учасників тощо.

Література:

1. Уоллес У. Разработка политики в Европейском Союзе [Текст] / Г. Уоллес, W.Wallece. - Оксфорд: Oxford University Press, 1998. - С. 12-15.

2. Баштанник В.Управління в системі наддержавних інтеграційних процесів в Європі: теоретико-методологічні засади/В. Баштанник//Вісник НАДУ, 2006.- №3-С.302-307

3. М.В.КордонЄвропейська та євроатлантична інтеграція України. Навчальний посібник. – Київ. Центр учбової літератури. 2008.172с. Доступ до підручника: http://pidruchniki.com/10561127/politologiya/spivrobitnitstvo_ukrayini_yevropeyskim_soyuzom

СУЧАСНІ ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМНИЦТВА В УКРАЇНІ

Полюшкевич М. М.

Харківський національний технічний університет сільського господарства імені Петра Василенка

Науковий керівник – ст. викладач Краля В. Г.

Формування та розвиток національного підприємництва значною мірою залежать від створення відповідної правової бази, яка стимулювала б підприємницьку активність та добросовісну конкуренцію.

Малий і середній бізнес - це створення нових робочих місць, а також альтернатива найманій праці, що особливо актуально під час кризи, це розвиток конкуренції, оскільки в деяких сферах дрібні підприємці можуть суперничати з великими компаніями, коректуючи тим самим ціни на товари, розвиток малого й середнього бізнесу дуже важливий з погляду диверсифікованості структури економіки й формування середнього класу суспільства. На жаль, саме маленька частка сегмента малого і середнього бізнесу у ВВП (в Україні становить 11,4%), говорить про те, що держава не надає достатнього рівня підтримки підприємцям, отже, не сприяє формуванню й зміцненню середнього класу.

Мале і середнє підприємництво є важливим фактором розвитку економіки України, а вихід з економічної кризи пов'язаний, в першу чергу, з розвитком саме таких підприємств, тому необхідно вирішити перелік питань правового забезпечення для відновлення позитивної динаміки соціально-економічних показників розвитку малого та середнього підприємництва.

Ключове значення для підвищення ефективності функціонування малих підприємств в економіці країни має створення гідних умов для їхнього існування, що стане можливим унаслідок перебудови спрямованості діяльності на інноваційну основу.

Підприємництво виконує особливу функцію в економіці і народному господарстві, змістова сутність якої зводиться до оновлення економічної системи, створення інноваційного середовища, що спричиняє руйнацію традиційних структур і відкриття шляху до перетворень, зрештою стає тією силою, котра прискорює рух економіки по шляху ефективності, раціоналізації, бережливості і постійного оновлення .

До малого й середнього бізнесу можна прирахувати більш 90% підприємств, зареєстрованих в Україні, але реальний внесок цих підприємств у ВНП - близько 11% (дані дослідження Укрсиббанку). У Європі цей показник вище в кілька разів: в Польщі ця категорія підприємців дає до 50% ВНП, у Данії, наприклад, суб'єкти малого бізнесу щорічно створюють 80% національного продукту, в Італії - 60%, а середній внесок таких підприємств у ВНП по всій Західній Європі - 63-67% .

Левова доля українських малих та середніх підприємств працюють або в сфері торгівлі, або в сфері надання послуг. Діяльність, пов'язана з розвитком інновацій менш популярна серед підприємців. Труднощі виникають із-за існуючої в країні системи стандартизації, яка потребує додаткових коштів на складання технічних характеристик продукту, що стане базою для створення новації.

Друга проблема, що гальмує розвиток малих та середніх підприємств – це податкова політика, що проведена в нашій країні. Вона йде врозріз із встановленою у світі практикою й сучасними світовими тенденціями розвитку економіки.

Наступна причина небажання підприємців розвивати виробництво - незахищеність від політичної й економічної нестабільності. Представники малого та середнього бізнесу у своїй діяльності випробовують практично ті ж ризики, що й будь-яке велике підприємство, при цьому, його захищеність від таких ризиків фактично набагато менша.

Таким чином, режими активізації розвитку підприємництва можуть бути систематизовані у

наступні групи: організаційно-правові, фінансові, економічні і соціальні. Але формування правової бази підприємництва є найголовнішою передумовою його становлення та розвитку.

Законодавство в сфері підприємництва повинно становити єдину систему як за взаємною узгодженістю норм, так і за повнотою нормативно-правового регулювання підприємницької діяльності. Для успішного розвитку підприємництва необхідно створити ефективну правову базу його функціонування, забезпечити належним чином юридичне закріплення прав та постійне правове забезпечення з боку держави, що гарантує захист законного функціонування підприємництва, сприяє його розвитку.

Економіко-правове регулювання підприємництва повинне забезпечувати свободу конкуренції між підприємцями, в тому числі і захист їх самих, і споживачів від будь-яких проявів монополізму та недобросовісної конкуренції; гарантувати всім підприємцям рівні права та створювати рівні можливості для доступу і використання матеріально-технічних, фінансових, трудових, інформаційних та природних ресурсів; гарантувати недоторканість майна та забезпечувати захист прав власності підприємця; впровадити стимулюючу податкову та фінансово-кредитну політику; стимулювати інноваційну діяльність за допомогою цільових субсидій, податкових пільг, цільових кредитів; створити сприятливе правове середовище для розвитку різноманітних форм кооперацийних зв'язків та самоорганізації суб'єктів підприємництва.

Сьогодні необхідно зосередитися на проблемі формування та вдосконалення правової бази розвитку підприємництва. Розв'язання наявних проблем його розвитку в Україні, створення належного середовища потребують докорінної переорієнтації державної політики розвитку підприємництва. Завдання полягає у тому, щоб суттєво розширити його роль і місце в економічному житті суспільства, тому формування та вдосконалення нормативно-правової бази було і залишається провідним напрямом сприяння розвитку підприємництва в Україні.

Література:

1. Держкомстат України / http://www.kmu.gov.ua

2. Официальный сайт АКИБ «УкрСиббанк» / www.ukrsibbank.com

3. Підприємницька діяльність в Україні / http://www.ukrreferat.com/index.php?referat=37541

4. Сучасні проблеми розвитку підприємництва в Україні /http://www.economy-confer.com.ua/full-article/935/

5. Підприємницька діяльність / http://posibnyky.vntu.edu.ua/ekonomika/22.htm

ФІНАНСОВИЙ РИЗИК ТА ШЛЯХИ ЙОГО ЗНИЖЕННЯ

РОБОЧА О. В.

Харківський національний технічний університет сільського господарства імені Петра Василенка

Науковий керівник – к.е.н, доцент Малій О. Г.

Сучасне ринкове середовище неможливе без існування ризику. Будь-яка підприємницька діяльність змушена миритися з тим, що ризик — це невід'ємна її складова.

У фінансовому аналізі досліджується фінансовий ризик. Під фінансовим ризиком підприємства розуміється ймовірність виникнення несприятливих фінансових наслідків у формі втрачання доходів або капіталу в ситуації невизначеності умов проведення його фінансової діяльності.

Фінансовий ризик є об'єктивним явищем функціонування будь-якого підприємства, він супроводжує практично всі види фінансових операцій, всі напрями фінансової діяльності.

Фінансові ризики бувають: постійні та непостійні, прогнозовані та непрогнозовані.

Постійний фінансовий ризик характерний для всього періоду здійснення фінансової операції і пов'язаний з дією постійних факторів. Прикладом може слугувати валютний ризик.

Непостійний фінансовий ризик виникає лише на окремих етапах здійснення фінансової операції. Прикладом є ризик неплатоспроможності ефективно функціонуючого підприємства.

Прогнозований фінансовий ризик характеризує ті види ризиків, які пов'язані з циклічним розвитком економіки, передбаченим розвитком конкуренції тощо. Передбаченість фінансових ризиків має відносний характер, оскільки їх прогнозування із 100-процентним результатом надійності виключає розглядуване явище із категорії ризиків. Прикладом прогнозованого фінансового ризику є ризики інфляційний, процентний. Треба відмітити, що в даному випадку йдеться про короткострокове прогнозування.

До непрогнозованих фінансових ризиків належать ті ризики, які відзначаються повним непередбаченням їх прояву. Прикладом можуть слугувати ризики форс-мажорної групи, податковий та ін. В умовах економічної нестабільності України діяльність вітчизняних підприємств супроводжується різнобічним портфелем фінансових ризиків.

Розрізняють такі способи зниження ризику:

- розподіл ризику між учасниками проекту;
- страхування;
- резервування коштів на покриття непередбачених витрат.

Розподіл ризику реалізується під час розроблення фінансового плану проекту та конкретних документів.

Розподіл ризику поділяють на:

- кількісний (між замовником і виконавцем);
- якісний (учасники проекту приймають низку рішень, які розширюють або звужують діапазон потенційних інвесторів. Чим більший ступінь ризику учасники мають намір покласти на інвесторів, тим складніше залучити досвідчених інвесторів до фінансування проекту: за умов прийняття учасниками проекту більшої частки ризику на себе можна переконати досвідчених інвесторів знизити свої вимоги).

Страхування ризику є, по суті, передаванням частини ризиків страховій компанії. При цьому укладається договір страхування зі страховою компанією.

Резервування коштів на покриття непередбачених витрат являє собою спосіб боротьби з ризиком, який передбачає встановлення співвідношення між потенційними ризиками, що впливають на вартість проекту, і розмірами витрат, необхідних для подолання збоїв у виконанні проекту.

Існує два підходи до визначення структури резерву на покриття непередбачених витрат.

За першого підходу резерв поділяється на загальний і спеціальний. Загальний резерв має покривати зміни в кошторисі, доповнення до загальної суми контракту та інші аналогічні елементи. Спеціальний резерв включає в себе надбавки на покриття зростання цін, збільшення витрат за окремими позиціями, на оплату позовів за контрактами.

Другий підхід полягає із визначенні непередбачених витрат за їх видами (наприклад, на заробітну плату, матеріали тощо).

Така диференціація дає змогу встановити ступінь ризику, пов'язаного з кожною категорією витрат, які потім можна перенести на окремі етапи проекту. Цей підхід забезпечує достатній контроль за непередбаченими витратами, але необхідність використання великої кількості даних і оцінок спричинює застосовування його тільки у разі відносно невеликих проектів.

Сучасний етап розвитку міжнародного фінансового співтовариства висуває проблему управління ризиками в число найбільш пріоритетних.

Більше того, не без підстав можна стверджувати, що в постійно мінливому і взаємозалежному світі фінансових ринків і продуктів шанс на успіх мають тільки ті організації, які можуть контролювати свої ризики й ефективно ними управляти.

Література:

1. Балабанов, И.Т. Основы финансового менеджмента / И.Т. Балабанов .- М .: Финансы и статистика, 2007. – 512 с.

2. Бланк И.А. Финансовый менеджмент /И.А. Бланк .- К .: Ника-Центр, Эльга, 2007. – Т.1. - 624 с.

3. Голубєв А.А. Фінансовий менеджмент: навчальний посібник / А.А. Голубєв.- СПАБ .: СПб НДУ ІТМО, 2013. -130 с.

4. Лукасевич И.Я. Финансовый менеджмент: учебник / И.Я. Лукасевич.- М .: Эксмо, 2010. – 768 с.

5. Печанова М.Ю. Управление финансовыми рисками/М.Ю. Печанова.- М .: Финанси и статистика, 2009. – 61 с.

ОСОБЛИВОСТІ НЕМАТЕРІАЛЬНИХ АКТИВІВ ТА ЇХ РОЛЬ ПРИ ОЦІНЦІ ВАРТОСТІ БІЗНЕСУ

САЄНКО І. І.

Харківський національний технічний університет сільського господарства імені Петра Василенка

Науковий керівник - к.е.н., доцент Артеменко О. О.

Володіння нематеріальними активами - важлива конкурентна перевага, яка не завжди береться до уваги керуючими підприємств при виборі стратегії і розвитку підприємства. Нематеріальні активи здатні підвищити рівень капіталізації компанії і ринкову вартість підприємства.

Нажаль більшість підприємств володіють нематеріальними активами, але не відображають їх у своїй звітності, що істотно знижує вартість організації та позбавляє її ряду переваг, включаючи конкурентні переваги, а так само інвестиційну привабливість для інвесторів.

Отже основним завданням для менеджменту компанії являється виявлення, оформлення прав та обліку їх у звітності підприємства [1].

Відповідно до визначення, що міститься в Міжнародних стандартах оцінки МС) 2003*, неосяжні* (нематеріальні) *активи* являють собою інтереси, що містяться в нематеріальних об'єктах (навичках менеджменту та маркетингу кредитних рейтингах, гудвілі та різноманітних юридичних правах або інструментах (товарних знаках, авторських правах, франшизах, патентах, контрактах) [2].

За складом нематеріальні активи підрозділяються на чотири основні групи [3]:

- інтелектуальна власність;
- майнові права;
- відстрочені витрати;
- гудвіл.

В епоху економіки знань нематеріальні активи складають значну частину вартості будь-якої фірми, однак більшість керівників підприємств продовжують оцінювати вартість бізнесу, орієнтуючись тільки лиш на нематеріальні активи, але це не вірно, оскільки нематеріальні активи становлять лише 30-40 % вартості компанії у зв'язку з цим виникає велика проблема у оцінці вартості бізнесу [4].

На даний час для оцінки вартості нематеріальних активів виділяють три основні підходи:

- дохідний;
- витратній;
- порівняльний.

В оцінці нематеріальних активів дохідному підходу належить особливе місце як такому, що найбільш вірогідно відбиває дійсну цінність нематеріальних активів і ті майбутні вигоди, що одержить власник від володіння ними.

Витратний підхід застосовується для оцінки таких нематеріальних активів, які створюються самими право власниками та для яких не існує ефективного ринку продажів.

При використанні порівняльного підходу оцінюваний нематеріальний актив порівнюється з аналогічним об'єктом.

Вибір підходу залежить від бази і цілі оцінки, але доцільніше буде використовувати більше ніж один підхід для отримання найоптимальніших результатів.

Література:

1. Мокрова Л. Нематериальные активы в процессе реструктуризации // Экономические стратегии. - № 8. – 2014. – С. 78-84.

2. Микерин Г.И. Международные стандарты оценки (МСО 2003). [6-е издание]. / Г.И. Микерин, И.Л. Артеменков, Н.В. Павлов – http http://www.runfo.ru/mrsa.ru

3. Дэмонд Г. Руководство по оценке бизнеса / Г. Дэмонд, Р. Келли - М.: ЗЩЩ, 2006. – 325 с.

4. Пазий В.Ф. Стоимость нематериального капитала в постиндустриальной экономике // Бухгалтерский учёт. - № 22, 2014. – С. 32-36.

ПРОБЛЕМИ ОПЛАТИ ПРАЦІ В УКРАЇНІ ТА ШЛЯХИ ЇХ ВИРІШЕННЯ

Сватовська М. В.
Харківський національний технічний університет сільського господарства імені Петра Василенка
Науковий керівник – ст. викладач Харчевнікова Л. С.

Заробітна плата являє собою один з головних показників і чинників рівня соціально-економічного життя кожної країни, колективу, людини. Найгострішою соціальною проблемою в Україні є велика різниця між високою вартістю життя і низькою ціною праці.

Занижена заробітна плата призвела сьогодні до скорочення вкрай необхідного для економіки держави попиту і підірвала загальний рівень впевненості суспільства в майбутньому.

Недостатньо досконала система регулювання оплати праці, особливо в бюджетній сфері та низькі розміри заробітної плати спричиняють руйнування мотивації зайнятих спеціалістів в ефективній трудовій діяльності та професійному зростанні. У сфері формування і використання доходів від трудової діяльності Україна значно відстає від європейських стандартів.

Проблему заробітної плати в Україні досліджувало багато вчених та науковців, а саме Швиданенко Г.О., В.С. Василенко, П.М. Матюшко, О.С. Ветлужська, А.О. Гордеюк, Ю.М. Іванечко, А.І. Радчук, Т.В. Сизикова, С.В. Цимбалюк, В.В. Адамчук та ін.

Відповідно до ст.1 Закону України «Про оплату праці» заробітна плата визначається як винагорода, яку власник або уповноважений ним орган сплачує працівникові за здійснену працю. Зазвичай вона здійснюється у грошову виразі [1]. Інакше кажучи – це ціна за виконану роботу.

Швиданенко Г.О. дає таке тлумачення терміну оплата праці - це будь-який заробіток, обчислений, як правило, у грошовому вираженні, який за трудовим договором власник або уповноважений ним орган виплачує працівникові за виконану роботу або надані послуги. Оплата праці складається з основної заробітної плати й додаткової оплати праці. Розміри оплати найманого працівника залежать від результатів його праці з урахуванням наслідків господарської діяльності підприємства. Визначається оплата праці тарифними ставками, відрядними оцінками, посадовими окладами, а також надбавками і доплатами у розмірах, не вищих за встановлені чинним законодавством, рівень додаткової оплати праці здебільшого залежить від кінцевих результатів діяльності підприємства. Зазвичай до додаткової оплати праці відносять премії, інші заохочувальні та компенсаційні виплати, а також надбавки й доплати, не передбачені чинним законодавством або встановлені понад розміри, дозволені останнім [2].

Дослідження, проведені вченими, дозволяють стверджувати, що незважаючи на те, що останнім часом спостерігається активна діяльність держави щодо поліпшення умов життя громадян і розробляється низка державних програм стосовно боротьби з малозабезпеченістю населення, , Україна входить до трійки найбідніших країн Європи, а також понад 70% населення України відносяться до

категорії бідних. Особливу увагу потрібно приділити тому факту, що до бідних належать навіть висококваліфіковані працівники, саме через мінімальний розмір доходів, якого не вистачає для прожиткового мінімуму. Головною причиною є, як правило, низькі тарифні ставки для розрахунку заробітної плати, що призводить до того, що розмір заробітної плати дорівнює розміру встановленого державою прожиткового мінімуму, а на багатьох підприємствах він значно нижчий, що призводить до низького життєвого рівня більшої частини населення. Подібна ситуація особливо яскраво спостерігається в промислово розвинутих регіонах України, де розташована значна кількість промислових підприємств на яких задіяна велика частина населення країни.

Заробітна плата як одна з найважливіших економічних категорій повинна виконувати низку функцій, що тісно пов'язані з принципами її організації. До них належать:

1) відтворювальна - джерело відтворення робочої сили та засіб залучення людей до праці;

2) стимулююча - встановлення залежності рівня заробітної плати від кількості, якості і результатів праці;

3) регулююча - засіб розподілу і перерозподілу кадрів по регіонах країни, галузях економіки з врахуванням ринкової кон'юнктури;

4) соціальна - забезпечення соціальної справедливості, однакової винагороди за однакову працю [3].

Усі ці функції в сукупності створюють єдиний механізм, через який досягається ефективна діяльність організації заробітної плати. Проте, на сьогоднішній день , заробітна плата не в змозі виконувати наведені вище функції, адже вона не служить мотиватором розвитку трудового потенціалу, так як її рівень є значно нижчим середнього та не забезпечує і половину зайнятого населення необхідними доходами.

На сьогодні заробітна плата виконує зовсім інші функції:

- збереження зайнятості;
- запобігання безробіттю ціною заниження заробітної плати;
- забезпечення соціальних гарантій;
- збереження попереднього статусу, пов’язаного з попереднім робочим місцем;
- стримування інфляції (через затримку виплати заробітної плати);
- перерозподіл зайнятих за галузями і сферами економіки;
- поширення нелегальної діяльності та вторинної зайнятості;
- посилення мобільності робочої сили [4].

Можна виділити такі основні причини низької заробітної плати в Україні:

- висока матеріаломісткість української продукції, неефективне використання сировини і матеріалів, що збільшує частку витрат на них у ціні на виготовлену продукцію;
- нераціональна структура економіки: переважання частки сировинних галузей і відповідно незначна частка галузей кінцевого продукту та, як наслідок, дуже мала частка продукції галузей, що продукують інновації;
- неналежна організація бізнес-процесів та менеджменту на підприємствах;
- небажання підприємців зменшувати норму прибутку, що, втім, є зрозумілим і характерним для умов ринкової економіки;
- високий рівень обов’язкових внесків у соціальні фонди (хоча зрозуміло, що їх зменшення в умовах дефіциту пенсійного фонду є вкрай проблематичним);
- наявність корупційних схем як досить характерного і поширеного типу видатків українських підприємців (за оцінками експертів, залежно від виду діяльності частка цих витрат може коливатися від 5-10% до 35-50% усіх реальних витрат підприємців) [5].

Негативні наслідки низького рівня заробітної плати полягають передусім у низькій якості життя українських громадян і, відповідному зниженні рівня людського потенціалу України, а також у наступному:

1) недооцінений реальний вплив низьких заробітних плат на мотивацію до ефективної праці. Через мізерний рівень заробітків у найманих робітників знижуються мотиви до високопродуктивної праці: заробітна плата працівника, що не відповідає і не прив'язана до показників його праці, не є для нього стимулом;

2) витік кваліфікованих кадрів зі сфер з низьким рівнем оплати праці, передусім з бюджетної: з освіти, науки й охорони здоров'я, що матиме особливо негативні наслідки у майбутньому (обмеження розвитку людського капіталу й переходу до економіки знань);

3) низька ціна праці підриває зацікавленість роботодавців до впровадження нової техніки і технологій;

4) з низькою оплатою праці пов’язане слабке розширення ємності внутрішнього ринку для стимулювання вітчизняних товаровиробників, таким чином стримується платоспроможний попит, і гальмується розвиток економіки;

5) збільшення заощаджень населення як важливого джерела інвестицій в економічний розвиток також стримується низькою зарплатою;

6) наслідком заниження зарплат є слабке формування ринку житла;

7) ескалація демографічних проблем українців також значною мірою зумовлена їх рівнем життя;

8) до проблем, породжуваних цим фактором, можна додати й корупцію, і контрабанду дешевих товарів й т. ін. [6].

Розглядаючи численні проблеми пов'язані з заробітною платою, можна зробити висновок, що шляхи їх вирішення вимагають не окремих кроків, а обґрунтованих стратегічних рішень. Насамперед, Україна потребує оптимізації соціальної політики, наріжним каменем якої має стати реформа заробітної плати.

Відомий український економіст А.М.Колот виділяє триєдину мету реформи заробітної плати. "Мета реформи, – зазначає він, – полягає, по-перше, в тому, щоб організація заробітної плати на принципах частки в доході роботодавця трансформувалася в організацію на принципах ціни робочої сили; по-друге, в забезпеченні постійного підвищення ціни робочої сили і наближенні до її вартості; по-третє, в сприянні створенню ефективного мотиваційного механізму, адекватного ринковій економіці, який спирається на поєднання економічних стимулів і соціальних гарантій" [6].

Метою реформи оплати праці є створення такого економічного стану, коли б роботодавці й наймані працівники, приймаючи рішення про свою діяльність в системі соціально-трудових відносин, вибирали б такі варіанти поведінки на ринку праці й у сфері безпосередньо виробництва, які б забезпечували найкращі стимулюючі результати для розвитку національного виробництва.

На нашу думку, проблему заробітної плати в Україні можна вирішити наступним шляхом:

1) удосконалити тарифну систему та нормування праці;

2) забезпечити активну участь держави у регулювання оплати праці;

3) посилити мотивацію працівників підприємств до праці та змінити орієнтації підприємців і менеджерів у сфері стимулювання праці з кількісних на якісні показники діяльності.

Отже, для поліпшення ситуації оплати праці в Україні, потрібна ефективна система матеріального стимулювання персоналу, яка б створила сприятливі умови на підприємстві, за якими працівник буде одержувати найбільш ціннісний для себе вид заохочення. Підвищення рівня особистого трудового внеску призведе до підвищення ефективної роботи підприємства у цілому та сприятиме підвищенню розміру винагороди. Крім того, потрібно враховувати, що система матеріального стимулювання працівників має враховувати інтереси всіх учасників господарської системи підприємства.

Література:

1. Про оплату праці: Закон України від 24.03.1995 р. // Відомості Верховної Ради України. – 1995. – № 14. – С. 121.

2. Економіка підприємства : підручник / Швиданенко Г.О., Васильков В. Г., Гончарова Н.П. [та ін.] ; за заг. ред. Г.О. Швиданенко. – К. : КНЕУ, 2009. – 598 с.

3. Економіка праці та соціально-трудові відносини: підручник / Грішнова О.А. — К., 2011. — 390 с.

4. Завіновська Г.Т. Економіка праці : [навчальний посібник]. / Г.Т. Завіновська. – К. : КНЕУ, 2003. - 300 с.

5. Проблеми регулювання оплати праці у посткризовій економіці [електронний ресурс] - http://oldconf.neasmo.org.ua/node/1732

6. Колот А. М. Оплата праці на підприємстві: організація та удосконалення: підручник/ А.М. Колот. – К. : Праця, 1997. – 267 с.

7. Яременко А.В. Мінімальна заробітна плата як державна соціальна гарантія [Текст] / А.В. Яременко // Національний вісник університету. – 2010. №14 – С.15-18

8. Кравченко М. А. Теоретичні та методологічні основи сучасних наукових підходів до побудови фонду оплати праці / М. А. Кравченко // Вісник Національного університету державної податкової служби України. – 2011.–№ 1.– С. 250–256

8. Долюк А. В. Витрати на оплату праці як економічне поняття та об'єкт бухгалтерського обліку / А. В. Долюк // ВІСНИК ЖДТУ. – 2013. – № 1 (63). – С. 59–64

ЛІЗИНГ В СІЛЬСЬКОМУ ГОСПОДАРСТВІ

СІРИК Т. І.
Харківський національний технічний університет сільського господарства імені Петра Василенка
Науковий керівник – к.е.н., доцент Гіржева О. М.

Нині перед багатьма підприємствами стоїть серйозна проблема пошуку і залучення довгострокових інвестицій для розширення виробництва, придбання сучасної техніки і впровадження нових технологій. Виділить з обороту 1-4 млн. грн. щоб обновити застарілу техніку часто нереальна примха вітчизняних аграріїв. В цьому випадку і приходить на допомогу лізинг. У порівнянні з банківською системою, яка знаходиться в кризі, лізинг є одним з найбільш доступних і ефективних способів фінансування розвитку бізнесу.

Лізинг – це довгострокова оренда майна на умовах розстрочення плати за неї, особливий вид інвестиційної діяльності, при якому лізингодавець купляє у постачальника обладнання. Після цього за певну плату, на певних умовах і на визначений термін здає його в оренду лізингоотримувачу.

Лізинг дозволяє отримати кошти виробництва тут і зараз, а платити за них на виплат і при цьому істотно економити податки. Крім того, майно, придбане в лізинг за інших рівних обставин, здатне самостійно покривати всі лізингові платежі і приносити істотний прибуток підприємству вже в перші періоди експлуатації.

Відповідно до Закону України «Про фінансовий лізинг»: «Лізинг - сукупність цивільно-правових відносин, які виникають з договору фінансового лізингу».

Договір лізингу - договір, за яким лізингодавець зобов'язується придбати у власність предмет лізингу у продавця відповідно до встановлених лізингоодержувачем специфікацій та передати його лізингоодержувачу на строк не менше одного року за певну плату (лізингові платежі).

Предмет лізингу - неспоживна річ, віднесена законодавством до основних фондів.

Фінансовий лізинг - аналог придбання в розстрочку чи кредит, але принципово відрізняється від неї юридично, при відображенні в бухгалтерському та податковому обліку. На відміну від кредиту, лізинг набагато простіше, швидше і економічніше.

Послуга фінансового лізингу включає в себе страхування, вартість капіталу, витрати, пов'язані з реєстрацією предмету лізингу та сплату всіх обов'язкових платежів протягом усього строку лізингу.

Підписуючи контракт з лізинговою компанією Клієнт отримує комплексний продукт, який дає можливість придбати дороге основний засіб з мінімальними початковими витратами

Загальна схема здійснення лізингової угоди досить проста. Лізингова компанія (лізингодавець) викуповує необхідний транспортний засіб чи обладнання, займається його реєстрацією і страхуванням і передає його своєму клієнту. Клієнт оплачує лише невелику частину вартості предмета лізингу. Інша частина розподіляється на рівні щомісячні платежі протягом довгострокового періоду від одного до кількох років. При закінченні дії договору лізингу за клієнтом залишається першочергове право викупу предмета лізингу по залишковій вартості

У порівнянні з іншими способами придбання автомобілів, техніки і устаткування лізинг для юридичних осіб має ряд переваг: - економія часу та оборотних коштів;

- збереження інвестиційної привабливості підприємства та існуючих кредитних ліній;

- зменшується розмір оподатковуваної бази по податку на прибуток за рахунок віднесення лізингових платежів на валові витрати;

- збільшення податкового кредиту. За фактом передачі майна при фінансовому лізингу комерційних автомобілів лізингоотримувач відносить до податкового кредиту ПДВ від вартості предмета лізингу;

- проста і вигідна схема співпраці: без кредитів, застав, нотаріального оформлення;

- предмета лізингу достатньо для забезпечення угоди. Укладення договору лізингу проходить значно простіше, ніж при отриманні банківського кредиту. При кредитуванні заставу часто перевищує суму кредиту в 2 і більше разів;

- строки лізингу прирівнюються до термінів окупності предмета лізингу. Оплата лізингової угоди відбувається поступово і з коштів, отриманих в результаті експлуатації транспортного засобу;

- після закінчення дії договору лізингу є можливість викупити автомобіль у свою власність, обміняти на новий або повернути його лізингодавцю.

Для оформлення лізингу потрібні такі документи : копії установчих документів (Статут підприємства зі всіма доповненнями і змінами, засновницький договір - за наявності). копія Свідоцтва про державну реєстрацію суб'єкта підприємницької діяльності. копія Довідки з управління Міністерства статистики України про внесення підприємства в єдиний державний реєстр підприємств та організацій України. копія свідоцтва про реєстрацію підприємства платником ПДВ, копії Протоколів (наказів) про призначення директора і головного бухгалтера, протокол (виписка з протоколу) зборів учасників (акціонерів) про підтвердження мети залучення майна на умовах фінансового лізингу та вартості договору фінансового лізингу, а також повноваження керівників на підписання всіх документів, пов'язаних з отриманням майна у лізинг (у разі необхідності, виходячи з вимог установчих документів і вимог чинного законодавства України). Якщо компанія виступає поручителем, то складається Протокол (виписка з протоколу) зборів учасників (акціонерів) про підтвердження мети поручительства, копія Довідки з Державної податкової адміністрації про взяття на облік; У разі сплати податку на прибуток не на загальних підставах, передбачених Законом України «Про оподаткування прибутку підприємств» додатково надається документи, що підтверджують такий статус, копії паспортів керівника підприємства, головного бухгалтера, ліцензії, патенти, дозволи, надані державними органами на право здійснення діяльності, копії договорів поручительства, договорів про спільну діяльність, довідка з обслуговуючого банку про наявність заборгованості за кредитами та відсотками за кредит, витримка (витяг) з Єдиного державного реєстру юридичних осіб та фізичних осіб-підприємців з вказівкою керівника і засновників (учасників. оригінал).

Проблема якості вітчизняної техніки є дуже актуальною на сьогодні. Раніше вважалося, що удосконалення технічного й технологічного рівнів машин є справою виробників техніки, проте на сьогоднішній день лізингові компанії є основними замовниками цієї техніки.

Отже, для сільгоспвиробника лізинг вирішує одразу два питання: придбання техніки та її фінансування. При цьому підвищує конкурентоспроможність вітчизняного машинобудівника та одночасно забезпечує його гарантованим ринком збуту. В системі заходів щодо виходу з кризи, стабілізації та підйому АПК організація лізингової діяльності виступає важливим напрямом державної політики.

Література:

1. Про лізинг: Закон України від 16.12.97р. №723 / 97 - ВР. [електронний ресурс]. – Режим доступу: http:/ /portal.rada.gov.ua

2. Усенко Я. Розвиток лізингу в Україні // Справочник економиста. - 2007. –№ 1. - С. 13 - 20.

3. Непочатенко О. Роль банків у лізингових угодах // Економіка АПК. - 2007. -№ 1. - С. 89 - 94.

4. Безклубна Н.Л. Напрями розвитку лізингу // Економіка та держава. - 2006. - № 12. - С. 44 - 45.

ІННОВАЦІЙНА ПІДТРИМКА СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ У СФЕРІ СТРАХУВАННЯ

Смоляр В. М.

Харківський національний технічний університет сільського господарства імені Петра Василенка

Науковий керівник – д.е.н., професор Левкіна Р. В.

Впровадження інновацій в аграрній сфері економіки є різноманітним. Ряд принципових питань інноваційного розвитку сільського господарства поки що не визначено.

Відомий факт, що сільськогосподарське виробництво вирізняється високим ступенем ризиків. Це пов'язане, значною мірою, з впливом різноманітних погодних та кліматичних факторів, у багатьох випадках дію яких контролювати неможливо.

Наявність ризиків непередбачуваного характеру визвали необхідність сільськогосподарського страхування. Страховий ринок в аграрній сфері залишається найменш розвинутим.

Сільськогосподарські виробники все ж залишаються осторонь страхових компаній. Суб'єктивна причина полягає у необізнаності та недовірі, що змушує користуватись послугами страховиків лише в крайніх випадках.

Першочерговим кроком на шляху розповсюдження даних про ринок страхування у сільському господарстві є інноваційне забезпечення інформаційної бази, яка б несла не тільки теоретичне забезпечення для підприємств, а і методичне.

В Україні останньою інновацією щодо підтримки сільськогосподарських підприємств у сфері страхування стало створення та відкриття до вільного публічного доступу онлайн-порталу Agroins.com.ua, головне гасло якого «Що таке аграрне страхування в Україні. Як застрахувати врожай».

Портал висвітлює новини, продукти, концепції, юридичні консультації щодо аграрного страхування. Також з його допомогою, без попередньо обраної страхової компанії, можна вивчити правильність заповнення заяви, договору страхування, обрати правильний об'єкт страхування, визначитися зі страховими випадками, від яких необхідне захист, здійснити розрахунок страхової суми, платежів, визначитися зі ставкою згідно області та району розташування підприємства.

Головна особливість онлайн-порталу – це наявність додатку «Онлайн-калькулятор». Для наглядного прикладу відобразимо приклад розрахунку у даному додатку на основі даних СТОВ «Возрождение», що знаходиться у селі Ганнівка Добропільського району Донецької області.

Додаток складається з двох частин. Перша частина основана на тому, що в додатку «Онлайн-калькулятор», вказують дані для страхування, рисунок 1:

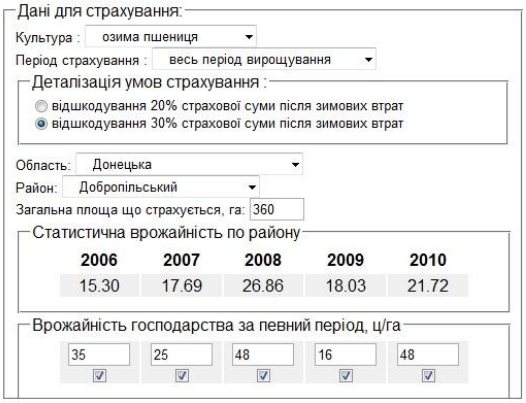

Рис. 1. Інформаційна база для страхування СТОВ «Возрождение» Добропільського р-ну Донецької обл. за період 2009-2013 років

На основі рис. 1 можна побачити, що у додатку «Онлайн-калькулятор» вказується культура, на прикладі, пшениці озимої, період страхування – весь період вирощування, процент відшкодування страхової суми після зимових витрат. Але параметри кожного підприємства можуть бути обрані самостійно в залежності від доцільності.

Особливістю Калькулятору онлайн-сервісу є те, що надана інформація про область та район, автоматично здійснює пошук статистичної врожайності по району, поряд з цим вказується врожайність підприємства за останні 5 років.

Друга частина додатку «Онлайн-калькулятор». Після того, як вказано дані для страхування, відображаються параметри майбутнього страхового договору, рисунок 2:

Параметри страхового договору:

Опціон ціни:	110грн/ц
Рівень покриття:	70%
Середня багаторічна врожайність:	33 ц/га
Страховий тариф:	10,20%
Загальний поправочний коефіцієнт:	1,00
Тригерний рівень врожайності:	23,10 ц/га
Тригерний рівень валового збору врожаю:	8 316,00 ц
Страхова сума:	914 760,00 грн
Премія/платіж:	93 305,52 грн

Рис. 2. Параметри страхового договору для СТОВ «Возрождение» Добропільського р-ну Донецької обл. на основі даних за 2013 рік

На основі рис. 2 можна побачити, що для розрахунку страхової суми та платежу вказуємо опціон ціни (вартість продажу 1ц пшениці озимої), рівень покриття. Згідно розташування полів з насадженнями для Добропільського району Донецької області страховий тариф складатиме 10,2%, тобто, як бачимо, вартість страхування з урахуванням страхової суми та ставки складатиме 93305,52 грн.

Інноваційна розробка підтримки сільськогосподарських підприємств в сфері страхування у вигляді онлайн-порталу Agroins.com.ua несе не тільки теоретичне забезпечення для підприємств, а і методично-практичне, оскільки на основі розрахунків, які проведуть за обраними параметрами, можна у майбутньому прийняти рішення про необхідність страхування та обрати страхову компанію з параметрами страхових послуг, які є близькими до отриманих у додатку «Онлайн-калькулятор».

Головна перевага онлайн-порталу Agroins.com.ua в тому, що його використання для підприємств та будь-яких користувачів є безкоштовним.

Література:

1. Дацій О.І. Фінансове забезпечення інновацій в агропромисловому комплексі України / О.І. Дацій // Проблеми інвестиційно-інноваційного розвитку. – 2011. – № 1. – С. 65–76.

2. Аграрне страхування України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://agroins.com.ua.

МЕТОДИЧНІ АСПЕКТИ АНАЛІЗУ ТА ОЦІНКИ ФІНАНСОВОЇ СТАБІЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

СОРОКІНА О. М.

Харківський національний технічний університет сільського господарства імені Петра Василенка

Науковий керівник – к.е.н. доцент Малій О. Г.

В умовах нестабільної економічної ситуації в країні перед підприємствами стоїть завдання відновлення та зміцнення рівня фінансової стабільності, що є основною передумовою його виживання і фінансово-економічної безпеки держави.

Підтримка належного рівня фінансової стабільності дає змогу підприємству адаптуватися до умов зовнішнього середовища та контролювати ступінь його незалежності від зовнішніх джерел фінансування. Для цього необхідна побудова механізму забезпечення фінансової стабільності підприємства з метою організації ефективної системи взаємодії всіх елементів, які беруть участь у процесі управління фінансово-економічною безпекою підприємства. Саме тому достатньо актуальним і своєчасним є завдання дослідження фінансової стабільності підприємства в системі забезпечення фінансово-економічної безпеки держави.

Потреба забезпечення фінансової стабільності підприємств знайшла відображення в науковій літературі. Цій проблемі присвячені роботи вітчизняних та зарубіжних авторів, таких як В.Н Глазунов, Н.М. Притуляк, Н.Ю. Невмержицька, А.М. Поддєрьогін, В.О. Павловська, А.О. Єпіфанов, В.В. Коваленко, Л.С Мартюшева, К.В. Орєхова, В.І. Міщенко, Н.М. Ушакова та інших. Проте недостатньо розглянутими залишаються складові фінансової

стабільності, резерви її забезпечення на підприємствах.

В узагальненому вигляді фінансова стабільність підприємства являє собою комплексну категорію, що характеризує стан, структуру та напрями використання фінансових ресурсів підприємства, здатність його виконувати свої зобов'язання, а також ступінь захищеності капіталу від фінансових ризиків та можливість забезпечувати розширення діяльності без збільшення залежності від зовнішніх джерел фінансування.

Фінансова стабільність підприємства є однією з найважливіших характеристик фінансового стану підприємства. Вона пов'язана з рівнем залежності від кредиторів та інвесторів і характеризується співвідношенням власних і залучених коштів. Цей

показник дає загальну оцінку фінансової стабільності. У світовій і вітчизняній обліково-аналітичній практиці розроблена система методів та показників, що характеризують фінансову стабільність підприємства.

Можна назвати шість основних прийомів аналізу:

1) горизонтальний (часовий) аналіз – порівняння кожної позиції звітності з попереднім періодом;

2) вертикальний (структурний) аналіз – визначення структури фінансових показників з оцінкою впливу різних факторів на кінцевий результат;

3) трендовий аналіз – порівняння кожної позиції звітності з рядом попередніх періодів та визначення тренду, тобто основної тенденції динаміки показників, очищеної від впливу індивідуальних особливостей окремих періодів (за допомогою тренду здійснюється екстраполяція найважливіших фінансових показників на перспективний період, тобто перспективний прогнозний аналіз фінансового стану);

4) аналіз відносних показників (коефіцієнтів) – розрахунок відношень між окремими позиціями звіту або позиціями різних форм звітності, визначення взаємозв'язків показників;

5) порівняльний аналіз – внутрішньогосподарський аналіз зведених показників звітності за окремими показниками самого підприємства та його дочірніх підприємств (філій), а також міжгосподарський аналіз показників даної фірми порівняно з показниками конкурентів або із середньо галузевими та середніми показниками;

6) факторний аналіз – визначення впливу окремих факторів (причин) на результативний показник детермінованих (розділених у часі) або стохастичних (що не мають певного порядку) прийомів дослідження. При цьому факторний аналіз може бути як прямим (власне аналіз), коли результативний показник розділяють на окремі складові, так і зворотним (синтез), коли його окремі елементи з'єднують у загальний результативний показник.

Для оцінки фінансової стабільності та прогнозування фінансового стану підприємства, необхідно проводити фінансовий аналіз. Фінансовий аналіз є важливим елементом та інформаційною основою фінансового менеджменту підприємства і являє собою спосіб оцінювання і прогнозування фінансового стану підприємства на підставі його бухгалтерської, фінансової звітності й оперативних даних з метою з метою виявлення резервів його покращення та забезпечення ефективного розвитку підприємства.

До основних напрямів фінансового аналізу відносять:

- дослідження рентабельності підприємства;
- оцінка фінансової стійкості підприємства;
- аналіз стану та динаміки ліквідності та платоспроможності підприємства;
- аналіз структури активів і пасивів;
- дослідження ефективності використання майна і капіталу підприємства;
- аналіз ділової активності підприємства, його бізнес-середовища та ринкової позиції на ринку власної продукції та фінансовому ринку;
- загальна оцінка фінансового стану підприємства та факторів його зміни.

Фінансовий аналіз є базою для розробки фінансової політики підприємства з урахуванням його стратегічних, поточних та оперативних завдань.

Основу фінансового аналізу, як і фінансового менеджменту в цілому, складає аналіз фінансових звітів.

Основними завданнями аналізу фінансових звітів є:

— дослідження ступеня збалансованості між джерелами коштів та їх розміщенням;

— виявлення факторів і причин досягнутого стану й фінансових результатів;

— оцінка можливості виконання зобов’язань підприємства з огляду на достатність обсягів фінансових ресурсів і забезпечення безперебійного функціонування підприємства.

Аналіз фінансових звітів дозволяє провести:

- попередню (загальну) оцінку фінансового стану підприємства та змін його фінансових показників за звітний період;
- аналіз платоспроможності та фінансової стійкості підприємства;
- аналіз кредитоспроможності підприємства та ліквідності його балансу;
- аналіз фінансових результатів підприємства;
- аналіз обертання оборотних активів;
- оцінка потенційного банкрутства;
- аналіз доходності (рентабельності);
- аналіз використання капіталу;
- аналіз рівня самофінансування та ін.

Для аналізу фінансових звітів використовують комплекс показників, що детально й усебічно характеризують фінансово-господарське становище підприємства.

Для оцінки фінансового стану підприємства найважливішими вважаються показники:

- платоспроможності і ліквідності – характеризують фінансові можливості підприємства щодо погашення заборгованості, покриття підприємством позичкових коштів;
- прибутковості – дають можливість порівняти отриманий прибуток з вкладеним капіталом, тобто міру ефективності авансованого у виробництво і реалізацію капіталу;
- ділової активності – характеризує кругообіг засобів підприємства;
- фінансової стійкості – характеризує співвідношення власних і залучених коштів.

Слід підкреслити, що всі показники фінансового стану підприємства перебувають у взаємозв'язку та взаємозумовленості. Тому оцінити реальний фінансовий стан підприємства можна лише на підставі використання певного комплексу показників з урахуванням впливу різних факторів на відповідні показники.

Отже, за допомогою аналізу коефіцієнтів можна виявити сильні й слабкі позиції різних підприємств, фірм. Менеджери використовують ці дані для контролю діяльності підприємства, щоб не допустити банкрутства. Важливим є й те, що аналіз коефіцієнтів дає змогу ліпше зрозуміти взаємозв'язок між балансом і звітом про доходи. Наприклад, щоб підрахувати дохідність інвестицій, необхідно взяти загальну суму активів з балансу та чистий дохід із звіту про доходи. Деякі коефіцієнти показують, чи ефективно поєднуються підприємством різні активи і пасиви та як це впливає на прибуток.

Література:

1. Бутинець Ф.Ф. Бухгалтерський фінансовий облік: підручник / Ф.Ф. Бутинець. – Житомир : Рута, 2011. – 672 с.

2. Головко В.І., Мінченко В.А., Шармaнська В.М. Фінансово – економічна діяльність підприємства: контроль, аналіз та безпека. – К.: Центр навчальної літератури. 2006, - 446 с.

3. Карпенко Г. В. Шляхи удосконалення фінансового стану підприємства. // Економіка держави. – К. 2010, №1, - 61-62 с.

4. Непочатенко О.О. Фінанси підприємств: підручник / О.О.Непочатенко, Н.Ю. Мельничук – К.: «Центр учбової літератури», 2013. – 504 с.

5. Фінанси підприємств: Підручник/ [А.М. Поддєрьогін, М.Д. Білик, Л.Д. Буряк та ін]; за ред А.М. Поддєрьогіна. – К.: КНЕУ, 2009. – 460 с.

ПІДВИЩЕННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ ЕФЕКТИВНОСТІ ВИРОБНИЦТВА СОНЯШНИКУ

УШАКОВА С. А.

Харківський національний технічний університет сільського господарства імені Петра Василенка

Науковий керівник – ст. викладач Грідін О. В.

Основним з головних напрямків забезпечення ефективного розвитку аграрного сектору економіки України є створення конкурентоспроможного сільськогосподарського виробництва на основі впровадження інтенсивних агротехнологій, що забезпечать зростання обсягів виробництва та сприятимуть формуванню соціально орієнтованого продовольчого ринку.

Вирощування олійних культур сільськогосподарськими підприємствами та реалізація товарної продукції є одним з найважливіших сегментів продовольчого ринку України, функціонування якого обумовлено як об'єктивними ринковими законами та закономірностями, так і специфічними особливостями.

Нарощування обсягів олійно-жирового виробництва відноситься до бюджетоутворюючих галузей аграрного сектора економіки. Соняшник є однією з найприбутковіших та найбільш високоліквідних культур. Соняшникова олія входить до топ-3 експортних товарів України і є стратегічно важливою для країни культурою. В останні роки по всьому світу зберігається тенденція до скорочення посівних площ під цією культурою. У 2015 році посівна площа склала 4960 тис. га, що на 300 тис. га або на 5,7 % менше ніж у минулому періоді. В той же час, за оцінками експертів, попит на соняшникову олію в майбутньому буде постійно збільшуватись. Цю олійну культуру вирощують в основному в південних і східних регіонах України. Її врожайність з одного гектара в середньому становить близько 2,5 тонни з гектара.

За прогнозами аналітиків обсяги світового виробництва соняшнику найближчими роками стабільно зростатимуть. Незважаючи на невеликий спад, який відмічався декілька років тому, в поточному сезоні обсяги виробництва становитимуть орієнтовно 40 млн. тонн. Країнами-лідерами в світі по вирощуванню та експорту соняшнику є: Україна, Російська Федерація, Аргентина і Китай.

Україна вже 5 років поспіль є лідером експорту

соняшникової олії, займаючи перші місця з виробництва соняшнику. Обсяги експорту соняшникової олії складають в межах 80,0 % від валового внутрішнього виробництва.

Завдяки розвитку селекції та використанню сучасних технологій обробітку ґрунту, вітчизняним аграріям вдається збільшити врожайність соняшнику. У поточному році валовий збір соняшнику становить більше 11 млн. тонн, що на 5,0% більше показника минулого року.

Останні роки Україна експортує готову перероблену продукцію, яка поставляється на ринки 109 країн світу. Основними імпортерами української продукції є: Європейський Союз і країни Азії, включаючи Китай, так само Близький Схід, Африка, країни СНД. У поточному році в Україні було вироблено приблизно 5 млн. тонн нерафінованої соняшникової олії, що на 30,8 % більше рівня показників докризових років.

Основними напрямами підвищення ефективності вирощування насіння соняшнику є: удосконалення регіонального розміщення посівів соняшнику виходячи з ботанічних і біологічних особливостей культури, технології вирощування, підбору ефективних засобів захисту; дотримання чергування соняшнику в полях сівозмін; застосування інтенсивних технологій вирощування і збирання, що сприятиме зниженню витрат на одиницю продукції; впровадження високоврожайних гібридів з високим вмістом олії, залучення необхідних для розвитку галузі грошових коштів та матеріальних ресурсів через пошук потенційних інвесторів та кредиторів. Все це, в комплексі, сприятиме ефективному функціонуванню внутрішніх і зовнішніх ринків соняшнику та продуктів його переробки, а також попередить можливі подальші руйнівні процеси в галузі, які поглиблюються останнім часом.

Отже ринок олійних культур для України має стратегічно важливе значення, оскільки є стабільним джерелом валютних надходжень. Тому нарощування обсягів виробництва олійних культур, а також участь України на світовому ринку рослинних олій є досить важливими для економіки держави.

Існує досить об'єктивна необхідність поглиблення наукових досліджень у напрямку удосконалення механізмів державної підтримки виробництва продукції, оптимізації і регулювання економічних відносин між суб'єктами ринку сільськогосподарської продукції й продовольства, удосконалення нормативно-правового забезпечення заходів щодо гарантування продовольчої безпеки.

ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ВИРОБНИЦТВА РІПАКУ В УКРАЇНІ

ФЕДОРЕНКО Я. І.
Харківський національний технічний університет сільського господарства імені Петра Василенка
Науковий керівник - к.е.н., доцент Заїка С. О.

Ріпаківництво – традиційна для України галузь. Новий етап в її розвитку – створення і впровадження сортів, придатних для отримання харчової олії і високоякісних концентрованих кормів, розпочався на початку 80-х років минулого століття. На цей час у світі і, зокрема, в Європі, такі сорти були створені і широко розповсюджені у виробництві. З року в рік площі під цією культурою розширювались, врожайність насіння зростала. Тепер ріпак займає 3-тє місце серед олійних культур, його валове виробництво доведене до 33-35 млн. тонн. У Європі ця культура займає майже 4 млн. га, врожайність становить 24-26 ц/га. В провідній по ріпаку країні – Німеччині ріпак займає 10-11 % від загальних площ посіву, в окремих землях – 20-22 %. Однак, не дивлячись на ці досягнення, постійно ведеться пошук нових шляхів підвищення ефективності цієї галузі [1, с.20-21].

Впровадження у вітчизняних господарствах технологій з виготовлення альтернативних нафтовим видів палива є очевидною, оскільки Україна нині на 90 % залежить від імпортованої нафти, запаси якої за існуючих темпів видобутку можуть вичерпатися уже через 30-40 років. Цей факт, безперечно, впливає і на ціну палива. Крім того, при вступі до ЄС біопаливо повинно становити не менше 10 % використовуваного палива в країні [4, с. 8-10].

У країнах Європи біодизель здебільшого є продуктом ріпакової олії. Причому як виробництво, так і використання біодизельного палива має підтримку на державному рівні. Там уже збудовано достатньо малих і великих переробних заводів. Зокрема, в Німеччині за рік виробляють близько 2 млн. т біодизельного палива. Цей вид палива використовують і найближчі сусіди України: Чехія, Словаччина, Польща. Останнім часом ці країни суттєво збільшили посівні площі під ріпаком. За даними німецької Федеральної агенції відновлювальних джерел енергії, площа посіву цієї культури торік сягнула 1,4 млн. га, а середня врожайність – 38 ц/га [6, с. 27-30].

В перспективі доля ріпаківництва в загальному рільництві має становити до 7 %. Подальший розвиток цієї галузі сприятиме в першу чергу раціональному використанню земельних площ, інтенсифікації вирощування зернових культур,

підвищенню продуктивності тваринництва та самозабезпеченню біопаливом [2, с. 93-99].

Враховуючи цінні властивості ріпаку, господарства різних форм власності в Україні нарощують його виробництво (табл. 1).

Таблиця 1

Стан та перспективи виробництва ріпаку в Україні

Ріпак	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Площа, тис. га	1368	1800	1850	1900	1950	2000	2000	2000
Урожайність, ц/га	21,0	21,0	21,0	21,0	22,0	25,0	28,0	30,0
Валовий збір, тис. т	2872	3780	3885	3990	4290	5000	5600	6000

Відповідно до «Програми розвитку виробництва біодизельного палива на період до 2015 р.», Україна повинна виробляти і споживати в 2015 р. понад 520 тис. т біодизельного палива, для цього треба буде забезпечити валовий збір насіння ріпаку на рівні 1,7–1,8 млн. т., тобто за врожайності ріпаку в середньому 20 ц/га потрібно засіяти 0,85–0,9 млн. га ріллі, що становить близько 3 % загальної площі (33,8 млн. га) орних земель України [10, с. 36-39].

Тому основними шляхами інтенсифікації насінництва будуть: результативний маркетинг в насінництві; розміщення ріпаку по кращим попередникам і чорних парах; виробництво сортів і гібридів ріпаку за високоврожайними та якісними показниками; забезпечення виробництва висококондиційного насіння із збереженням сортових ознак і властивостей; впровадження сучасних технологій вирощування насіннєвого ріпаку з відповідним технічним забезпеченням; дотримання технологічних вимог доведення насіння до посівних кондицій; здешевлення насіння з одноразовим збільшенням його виробництва і реалізації [8, с. 17-19].

Підвищення ефективності вирощування ріпаку можливе при дотриманні технології вирощування ріпаку, застосування як інтенсивних, так і раціональних технологій його вирощування, залученні необхідних фінансових та матеріальних ресурсів. Це сприятиме як підвищенню продуктивності культури, так і зниженню собівартості одиниці продукції. При запланованих величинах урожайності і цін.

Галузь ріпаківництва в Україні характеризується низькими урожайностями ріпаку. Так урожайність озимого ріпаку становить всього 30 % від потенційної і 40 % - від середньоєвропейської, ярого - відповідно 20-25 та 25-35 %. Основний фактор, який зумовлює низьку врожайність даної культури в країні - недотримання комплексу елементів технологій вирощування, в основі якого лежить незадовільне матеріально-технічне забезпечення виробників. Це, звичайно, не сприяє зростанню як площ посівів, так і об'ємів виробництва ріпакового насіння [5, с. 9-12].

Резервом радикального збільшення посівних площ під ріпаком, а отже і збільшення його виробництва є зменшення площ під зерновими з одночасним підвищенням їх врожайності, а також і під основною олійною культурою в Україні - соняшником, оскільки площі культивування останнього значно перевищують науково-обґрунтовані норми. Перед останнім ріпак має очевидну перевагу в технологічному плані (вища потенційна врожайність, кращий попередник в сівозміні і ін.) [9, с. 72-79].

Отже, задля підвищення ефективності вирощування цієї культури, необхідно зробити ріпак джерелом підвищення ефективності сільськогосподарського виробництва, збільшення обігових коштів сільськогосподарських підприємств, збільшення прибутку сільгоспвиробників шляхом визначення оптимальних каналів реалізації ріпаку та продуктів його переробки. З метою пошуку шляхів підвищення ефективності ріпаківництва щорічно потрібно проводити всебічний економічний аналіз ведення галузі в цілому і її складових зокрема, починаючи від спеціалізації господарств, місця ріпаку в сівозміні і завершуючи ринком реалізації продукції ріпаку.

Література:

1. Альтернативні енергоресурси та енергозберігаючі технології: [Матеріали Міжнародної конференції «Альтернативні види енергоресурсів та енергозберігаючі технології в сільському господарстві України»] // Пропозиція. – 2014. - № 6. – С. 20-21.

2. Гавриш В.І. Формування цін на пальне рослинного походження / В.І. Гавриш // Економіка АПК. – 2013. - № 12. – С. 93-99.

3. Ендрю Поллак. Створення рослин для виробництва палива / Ендрю Поллак. // Пропозиція. – 2014. – С. 12-13.

4. Квітка Г. Техніку переведуть на екологічне пальне / Г. Квітка // Пропозиція. – 2007. - № 1. – С. 8-10.

5. Кириленко І.Г. Виробництво альтернативного пального як відповідь на сучасні виклики глобалізації / І.Г. Кириленко // Економіка АПК. – 2013. - № 11. – С. 9-12.

6. Кушнір І.В. Перспективи виробництва та переробки ріпаку в Україні / І.В. Кушнір // Економіка АПК. – 2014. - № 11. – С. 27 – 30.

7. Коротич П. Біомайбутнє Європи: біотехнології – біопродукти – біопаливо / П. Коротич // Пропозиція. – 2015. - № 5. – С.10.

8. Коротич П. «Самогон» для залізних коней / П. Коротич // Пропозиція. – 2015. - №6. – С. 17-19.

9. Марков І. Біодизельне паливо – приваблива альтернатива // Агроном. – 2013. - № 4. – С. 72-79.

10. Марченко В. Ефективність та доцільність використання біодизельного палива в Україні // Пропозиція. – 2014. - № 10. – С. 36-39.

АНАЛІЗ ТА ШЛЯХИ ПІДВИЩЕННЯ РЕНТАБЕЛЬНОСТІ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ В УКРАЇНІ

ФЕДЮКІН І. О.

Харківський національний технічний університет сільського господарства імені Петра Василенка

Науковий керівник – д.е.н., професор Васильєв А. Й.

В системі ринкового механізму господарювання рентабельність займає одне з провідних місць. Рентабельна торгівля та отримання прибутку є важливим стимулом розвитку сільськогосподарських підприємств. Можливість отримання прибутку стимулює керівництво до використання організаційних та технічних нововведень для підвищення ефективності торгових процесів, а також посилення конкурентних позицій підприємства.

Проблеми підвищення рентабельності сільськогосподарських підприємств в умовах розвитку конкуренції а також економічної ситуації яка постійно змінюється в країні потребують розробки нових шляхів вирішення.

В світовій практиці широко використовують показники рентабельності для оцінки привабливості різних сфер бізнесу. Частіше для характеристики ефективності фінансово-господарської діяльності підприємства використовують показник рентабельності витрат[1]. Такий вибір показника рентабельності не випадковий, так як частіше за все ефективність діяльності підприємства характеризує відношення отриманого прибутку до понесених затрат.

В залежності від цілей аналізу для розрахунку показників рентабельності використовують різні показники прибутку. Найбільш доцільно проводити аналіз динаміки показників рентабельності, розрахованим за показниками операційного та чистого прибутку(табл. 1 і 2)[2, 3].

Таблиця 1

Алгоритм розрахунку та цілі аналізу показників рентабельності підприємств

Показник	Алгоритм розрахунку	Ціль аналізу
Рентабельність підприємства за операційним прибутком(Ро)	Ро=ОП/ОЗ ОП-операційний прибуток ОЗ-операційні затрати	Виявлення ефективності операційної діяльності підприємства
Рентабельність підприємства за чистим прибутком(Рч)	Рч=ЧП/ЗД ЧП-чистий прибуток ЗД-затрати всієї діяльності	Виявлення ефективності операційної, інвестиційної, фінансової діяльності підприємства

Таблиця 2

Динаміка показників рентабельності сільськогосподарських підприємств за операційним прибутком в Україні за 2012-2014 рр.

Показник	Роки			Темп росту,%	
	2012	2013	2014	2013/2012	2014/2013
Рентабельність підприємств за операційним прибутком(Ро)	0,2	0,17	0,19	85	111

За 2012-2014 рр. спостерігається зменшення рентабельності сільськогосподарських підприємств за операційним прибутком. При чому у 2013 році рентабельність зменшилась на 15%, порівняно з 2012, проте у 2014 році зросла на 11% порівняно з 2013 роком.

В таблиці 3 наведена динаміка показників рентабельності сільськогосподарських підприємств за чистим прибутком.

Аналіз показує, що у 2013 році сільськогосподарські підприємства були збитковими. Проте у 2014 році рентабельність склала понад 20%, хоча це на 6%менше ніж у 2012 році.

Таблиця 3

Динаміка показників рентабельності сільськогосподарських підприємств за чистим прибутком в Україні за 2012-2014рр.

Показник	Роки			Темп росту,%	
	2012	2013	2014	2013/ 2012	2014/ 2012
Рентабельність підприємств за чистим прибутком(Рч)	21,7	-3,3	20,6	-	94

За досліджуваний період було виявлено, що за 2014 рік показники операційного прибутку вищі ніж у попередньому, але менше показників у базисному році. У 2013 році підприємства замість чистого прибутку отримали збиток. Для виявлення причин таких змін, проаналізуємо показники, які впливають на формування чистого прибутку(збитку) [3].

Таблиця 4

Динаміка показників що впливають на формування чистого прибутку сільськогосподарських підприємств в Україні за 2012-2014 рр.

Показник,млн. грн.	Роки			Темп росту,%	
	2012	2013	2014	2013/2012	2014/2013
Чистий доход від реалізації продукції	160547,7	163087,7	214972,5	101,58	131,81
Інші доходи	6001,0	9901,7	5414,5	165,00	54,68
Операційні витрати	158667,7	73150,3	212891,7	46,10	291,03
Інші витрати	13513,8	14320,6	27638,3	105,97	193,00
Чистий прибуток (збиток)	26787,2	14984,5	21481,3	55,94	143,36

Отже на рівні підприємства шляхами підвищення рентабельності є збільшення темпів росту виручки від реалізації та зниження темпів росту операційних витрат.

Сільськогосподарські підприємства в ринкових умовах господарювання незалежно від їх бажання є постійними учасниками конкурентної боротьби на ринку споживачів. Конкуренція проявляється в боротьбі за розширення клієнтської бази.

Однак за даної конкуренції сільськогосподарських підприємств не можна забувати про проблему неефективного контролю операційних витрат. Тому потрібно застосовувати ефективні інструменти менеджменту для управління витратами. Від правильності вибору конкурентної стратегії розвитку підприємства буде залежати ефективність його діяльності в перспективі.

Ефективна діяльність сільськогосподарських підприємств буде забезпечувати розвиток економіки України в цілому.

Література:

1. Савицкая Г.В. Єкономический анализ / Г.В. Савицкая-8-е изд., перераб. – М.: Новое знание, 2003.-640с.

2. Рентабельність операційної діяльності підприємств за видами економічної діяльності за 2012-2014 рр./ Державний комітет статистики України.-[Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.ukrstat.gov.ua

3. Формування чистого прибутку(збитку) підприємств за видами економічної діяльності за 2012-2014 рр./ Державний комітет статистики України.-[Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.ukrstat.gov.ua

РІВЕНЬ ЖИТТЯ НАСЕЛЕННЯ ЯК ПОКАЗНИК ДІЄВОСТІ ДЕРЖАВНОЇ ПОЛІТИКИ

ЧУЙКОВА О. О.

Харківський національний технічний університет сільського господарства імені Петра Василенка

Науковий керівник – ст. викладач Богданович О. А.

Рівень життя – багатоаспектне поняття, що охоплює широке коло соціально-економічних, національних, релігійних та інших відносин, які характеризують умови життєдіяльності людини, сім'ї, різних соціальних верств населення окремих регіонів і країни в цілому.

Дослідженням теоретико-методологічних аспектів рівня життя займалися такі видатні вчені: У. Петті, Ф. Кене, А. Сміт, Д. Рікардо та ін.

Зміст поняття «рівень життя» розглядається як через економічну, так і через соціальну складові. Економічна складова рівня життя включає: обсяг фонду життєвих засобів тобто кількість споживчих благ (товарів і послуг), призначених для споживання; реальну заробітну плату; рівень доходів населення і заощадження; структуру предметів споживання та послуг особи, сім'ї; структуру витрат доходів сім'ї; рівень зайнятості; житлово-побутові умови; умови праці та відпочинку.

Соціальна складова рівня життя визначається за такими критеріями: забезпечення прав і свобод людини та гідних умов її існування; реалізація права кожної людини на вільний розвиток особистості; гарантія прав на працю, освіту, охорону здоров'я, соціальний захист, безпеку життя; участь особи у громадсько-політичній і культурній діяльності; соціальна забезпеченість людини, сім'ї, соціальних і національних меншин; рівень соціально-комунальної інфраструктури.

В Україні, як і в колишньому СРСР, а також у багатьох розвинених країнах світу бідність існувала завжди. Проте вона була скрізь різною. Як соціальна проблема бідність у Радянському Союзі була визнана наприкінці 50-х - на початку 60-х років XX ст. з появою статистики розподілу заробітної плати і доходів. Вибіркове обстеження доходів сімей робітників і службовців, яке почало здійснюватись у той час, давало певну можливість оцінити диференціацію життєвого рівня. З ідеологічних міркувань поняття «бідність» у той час не вживалось, адекватними йому були поняття «прожитковий мінімум» і «рівень малозабезпеченості». Офіційного визнання вони набули лише на початку 70-х років, водночас із розробкою програми допомоги дітям у малозабезпечених сім'ях.

Поняття «прожитковий мінімум» і «рівень малозабезпеченості» визначались як певна мінімальна межа, що забезпечувала біологічне і соціальне відтворення особи і працівника. На цій теоретичній базі в 1965 р. прожитковий мінімум було встановлено у розмірі 40 крб. Вважалося, що мінімум оплати праці має бути не меншим, ніж 1,5 мінімальних бюджетів, аби забезпечити відтворення працівника і половину утриманця. В 1975 р. мінімум було підвищено до 50 крб, а заробітну плату - лише до 70 крб. Наприкінці 80-х років прожитковий рівень (або межа малозабезпеченості) визначався у розмірі 100 крб, а мінімальна заробітна плата - 165 крб.

На сьогоднішній день в Україні за межею бідності, яка відповідно до стандартів Організації Об'єднаних Націй встановлена на рівні 5 доларів на день, проживає більш як 80% населення України. В Україні, за курсом Нацбанку, мінімальна зарплата мала б становити приблизно 3750 гривень. Якщо в африканських країнах поріг бідності 1,25 долара на день, то в Україні прожитковий мінімум на день становить півтора долара. Більше того, доходи знижуються, про що свідчить навіть офіційна статистика. За даними Держстату, у січні 2015 року середня зарплата зменшилася у різних галузях. У сільському господарстві - з 2 869 грн до 2 482 грн, у фінансовій та страховій сфері - з 8 171 грн до 7 192 грн, в освіті - з 3 064 грн до 2 542 грн.

Високий рівень бідності спостерігається в сім'ях з двома дітьми (40,7 відсотка) та багатодітних сім'ях (58,4 відсотка), в сім'ях, у яких є діти і непрацюючі дорослі (36,3 відсотка). Залишається високим рівень бідності в сільській місцевості (32,3 відсотка), який значно перевищує рівень бідності у містах (20,2 відсотка). Крім того, не ліквідовано заборгованість із заробітної плати, не запроваджено ефективну систему надання державної допомоги.

Для розв'язання проблеми бідності необхідна цілеспрямована політика, що ґрунтується на економічних та фінансових можливостях держави та максимальній ефективності їх використання.

У зв'язку з цим вкрай важливими є реалізація наступних завдань:

- запровадження нових механізмів відновлення виробництва, стимулювання економічного зростання та соціального прогресу, зокрема, забезпечення ефективної зайнятості населення шляхом створення життєспроможних підприємств;

- створення умов для гідної праці, в тому числі забезпечення поваги та дотримання прав людини у сфері праці, продуктивної, вільно обраної зайнятості та соціального захисту, а також розвитку та активізації соціального діалогу на всіх рівнях;

- реалізація в кризових умовах короткострокових заходів з надання невідкладно допомоги найбільшу вразливим верствам населення, подолання хронічної бідності, бідності серед працюючих;

- забезпечення реформування систем оплати праці, соціального захисту, пенсійного страхування, надання медичної допомоги, медичного обслуговування;

- запровадження дієвого механізму надання молоді, насамперед, випускникам вищих навчальних закладів, першого робочого місця;

- розширення можливостей для працевлаштування людей з особливими потребами, зайнятості людей похилого віку;

- упровадження системи надання дієвої адресної соціальної допомоги.

Для подолання бідності необхідно зменшити в Україні податковий тиск, спростити дозвільну систему та створити конкурентоспроможні умови для ведення бізнесу та становлення середнього класу в бізнесі.

Література:

1. Рівень життя населення [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://economy-zt.info/riven-zhyttya-naselnnya.html

ЕКОНОМІЧНА ЕФЕКТИВНІСТЬ ВИРОБНИЦТВА КУКУРУДЗИ НА ЗЕРНО В УКРАЇНІ

ШЕВЧЕНКО В. Ю.
Харківський національний університет сільського господарства імені Петра Василенка
Науковий керівник - к.е.н., доцент Гацько А. Ф.

Кукурудзу традиційно вирощують українські аграрії, і вона займає суттєве місце в структурі виробництва зернових. Зазвичай на першому місці перебувають такі культури, як пшениця та ячмінь, що належать до ранніх зернових. І практично завжди, незалежно від урожаю інших культур, кукурудза за обсягами виробництва посідає третє місце. Ще меншу частку охоплюють жито, овес, горох, просо, гречка та інші зернові.

Різке збільшення врожаю в останні роки зумовлене насамперед зменшенням виробництва ранніх зернових через загибель озимих культур. Щоб компенсувати збитки, аграрії пересівають загиблі площі кукурудзою та соняшником.

Зазвичай внутрішнє споживання зерна кукурудзи становить близько 3,5 млн тонн. Але у зв'язку з низьким врожаєм пшениці та ячменю, частина яких іде на фуражні цілі, їх нестачу будуть покривати за рахунок кукурудзи, і тому споживання цього зерна в Україні зростає.

Але перехід до нових умов господарювання загострив проблему підвищення ефективності виробництва. Для підприємства важливо знати не тільки обсяг виробництва продукції, а й скільки витрачено фінансових, матеріальних, трудових та інших ресурсів, які понесені затрати на виробництво цієї продукції [1].

Відомо, що продовольчий потенціал країни оцінюється рівнем забезпеченості її зерновими культурами.

З кожним роком світові ринки збуту зерна розширюються. В цьому ж році українську кукурудзу імпортували навіть країни, які територіально віддалені від нашої держави: Японія – 906,9 тис тонн, Південна Корея – 853,1 тис тонн. Загальний експорт вітчизняної кукурудзи у 2014 році зріс до 15,6 млн тонн.

Основними конкурентами України на світових ринках зерна являються США, Канада, Австралія, Франція, Росія, Казахстан. Посилюють конкуренцію між країнами й інші експортери збіжжя: Угорщина, Польща, Туреччина, Венгрія. Тому на ринку зерна необхідно розвивати логістичну інфраструктуру, що є важливою передумовою для зміцнення конкурентних позицій України на зовнішніх ринках [2].

Країни ЄС вийшли на ринок сільськогосподарської продукції як сильний конкурент на ринку зернових, що фактично було результатом фактичного впровадження субсидій на сільськогосподарську продукцію. В ряді країн виробництво зерна кукурудзи за кількістю достатнє, але за якістю не відповідає вимогам галузей переробної промисловості. В загальному балансі міжнародної торгівлі зерно є товаром, який за питомою вагою у загальному обсязі займає третє місце після вугілля та нафти, а у вартісному виразі воно посідає перше місце [4].

Серед першочергових питань аграрної і продовольчої політики - організація ринкових інфраструктур (біржі, агропромислові концерни, агропромислові - фінансові групи тощо) і забезпечення через них державних інтересів у закупку продовольства, посиленні ринкового регулювання, що пов'язано з інтересами товаровиробників і споживачів.

Таблиця 1

Головні країни-імпортери кукурудзи, тис. тонн

	Країни	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Кукурудза	Іран	58,39	84,21	649,12	99,9	940,97	1576,17
	Єгипет	195,82	176	1628,56	1254,98	1768,34	2975,74
	Іспанія	48,16	143,28	387,94	237,45	1225,81	2907,87
	Японія	-	-	293,44	153,55	121,59	906,88
	Південна Корея	-	-	125,83	-	118,02	853,09
	Всього	954,29	2811,74	7178,62	4052,45	7806,32	15630,88

Джерело: Держкомстат [3]

Отже, є підстава сподіватися, що АПК України спроможний задовольнити попит внутрішнього ринку.

Зміна політичного та економічного становища України має супроводжуватися не лише докорінними реформами в агропромисловому виробництві, але й змінами принципів зовнішньоекономічних відносин щодо експорту - імпорту продовольства адекватно ринковим умовам господарюванням.

Для подальшого нарощування експорту сільськогосподарської продукції, в тому числі і зерна кукурудзи, постає необхідність розробки ефективних заходів, результатом яких має бути створення в Україні цілісної, гармонізованої з міжнародними стандартами, системи регулювання зовнішньої торгівлі та інтеграції у світову торгівельну систему.

Усвідомлення тенденцій розвитку українського ринку і структурних змін на ньому має неабияке практичне значення для розробки ефективного механізму формування повноцінного ринку, при цьому неприпустиме копіювання чужих механізмів (польського, китайського, американського чи країн ЄС).

Хоча ринкові закони однакові для всіх країн, механізми їх функціонування в різних країнах складаються по-різному - залежно від специфіки, степеня розвитку ринків можливостей державних бюджетів щодо підтримки різних груп ринкових суб'єктів. Україна, враховуючи бюджетний дефіцит, може найближчим часом розраховувати лише на відносно дешевий механізм регулювання ринку[2].

При оцінці ефективності сільськогосподарського виробництва необхідно правильно визначити систему взаємопов'язаних показників. З цією метою широко використовуються як натуральні, так і вартісні показники. Доцільно застосовувати на сам перед натуральні показники виходу продукції з урахуванням її якості. Показники урожайності сільськогосподарських культур та продуктивності худоби і птиці досить об'єктивно характеризують рівень ефективності виробництва, про те вони не можуть бути єдиними для всього сільськогосподарського виробництва.

Отже, можна сказати, що зі зростанням виробництва кукурудзи в Україні, можна спостерігати й збільшення обсягів її кормового застосування. Крім того, приріст кормового споживання кукурудзи відповідає динаміці зміни поголів'я основних сільськогосподарських тварин.

Таким чином на світовому ринку кукурудзи Україна є одним із ключових гравців в експортному сегменті, що нарощує свій потенціал. Щодо перспектив розвитку ринку кукурудзи й продуктів її переробки в найближчому майбутньому, то цілком

оптимістичні є очікування подальшого зростання виробництва цієї культури в Україні. За певними оцінками, уже до 2015 року виробництво кукурудзи в країні може становити 32,4 млн тонн, що зумовлено збільшенням середньої врожайності культури до 68,6 ц/га. Посівні площі під кукурудзою вже практично досягли максимально можливого й доцільного розміру й найближчої перспективи їх зміни будуть незначними. Відповідно, незначним буде й зміна збиральних площ. Так подальше збільшення виробництва кукурудзи в Україні може стати поштовхом до розвитку переробних підприємств у цьому сегменті.

Література:

1. Інфраструктура товарного ринку: [навч. посіб.] / О.В. Калюжна, В.Ф. Клочан, Т.Я. Іваненко, В.С. Кушнірук. – Миколаїв, 2011. – 284 с.

2. Савощенко А.С. Інфраструктура товарногоринку: [навч-метод посіб для самост вивч дис.] / А.С. Савощенко, В.М. Полонець. – К.: КНЕУ, 2007. – 376 с.

3. Державна служба статистики України. [Електронний ресурс] Режим доступу - http://www.ukrstat.gov.ua/

4. Електронне наукове фахове видання: «Ефективна економіка»: С.І. Голик, ст.н.с, ННЦ „Інститут землеробств НААН" м. Київ , №2, 2014// [Електронний ресурс] / Режим доступу - http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=2758

5. Газета «Агробізнес Сьогодні [Електронний ресурс]: - Режим доступу – http://www.agro-business.com.ua/

ІНТЕНСИФІКАЦІЯ ВИРОБНИЦТВА ЯК НАПРЯМ ПІДВИЩЕННЯ ПРИБУТКОВОСТІ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОГО ПІДПРИЄМСТВА

ШМАРАЄВ О. А.

Харківський національний університет сільського господарства імені Петра Василенка

Науковий керівник – ст. викладач Смігунова О. В.

Вивченню питання інтенсифікації сільського господарства приділено багато уваги в аграрній економічній науці.

Проблеми інтенсифікації сільського господарства набули особливої уваги економістів-аграрників у другій половині XIX століття, після проникнення надбань науково-технічний процесу в сільське господарство.

Сільське господарство є однією з пріоритетних галузей національної економіки. Від розвитку цієї галузі залежить матеріальний добробут населення, зміцнення економічної та продовольчої безпеки держави, зростання її експортного потенціалу. Проте сільськогосподарське виробництво пов'язане із значними ризиками, адже воно в значній мірі залежить від дії природних факторів та біологічних чинників.

Інтенсифікація сільськогосподарського виробництва супроводжується збільшенням виходу продукції та здійснюється за рахунок додаткових вкладень, спрямованих на впровадження досягнень науки, техніки і технології, які зумовлюють зростання врожайності культур та продуктивності поголів'я худоби.

Підвищення рівня інтенсифікації виробництва хоча і зумовлене науково-технічним прогресом, але здійснюється із залученням додаткових ресурсів і у кожний наступний період часу вимагає відповідних витрат. Якщо їх використання у підсумку забезпечує підвищення інтенсифікації виробництва, то необхідність таких екстенсивних витрат очевидна. Це визначає важливість внутрішніх задач, пов'язаних з вибором найбільш ефективного варіанта реалізації цих витрат, їх кількості і якості, конкретизації програм використання ресурсів у забезпеченні інтенсифікації виробництва [4].

Процес формування інтенсивного типу розвитку є досить складним і багатогранним, оскільки залежить від багатьох зовнішніх і внутрішніх факторів [5] .

Інтенсифікація сільського господарства – це складний соціально-економічний та екологічний процес формування інтенсивного типу економічного розвитку на основі новітніх досягнень науково-технічного прогресу через використання інвестиційних і неінвестиційних чинників [2].

Як форма розширеного відтворення інтенсифікація сільського господарства відбувається на основі додаткових вкладень на одиницю земельної площі, що мають на меті якісне вдосконалення всіх чинників виробництва шляхом інноваційної діяльності. У зв'язку з цим в економічному значенні під інтенсифікацією сільського господарства слід розуміти не що інше, як концентрацію виробничих ресурсів на одній і тій самій земельній площі замість розподілу їх між різними земельними ділянками. При цьому інтенсивний розвиток сільського господарства передбачає якісне удосконалення засобів виробництва та використання прогресивних технологій.

Матеріальною основою інтенсифікації сільського господарства є науково-технічний прогрес, однак слід враховувати, що крім матеріальних факторів інтенсифікації виробництва

(механізації, автоматизації, хімізації, меліорації і т.п.) на кінцеві його результати значний вплив також справляють нематеріальні фактори, серед них: підприємливість, організованість, вміння працювати в умовах, що швидко змінюються [3].

Як відомо, для характеристики рівня інтенсифікації аграрного виробництва використовують систему показників, які поділяють на 3 групи: показники факторів (рівня) інтенсифікації; результативні показники інтенсивності виробництва; показники економічної ефективності інтенсифікації.

До першої групи належать такі узагальнюючі показники, як поточні витрати виробництва, вартість основних фондів сільськогосподарського призначення і оборотних засобів, затрати праці на одиницю земельної площі тощо. Крім того, до цієї групи належать часткові показники, зокрема кількість внесених добрив на одиницю площі посіву, вдосконалення структури посівних площ і поголів'я, щільність тварин на 1 га землі, питома вага поширення високоврожайних сортів сільськогосподарських культур і високопродуктивних порід тварин, прогресивних технологічних схем виробництва продукції тощо. У факторних показниках відображується досягнутий рівень інтенсифікації сільськогосподарського виробництва. Вони визначають, яку кількість засобів і праці вкладено в одиницю земельної площі.

Показники другої групи характеризують результати інтенсифікації. Вони визначають, скільки продукції одержано з одиниці тієї самої земельної площі. До них належать обсяг валової продукції з одиниці площі, урожайність сільськогосподарських культур, виробництво продукції тваринництва з розрахунку на 1 га сільськогосподарських угідь, продуктивність тварин тощо. Ці показники характеризують результативність сільгоспвиробництва та рівень інтенсивності використання землі.

Показники третьої групи дають можливість оцінити економічну доцільність затрат праці й матеріальних ресурсів. До них належать продуктивність праці, вихід валової продукції з розрахунку на 1 грн. витрат виробництва, собівартість продукції, її фондомісткість, прибутковість та рентабельність виробництва окремих видів продукції, галузей в середньому і підприємства в цілому тощо

Серед основних напрямів інтенсифікації сільськогосподарського виробництва виділяють такі: механізація та автоматизація; меліорація; хімізація; електрифікація; ресурсо- та енергозберігаючі технології; біотехнології; спеціалізація і концентрація виробництва; ефективний менеджмент; прогресивні форми організації і оплати праці [1].

При інтенсифікації виробництва важливим також є рівень розвитку соціальної сфери. З одного боку, розвиток сільськогосподарського виробництва визначає рівень розвитку соціальної сфери, з другого – соціальні фактори впливають на ефективність виробництва.

Література:

1. Березівський П.С. Напрями інтенсифікації розвитку сільськогосподарських підприємств/ П.С. Березівський, П.Н.Особа// Економіка АПК. – 2009. – № 6(174). – С.18-25.

2. Васюта В.Б. Інтенсифікація сільськогосподарського виробництва [Електронний ресурс]: Електронне наукове фахове видання «Ефективна економіка» / В.Б. Васюта, В.В. Мормуль. – Дніпропетровськ, 2013. - №11. – Режим доступу: http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=2453

3. Дергач І.В. Інтенсифікація та інтенсивність розвитку сільськогосподарського виробництва в Україні/ І.В.Дергач// Економіка АПК. –2007. – №3. – С.43-45.

4. Швець О.М. Управління процесом інтенсифікації промислового виробництва/ О.М. Швець// Науковий вісник національного лісотехнічного університету України: Збірник науково-технічних праць. − Львів: НЛТУУ. −2008, вип. 18.1. – С.216-219.

5. Тналіч О.В. Основні фактори інтенсифікації аграрного виробництва/ О.В. Тналіч// АГРОСВІТ. – 2007. – №23. – С.8-12.

НАУКОВЕ ВИДАННЯ

Вісник

студентського наукового товариства навчально-наукового інституту бізнесу і менеджменту Харківського національного технічного університету сільського господарства імені Петра Василенка

ВИПУСК № 1

Відповідальний за випуск Г.Є. Мазнєв

Редактори: О.О. Красноруцький, Т.Г. Маренич, В.М. Онегіна

Підписано до друку 04.12.2015 р.
Формат 70×108/16. Папір офсетний.
Гарнітура Garamond. Офсетний друк.
Умовн. друк. арк. – 24,0. Тираж – 300 прим.

Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи до Державного реєстру видавців і розповсюджувачів видавничої продукції ДК № 1002 від 31.07.2002 р.

Друк КП «Міська друкарня»
61002, Харків, вул. Артема, 44.
Тел.: (057) 700-48-37. E-mail: mickdruk62@mail.ru